

Rapport nr. 8/2001

Fugler og pattedyr i 18 våtmarks- reservater i Hedmark

av Jon Bekken

Tufsingdeltaet naturreservat. Foto: Jon Bekken

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvernnavdelingen

Statens hus – Postboks 4034 – 2306 Hamar
Telefon 62 55 10 00 - Telefaks 62 55 11 61

Rapport

Tittel: Fugler og pattedyr i 18 våtmarksreservater i Hedmark	Rapport nr.: 8/2001
	Dato: 05.12.2001

Forfatter(e): Jon Bekken	Antall sider: 122
Prosjektansvarlig: Hans Chr. Gjerlaug	ISSN-nr: ISSN 0802-7013
Finansiering:	ISBN-nr: ISBN 82-7555-122-6

Sammendrag:

Rapporten omfatter en sammenfatning av kunnskap om fugle- og pattedyrfaunaen i 18 naturreservater i Hedmark som primært er opprettet av hensyn til områdenes betydning for våtmarksfugl. Alle kjente observasjoner fra før 1. januar 2000 er tatt med i rapporten. Mesteparten av materialet baserer seg på feltarbeid i de 11 nordligste reservatene i 1985-86 og feltarbeid i 16 av de 18 våtmarksreservatene i 1997, samt observasjoner som er gjort av oppsynspersonellet. Rapporten vektlegger forekomsten av våtmarksfugler. Som våtmarksfugler regnes arter innenfor de fem ordenene lommer, dykkere, andefugler, tranefugler og vade-, måke- og alkefugler. Til sammen 87 arter av våtmarksfugl er påvist i de 18 reservatene. Av disse er 55 arter påvist hekkende eller det er grunn til å tro at de hekker. Størst arts mangfold finner en i de grunne, produktive lavlandsvåtmarksområdene Seimsjøen og Gardsjøen. Størst mangfold av hekkende arter har områder i høydelaget 650 - 1000 m o.h. Lille Sølesjø har størst mangfold, med 32 hekkearter. Deretter følger Grøntjønnan, Nekmyrene og Meløyfloen. Alle disse områdene er store og varierte, med små og større vannspeil, med myrer av ulik grad av våthet og med ulike høyde på vegetasjonen. Flertallet av våtmarksreservatene har sin viktigste funksjon som hekkeområde. Seimsjøen og Gardsjøen er viktigst som rasteplasser under trekket. Det er påvist hekking av rødlistearter i alle reservatene unntatt Våletjern, Gardsjøen og Seimsjøen. Den største konsentrasjonen av rødlistede hekkende fuglearter knyttet til våtmark finner en i Lille Sølesjø (7 arter). I hvert av reservatene Galtsjøen, Kvisleflået, Grøntjønnan og Meløyfloen er det påvist fire hekkende rødlistearter. Områdene synes å ha en pattedyrfauna som forventet ut fra geografisk beliggenhet og representasjon av naturtyper.

4 emneord:

Våtmarksreservater, Hedmark, fugl, pattedyr

Referanse:

Bekken, J. 2001. Fugler og pattedyr i 18 våtmarksreservater i Hedmark. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernnavdelingen. Rapport nr. 8/2001. 122 sider.

Forord

En viktig del av forvaltningen av naturvernområder er å overvåke naturverdiene som ligger til grunn for fredningene. Registrering av tilstanden og overvåking av utviklingen av disse verdiene er nødvendig for å kunne konstatere eventuelle endringer, samt for at forvaltningsmyndigheten skal ha et best mulig kunnskapsgrunnlag tilgjengelig. Fuglefaunaen i aktuelle våtmarksreservater i Hedmark ble grundig undersøkt i 1976-77. Ca. 10 år senere ble det gjennomført ornitologiske registreringer i 11 av de etablerte naturreservatene. Resultatene av disse registreringene er publisert i Bekken (1987). Fylkesmannen har som målsetting å gjennomføre grundige undersøkelser av fuglefaunaen i våtmarksreservatene ca. hvert 10. år. Dette er bakgrunnen for at områdene igjen ble undersøkt i 1997. Biolog Jon Bekken har hatt ansvaret for gjennomføringen av feltarbeidet. Utarbeidelsen av denne rapporten har bakgrunn i disse feltundersøkelsene.

Rapporten omfatter en sammenfatning av eksisterende kunnskap om forekomsten av fugler og pattedyr i 18 våtmarksreservater i Hedmark. Rapporten er utarbeidet av biolog Jon Bekken. En stor del av materialet er innsamlet av forfatteren ved feltarbeid. I tillegg har en rekke personer bidratt med opplysninger om faunaen i områdene. Fylkesmannen vil i denne sammenhengen spesielt takke oppsynspersonellet for verdifulle opplysninger.

Hamar, desember 2001

Hans Chr. Gjerlaug
seksjonssjef

Innhold

Forord

Innledning 1

Metoder 3

Resultater 3

Fugler og pattedyr i de enkelte reservatene

Galtsjøen, Engerdal/Rendalen 8

Kvisleflået, Engerdal 14

Tufsingdeltaet, Os 21

Lille Sølensjø, Rendalen 28

Nekmyrene, Rendalen 37

Grøntjønnan, Tynset 43

Sørsjøen, Tynset 50

Meløyfloen, Folldal 57

Skjeftkjølen m/Rysjøen, Trysil 63

Røtkjølen, Elverum 68

Ulvåkjølen, Elverum 74

Vesle Rokosjøen, Elverum/Løten 80

Brumundsjøen, Hamar/Ringsaker 86

Endelausmyrene, Ringsaker 92

Våletjern, Stange 96

Gardsjøen, Grue 100

Seimsjøen, Sør-Odal 107

Nygårdsmyra, Sør-Odal/Eidskog 117

Litteratur 120

Innledning

I verneplanen for våtmarker i Hedmark (Fylkesmannen i Hedmark 1978) foreslås det opprettet 20 naturreservater, og i tillegg en utvidelse av Åkersvika naturreservat, som ble opprettet i 1974. Videre i prosessen ble fire områder tatt ut av planen, og ett delt opp i to områder, slik at det ved kongelig resolusjon av 18. desember 1981 ble fredet 17 våtmarksområder etter naturvernloven. Ytterligere et av områdene i planen, Våletjern i Stange, ble fredet 10. februar 1984. Denne rapporten omhandler faunaen i disse 18 reservatene, med hovedvekt på fuglefaunaen. Områdene fordeler seg på hele fylket, fra Kvikne i nord til Sør-Odal/Eidskog i sør, se figur 1. Arealet varierer fra Kvisleflået på 33.500 daa til Våletjern på 130 daa.

Det er foretatt zoologiske undersøkelser i alle de aktuelle områdene tidligere. Ti av områdene ble undersøkt i forbindelse med Miljøverndepartementets landsplan for verneverdige områder/forekomster i 1973-75 (Myhr 1973, Nesholen m.fl. 1973a,b, Skattum & Sonerud 1974a,b, 1975a,b, Hardeng 1975 og Lunde 1975). Under grunnlagsundersøkelsene for verneplanen for våtmarker i Hedmark befarte Erling Maartmann i 1976-77 et stort antall områder, inkludert ni av de aktuelle reservatene (Maartmann 1977a,b). Fuglefaunaen i de 11 nordligste områdene ble undersøkt i 1985-86 (Bekken 1987).

Fra og med 1982 ble det etablert oppsyn i alle områdene, mens Våletjern kom med i 1984. Dette har vært bistillinger med et visst antall timer pr. år, tilpasset områdenes størrelse og tilgjengelighet. Opplysninger fra de årlige oppsynsrapportene og direkte fra oppsynspersonene er innarbeidet i rapporten. Videre har alle områdene, om enn i varierende grad, vært besøkt av medlemmer av Norsk Ornitologisk Forening opp gjennom årene. Alle kjente observasjoner fra før 1.1.2000 er tatt med i rapporten.

Under feltarbeidet i 1997 ble 16 av de 18 reservatene undersøkt ved at alle deler av områdene ble besøkt én eller flere ganger. Ulvåkjølen og Røtkjølen ble forholdsvis godt undersøkt i 1995-96 i forbindelse med konsekvensutredningen for Regionfelt Østlandet (Bekken 1996). Her har også oppsynet bidradd med sine mange faunaobservasjoner, slik at ytterligere feltarbeid ikke var nødvendig.

I framstillingen skilles det mellom våtmarksfugler og andre fuglearter. Som våtmarksfugler regnes arter innenfor de fem ordenene lommer, dykkere, andefugler, tranefugler, og vade-, måke- og alkefugler, og i tillegg typiske våtmarksarter i flere andre ordener, se kapittel *Metoder*. Særlig de tidlige registreringene ble konsentrert omkring våtmarksfugler, slik at oversikten over andre arter i mange av områdene ikke er like god.

Figur 1 viser områdenes beliggenhet i Hedmark. For hvert reservat er avgrensningen vist på et kart. På kart uten målestokk er hver rute 1 x 1 km. De arealer som er angitt er hentet fra fredningsforskriftene.

UTM-angivelser på kart og i teksten refererer seg til blått rutenett, WGS84.

Figur 1 De 18 våtmarksreservatenes beliggenhet i Hedmark.

Metoder

Våtmarksfugler

Begrepet «våtmarksfugler» kan defineres på ulike vis. I verneplanen for våtmarker (Fylkesmannen i Hedmark 1978) ble ordenene lommer, dykkere, andefugler, tranefugler og vade-, måke- og alkefugler regnet med. I denne rapporten har jeg valgt også å ta med typiske våtmarksarter fra andre ordener, se tabell 1.

Takseringsmetoder for våtmarksfugler er beskrevet av Haga (1982). Registrering ved sjøer og store, åpne myrområder kan utføres som fjernobservasjoner med teleskop eller kikkert. Den mest brukte metode er imidlertid rundetakseringer langs myr- eller vannkanten, eller innom tjern og større myrflater i de områder der åpne arealer veksler med skog. Sistnevnte metode er mer effektiv enn den førstnevnte, særlig for vade- og spurvefugler. Den mest effektive takseringsmetoden for vannfugler på litt større vannspeil er båttakseringer.

Rundetakseringer ble brukt i alle områdene, som regel kombinert med fjernobservasjoner. I Galtsjøen og Tufsingdeltaet ble båt tatt i bruk, i sistnevnte reservat også kano. I Lille Sølensjø naturreservat ble gummibåt brukt for å krysse Sølna.

Andre fuglegrupper

Det ble sett på som mest formålstjenlig å oppsøke de forskjellige biotoptypene og registrere artene ved lyd- og synsobservasjoner. I de områder som har trekkfunksjon, og hvor det ble avlagt flere besøk, ble det etablert en viss oversikt over forekomsten av standfugler ved besøk tidlig i sesongen. Eksempelvis synger meisene mest aktivt i april/mai, og spettene markerer områdene sine ved roping og tromming mot tørre stammer, o.l. De fleste trekkende spurvefugler registreres ved sang fra de ankommer og en periode utover. Lenger ut i sesongen markerer artene seg ved tydelig varsling når man nærmer seg hekkeplassen. Ikke minst gjelder dette de fleste vadefugl- og rovfuglartene.

Pattedyr

Opplysninger er hentet fra oppsyn og lokalkjente, og observasjoner gjort under feltarbeidet er tatt med. Kunnskapen om denne gruppen er ikke like god for alle områdene. For grupper som spissmus, flaggermus og smånagere er lite kjent om forekomsten. Artsnavn og -rekkefølge følger NZF (1976).

Resultater

Artsmangfold

Etter den utvidede definisjonen er til sammen 87 våtmarksarter påvist i de 18 reservatene (tabell 1). Av disse er 55 arter påvist hekkende eller det er grunn til å tro at de hekker. Tabell 2 viser hvilke våtmarksfugler som er påvist og hvilke som hekker i de ulike reservatene.

Tabell 1. Arter som i denne rapporten er regnet som våtmarksarter, og antall arter til sammen påvist i de 18 reservatene.

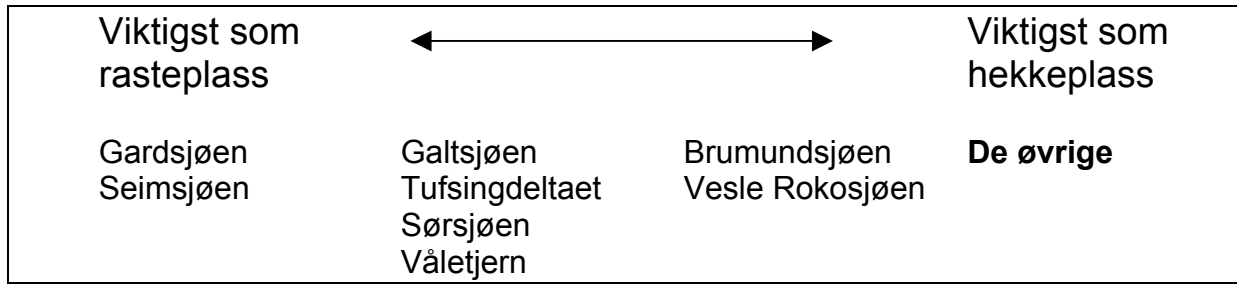
Orden	Regnes som "våtmarksarter"	Antall arter påvist i reservatene
1 Lommer	Smålom, storlom	2
2 Dykkere	Dvergdykker, toppdykker, horndykker	3
3 Pelikanfugler	Storskarv	1
4 Storkefugler	Gråhegre	1
5 Andefugler	Alle arter	25
6 Rovfugler	Sivhauk, myrhauk, fiskeørn	3
7 Tranefugler	Vannrikse, myrrikse, sivhøne, sothøne, trane	5
8 Vade-, måke-, alkefugler	Alle arter unntatt rugde	36
9 Ugler	Jordugle	1
10 Spurvefugler	Heipiplerke, gulerle, fossekall, blåstrupe, sivsanger, myrsanger, rørsanger, lappspurv, vierspurv, sivspurv	10
Sum		87

Ikke uventet finner vi størst arts mangfold i de grunne, produktive lavlandsvåtmarkene Gardsjøen og Seimsjøen naturreservater. Det er her påvist hhv. 60 og 62 våtmarksarter. Her er de fleste arter som hekker i høyereliggende strøk påvist på trekk, i tillegg til lavlandets hekkearter, og sørlige arter som gjester vårt fylke mer eller mindre uregelmessig. På grunn av ustabil vannstand i hekketida har disse områdene imidlertid et meget beskjedent antall hekkende arter.

Størst mangfold av hekkende våtmarksarter har områder i høydelaget 650-1000 m o.h. De fleste av de artene som hekker i lavlandet finnes også her, og i tillegg kommer det inn en rekke nye arter, særlig blant ender og vadere. Lille Sølensjø naturreservat har størst mangfold, med 32 hekkearter. Deretter følger Grøntjønnan, Nekmyrene og Meløyfloen. Alle disse områdene er store og varierte, med små og større vannspeil, med myrer av ulik grad av våthet, og med ulik høyde på vegetasjonen.

Hvilken funksjon har reservatene ?

De 18 reservatene kan plasseres langs en skala med trekkfunksjon i den ene enden og hekkefunksjon i den andre. I figur 2 ser vi at de fleste områdene er viktigst som hekkeområder, mens et mindretall er viktige rasteplasser under trekk.

Figur 2. Reservatenes fordeling langs en skala fra viktige rasteplasser til viktige hekkeplasser.

Forekomst av rødlistearter

Av de 53 fugleartene på ”Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998” (DN 1999) er 13 våtmarksarter påvist hekkende og i tillegg er fem andre observert i reservatene i perioden 1980-99. Tabell 2 viser hvilke arter som hekker, og hvilke som ellers er påvist i ett eller flere av reservatene. Tabell 3 viser definisjoner på rødlistekategoriene.

Det hekker rødlistearter i alle reservatene unntatt Våletjern, Gardsjøen og Seimsjøen. Men også disse tre områdene har betydning for rødlistearter. Våletjern er en potensiell hekkeplass for vannrikse og myrrikse, men bare sistnevnte er påvist de siste 20 år. Gardsjøen og Seimsjøen har betydning som næringsøksområde for for eksempel sangsvane, flere rødlistede andearter og fiskeørn. Den klart hyppigst hekkende rødlisteart er trane, som har/trolig har hekket i 12 av reservatene. Deretter følger storlom og smålom, som hekker i hhv. 6 og 5 av områdene.

Den klart største konsentrasjon av rødlistede hekkende våtmarksfugler finner vi i Lille Sølensjø naturreservat, hvor de sju artene smålom, storlom, stjertand, bergand, svartand, trane og fjellmyrløper er funnet hekkende. I hvert av reservatene Galtsjøen, Kvisleflået, Grøntjønnan og Meløyfloen er det påvist fire hekkende rødlistearter. Detaljene framgår av tabell 4.

Tabell 2. Rødlistearter påvist i de 18 reservatene 1980-99.

Hekkende våtmarksarter		Andre våtmarksarter
Sangsvane (R)	Dobbeltbekkasin (DC)	Skjeand (R)
Stjertand (R)	Bergand (DM)	Lappfiskand (R)
Myrhauk (R)	Havelle (DM)	Myrrikse (R)
Fiskeørn (R)	Svartand (DM)	Dverglo (R)
Smålom (DC)	Sjørre (DM)	Sædgås (DC)
Storlom (DC)	Trane (DM)	
Fjellmyrløper (DC)		

Tabell 3. Rødlistekategorier med forkortelser og definisjoner (DN 1999).

Utgått/utryddet (Ex) <i>Extinct</i>	Arten er ikke sett (planter)/ikke påvist ynglende (dyr) siste 50 år.
Direkte truet (E) <i>Endangered</i>	Arten står i fare for å dø ut i nær framtid dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
Sårbar (V) <i>Vulnerable</i>	Arten kan gå over i gruppen direkte truet i nær framtid dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
Sjelden (R) <i>Rare</i>	Art med små bestander som for tiden ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er i en utsatt situasjon pga. av få individer eller spredt og sparsom utbredelse.
Hensynskrevende (DC) <i>Declining, care demanding</i>	Art som ikke tilhører gruppene direkte truet, sårbar eller sjelden, men som pga. tilbakegang krever spesielle hensyn og tiltak.
Bør overvåkes (DM) <i>Declining, monitor species</i>	Arten har gått tilbake, men regnes ikke som truet. Det er grunn til overvåking av situasjonen.

Tabell 4. Forekomst av våtmarksfugler som hekker og som ellers er påvist i de 18 reservatene.

H = påvist hekkende
(H) = hekket tidligere

h = hekker trolig
x = arten er påvist

	Galtsjøen	Kvisleflået	Tufsingdelta	L. Sølesjø	Nekmyrene	Grøntjønnan	Sørsjøen	Meløyfloen	Skjeftkjølen	Røtkjølen	Ulvåkjølen	V. Rokosjø	Brumunds	Endelausm	Våletjern	Gardsjøen	Seimsjøen	Nygårdsm
Smålom	x	x		H			x		H				H	H			x	H
Storlom	H	H	x	H	x	x	x		H	x		x	H			x	x	H
Dvergdykker															H		x	
Toppdykker	x											x	x			x	x	
Horndykker	x		x												H			
Storskarv	x		x										x				x	
Gråhegre	x			x		x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	
Knoppsvane												x			H	(H)	H	
Sangsvane	x	H	x	x		x	x		x		x	x				x	x	
Sædgås		x														x	x	
Kortnebbgås			x			x	x	x					x				x	
Tundragås																x		
Grågås							x								x	x	x	
Kanadagås	x		x				x		H		x	H		x		(H)	x	
Gravand																x	x	
Brunnakke	H	x	h	H	H	H	H	H		x	x	x	x	h	x	x	x	
Krikkand	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H
Stokkand	H	h	H	H	x	h	h	H	H	H	H	H	H	x	H	H	H	H
Stjertand			h	H	x	x	x	H						H	x	x	x	
Knekkand				x											x	x	x	
Skjeand																x	x	
Taffeland	x															x	x	
Toppand	h	H	H	H	H	H	h	H	x	x	x	x	H	h	x	x	x	
Bergand	x		x	H	x	x	x	x	x		x		x			x	x	
Havelle	x		x		x	H	x	x					x					
Svartand	x	x	x	H	x	x	x					x	x				x	
Brilleand						x												
Sjørre	H	x	x	x		H	x						x					
Kvinand	H	H	H	H	H	x	x	x	H	H	H	H	H	H	x	x	H	H
Lappfiskand																	x	
Siland	h	x	x	H			x						x				x	
Laksand	H	x	h	h	x	x	x	x	x	x	x	h	H		x	x	x	

	Galtsjøen	Kvislefået	Tufsingdelta	L. Sølelsjø	Nekmyrene	Grøntjønnan	Sørsjøen	Meløyfioen	Skjefkjøløen	Røtkjølen	Ulvåkjøløen	V. Rokosjø	Brumunds	Endelausm	Våletjern	Garåsjøen	Seimsjøen	Nygårdsm
Sivhauk	x		x	x									x		x		x	
Myrhauk		x		x	x	x	x	H						x				
Fiskeørn	H	x	H	x				x	x	x	x	x	x			x	x	
Vannrikse															x	x		
Myrrikse															x	x		
Sivhøne															H	x		
Sothøne												x			H	x	x	
Trane	H	h	H	H	x	H	H	(H)	x	H	H	H	H	x	x	x	x	H
Tjeld	x						x					x				x	x	
Dverglo																(h)		
Sandlo			x	x	H	h	x	h					x			x	x	
Heilo	x	H	H	h	H	H	x	H	H	H	H		H	h		x	x	H
Tundralo																x		
Vipe	x	H	H	(H)	(H)	(H)	h	H	H	H	H	(H)	H	(H)	x	x	x	(H)
Polarsnipe																x		
Dvergsnipe																x		
Temmincksnipe			x	x		h	x	(h)								x	x	
Myrsnipe			x		H	H			x				x			x	x	
Fjellmyrløper		H		H	H													
Brushane		H	H	H	H	H	x	H	(H)			x	(H)	(H)	x	x	x	
Kvartbekkasin		h														x		
Enkeltbekkasin	h	H	H	H	H	H	H	H	x	H	H	h	H	H	x	H	x	
Dobbeltbekkasin						H		H								x	x	
Lappspove												x				x		
Småspove	x	H	H	H	H		H		H	H	H	x	H	H			x	
Storspove		x	x		x	x	H		H	H	H	h	H	H	x	x	x	
Sotsnipe	x												x		x	x	x	
Rødstilk	x		H	H	H	H	H	h				x	h			x	x	
Gluttsnipe	h	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	h	H	H	x	x	x	
Skogsnipe			x			x	x			h	h	h	h		H	x	x	h
Grønnstilk	h	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	x	x	x	H
Strandsnipe	h	h	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H		x	h	H	H
Steinvender																	x	
Svømmesnipe	h	x	H	h	H	H	h	h						x		x		
Fjelljo						x												
Dvergmåke			x												x			
Hettemåke	h	h	x	H	H		x		H	H	x	H	H	H	H	(H)	x	
Fiskemåke	x	h	x	H	H	H	x	H	H	H	H	H	H	H	x	h	x	H
Sildemåke																	x	
Gråmåke	x		x		x	x						x	x		x	x	x	
Svartbak			x													x	x	
Makrellterne			x					x				x	H			x	H	
Rødnebbterne			h	h	H		x	x					x					
Makr./rødn.terne	x	x							H									
Svartterne							x								x			
Jordugle		H	H	H	H	H	h	H	x	h	h		x	H		x	x	x
Heipiplerke	x	H	H	H	H	H	H	H	H	h	h	x	H	H		x	x	H
Gulerie	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H		x	x	H
Fossekall	h						x						x			x		
Blåstrupe			h	h	H	H	H	H						x		x	x	
Sivsanger				x		x		x										
Myrsanger																	x	
Rørsanger															x			
Lappspurv					H	H		H									x	
Vierspurv		h							H	h	H							
Sivspurv	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	H	
Antall arter påvist	42	36	48	42	38	43	46	36	31	26	28	35	43	26	35	60	62	15
Herav hekkende/trolig hekkende	19	24	25	32	26	27	18	26	21	20	19	17	24	20	10	10	7	14

Våtmarksfugler

Smålom Et ind. 24.5.1985 i søndre del av sjøen.

Storlom Sett regelmessig særlig i mai 1976 og 1985, med maks. antall 9 ind. 14.5.1976. Ikke sett i 1977 og 1985. I 1997 hekket et par på holmen i håen, den 5.7. hadde de to unger på vannet.

Toppdykker En litt usikker obs. av 1 ind. i sjøen 28.8.1977. Et ind. like ovenfor Isterfossen 26.5. (Carl Knoff, Per Nøkleby) og 5.6.1996 (R. Ødegaard).

Horndykker Et ind. i sjøen 18.6.1976.

Storskarv En til to ind. sett noen få ganger 1990-97, én gang et ind. med en fiskedobb i nebbet. I 1998 skarv sett ved flere anledninger (MN).

Gråhegre Arten ble ikke sett i 1976-77. I årene 1982-84 hekket et par på holmen i nordenden av sjøen. Arten ble ikke sett i 1985. I 1997 ble arten ikke sett under feltarbeidet, men MN så et ind. fra 4.7. og utover. Også sett regelmessig i 1998.

Sangsvane I hvert fall fra 1970-tallet har en del ind. overvintret i råka nederst i håen, antallet har variert fra 5-6 til 21 ind., vinteren 1997-98 var største antall 26 ind. (MN). Den 19.6.1997 observerte vi en grå ungfugl (ett år gammel) i sørenden av Sætertjøna. Den 10.4.1999 lå et ind. samme sted (Carl Knoff).

Grå gjess Sees sjelden ved Galtsjøen, Sølensjøen er en mer brukt rasteplass (MN).

Kanadagås Arten ble sett 1-2 ganger i perioden 1980-85 (MN).

Brunnakke Galthåen synes å ha en viss funksjon som rasteplass rundt isgang, med opptil 18 ind. obs. i mai 1976. Sætertjøna er omgitt av en delvis uframkommelig starrump, og her ble et kull på 3 unger sett i 1985. I 1997 ble hele 3 kull (4, 5 og 6 unger) påvist i håen. I tillegg 2 hunner ved Kåsbekkens utløp. I Sætertjøna lå det minst 20 ind., flest hanner, den 27.5. Den 19.6. ble 5 hunnfargede ind. sett, og den 3.7. 2 hanner og en hunn med 3 unger.

Krikkand Arten raster i Galthåen i lite antall, f.eks. 19 ind. 5.5.1976. En del par hekker i området, ved bekkeutløp PP 432 650 hadde to hunner unger 5.7.1997, samme dag en hunn ved Kåsbekkens utløp med 7 unger. I Sætertjøna lå det 8-10 hanner og en hunn den 19.6.1997. Ungekull er her vanskelige å påvise i de lite farbare og uoversiktelige starrområdene.

Stokkand Også denne arten raster i Galthåen i lite antall. En del par hekker i reservatet: Den 5.7.1997 lå det to kull i håen, på 5 og 9 unger. I Sætertjøna lå det minst 15 ind., flest hanner, den 27.5.1997. Den 19.6. lå det 3 hunner med kull (3, 9 og 11 unger) og i tillegg var det 8-10 voksne fugler her. Den 3.7. ble bare en hann sett, men vegetasjonen gir på dette tidspunkt ikke mulighet til å få noen god oversikt over grasender.

Taffeland Et ind. i Galtsjøen/-håen 14.5.1977, og en hann i Sætertjøna 27.5.1985.

Toppand Galthåen er en viktig rasteplass for denne arten. I mai 1976 ble opptil 106 ind. talt opp, og så seint som 26.10. var det fortsatt 28 ind. til stede. Den 14.5.1985 lå 56 ind. i håen. Sætertjøna: 12 hanner og 3 hunner 18.6.1976, og minst 19 ind. 27.5.1985 antyder en tett hekkepopulasjon i tjernet. Hele 65 ind. i begynnende myting (fjærfelling) den 11.7.1985 antyder at tjernet er en betydelig myteplasse. I 1997 ble arten bare sett i Sætertjøna, hvor det lå minst 25 hanner og 7 hunner den 27.5. Det var nesten samme antall den 29.6., 24+8 ind., og den 3.7. 40+12 ind. Det er all grunn til å tro at arten hekker i reservatet.

Bergand Et par ute på sjøen 27.5.1997.

Havelle Et ind. 18.6.1976, og en hann i håen 11.7.1985.

Svartand To ind. 18.6.1976, og 2 ind. 12.6. og 8 ind. 21.10.1977 i Galtsjøen/-håen. I 1985 var det flere fugler å se; 16 ind. 24.5. og 14 ind. 2.7. midt ute på sjøen. Det var omtrent

- like mange hanner som hunner i begge flokker. I 1997 lå det ca. 15 ind. (begge kjønn) ute på sjøen 27.5., og 3 hunner s. sted 5.7. Ingen holdepunkter for hekking i området.
- Sjøorre** Sees jevnlig i sjøen og håen, med maks. antall 12, 10 og 12 ind. i 1976, 1977 og 1985. Den 12.6.1987 ble 8 par sett (Knoff 1987). Noen få par hekker; i 1977 ble hunner med 5 og 6 unger sett i sjøen den 28.8. Den 27.5.1997 ble 2 ind. sett i flukt ved Isterfossen, og senere 2 hanner og en hunn i sjøen. Den 19.6. lå to par nord i sjøen. Siden arten kan hekke ganske seint, kunne de to hunnene ennå være i egglegging.
- Kvinand** Tallrikeste andeart i området: Opptil 128 ind. sett i mai 1976. I mai 1985 ble det talt opp ca. 65 ind. På høsttrekk ble 265 ind. obs. 28.8., jevnt avtagende til 31 ind. 21.10.1976. Sætertjønna: Hele 105 ind. i begynnende myting den 11.7.1985 antyder at tjernet er en betydelig myteplass. Også i 1997 ble størst antall sett i tjernet; ca. 30 hanner og 10 hunner den 19.6. Hekking: Ved telling i Galthåen og -strømmen 11.7.1985 ble 8 kull registrert, alle på 5-7 unger. Den 5.7.1997 ble fire kull sett fordelt i området. Det finnes 50-100 andeholker i området. At arten var mer tallrik på 1980-tallet bekreftes av MN. De siste årene har flere skjærer brutt en barriere, slik at de tør å hoppe ned i kassene og røve egg. Det er etter dette blitt gradvis sjeldnere å se kvinandkull.
- Siland** Området er trolig en av de sikreste lokalitetene for å treffe denne arten i Hedmark. Sett i 1976-77 og 1983 i antall opptil 10 ind. Uventet nok ikke sett i 1985. Den 12.6.1987 ble 3 hanner og 1 hunn sett (Knoff 1987). Arten ble sett flere steder i 1997: Et par og 2 hanner mot øst i sjøen, og en hann og en hunn hver for seg i håen 27.5. Tre ind., trolig unge hanner, ovenfor Isterfossen 19.6., og 2 hunnfargede ind. utenfor bekkeutløp PP 432 650 den 5.7. Det er grunn til å tro at arten hekker her.
- Laksand** Observert regelmessig i 1977-78 med 1-3 ind., den 22.9. hele 15 ind. I 1985 ble 2 par sett i mai, og 11.7. ble en hunn med 8-10 små unger og 4 andre ind. sett i Galtstrømmen. I 1997 ble til sammen 8 hunner og en hann sett i Galtstrømmen mellom sjøen og håen den 5.7.
- Sivhauk** Et ind. ble 3.7.1997 skremt opp fra en starrholme i Sætertjønna. Trolig var dette en ett år gammel fugl. En hunn/ungfugl ble sett i flukt langs Galthåen 1.7.1998 (Carl Knoff).
- Fiskeørn** En tradisjonell hekkeplass like utenfor reservatet var bebodd også i 1997. Arten har gitt Fiskejoneset navn, og ifølge MN sier de gamle at arten har holdt til her «i all tid». Vinteren 1997-98 falt reiret ned, og paret bygde et nytt og hekket vellykket. Rester av en unge ble funnet ca. 400 m fra reiret (MN). I 1999 var hekkinga ikke vellykket, men reiret var bygget på, og en fugl satt i nabotreet 1.7. (Carl Knoff).
- Trane** Arten sett i lite antall ved sjøen/håen vår og høst 1976-77. Et sted innenfor reservatet synes arten å hekke regelmessig; sett med hekkeatferd i 1976-77, men ikke sett i 1985. I slutten av mai 1997 ble det sett 3 ind. omtrent samtidig med at fugl på reir ble observert. Trolig har en unge fra tidligere år holdt til på hekkelokaliteten. Hekkingen var ikke vellykket, reiret ble ødelagt av regnflom tidlig i juni (Carl Knoff). Paret var til stede også 3.7. Også i 1998 ble trane på reir observert her. I 1999 var et ind. til stede så tidlig som 10.4., senere ble to par sett, og rugende fugl ble observert (Carl Knoff).
- Tjeld** Enkeltind. sett ved flere anledninger, ved Isteren/Femund er også flokker opptil 10 ind. sett (MN).
- Heilo** Ikke notert i 1976-77. I 1985 6 ind. 14.5. og 50-100 ind. 24.5. på jordene ved Galten gård. Hørt samme sted 27.5. og 19.6.1997.
- Vipe** To engstelige ind. ved Sætertjønna 29.6.1977.
- Enkeltbekkasin** Tre ind. med hekkeatferd ved Sætertjønna i 1977, 2 ind. s. sted 11.7.1985 og 27.5.1997.
- Småspove** Et ind. 14.5.1985 ved Galtsjøen.
- Sotsnipe** Fluktlyd hørt 14.5.1985 ved Galtsjøen.

- Rødstilk Et ind. 27.5.1997 ved Sætertjønnå.
- Gluttsnipe Par med hekkeatferd ved Sætertjønnå i 1976, bare ett ind. sett året etter. I 1985 ble 1 ind. sett ved sjøen og 1 ved håen 14.5., og 2 ind. nord i sjøen 24.5. I 1997 ble minst 2 ind. registrert på østsida av sjøen, og minst 3 ind. ved Sætertjønnå.
- Grønnstilk Sætertjønnå: 10-15 ind. sett 18.6.1976, en del av dem med hekkeatferd, i 1977 minst 10 varslende ind. I 1985 2 ind. 24.5., og i 1997 ble 3-5 par registrert. Ellers 2 ind. helt nord i sjøen 24.5.1985, og fluktspill på vestsida av sjøen 27.5.1997.
- Strandsnipe Enkeltind. og par sett flere steder rundt sjøen og håen i 1985 og 1997.
- Svømmesnipe Sætertjønnå: 2-3 ind. i 1977 og 2 engstelige ind. i 1985. I 1997 7 ind. (av dem 1-2 hanner) den 27.5.
- Hetemåke Sett i sjøen/håen i varierende antall i 1985, med maks. ca. 50 ind. i sjøen 27.5. Den 26.5.1996 holdt noen få par til ved Sætertjønnå, og viste tydelig hekkeatferd (Carl Knoff). I 1997 bare to observasjoner; 2 ind. ved Sætertjønnå, og arten hørt ved sjøen 27.5. Den 4.7. så imidlertid MN 36 hette-/fiskemåker sør i sjøen.
- Fiskemåke Sett i sjøen/håen i varierende antall i 1985, med maks. ca. 25 ind. i håen 11.7. Bare én observasjon under feltarbeidet i 1997; 1 ind. ved Isterfossen 5.7. Dagen før hadde imidlertid MN sett 36 hette-/fiskemåker sør i sjøen.
- Gråmåke Tilfeldig gjest; 3 ind. 14.5.1985 i håen.
- Makrell-/rødnebbterne To ind. ved Sætertjønnå i 1977, opptil 9 ind. i 1985. I 1985 også sett i sjøen/håen, med maks. 15-20 ind. i sjøen 24.5. Beskjeden opptreden i 1997; 3 observasjoner av 1-2 ind.
- Heiplierke Hørt 24.5.1985 ved Isterfossen, sikkert fugler på trekk.
- Gulerle Registrert ved Kåsbekkens utløp, ved håen og ved Sætertjønnå ved ulike besøk. Maks antall 5-10 ind. 27.5.1997 ved Sætertjønnå.
- Fossefall Isterfossen, like utenfor reservatet; enkeltfugler 24.5.1985 og 27.5.1997, 2 ind. 19.6.1997. Det var ikke mulig å se noe reir i den store brukonstruksjonen, men det er sannsynlig at arten hekker i brua.
- Sivspurv Ganske vanlig hekkefugl i ulike deler av området.

Andre fuglearter

- Dvergfalk Et par hekket trolig på holmen i håen i 1997. Et ind. varslet kraftig og gjorde utfall mot en ravn 27.5. Også hørt på østsida ca. 2 km lenger sør samme dag.
- Ringdue Registrert ved Sætertjønnå og håen i 1997.
- Gjøk Hørt på vestsida av sjøen 27.5. og ved Sætertjønnå 19.6.1997.
- Spurveugle Rester etter byttedyrlager ble funnet 27.5.1997 i stærkasse ved hytta «Strandbu» på østsida av håen. Kassa inneholdt mye småfuglfjær, men gulpeboller ble ikke funnet.
- Tårnseiler Sett jaktende over sjøen 27.5.1985, og samme dato 1997.
- Låvesvale Notert i lite antall 27.5.1985 og samme dato 1997.
- Taksvale Sett flere ganger i 1985 og 1997, særlig vanlig ved Galten gård.
- Trepiplerke Notert ved Sætertjønnå i 1976-77, og ved Isterfossen 27.5.1997.
- Linerle Notert til sammen 5 ganger i ulike deler av området i 1997.
- Rødstjert Varslende par/mating av unger 5.7.1997 ved bekkeutløp PP 432 650.
- Buskskvett En hann på østsida av sjøen 27.5.1997. Trolig en årviss hekkefugl ved gårdene.
- Gråtrost Kolonier ved Galthåen nord/Isterfossen i 1985 og 1997, og sør for Galten gård 1997.
- Måltrost Hørt syngende i nordenden av sjøen 19.6.1997.
- Løvsanger Vanlig hekkefugl.

- Gråfluesnapper Notert ved Sætertjønna 27.5. og 3.7.1997, og ved sjøen sør for Galten førstnevnte dato.
- Svarthvit fluesnapper Syngende 27.5.1985 ved Sætertjønna, og i 1997 samme dato på østsida av sjøen.
- Granmeis Forholdsvis vanlig hekkefugl.
- Kjøttmeis Syngende 27.5.1985 ved Sætertjønna, og 27.5.1997 ved hytter sør for Galten.
- Skjære Sett ved bebyggelse i 1985 og 1997.
- Kråke Notert i 1976-77 og i 1997.
- Ravn Et ind. over håen 27.5.1997. I 1999 hekket et par i ei furu på vestsida av sjøen, like utenfor reservatet (Carl Knoff).
- Stær Registrert ved Sætertjønna i 1976-77, og 1 ind. ved Galten gård i 1985. Arten er blitt betydelig mer fåtallig på 1990-tallet, og ble ikke sett i 1997.
- Bokfink Fåtallig hekkefugl, registrert ved Sætertjønna i 1976-77, ved Isterfossen i 1985 og 1997, og ved bekkeutløp PP 432 650 og Sætertjønna i 1997.
- Bjørkefink Vanlig hekkefugl.
- Grønnsisik Fåtallig hekkefugl, registrert ved Isterfossen og Sætertjønna i 1997.
- Gråsisik Registrert ved håen 5.7.1997. Sikkert en tallrik art i de gode sisikårene.
- Grankorsnebb Et par matet to godt flygedyktige unger 27.5.1997 ved håen.

Pattedyr

De fleste opplysningene kommer fra MN.

- Hare Arten forekommer forholdsvis vanlig.
- Ekorn Et ind. på vestsida av sjøen 27.5.1997. Arten er økt i antall fram til 1997, sikkert som en reaksjon på frøproduksjon hos bartrærne.
- Bever Størrelsen på stammen i området går litt i bølger. Mens det var mange dyr i 1996, hadde de i 1998 spist seg ut av matfatet flere steder i området, det var lite egnet mat igjen nær vann. F. eks. ved bekkeutløp PP 432 650 i vest etablerte bever seg i 1993, men under feltarbeidet i 1997 fantes det her en kraftig demning og ei 2 m høy hytte, men ingen ferske spor.
- Bjørn Minst tre dyr har vært innom reservatet på 1990-tallet (Volsjøbjørnen, Härjåbjørnen og én til). I midten av juni 1997 kom en bjørn opp fra sjøen, krysset veien og gikk østover til Kvisleflået.
- Rødrev Arten ferdes jevnlig i området. Det var tidligere et hi vest for Sætertjønna mot jordene, men dette er oppgitt. Den 26.5.1996 jaktet en rev ved Sætertjønna, trolig på frosk (Carl Knoff, Per Nøkleby).
- Mink Noe mer tallrik nå enn for noen år siden, trolig fordi det blir fanget færre.
- Mår Forholdsvis fåtallig over store områder i Engerdal, men kan vandre innom reservatet.
- Jerv Arten krysser reservatet en sjelden gang. Ettervinteren 1997 kom et ind. fra Isteren og gikk langs vestsida av Galtsjøen til Smithsetra og videre vestover. Som en følge av etablering av jerv i Sølenområdet ble spor sett ved flere anledninger vinteren 1997-98.
- Grevling Arten forekommer i lite antall, lager av og til problemer ved gårdene ved å grave seg inn i hønsegårder, osv.
- Oter Spor etter dyr som vandrer gjennom området sett i 1998.
- Gaupe Arten krysser reservatet av og til.
- Rådyr Det finnes rådyr rundt gårdene og ofte ute på Holmen.
- Elg Det er bra med elg i reservatet og nærområdet.

Galtsjøen naturreservat er først og fremst et viktig område for ender, 12 arter er påvist. Fra de første råkene dannes om våren, til isen legger seg senhøstes, har området ulike funksjoner. Om våren ligger mange ender her i påvente av at hekkeplassene i fjellet skal bli tilgjengelige, om sommeren er det grunn til å tro at åtte av artene hekker, og utover sensommeren oppholder mange ender seg her under myting (fjærfelling). Om høsten fungerer våtmarksområdet som matfat for ender på vei sørover. Under vårtrekket kan antallet ender være godt over 200, om høsten ca. 300 ind. Siden telling i trekketidene bare så vidt er foretatt, kan antallet sikkert være høyere under spesielle forhold. Sætertjønnå kan ha forbløffende høye antall ender, som ca. 180 voksne ind. 11.7.1985. Blant disse var det ca. 105 kvinender og ca. 65 toppender, alle tilsynelatende i myting. Den 19.6.1997 var tallene 40 og 32, og antallet voksne ender totalt var 90.

Kvisleflået

Kartblad	2018 I Drevsjø	
Kommune	Engerdal	
Areal	33.500 daa	
Høyde	740-780 m o.h.	
Undersøkt	1973	Myhr (1973)
	1977 4.7.	Maartmann (1977a)
	1982 3.-4.7.	Erling Maartmann
	1983 23.-24.5.	Tøråsen (1985)
	1985 15.-17.6. og 10.-11.7.	Jon Bekken
	1997 15.-19.6. og 2.-3.7.	Jon Bekken, Kjell Isaksen
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 og utover av oppsyn Eivind Sundet (ES).	

Kort karakteristikk

Midten av det store verneområdet ligger ca. 10 km sørsørøst for Drevsjø. Hele området er dominert av myrer. Flere store, til dels våte myrflater finnes, men det typiske bildet er en veksling mellom fattige småmyrer og lave, furukledde koller. I myrkanter og langs åer og bekker vokser det bjørk. Et stort antall småvatn, tjern og dammer setter sitt preg på området. I sørvest grenser området til ei frodig granli med innslag av kambrosiluriske bergarter. Ellers er området omgitt av furuskogsområder.

Området er kvartærgeologisk interessant på grunn av de spesielle morenedannelsene. Noen av myrområdene er verneverdige også som eksempler på karakteristiske myrtyper. Enkelte delområder har særlig botanisk interesse.

Våtmarksfugler

Smålom Arten ble sett av ES i 1997. (Carl Knoff fant arten hekkende ca. 5 km nordvest for reservatet i 1989.)

Storlom I 1985 ble et par sett i Storfetabbortjern 17.6., og i 1997 lå et par i vestre Hestekovatn 17.6. Den 11.7.1994 fant ES hele tre par med unger under en runde på leting etter sangsvaner i sør.

Sangsvane Et par med 5 unger ble videofilmet her i 1991. Ut på høsten ble fortsatt 3 unger observert. Det ble aldri klarlagt om selve reiret lå på norsk eller svensk side. Eventuelt var dette første hekking i Hedmark (ES, Bækken 1992, og pers. medd.). I 1997 fant vi arten rugende på norsk side her den 19.6. Den 9.7. så ES et par med 4 eller 5 unger, sannsynligvis var dette disse fuglene, selv om avstanden fra reiret var over 3 km. Svaner med kull kan ferdes lange veier langs bekker og over myrer. Den 9.6.1998 ble en fugl på reir sett samme sted som i 1997 (Carl Knoff). ES meldte om en vellykket hekking like utenfor verneområdet samme år.

- På den andre lokaliteten hvor ES har sett svaner stadig oftere siden 1991-92, hadde et par unger i 1993 eller 1994. I 1997 var paret til stede 18.6.1997, men de beitet uten unger et stykke unna reirplassen, så hekkingen hadde ikke vært vellykket.
- Sædgås** Fem grå gjess, trolig denne art, lettet fra østre Startjern den 17.6.1997. ES så 3 ind. øst i området 31.5., og Carl Knoff så to par i sør 9.6.1998. Forekomsten er ganske sikkert en følge av at stammen på svensk side er blitt større. I årene 1974-81 satte foreningen Jägarna ut til sammen 88 sædgjess for å styrke den lille resten av den opprinnelige stammen. Dette fant sted i Älvdalens og Idre sokn i Älvdalen kommune. På begynnelsen av 1990-tallet ble antall par i Dalarna anslått til 30. Man har de senere år også blitt klar over at mytende sædgjess oppholder seg i fjelltraktene langs grensa, både i Dalarna og Jämtland. Et femtitalls fugler oppholder seg her hele sommeren, og antas å være ungfugler (Dalarnas Ornitologiska Förening 1993).
- Brunnakke** Arten sees tilfeldig i området. En hann ble observert i 1973, og en hunn ble sett sørøst for Rådløskjølen i 1982. ES så arten i sør 22.5.1993, og sentralt mot øst 31.5.1998.
- Krikkand** I 1985 ble arten sett åtte ganger, oftest 1-3 hanner sammen, og i tillegg en hunn med 5 unger på Rådløskjølen. Det ble konkludert med at reservatet kanskje har 10-20 hekkende par. I 1997 ble arten sett 11 ganger, med 1-3 ind. Bestandsanslaget fra 1985 bør kunne stå ved lag.
- Stokkand** I 1985 ble det gjort seks observasjoner av 1-2 ind., og det ble konkludert med at arten trolig er en fåtallig hekkfugl. Samme inntrykk i 1997; arten ble sett én gang, to hanner i tjern vest for Storsømmeltjern 17.6.
- Toppand** I 1983 ble 25-30 ind. registrert, og i 1985 ble arten observert fire ganger, hhv. 1, 2, 4 og 5 hanner, alle i ansamlingen av tjern i sør. Antall par ble anslått til 10-20. I 1997 ble 1-3 ind. sett 8 ganger, vesentlig i sør. Bestandsanslaget fra 1985 bør kunne stå ved lag.
- Svartand** Observert av ES i sør 14.5.1990.
- Sjørre** Sett i 1990, 1993, 1997, og også sentralt øst i området 31.5.1998 (ES).
- Kvinand** I 1983 ble 25-30 ind. registrert, og i 1985 ble 1-2 ind. observert åtte steder, herav en hunn med 7 unger. Antall par ble anslått til 10-20. I 1997 ble 1-3 ind. sett 10 ganger, og i tillegg ble andekasser med fersk dun sett ved Sømmeltjern og Svarttjern. Bestandsanslaget fra 1985 bør kunne stå ved lag.
- Siland** Observert av ES i sør 14.5.1990 og 22.5.1993.
- Laksand** Synes å opptre tilfeldig i området; en hann observert 28.6.1973.
- Myrhauk** En hunn på Kløftmyra 15.6.1985. Tidspunktet kunne tyde på at arten kan hekke, men til tross for nøye gjennomgang av området dette året, ble arten bare sett denne ene gangen. ES så en mulig myrhauk i område Rådløskjølen 17.6.1990.
- Fiskeørn** ES har sett arten flere av årene på 1990-tallet. Et ind. fløy vestover ved Lortsetra 15.6.1997. Morgenen etter ble et ind. igjen sett i området. Et kunstig reir er satt opp mot sør i reservatet, men dette var pr. 1999 ikke tatt i bruk (Carl Knoff).
- Trane** Et par med unge ble observert i 1973. I 1985 ble arten hørt og sett i fire adskilte områder, men hekking ble ikke påvist. Det ble vurdert at 2-4 par kan hekke i området. Svært lite aktivitet i 1997, eneste observasjon var rop fra svensk side i sør 17.6. Selv om arten er dyktig til å stikke seg bort når den har unger, er kanskje anslaget over for høyt. Ifølge ES hekker arten trolig fast mindre enn én km inn på svensk side, og han ser ofte arten i reservatet. Den 15.7.1999 så han et par mot nord i reservatet, med atferd som tydet på at de kunne ha unge/unger i nærheten.
- Heilo** I 1985 var det minst et par på Rådløskjølen, og minst to par på Storkjølen/ Kløftmyra. Også i 1997 ble arten sett med hekkeatferd på de to nevnte myrene, og i tillegg nord for Bleketjern og ved midtre Startjern. Trolig hekker 4-6 par.

- Vipe** I 1985 var det minst 2-3 par på Rådløskjølen, og i tillegg varslende ind. vest for Gurentjerna i nord, to steder på Storkjølen, og ved Startjerna i sør. Antall par ble anslått til 7-12. I 1997 var det 3 par på Rådløskjølen og et par vest for v Hesteskovatn. I tillegg ble ind. uten hekkeatferd sett på Storkjølen og ved Storsømmeltjern. Antall par pr. 1997 kan anslås til 4-8.
- Fjellmyrløper** Arten ble ikke observert i 1977, men deler av området ble vurdert å utgjøre ideelle biotoper for arten. I 1982 ble et engstelig par oppdaget, og i 1985 ble to unger fra ulike kull observert, trolig hekket tre par i nærheten av hverandre. I 1997 ble en spillende hann observert 18.6. Den 2.7. ble det lett grundig etter arten i hekkebiotopen fra 1985, uten resultat. Resultat i 1997; bare ett territorium.
- Brushane** Et par og senere en hane observert i 1973. I 1977 ble det registrert 4 engstelige høner på Rådløskjølen og én på Storkjølen. I 1982 5 høner og i 1985 2 høner på Rådløskjølen. Forekomsten har her som mange andre steder gått tilbake. I 1997 ble arten ikke sett på Rådløskjølen, til tross for systematisk gjennomgang av hele arealet. På Storkjølen ble en hekkende høne påvist ved reirfunn 18.6.
- Kvartbekkasin** Det første konkrete reirfunn i Sør-Norge ble gjort her i 1973. Ca. 12.6.1982 ble en hann i fluktspill hørt (Odd Reidar Fremming). I 1997 fikk man igjen kontakt med arten, en hann i fluktspill ble hørt to ganger den 18.6. ca. kl 23.00. Det er vanskelig å si om arten har tilhold årlig, eller om området er en marginal biotop hvor den bare har tilhold år om annet. I Dalarna anslås bestanden til 15-20 par (Dalarnas Ornitologiska Förening 1993).
- Enkeltebekkasin** To ind. registrert i 1973, det samme på Rådløskjølen i 1977. Spillende hanner på Kløftmyra og ved Startjerna i 1985. Bestanden ble da vurdert til 3-6 par. I 1997 ble arten registrert på Storkjølen/Kløftmyra og ved Startjerna. Antallet par er trolig som i 1985.
- Småspove** I 1985 varslet 4-6 ind. på Rådløskjølen, og i tillegg 15 registreringer i andre deler av reservatet, herav minst 5 varslende ind. på Storkjølen. Antall par ble anslått til minst 15-20. I 1997 19 observasjoner fordelt på hele området, de fleste av varslende fugler. Bestandsanslaget fra 1985 bør kunne stå ved lag.
- Storpsove** I 1973 ble 1 ind. observert, sannsynligvis hekkende. Arten ble også notert i 1983, ikke sett etter dette.
- Gluttsnipe** I 1985 ble 1-2 varslende/spillende ind. registrert 14 steder i ulike deler av reservatet. Det ble vurdert at trolig hekker minst 10-15 par. I 1997 21 observasjoner fordelt på hele området, de fleste av varslende fugler. Bestandsanslaget fra 1985 bør kunne stå ved lag.
- Grønnstilk** I 1985 hadde arten en tydelig mer sparsom forekomst enn gluttsnipe. Foruten på de to største myrflatene ble den registrert ved Tollåtjerna i nord og ved det største av Startjerna i sør. Antall par ble vurdert til 5-10. I 1997 13 observasjoner fordelt på hele området, de fleste av varslende fugler. Bestandsanslaget fra 1985 bør kunne stå ved lag.
- Strandsnipe** Arten synes å være en fåtallig hekkefugl. I 1985 ble den registrert fire steder. I 1997 ble den bare sett like nord for hytta ved Svarttjern.
- Svømmesnipe** Sommeren 1987 ble arten registrert i reservatet (ES).
- Hettemåke** Først observert i 1982, med 10 ind. ved Startjern, minst 3 lå på reir. Opptrådte også i 1983 «i begrenset antall», og i 1985 ble minst 3 varslende ind. registrert i tjern UJ 471 542 sør for Svarttjern. I 1997 varslet 5-6 ind. sørøst på Rådløskjølen UJ 497 562 og ved UJ 500 564 (kan ha vært de samme fuglene), et varslende par ved tjern UJ 493 546 vest for Storsømmeltjern og et varslende par like nord for Svarttjern. Ved det lange, smale tjernet UJ 470 539 vest for Blanktjern ble 22 trolig ikke-hekkende fugler sett 17.6.

- Fiskemåke** Forholdsvis fåtallig hekkefugl. I 1985 ble varslende ind. notert ved Stubbantjern, Holmtjern og Starrtjerna. I 1997 ble varslende fugler sett like øst for Svarttjern, vest for Storsømmeltjern og sørøst på Rådløskjølen. I tillegg ble 1-3 fugler sett flere andre steder.
- Rødnebb-/makrellterne** Et ind. i Gurentjern i nord 16.6.1985, og neste dag et ind. ved det største Starrtjern. I 1997 et ind. vest for Storsømmeltjern 17.6., og dagen etter 3 ind. sørøst på Rådløskjølen. Ingen indikasjoner på hekking.
- Jordugle** Arten hekker utvilsomt i gode smågnagerår. Den 16.6.1985 varslet et ind. kraftig ved Rådløskjølen, og den ble også sett 11.7.
- Heipiplerke** Vanlig hekkefugl på de store myrene. I 1997 ble arten registrert med flere par på Kløftmyra/Storkjølen (reirfunn på begge myrer) og på Rådløskjølen. Også hørt langs v Kvisla og på Blæstermyra.
- Gulerle** Forholdsvis vanlig hekkefugl. Meget tallrik i nærheten av småvann i fattigmyrområder i 1973. I 1997 12 registreringer.
- Vierspurv** Et par øst for Starrtjerna 9.6.1998. Hunnen viste hekkeatferd (Carl Knoff).
- Sivspurv** Spredt forekommende hekkefugl, registrert 7 steder i 1997.

Andre fuglearter

- Kongeørn** Arten sees av og til, og den 5.7.1992 fant ES en ørnefjær ved restene av ei trane sentralt øst i området.
- Tårnfalk** Et ind. 16.6.1997 like nordvest for Lortsetra, og et svakt varslende ind. ved veien sør for Storkjølen to dager seinere. Sett sentralt i området 31.5.1998 (ES). Arten har trolig årlig tilhold.
- Dvergfalk** I 1998 hekket et par sør i området i et kunstig reir satt opp for fiskeørn (Carl Knoff).
- Lirype** Ifølge ES er bestanden for tida svak. Han traff på tre kull i 11.7.1994. Fem observasjoner under feltarbeidet i 1997, i tillegg rester av et ind. tatt av rev i Blæsteråsen. Kull på 6 unger i område Blæstermyra - Blæsteråsen 13.8.1998 (ES).
- Orrfugl** ES ser arten av og til, f.eks. spill i sør 16.5.1992, og ei høne med unger 3.7.1996 mellom Lortsetra og grensa.
- Storfugl** Ei røy ved Rådløskjølen 3.7.1982. ES ser arten årlig, f.eks. spill hørt i sør 16.5.1992, og spor etter spilltiur i nord 20.4.1997. Bestanden er for tida svak.
- Gjøk** Ganske vanlig, registrert 11 ganger i 1997.
- Haukugle** I 1985 par med tydelig hekkeatferd i område Gurentjern, og par med minst 3 utflyoyne unger nord på Kløftmyra. I 1989 ble flygedyktige unger sett nordvest i reservatet (Carl Knoff).
- Spurveugle** Fjær- og hårrester og gulpeboller i gammelt tretåspettreir i gran nær veien i vest ca. UJ 450 550. Treet var knekt ved reirhullet.
- Tårnseiler** Et ind. på næringsøk 28.6.1973.
- Vendehals** Observert 23.5.1983.
- Svartspett** To gamle hull (trolig overnattings- eller matletingshull) i furustubber sett vest for Kløftmyra i 1997.
- Tretåspett** Reir med store unger i gammel tørrfuru 28.6.1973. Reir med unger 17.6. 1997, ca. 2 m høyt i død furu ikke så langt fra veien vest for Sømmeltjern. Tromming hørt 19.6. s. år. nordvest for Svarttjern, og artstypisk ringing på gammelt vindfall ved Lortsetra ble også observert.

- Låvesvale Et ind. 28.6. på næringssøk ved Lortsetra.
- Trepiplerke Vurdert som vanlig i 1973. Observert 23.5.1983. Syngende hann nær veien sørvest for Blanktjerna 15.6.1985. Merkelig nok ikke sett i 1997.
- Linerle Et ind. ved Bleketjern 17.6.1997.
- Jernspurv Syngende hann nær veien sørvest for Blanktjerna 15.6.1985.
- Rødstjert Vurdert som vanlig i 1973, og også ganske vanlig i 1997; registrert ti steder.
- Buskskvett I 1973 ble et ind. sett 28.6.
- Steinskvett I 1973 en hann sett 27.6., og et par dagen etter.
- Gråtrost Relativt vanlig på næringssøk i fattigmyrområdene i 1973, sannsynligvis hekkefugl. Registrert åtte steder i 1997, med hekkeatferd i flere av tilfellene.
- Måltrost I 1973 ble to syngende hanner hørt 28.6. I 1997 registrert i sørgrensa av verneområdet ved Sømmeltjern.
- Rødvingetrost I 1973 ble tre syngende hanner hørt. I 1997 en syngende hann i sørgrensa av verneområdet sør for Storkjølen.
- Duetrost Et ind. sett 28.6.1973.
- Møller Syngende hanner ved Lortsetra 28.6.1973, ved sørenden av Svarttjern 17.6.1985, og øst for Starttjerna 17.6.1997.
- Løvsanger Vanlig hekkefugl der det forekommer bjørk.
- Fuglekonge En syngende hann 28.6.1973.
- Gråfluesnapper En syngende hann 28.6.1973. Registrert tre steder i 1997.
- Svarthvit fluesn. Syngende hanner to steder i 1997.
- Granmeis Vurdert som relativt vanlig i 1973. Syngende hann ved sørenden av Svarttjern 17.6.1985. Kun registrert ved Lortsetra og ved Langtjern i 1997.
- Lappmeis To ind. 10.10.1998 vest for Hestekovatna (Carl Knoff). Han har også sett arten i verneområdet ca. 10 år tidligere.
- Lavskrike Et par og senere et ind. sett 28.6.1973.
- Kråke To ind. sett i 1973. Registrert fem steder i 1997, kan delvis ha vært de samme fuglene.
- Ravn Registrert ved Storfetabbortjern i 1997.
- Bokfink Enkeltfugler sett tre ganger i 1973.
- Bjørkefink Registrert mange steder der bjørk forekommer alene eller blandet med furuskog.
- Grønnsisik Registrert nær veien sørvest for Blanktjerna 15.6.1985.
- Gråsisik To observasjoner i 1973. Observert nær veienden ved Rådløskjølen i 1985. Registrert fire steder i 1997.
- Korsnebb Hørt/sett fem steder i 1997.

Pattedyr

De aller fleste opplysninger stammer fra oppsyn Eivind Sundet.

- Hare Forholdsvis beskjedne stamme i reservatet, mer i høyereliggende områder.
- Bever Bestanden er i dag bare en brøkdelen av hva den var for 10-20 år siden. Dette skyldes utbeitede leveområder. Under en runde på Rådløskjølen med omegn 4.4.1999 ble ferske spor sett to steder.
- Rødrev Etter skabbperioden har arten fra ca. 1990 tatt seg opp igjen, og finnes sparsomt. De fleste trekker mot de nærmeste grendene om vinteren. Lokale jegere beskatter reven ganske kraftig i Kvilten-området.
- Bjørn Av de fire store rovdyrene er dette den som oftest gjester reservatet. Både i juni 1994 og juni 1996 tok bjørn sauer i sørvest, både i og utenfor verneområdet. Under feltarbeidet

i 1997 ble ekskrementer funnet like sørøst for Bleketjern. Rundt vår første feltperiode i 1997 kom en bjørn fra Galtsjøen og gikk østover til Kvisleflået (MN). Også somrene 1998 og 1999 passerte det dyr ved flere anledninger, og i 1999 ble det funnet bjørnedrept sau i sørkant av området midt i august.

Røyskatt Forholdsvis vanlig art, spor sees jevnlig, for eksempel 4.4.1999.

Mink Finnes i området, og er nok sammen med mår den viktigste predator på ande- og vadefuglene.

Mår Arten var vanligere da reven omtrent var borte. De siste vintrene har det vært lite spor å se i området, et gnagerår vil nok føre til større bestand. Observasjoner på sporsnø tyder på at mår om våren jevnlig sjekker andekassene på jakt etter egg. I perioden ca. 1996-99 har bestanden vært nede i en bølgedal.

Jerv Arten er innom området de fleste vintre, ofte i flere omganger, f.eks. i februar 1995 var det ferske spor både sør- og nordover sør for Bjørnåsetra, like nord for reservatet.

Grevling Spor sees årlig, ofte langs bilveiene. Den overvintrer tydeligvis i/nær verneområdet, siden spor sees i april, f.eks. 27.4.1991 og 4.4.1999.

Gaupe Spor sees ikke helt sjelden, f.eks. i februar 1995 hadde et ind. slått et rådyr, og passerte den nordvestlige del av reservatet på vei til og fra kadaveret. I november samme år krysset et lite dyr området fra øst og gikk opp lia ved Hovdroa. Også i januar 1999 ble spor sett i den nordlige delen.

Elg Bestanden i sommerhalvåret er relativt bra. Flere kuer med kalver sett under feltarbeidet i 1997. Om vinteren trekker mye av elgen ut av reservatet.

Rådyr Bestanden i sommerhalvåret er relativt bra. Om vinteren trekker alle dyrene ut av reservatet.

Kvisleflået er et viktig hekkeområde for et stort spekter av våtmarksarter. Ingen av artene forekommer i særlig høye tettheter. Like etter isgang raster enkelte andearter som hekker i fjellområdene rundt reservatet. Mosaikklandskapet med furuskog, myrer og tjern utgjør ideelt hekkehabitat for gluttsnipe og småspove, som må betegnes som karakterarter. Et nytt trekk i hekkefaunaen er sangsvane, som ble påvist med unger for første gang i 1991. Den fåtallige fjellmyrløperen synes å hekke fast, mens det er mer usikkert om kvartbekkasin er til stede årlig.

Tufsingdeltaet

Kartblad	1719 II Elgå	
Kommune	Os	
Areal	8.900 daa	
Høyde	660-670 m o.h.	
Undersøkt	1972 26.-28.6.	Sonerud & Skattum (1972)
	Noen obs. også gjengitt i	Skattum & Sonerud (1973)
	1974 26.-31.8. og	
	1975 4.-5.6.	Lunde (1975)
	1976 19.-21.6. og	
	1977 4.7.	Maartmann (1977a)
	1985 24.-27.5. og 23.-26.6.	Jon Bekken
	18.7.	Erling Maartmann (EM)
	1997 26.5.	Jon Bekken, Morten Erichsen
	3.-4.7.	Jon Bekken, Kjell Isaksen
	Besøkt mange ganger årlig av Olav Svendsen (OS), fra 1982 som oppsyn.	

Kort karakteristikk

Reservatet ligger på begge sider av Tufsingas nedre del like sørøst for grenda Tufsingdalen, og omfatter også elvas utløp i Femund. Her er det bygd opp et særegent delta med en rekke øyer. Øyene er dekket av myr og vierkratt, og mellom dem er det starrbelter og gruntvannspartier. Fastmarkspartiene langs den stilleflytende elva domineres av stort sett tørre, åpne myrer. Myrene har partier med dystrofe tjern og dammer. Elvebreddene er stort sett omkranset av tett bjørkeskog.

Det finnes en meget variert myr- og sumpvegetasjon der de fleste næringsfattige samfunnstyper er representert. De tørreste typene av fattigmyr domineres av bjønnskjegg, blåtopp og trådstarr, mens de våtere typene kan ha en rekke dominante arter, for eksempel sivblom/sveltstarr, vierstarr eller trådstarr/flaskestarr. Sistnevnte er den vanligste og den som vokser våtest, og er særlig godt utviklet ytterst i området. Vierkratt setter sitt preg på deltaet, med lappvier, sølvvier og grønnvier som de viktigste artene. Myrpartier med furu og bjørk kan klassifiseres som sumpskog eller tresatt myr. I tillegg til næringsrike vierkratt er elva omgitt av sumpbjørkeskog, og like utenfor denne starrsump med flaskestarr, nordlandsstarr, elvesnelle og bukkeblad. Vannvegetasjonen er også relativt rik, med flotgras, bukkeblad, tusenblad, rusttjønnaks, stor vannsoleie og hesterumpe (Volden 1976).

Tufsingas delta er en særpreget dannelse av stor geomorfologisk interesse. Det er tidligere drevet slått i området, og det finnes spor etter dette i form av gamle buer og hesjestaur. Tufsinga er fiskerik, og det har i lang tid foregått et spesielt notfiske etter sik i partier av elva.

Våtmarksfugler

Storlom Tre ind. sett ved Korneset i juni 1972. I 1985 ble arten observert i begge feltperioder, opptil 4 ind. I 1997 lå et par ute i deltaet 26.5., i andre feltperiode ble arten ikke sett.

Horndykker En voksen fugl like utenfor Tufsingas utløp 28.8.1974, og 1 ind. 26.5.1997 500 m nord for Risodden.

Storskarv En ungfugl lå utenfor Korneset 30.8.1974 og fløy senere inn i deltaet. Ifølge OS sees skarv hver høst ytterst i deltaet ut mot Femund.

- Sangsvane** Småflokker raster av og til i området. I 1982 eller -83 oppholdt to ungfugler seg her helt til kanotrafikken startet i første halvdel av juli. I 1985 var 3 ind. til stede 24.5. (OS), og en ungfugl var fortsatt til stede 27.5. I 1997 lå et par voksne fugler i Adamstjønna 26.5., og de holdt seg her til omtrent midten av juni (OS).
- Grå gjess** Flokker raster av og til ute i deltaet (OS). Dette dreier seg høyst sannsynlig om kortnebbgjess.
- Kanadagås** Den 20.9.1987 rastet en flokk på ca. 200 ind. ved Kløvsteinodden ytterst i verneområdet (OS). Ikke sett under registreringene i 1997.
- Brunnakke** I 1985 ble par observert to ganger, og 5 hanner og 1 hunn holdt til ute i deltaet 24.6. Det ble antatt at de 5 hannene antyder antallet par som hekker. I 1997 ble minst 6 hunnfargede fugler observert ute i starrene sør for Adamstjønna. Merkelig nok viste ingen av dem tydelig hekkeatferd. Men området er stort og vanskelig å få oversikt over, særlig utover sommeren gjemmer grasender seg bort i starrvegetasjonen. Det er sannsynlig at arten hekker, men mange kull ser det ikke ut til å være.
- Krikkand** I 1985 ble 3-4 ind. sett ved Kalfloen, og ute i deltaet ble enkeltfugler registrert, og i tillegg en engstelig hunn i tjern på Rotvikkjølen (like utenfor reservatet). Det ble antatt at antallet hekkepar er større enn observasjonene antyder. I 1997 ble det kun gjort fire observasjoner av enkeltfugler, av dem en engstelig hunn i østre Tjønnan. Kull kan leve bortgjemt ute i de store starrene, og er ikke lette å registrere verken til fots eller fra kano, men det hekker neppe mer enn ti par i området.
- Stökkand** I 1985 ble arten registrert seks ganger, herav en hunn med 7-8 unger og en flokk på 7 ind. i begynnende myting. Antallet par ble anslått til 5-10. I 1997 ble en flokk på 4 hanner og en hunn, samt en hunn med minst 4 unger sett sentralt i deltaet. Trolig er antallet par som nevnt over.
- Stjertand** Et par ble sett i ytre del av deltaet 20.6.1976. I 1997 ble arten igjen sett, seks ind. holdt til i området 3.-4.7. uten indikasjoner på hekking.
- Toppand** I 1976 ble to reir funnet, og antallet ind. ble anslått til neppe noe særlig mer enn 20. Fram til 1985 synes antallet å ha økt. I første periode ble opptil 26 ind. sett i flokk, dette kan delvis ha vært fugler på trekk. I andre periode ble ca. 20 ind. sett ute i deltaet, fordelt på 2-3 flokker. Den 17.7. ble 16 ind. sett i flokk (EM). I alle tilfellene var hannene klart i flertall. En del av disse kan tenkes å komme fra par som hekker utenfor reservatet. Når dette tas i betraktning, kan antallet hekkepar ligge intervallet 10-20. I 1997 bare fem observasjoner av 1-3 ind., og antallet hekkepar syntes altså å være lavt dette året.
- Bergand** En sjelden gjest; 3 ind. 4.-5.6.1975, og 2 par 26.5.1997 like nord for Risodden.
- Havelle** Bare sett i 1997: 7 ind., av dem 3 hanner i praktdrakt, ute ved iskanten ytterst i reservatet den 26.5., og en hann i samme område 3.7.
- Svartand** Et par 28.6.1972 i Adamstjønna. I 1985 en flokk på ca. 15 svarte dykkender (svartand/sjørre) 25.5. Flokk på hele 32 ind. 26.5.1997 like nord for Risodden. Fuglene holdt seg her ca. ei uke til (OS).
- Sjørre** I 1985 en flokk på ca. 15 svarte dykkender (svartand/sjørre) 25.5. To hanner ute i deltaet 24.6. samme år. Fire par 26.5.1997 like nord for Risodden, sammen med svartender/bergender.
- Kvinand** Arten har en nokså beskjeden forekomst i forhold til det man kunne forvente. I 1985 ble hekkebestanden anslått til 2-4 par. I 1997 sju observasjoner av 1-3 fugler, og i tillegg kull på hhv. 5, 7 og 16 unger. Bestanden var trolig noe større enn i 1985.
- Siland** I 1974 ble en flokk på 6 ind. observert 31.8. I 1985 ble et par sett i sørenden av Adamstjønna 25.5., og 25.6. ble en hann sett ut for Korneset. Ikke sett i 1997.

- Laksand** I 1974 ble en flokk på 6 ind. observert 31.8., året etter fire observasjoner av enkeltind. 4.-5.6. I 1985 ble et par sett i sørenden av Adamstjønnna 26.5. I 1997 et par, senere 3 ind., sett sentralt i deltaet den 26.5. Det er sannsynlig at arten hekker.
- Sivhauk** En sjelden gjest; en ung fugl jaktet i deltaet 24.6.1985. I 1997 igjen et ungt ind. om ettermiddagen og kvelden 3.7.
- Fiskeørn** Arten har lenge vært et fast innslag i faunaen i deltaet. Fram til 1982 hekket den innenfor reservatets grense, og i 1990 hekket den igjen, tre unger levde opp (OS). Etter dette har to hekkeplasser vært i bruk i rimelig nærhet.
- Trane** Tidligere hekket ett til to par i området, og i 1985 ble et reir funnet av fiskere ytterst langs elva, men dette var/ble forlatt. Stadig ble 1-2 fugler sett ute i deltaet. Et varslende par i deltaet 14.7.1990 (Blestad 1990). I 1997 ble enkeltfugler sett 26.5. og 3.7., men tegn til hekking ble ikke registrert. Området kan i hvert fall enkelte år ha funksjon som rasteplass for trane, i slutten av august 1974 ble til sammen 30-35 ind. observert.
- Sandlo** To tilfeldige observasjoner foreligger; et ind. hørt 4.-5.6.1975, og et ind. fløy over deltaet 24.5.1985.
- Heilo** Det ble registrert 5 noenlunde stasjonære par i 1972. I 1985 ble hekkende par observert nordøst for Adamstjønnna og nordøst for Brenna. Det eneste paret i 1997 varslet på sistnevnte sted.
- Vipe** I 1972 ble 4 varslende, stasjonære par påvist. I 1976 var det 2 varslende par på myrområdet nærmest riksveien. I 1985 var det bare ett par, ved tjerna nordøst for Brenna. I 1997 bare ett varslende par, i vest like nord for Litlåa.
- Temmincksnipe** Flere småflokker rastet i slutten av august 1974. Kanskje er dette et årlig fenomen.
- Myrsnipe** Flere småflokker rastet i slutten av august 1974. Kanskje er dette et årlig fenomen.
- Brushane** I 1972 ble det registrert 7 engstelige høner, 6 på myrene og 1 ute i deltaet. Ungekull og et plyndret reir ble også observert. I deltaområdet holdt en flokk på 13 haner til. I 1976 ble opptil 15 haner sett, og 2 engstelige høner ble sett på myrene vest for elva. I 1985 ble bare småflokker av haner sett i deltaet, og i tillegg 3 haner ved tjerna nordøst for Brenna. I 1997 ble en flokk på 19 fugler sett 3.7. ytterst i deltaet, kjønnsfordeling ble ikke fastslått. Dagen etter ble en svært engstelig hunn sett på myr nær stranda vest for vestre Tjønnan, og 2 haner og 1 høne ble sett ved minste tjern (starrsump) på Rotvikkjølen. Hekkebestanden synes å være lavere enn i 1972, mens antallet fugler som søker næring i området synes å være mer stabilt.
- Enkeltebekkasin** I 1972 anslagsvis 25-30 spillende ind., de aller fleste i deltaet, hvor arten var dominerende. Karakterisert som svært tallrik i 1976. Arten var også den dominerende vadefuglen i deltaet i 1985. I 1997 var forekomsten noe mer beskjedent. Den ble ikke registrert 26.5., mens den i andre feltperiode ble registrert spillende/varslende åtte ganger.
- Småspove** I 1972 i alt 4 varslende par, i 1985 varslende par 5-6 steder, mest på de tørre myrene langs reservatets østgrense. I 1997 varslende par på Kalfloen, ved de 6 tjerna lenger sørvest, og innenfor reservatet på Rotvikkjølen.
- Storspove** En tilfeldig observasjon; et ind. ble såvidt hørt innenfor reservatet på Rotvikkjølen 4.7.1997.
- Rødstilk** Et ind. observert i flukt over området 20.6.1976, og fire registreringer i mai-juni 1985. I 1997 hekket to par; ved minste tjern (starrsump) på Rotvikkjølen, og ved de 6 tjerna sentralt vest i reservatet.
- Gluttsnipe** I 1972 ble 5 varslende, stasjonære par observert. I 1985 ble spillende/ varslende fugler registrert 6 steder, men siden territoriene er ganske store, kan dette dreie seg om 4-5 par, i tillegg til et par ved nordre tjern på Rotvikkjølen, litt utenfor verneområdet. I

- 1997 ble 5 varslende par observert; på myra øst for Brenna, på Kalfloen, vest for de 6 tjerna sentralt i området, like sør for Litlåbutjønnna, og øst for Adamstjønnna.
- Skogsnipe** I 1985 en hann i fluktspill ved Eggset like nord for reservatet. I 1997 to ind. 26.5. i evje/kanal i forbindelse med elva nord i området.
- Grønnstilk** I 1972 ble 11 stasjonære par registrert. I 1976 var arten svært tallrik, og bestanden ble anslått til 25 par. Inntrykket fra 1985 var at arten fortsatt var vanlig, men ikke som i 1976, mer på samme nivå som i 1972. I 1997 var forekomsten fortsatt omtrent den samme, med de fleste parene vest for v Tjønnan og videre oppover langs Litlåa.
- Strandsnipe** I 1985 ble 6 ind. registrert langs elva fra Straumen til koia ved Kalfloen, i tillegg til et varslende par i sørenden av Adamstjønnna. I 1997 var det 2 eller 3 varslende par nedover langs elva.
- Svømmesnipe** I 1972 var det hhv. 1 og 2 stasjonære ind. ved tjern vest for elva, og i alt 9 for en stor del stasjonære ind. på delvis oversvømte grasholmer i deltaet. I 1976 spredte observasjoner, totalt neppe mer enn 10 ind. Neste år 2 ind. i en dam like ved riksveien, og et reirfunn øst for elva. I 1985 flokker på opptil 6 ind. i deltaet, men ikke sett på myrene. I 1997 2 engstelige ind. ved minste tjern (starrsump) på Rotvikkjølen, og 2 engstelige ind. ved de 6 tjerna sentralt vest i området.
- Dvergmåke** Tilfeldig gjest; to ungfugler søkte næring rundt elvemunningen 28.8.1974.
- Hettemåke** I 1985 ble inntil 8-10 ind. sett ute i deltaet, og den 25.6. viste et par tydelig hekkeatferd ved tjerna nordøst for Brenna. I 1997 bare én observasjon; 1 ind. ved Adamstjønnna 4.7.
- Fiskemåke** I 1985 ble varierende antall sett, med opptil 20 ind. som fanget insekter over elvas utløp 25.6. I 1997 ble opptil 10 fugler sett stadig, med en flokk på hele 52 ind. sør i Adamstjønnna 4.7. som maksimum.
- Gråmåke** Et ind. 20.6.1976, 2 ind. 26.5. og 1 ind. 17.7.1985, alle i deltaet.
- Svartbak** Et ind. i deltaet 28.6.1972.
- Makrellterne** Et ind. i et av tjerna vest for deltaet i 1972.
- Rødnebbterne** Observert spredt i småflokker i deltaet og innover myrene i 1972. I deltaet ble opptil 10 ind. sett samtidig. I 1974 ble opptil 5 ind. sett 31.8. I 1976 ble samlet antall anslått til 20 ind. Et varslende ind. hadde trolig reir på tue i dam på vestsida av deltaet. I 1985 ble maks. 5 ind. sett i deltaet, og hele 7 ind. varslet ved søndre tjern på Rotvikkjølen, mens 4 ind. varslet ved det ytterste tjernet på Korneset. I 1997 ca. 10 ind. nord for Risodden 26.5., og 10-12 ind. spredt i deltaet 3.7. Det var visse tegn til hekking også dette året: Et par holdt på med kurtise/tigging ved tjerna sentralt vest i området 26.5., og ved tjerna på Rotvikkjølen varslet et ind. svakt 4.7.
- Jordugle** Regulær hekkefugl i smågnagerår. Høsten 1974 ble 5-6 ind. observert hver dag, og i 1985 ble det gjort til sammen 7 registreringer.
- Heipiplerke** Fem observasjoner av enkeltind., men ikke tegn til hekking i 1972. I 1997 «mye» på trekk 26.5., og i juni fugler med hekkeatferd nord for Rendalsbua, ved de 6 tjerna sentralt vest i området, og øst for Adamstjønnna.
- Gulerle** Vanlig hekkefugl på myrarealene.
- Blåstrupe** Et ind. observert på elvebredden 28.8.1974. I 1985 sang 3 hanner den 24.5. på ulike steder nedover langs elva. Hunnfugl ble også sett.
- Sivspurv** Vanlig hekkefugl langs Tufsinga, Litlåa og i deltaområdet.

Andre fuglearter

- Fjellvåk Et ind. jaktet mot nordøst i reservatet 4.7.1997.
- Tårnfalk Et ind. sett daglig ute i deltaet i slutten av august 1974.
- Dvergfalk Reirfunn ved elva i nordre del av reservatet 14.7.1990, og én unge ble ringmerket.
Arten ble også sett nede i deltaet (Blestad 1990).
- Kongeørn Et ind. observert i seilflukt høyt oppe over deltaet 28.8.1974.
- Lirype I 1972 ble det gjort til sammen 6 observasjoner på myrene.
- Vaktel Et ind. ble oppdaget ved sin særegne lyd kl. 15.45 den 26.6.1972. Den spilte på tuete, relativt tørr grasmyr nær elva på østsida av Tufsinga. Den ble sist hørt natt til 28.6. fram til kl. 07.00.
- Ringdue To ind. fløy over deltaet 4.7.1997.
- Gjøk Hanner hørt et par ganger i 1972, merkelig nok ikke notert senere.
- Hubro Under de botaniske undersøkelsene sommeren 1975 ble et ind. fotografert i kantvegetasjonen langs elva. Foto er gjengitt i Volden (1976).
- Tårnseiler Spredte observasjoner i 1972 og 1976-77.
- Vendehals Et ropende ind. hørt i deltaet/Rotvikkjølen 25.5. og 24.6.1985.
- Flaggspett En hann og en ungfugl observert på Korneset 30.8.1974.
- Dvergspett Reir med ganske store unger funnet i bjørkeholt på myrene øst for elva i 1972. Et ind. observert på Korneset 30.8.1974.
- Sandsvale Enkelte ind. sett i 1976-77. Noen få ind. sett i og utenfor reservatet ved grustaket sør for Brenna 25.5.1985.
- Låvesvale To obs. av til sammen 4 ind. i 1972, også observert i 1985.
- Taksvale Jevnlig observert i 1976-77. Også observert i 1985, og 2 ind. i østre del av deltaet 26.5.1997.
- Linerle Et stasjonært par ved elva i 1972, og en flokk sett høsten 1974. Spredte observasjoner i 1976-77.
- Buskskvett En varslende fugl ved elva 4.7.1977. To syngende hanner på myrene i øst 27.5.1985.
- Steinskvett Et ind. på myra sørøst for riksveien 4.7.1977.
- Gråtrost Ganske vanlig i området i 1972, et reirfunn. Flokker sett høsten 1974. Enkelte par hekket antagelig langs elva i 1976-77.
- Rødvingetrost Opptrådte noe mer tallrik enn gråtrost i 1976-77. Hørt syngende i deltaområdet 25.5.1985.
- Møller Et syngende ind. i bjørkekratt langs Litlåa i 1972. I 1976 ble den hørt nær Straumen, og i 1977 ble den hørt like sørøst for riksveien.
- Løvsanger Jevnt utbredt, men ikke særlig tallrik hekkefugl.
- Gråfluesnapper Et par ind. obs. i 1972, og et varslende ind. på Korneset 25.6.1985. Sett like nord for reservatet ved gården Straumen i 1997.
- Granmeis Sett spredt og fåtallig i 1972, småflokker sett høsten 1974.
- Tornskate En hann 24.5.1985 i myrkanten vest for Rendalsbua.
- Varsler Tre ind. sammen observert to ganger i 1972.
- Lavskrike To obs. på myrene på begge sider av elva i 1972, og arten ble også sett på Rotvikkjølen i 1985.
- Kråke Arten er sett i området alle år det er foretatt undersøkelser.
- Ravn Registrert høsten 1974, i 1985 og i 1997.
- Stær Flokk på ca. 50 ind., mest ungfugl, i deltaet i slutten av juni 1972. Flokk på 9 ind. 4.7.1977.
- Bjørkefink Vanlig langs elva og i skogen rundt myrene.

Gråsisik Observert flere ganger i 1976-77. En observasjon langs Litlåa 4.7.1997.
 Dompap Et par med en såvidt flygedyktig unge ved elva i 1972.

Pattedyr

De fleste opplysningene kommer fra oppsyn Olav Svendsen.

Flaggermus Sees jaktende i området hver sommer. Det er mest sannsynlig at det dreier seg om nordflaggermus.

Hare Vanlig art i området. Sportegn registrert mange steder i 1997.

Ekorn En vanlig art i skogen. Et reir i gran ved båtplassen helt nord i reservatet i 1997.

Bever Området er rikt på sportegn etter arten, og har sikkert tilhold av flere familier. Bever ble sett flere ganger under feltarbeidet både i 1985 og 1997.

Lemen Et ind. ved Punnibakk-koia PP 468 986 midt ute i deltaet den 26.5.1985.

Rødrev En vanlig art i reservatet.

Røyskatt En forholdsvis vanlig art.

Snømus Arten forekommer, noe mer fåtallig enn røyskatt.

Mink En vanlig art som har økt noe i antall de siste årene.

Mår Arten er nok til stede hele året, spor sees regelmessig om vinteren.

[Grevling Sees jevnlig i bygda, men er ikke registrert ute i reservatet.]

Oter Det hender at streifdyr gjester området. En nesten helt sikker observasjon ble gjort under feltarbeidet 26.6.1986. Dyret beveget seg ute i deltaet øst for elva, og flere grasender med unger varslet sterkt og fløy over og avledet dyret. Noen år senere så OS et dyr i deltaet.

Elg Vanlig art til alle årstider.

Rådyr Det er fortsatt en forholdsvis god stamme i dalen, og særlig om sommeren beiter en del dyr i reservatet.

Moskusfe Sommeren 1986 krysset en tre år gammel okse reservatet. Den hadde tidligere holdt seg sammen med en tamreinflokk, og i september slo den seg sammen med og "gjetet" en flokk kviger (Evensen 1987). Den gikk visstnok senere over til Røros, hvor den ble skutt.

Blant reservatene i den nordlige del av Hedmark er det ingen som har større mangfold av våtmarksfugler enn Tufsingdeltaet. Slik denne fuglegruppen er definert i denne rapporten, er det påvist 48 arter. Den store variasjonen i biotopforhold bidrar til at alle fuglegrupper er godt representert. De viktigste delområdene er de grunne buktene med omkringliggende starr- og vierbelter. Vegetasjonsbeltene er oversvømt under vårfloppen og fungerer som beiteområder for bl.a. rastende ender, senere hekker flere arter på de litt høyereliggende partiene, og i juli kan man treffe ungekull av en rekke ande- og vadefuglarter her.

Lille Sølensjø

Kartblad	1719 III Holøydal, 2018 IV Isteren	
Kommune	Rendalen	
Areal	16.500 daa	
Høyde	685-720 m o.h.	
Undersøkt	1965	24.-25.6. og
	1973	2.-7.7. E. Maartmann, L. Kapelrud
	1974	14.-26.6. Skattum & Sonerud (1974b)
		9.-16. og 21.-23.6. E. Maartmann
	1975	28.-30.5. E. Maartmann
	1976	flere besøk Mobæk & Pedersen (1977)
	1983	12.7. Jon Bekken, m.fl.
	1984	23.6. E. Maartmann
	1985	20.-21.6. og 15.-16.7. Bekken (1987)
		17.-18.9. E. Maartmann
	1987	20.-21.6. L. Kapelrud
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 og utover av oppsyn John J. Brun og Odd Brun	
	1997	20.-21.6. og 15.-16.7. Jon Bekken, Kjell Isaksen

Kort karakteristikk

Reservatet ligger på begge sider av Sølna, fra nordenden av Sølensjøen i Rendalen og 7-8 km nordover. Foruten den stort sett stilleflytende elva består området av myrer, og fattig furuskog med innslag av bjørk, særlig mot våtmark. Videre finnes det flere grunne sjøer, for det meste med sandbunn. Lille Sølensjø skiller seg ut med velutviklet vannvegetasjon og betydelige starrbelter. Myrene er til dels nedbørmyrer, til dels minerotrof fattigmyr. Ved Årevja finnes et større parti intermediær myr. På begge sider av elva sør for Sølengkroken finnes store, ofte utilgjengelige løsbunn- og mykmattesamfunn (Skattum & Sonerud 1974b, Fylkesmannen i Hedmark 1978).

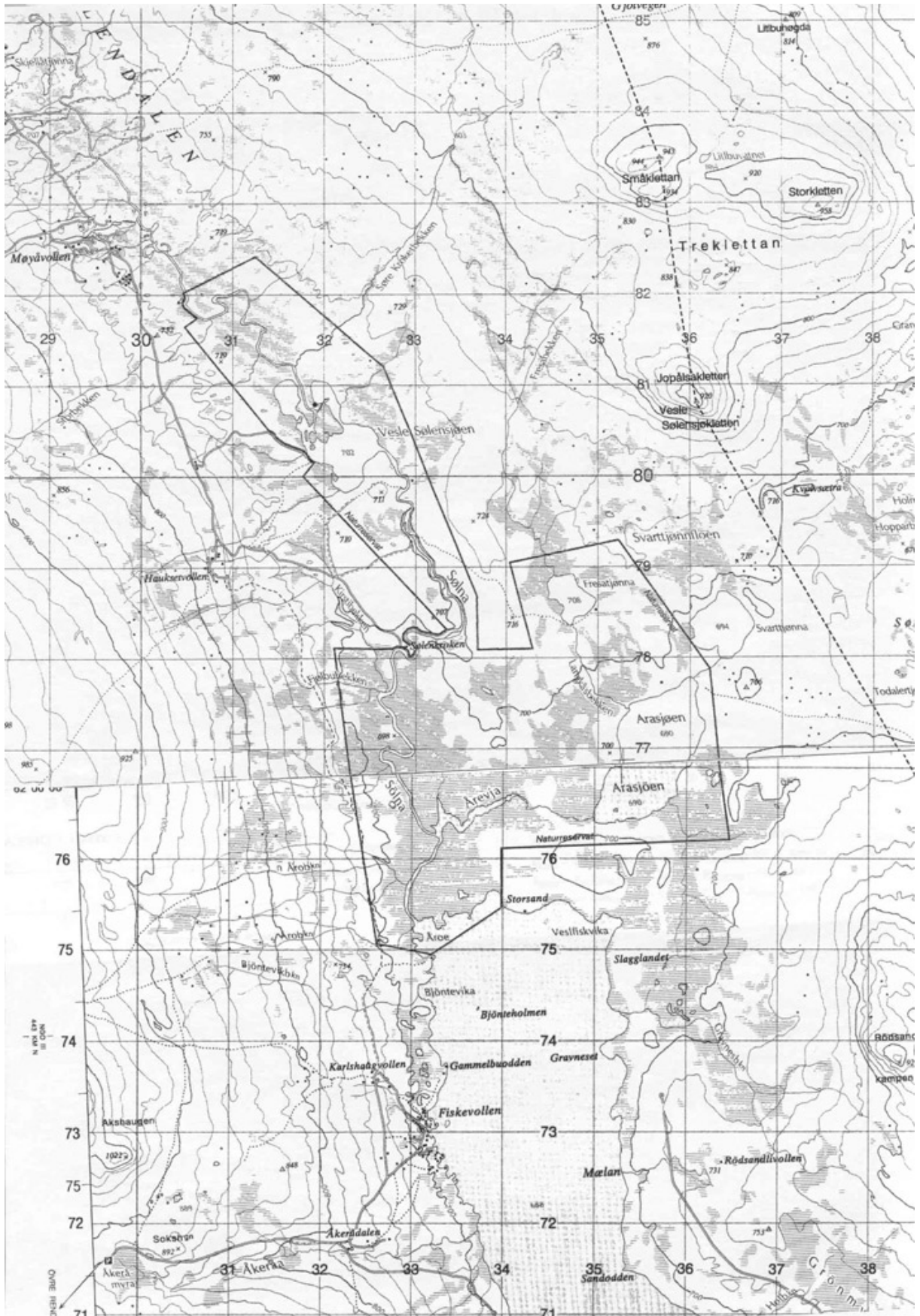
I vassdraget forekommer fiskeartene ørret, røye, sik, harr, gjedde, ørekyte, lake og abbor (Mobæk & Pedersen 1977). Fisket har blitt utnyttet fra gammelt av, og det ligger flere naust ved lille Sølensjø og ved Sølengkroken.

Våtmarksfugler

Smålom Arten synes ikke å være sett i området før i 1997, da hekket et par i et lite tjern, én liten unge 15.7.

Storlom Arten sees i alle sjøer/tjern i området. Arten er sett med unge/unger i l Sølensjø på 1990-tallet (Carl Knoff, Bjørn Pettersen). I Svarttjønna like utenfor reservatet hekker den trolig årvisst, i 1997 hadde paret én unge.

Gråhegre Et ind. fløy 15.7.1997 langs elva ved Sølengkroken.

- Sangsvane** Fjærrester etter et ind. nordvest ved l Sø lensjø i juni 1985. Et ind. s. sted 6.6.1986 (oppsyn).
- Brunnakke** Arten var tidligere tallrik i l Sø lensjø, f.eks. med anslagsvis 25-30 ind. 28.-30.5.1975. Mobæk & Pedersen (1977) omtaler arten som vanligste grasand i sjøen. Den 9.7.1985 ble det sett 24 voksne fugler (mest hanner), i tillegg til to ungekull. Den er også funnet hekkende ved Arasjøen og Årevja. Etter registreringene i 1985 ble bestanden i reservatet anslått til 15-20 par. I 1987 var arten den dominerende andeart sammen med kvinand. I 1997 så vi 2-6 hunnfargede ind. i sjøen, hvorav én med klar hekkeatferd. I tillegg en hunn med hekkeatferd sør i Arasjøen. Om 1997 var et tilfeldig dårlig år eller om bestanden er betydelig lavere på 1990-tallet er vanskelig å si. I andre brunnakkebiotoper som Meløyfloen og Galtsjøen var inntrykket i 1997 at forekomsten hhv. var større enn tidligere og normal.
- Krikkand** I 1985 ble arten vurdert å være litt mer tallrik som hekkefugl enn stokkand. I 1997 var krikkand den klart mest tallrike grasand, med 14 hanner den 20.6. Det ble påvist 2 kull i l Sø lensjø, 2 kull i Arasjøen, 1 kull i Fresatjern, og sterkt engstelige hunner i 2 dammer. Oppdagbarheten for kull er ikke høy, og hele området har gode hekkebiotoper. Antallet hekkepar anslås til ca 20.
- Stokkand** Tidligere var det vanlig å se 15-20 ind. ute på l Sø lensjø. Meget tynn forekomst i 1997: Bare en hann, og en hunn med unger ble sett i l Sø lensjø. Ellers ble to hunner sett lenger ned langs Sølna, og en hunn uten hekkeatferd ble sett i Arasjøen.
- Stjertand** Sjelden art; en hunn i l Sø lensjø 21.6.1974, og 14.7.1999 hadde en hunn minst 4 unger i sjøen (Carl Knoff).
- Knekkand** Sjelden gjest; arten ble påvist i l Sø lensjø 28.-30.5.1975 (EM).
- Toppand** I Årevja ble det sett maks. hhv. 16 og 14 ind. i 1973-74, mens arten ikke ble sett her i 1985 eller 1997. I 1985 ble arten sett i dam helt i nord, i l Sø lensjø og i Fresatjern, og bestanden ble anslått til 15-25 par. I 1997 ble 7 hanner sett i Fresatjøna 15.7. og dagen etter 11 hanner i l Sø lensjø. Dette kan ha vært delvis de samme fuglene. Hunner eller kull ble ikke sett, men de fleste hunner vil normalt ligge på egg denne tida. Bestanden synes å være litt mindre enn på 1970- og 1980-tallet.
- Bergand** Sjelden art; et ind. i Årevja 17.9.1985, og 14.7.1999 hadde en hunn 5 unger i l Sø lensjø (Carl Knoff).
- Svartand** Et par i l Sø lensjø 25.6.1965 (LK, EM), og 3 hunner s. sted 20.-21.6.1987. I 1997 holdt et par til helt i nordvest i l Sø lensjø 20.6., og 27.7. s.å. ble en hunn med 4 unger sett i Åroe, utløpet i Sø lensjøen (Knut Eie). Arten sees av og til hele sesongen i nordenden av Sø lensjøen (Are Mobæk).
- Sjørre** En hann i Årevja 15.6.1974, og 7 ind. (begge kjønn) i l Sø lensjø 20.-21.6.1987.
- Kvinand** Mobæk & Pedersen (1977) omtaler arten som vanligste andeart i l Sø lensjø, mens det senere har vært mer krikkand. I 1985 ble største flokk sett i en dam helt nord i området, 10 hunnfargede ind. 18.6., og det ble sett 6 hunner med unger i sjøen 9.7. I 1997 ble det sett 13 eller muligens 16 forskjellige hunnfargede fugler i l Sø lensjø, bare en av dem med ungekull. Ellers ble arten sett i lite antall i andre deler av området. Den 14.7. 1999 observerte Per Nøkleby to kull i sjøen.
- Siland** To eller tre kull ble sett i l Sø lensjø i 1976. I 1984-87 tre obs. av 1-3 fugler s. sted, uten indikasjoner på hekking. I 1997 en hann ved Sø lenkroken 21.6. og 3 ind., trolig hanner, i flukt s. sted 15.7. Den 27.7. s.å. en hunn med 10 unger i Åroe, utløpet i Sø lensjøen (Knut Eie).
- Laksand** I l Sø lensjø ble en hann obs. 4.7.1973, og en hann og 2 hunner 14.6.1974. I Årevja 3 ind. 17.9.1985. Ikke sett i 1997, men arten kan trolig hekke enkelte år.
- Sivhauk** Sjelden gjest; 1 ind. jaktet ved l Sø lensjø 13.-14.6.1974.

- Myrhauk** Sjelden gjest; en hann 25.6.1965 og en hunn i juni 1976 ved l Sølensjø.
- Fiskeørn** Et par hekket i søndre del av reservatet i 1973-74. Arten ble ikke sett i 1984-85, men i 1987 fisket et ind. i l Sølensjø 21.6. I 1997 ble et ind. sett mellom Fresatjøna og Arasjøen 15.7., på vei mot sistnevnte. Arten har flere år på 1990-tallet hekket en del km sør for reservatet.
- Trane** I 1973 ble et par sett med hekkeatferd ved Årevja. Også i 1985 hekket et par her, i tillegg et par på matleting øst for l Sølensjø, og ropende ind. ble hørt nordvest for Sølengkroken, utenfor verneområdet. I 1997 ble et par sett på hekkeplassen ved Årevja 21.6., men de så ikke ut til å ha egg/unger, eggene hadde kanskje gått tapt under regnflom tidlig i juni. I juli ble arten hørt ved Sølengkroken, og et par søkte føde like vest for l Sølensjø. Også 14.7.1999 ble et par uten unger sett ved sjøen (Carl Knoff).
- Sandlo** En sjelden gjest; enkeltind. er sett ved l Sølensjø 26.6.1974 og 20.6.1997.
- Heilo** Var i hvert fall på 1970- og 1980-tallet fåtallig hekkefugl på de tørrere myrene over hele området. Uventet nok ikke sett i 1997.
- Vipe** På myrene langs Sølna sør for Sølengkroken ble minst 7 varslende par registrert i 1974. I 1985 ble bare et par påvist, ca. 600 m nord for Årevja. Ikke sett i 1997.
- Temmincksnipe** En sjelden gjest; 1 ind. ved l Sølensjø 29.5.1975.
- Fjellmyrløper** Arten ble oppdaget i området i 1973, med ett par nord for Årevja. Året etter ble to par registrert, og det ene reiret ble funnet. I 1975 ble et ind. sett, og 19.6.1985 hevdet en hann territorium samme sted. Også den 15.7.1997 ble et engstelig/varslende ind. registrert her. Denne var sky og fløy opp på lang avstand. Videre ble en ny hekkeplass oppdaget sør for Årevja. Her varslet på det meste 5 ind., én av dem kan imidlertid ha kommet fra lokaliteten på nordsida og sluttet seg til de varslende naboene. Konklusjon: Minst 3 hekkende par. For oppsummering t.o.m. år 2000, se Isaksen (2001).
- Brushane** Denne arten var tallrik på 1970-tallet, med minst 9 høner med hekkeatferd langs Sølna mellom Sølengkroken og Årevja i 1974, og én til ved l Sølensjø. I 1985 ble arten bare registrert på nordsida av Årevja, hvor et reir ble funnet. I 1997 ei høne med klar hekkeatferd innerst ved Årevja, og ei høne med mer usikker atferd ved tjernet nordøst for Sølnas utløp.
- Enkeltbekkasin** I 1974 var arten vanlig på myrene langs elva, ellers fåtallig. I 1985 ble den registrert flere ganger rundt l Sølensjø, i sør ble den bare registrert ved 2 ind. i fluktspill over vestre del av Årevja. I 1997 ble arten hørt helt i nord og ved l Sølensjø, og 1-2 ind. spilte fra Sølengkroken og sørover. Ved Årevja ble til sammen 6 ind. skremt opp 15.7., en av dem viste hekkeatferd.
- Småspove** Både på 1970-tallet, i 1985 og i 1997 er arten vurdert som forholdsvis vanlig på de tørrere myrene over hele området. Sistnevnte år 9 observasjoner.
- Rødstilk** Registreringer av enkeltind. i 1974 ved l Sølensjø, Arasjøen og Årevja. I 1997 varslet 1 ind. ved Årevja 15.7., noe som tyder på at arten av og til kan hekke i reservatet.
- Gluttsnipe** Vanlig hekkefugl, som registreres lett ved store fluktspillrunder og kraftig varsling. I 1997 16 observasjoner.
- Skogsnipe** Sjelden gjest; et ind. registrert ved Sølengkroken i juni 1974.
- Grønnstilk** Vurdert som relativt fåtallig og spredt på bløtere myrer over hele området i 1975 og 1985. Åtte obs. sistnevnte år, mens den ble notert 13 ganger i 1997, altså ganske bra forekomst dette året. Maks antall 7 ind. sammen på en mudderbanke i l Sølensjø 20.6.
- Strandsnipe** Vanlig langs Sølna og ved l Sølensjø. I 1997 også registrert ved Fresatjøna og Arasjøen.
- Svømmesnipe** Inntil 6 ind. ved l Sølensjø i 1973-74, flere av dem med hekkeatferd. I 1974 ble også inntil 4 ind. sett i Årevja og 1 ind. i Arasjøen. Ikke sett i 1985, men 1-2 ind. i l Sølensjø i 1987, og en hunn på matleting samme sted 20.6.1997.

- Hettemåke** I 1974 opptil 2 ind. og i 1985 5-10 ind. på matlet ved l Sølensjø. I 1997 hekket/forsøkte arten å hekke tre steder: Ved Årevja varslet ca. 35 ind. den 21.6., men denne kolonien ble forlatt, muligens pga. menneskelig forstyrrelse; den 15.7. var det ingen aktivitet her. Derimot varslet ca. 30 fugler ved sørenden av Arasjøen, kolonien så ut til å være flyttet hit. Ved l Sølensjø varslet 30-35 fugler, og store unger ble sett den 16.7. I 1998 varslet ca. 20 par s. sted (Carl Knoff), mens det 14.7.1999 kun ble notert 3 par her (Per Nøkleby).
- Fiskemåke** I 1974 ble det sett spredte ind. ved l Sølensjø og opptil 8 ind. ved Årevja. I 1984 5-10 ind. ved sjøen, året etter bare ett ind. I 1997 ble minst 11 ind. sett ved l Sølensjø, 15 ind. ved Årevja og 2 ind. ved Fresatjøna. Bare ved tjernet nordøst for Sølnas utløp syntes arten å hekke, 6-8 ind. varslet 15.7.
- Gråmåke** En sjelden gjest; arten ble registrert i 1975.
- Svartbak/sildemåke** En sjelden gjest; 2-3 ind. ble registrert i 1975. Hos Mobæk & Pedersen (1977) blir de angitt som svartbak.
- Makrell/Rødnebbterne** Den 25.6.1965 ble det funnet et reir med 2 egg ved l Sølensjø, og 9 ind. ble sett. Disse ble bestemt til rødnebbterne. Senere er terner sett ved de fleste besøk, langs hovedvassdraget og ved tjern/sjøer, i antall opptil 14 ind. I 1997 var alle artsbestemte ind. rødnebbterne. Fire rødnebbterner viste tydelig hekkeatferd ved tjernet nordøst for Sølnas utløp.
- Jordugle** Flere par hekker i reservatet i år med godt næringsgrunnlag. I årene 1974 og 1985 ble spillende og jaktende ind. observert gjentatte ganger. Også i 1997 ble 1-2 fugler registrert helt i nord, delvis med atferd som kunne tyde på hekking.
- Heipiplerke** Arten hekker på de store myrflatene; nordvest og øst for l Sølensjø og sørover fra Sølnekroken.
- Gulerle** I 1974 omtalt som meget vanlig på de sentrale myrene og langs Sølna. Registrert med hekkeatferd minst 7 steder i 1997, herav 2 reirfunn.
- Blåstrupe** I 1974 ble to syngende hanner registrert i dalbunnen. Det er ikke angitt om dette var i eller utenfor reservatet. I 1985 et utfløyet kull ved nordøstre vedheng til l Sølensjø. Et varslende par på vestsida av sjøen 16.7.1997.
- Sivsanger** Sjelden gjest; en hann sang i krattet ved l Sølensjø 16.-18.6.1974.
- Sivspurv** Vanlig hekkefugl ved vann og vassdrag.

Andre fuglearter

- Kongeørn** Sett sirkende i 1974, og den 21.6.1997 sirklet et ind. vest for elva nord for Årevja. Det er svært sannsynlig at par som hekker i rimelig nærhet jakter i det produktive dalføret.
- Tårnfalk** Sett ved l Sølensjø 3. og 5.7.1973.
- Dvergfalk** Arten hekker trolig årlig eller regelmessig i området. Hekking i gammelt kråkereir i høy furu på vestsida av l Sølensjø i 1985, og varslende fugl i samme område i 1997. I 1999 hekket et par på vestsida av l Sølensjø, i et kunstig reir satt opp for småfalker. Fire unger ble ringmerket 14.7. (Carl Knoff).
- Lirype** Forholdsviss vanlig art, kull påtruffet ved l Sølensjø i 1985 og ved Fresatjøna i 1997.
- Storfugl** Skremt opp 1-2 ganger daglig i 1974. Noe mer beskjedne forekomst senere, men 3 røyer uten kull ble sett øst for Årevja i 1985. I 1997 ble røybeitefurer med ekskrementer under sett vest for l Sølensjø.
- Gjøk** Hørt og sett jevnlig i ulike deler av området i 1997.

- Hubro En fersk vingefjær ble funnet ved Svarttjønnna 20.6.1974, og et ind. fløy opp fra elvekanten litt nedenfor Sølengkroken 30.5.1975.
- Haukugle Bare sett i 1985, da et par varslet og angrep ved naust helt i nordvestre hjørne av verneområdet den 18.6.
- Tårnseiler Sett jaktende insekter langs hovedvassdraget i 1974, 1985 og 1997. Førstnevnte år ble et ind. sett idet den forlot et reirhull i furu. Den 15.7.1997 ble 4 ind. sett i hurtigflyging i furuskogen øst for Sølengkroken, slik de gjør ved koloniene. Det er mulig at arten hekker.
- Vendehals Registrert fåtallig, sannsynligvis hekkende i 1974. Den 18.6.1985 ble et ind. hørt nedenfor Hauksetvollen, utenfor reservatet.
- Flaggspett Både i 1974 og 1976 ble det funnet spettesmier etter denne arten. Den 2.7.1983 ble et ind. sett mellom Hauksetvollen og Sølengkroken.
- Dvergspett Arten ble vurdert som «relativt vanlig overalt» i 1974. Ett reirfunn i 1973, tre i 1974, riktignok i et noe større område enn reservatet. Ikke sett i 1985, men tre revirer ble funnet i 1997: Et reir ble funnet i død bjørk ved Sølengkroken, ennå med én unge i den 15.7., og én eller flere unger var fløyet ut. En varslende hunn og vårrop fra en hann ble hørt ca. 800 m øst for førstnevnte, og en varslende hann ble sett (og ungelyder trolig hørt) ved sørenden av l Sølensjø. Det er ikke sikkert at vi fant alle hekkinger innenfor verneområdet dette året, uansett er dette en bra forekomst av en etter hvert fåtallig art. Alle tre par holdt til i skog med høyt innslag av bjørk.
- Tretåspett Arten ble betegnet som fåtallig i 1974, da ble to reir funnet. Ikke sett i 1985, men den ble trolig hørt trommende ved Sølengkroken i 1997. Mye av furuskogen er aktuell som hekkeområde for denne arten.
- Sandsvale Trolig en sjelden gjest; et ind. sett over Årevja i 1974.
- Låvesvale Sett i lite antall i 1973 og 1974.
- Taksvale Vanlig ved setrene, ellers sjelden i 1974. I 1997 10-15 ind. ved l Sølensjø, og også sett helt i nord.
- Trepiplerke «Meget vanlig overalt» i 1974. I kontrast til dette ble arten bare notert én gang i 1985/1997; varslende fugl vest for l Sølensjø 18.6.1985.
- Linerle Sees regelmessig ved sjøene og langs Sølna. Kull ved Sølengkroken og varslende par ved l Sølensjø i 1997.
- Jernspurv I 1974 fåtallig langs Sølna og der det er innslag av gran. Ikke notert andre år.
- Rødstrupe I 1974 fåtallig, hovedsakelig i forbindelse med innslag av gran. Hørt syngende på vestsida av l Sølensjø ved begge besøk i 1997.
- Rødstjert Betegnet som «meget vanlig» i 1974. I 1985 ble utfloyne kull sett to steder, i 1997 varslende fugler to steder.
- Buskskvett Betegnet som fåtallig på tørrere myrer i 1974. Et varslende par 18.6.1985 like nord for l Sølensjø. Den 15.7.1997 varslende fugler 2-3 steder på østsida mellom Sølengkroken og Årevja.
- Steinskvett To reirfunn mellom Sølengkroken og Fresattjønnna i 1974. I 1997 et kull på sørvestsida av Svarttjønnna.
- Gråtrost Omtalt som vanlig i 1974, ikke sett i 1985. Et ind. ved l Sølensjø 16.7.1997.
- Måltrost Relativt vanlig, 3 reirfunn og to obs. av utfloyne kull i 1974. I 1985 bare registrert nedenfor Hauksetvollen, utenfor reservatet, og i 1997 hørt syngende sørøst for Sølengkroken.
- Rødvingetrost Betegnet som «vanlig» i 1974, ikke notert senere.
- Duetrost I 1974 to varslende ind. ved Sølengkroken, og et ind. sett ca. 1 km lenger sør.
- Gulsanger To syngende hanner langs elva sør for Sølengkroken 17.6.1974.

- Møller I 1974 noen få obs. av syngende ind. langs Sølna med sidebekker. En syngende hann 20.6.1985 ved l Sølensjø.
- Tornsanger En syngende hann 4.-5.7.1973 ved l Sølensjø.
- Munk En syngende hann 18.6.1974 ved l Sølensjø.
- Løvsanger Vanlig der det finnes lauvskog.
- Fuglekonge Betegnet som fåtallig der det er innslag av gran i 1974.
- Gråfluesnapper Betegnet som vanlig i all slags skog i 1974. Reir i naust ved l Sølensjø funnet 23.6.1984. Sett ved sørenden av Arasjøen i 1985, og registrert 3 steder i 1997.
- Svarthvit fluesnapper Betegnet som «relativt vanlig» i 1974. I 1997 syngende på vestsida av l Sølensjø, og varslende 1 km øst for Sølengkroken.
- Granmeis Flere utfløyne kull sett i 1973, og året etter betegnet som «vanlig». Familiegrupper påtruffet 3 steder i juli 1997.
- Lappmeis Den tørre furuskogen er tilholdssted for denne i Sør-Norge fåtallige arten. Et ind. ble sett ved l Sølensjø 5.7.1973, og året etter ble et kull sett ved Sølengkroken og et ind. sett ved Fresatjønnna. I 1985 et ind. ved sørenden av Arasjøen, og den 15.7.1997 minst to ind., trolig en familiegruppe, ca. 800 m øst for Sølengkroken.
- Toppmeis Sett ved l Sølensjø i 1973.
- Kjøttmeis Et ind. ved Sølengkroken 21.6.1997, varslet svakt.
- Trekryper Bare registrert i 1974, to ganger ved l Sølensjø, og et utfløyet kull ved Sølengkroken.
- Varsler Bare sett i 1974; 2 ind. like vest for l Sølensjø 14.6., og 1 ind. ved Fresatjønnna 20.6.
- Nøtteskrike Sett i 1975, uten at lokalitet er angitt.
- Lavskrike I 1974 ble arten betegnet som vanlig i furuskogen, nesten alle obs. dreide seg om familiegrupper. I 1997 et ind. sett langs veien til Sølengkroken, litt utenfor reservatet.
- Kråke Bortsett fra ved Hauksetvollen få og spredte observasjoner i 1974. Et par sør for Årevja i 1985. I 1997 hørt i område Sølengkroken ved begge besøk, og 2 ind. ved tjernet nordøst for utløpet 15.7.
- Ravn Registrert ved l Sølensjø og Sølengkroken i 1974, 2 ind. øst for Årevja 19.6.1985.
- Bokfink Ble betegnet som «fåtallig» i 1974, vesentlig knyttet til gran og bjørk. Ikke notert senere.
- Bjørkefink Vanlig hekkefugl.
- Grønnsisik Ble betegnet som «nokså vanlig» i 1974, bare sett ved Møyåvollen, utenfor verneområdet, i 1985. I 1997 ble den registrert tre steder; ved l Sølensjø, og øst og nord for Sølengkroken.
- Gråsisik Ble betegnet som «nokså vanlig, mest i småflokker» i 1974. Både i 1985 og 1997 ble småflokker registrert noen få ganger.
- Korsnebb ubest. I 1974 ble småflokker sett 1-2 ganger daglig. Den 21.6.1997 ble en flokk på ca. 30 ind. sett øst for Sølengkroken.

Pattedyr

- Hare En vanlig art, varierende i antall her som andre steder. En del ekskrementer ble sett i område Sølengkroken i 1997.
- Ekorn Arten finnes i noe antall igjen, etter å ha vært fåtallig en periode. Et ind. vest for l Sølensjø (200 m vest for reservatet) 16.7.1997.
- Bever I 1974 var det spor etter aktivitet flere steder nord for l Sølensjø. Ifølge lokalkjente hadde arten holdt til i området i atskillige år. I 1997 sportegn ved nesten alle deler av vassdraget hvor det finnes bevermat, dvs. bjørk. Inntrykket var at noen biotoper var

- tomme, trolig fordi dyrene har spist seg ut av matfatet. Helt ferske spor/dyr sett fem steder: Bebodd hytte/jordhi helt i nord PP 312 817, bebodd hytte på vestsida i nordenden av I Sølensjø, fersk felling like nord for naustene ved sjøen, aktive hytter og et dyr sett like nedenfor Sølenkroken, og såvidt ferske fellingene ved Årevja.
- Skoglemen Et ind. sett like sør for Arasjøen i 1974.
- Lemen I 1974 ble rester etter 30-40 dyr funnet i furuskogen, mens det ble sett betydelig færre levende dyr.
- Markmus/Fjellrotte Flere ind. sett i 1974.
- Ulv Mobæk & Pedersen (1977), som undersøkte hele Sølendalen, nevner at ulven opptrådte i reinsflokkene så seint som på 1950-tallet. Etter at arten igjen reproducerer i regionen, er det sannsynlig at streifdyr forekommer. Vinteren 1999-2000 ble det sett spor etter tre dyr. Observasjonen ble ikke dokumentert, men er sannsynligvis riktig.
- Rødrev Vanlig art, med oppadgående tendens på 1990-tallet, etter perioden med reveskabb. I 1974 ble et hi funnet ved Årevja.
- Bjørn Mobæk & Pedersen (1977), som undersøkte hele Sølendalen i 1976, nevner at sportegn ble sett dette året øst og nord for området. Det er grunn til å tro at streifdyr forekommer også i våre dager.
- Røyskatt Arten forekommer, spor sees om vinteren.
- Snømus Arten forekommer, spor sees om vinteren.
- Mink Mobæk & Pedersen (1977) nevner at arten har etablert seg i Sølendalen. En fast stamme finnes i verneområdet. Den 21.6.1997 observerte vi et ind. nedenfor Sølenkroken ved elvesving PP 330 770.
- Mår Spor sees om vinteren. Enten en fast forekommende art, eller en art som besøker området regelmessig.
- Jerv Arten har vist en klart økende tendens i Sølen-området fra ca. 1995 og utover. Jevnlige besøk i verneområdet, om vinteren dokumentert ved spor.
- Grevling Sett på Møyåvollen like nordvest for verneområdet, og det er sannsynlig at streifdyr besøker reservatet.
- Gaupe Mobæk & Pedersen (1977), som undersøkte hele Sølendalen, nevner at streifdyr forekommer, og situasjonen er trolig den samme i dag. De siste årene er skade på sau påvist i nærområdet, men ikke inne i reservatet.
- Elg Deler av området er gode elgbiotoper, dette gjelder f. eks. I Sølensjø, hvor man i 1974 hver natt kunne se beitende dyr ute på holmene. Deler av bestanden, som regel de fleste dyrene, trekker ut om vinteren. I 1997 så vi mye vinterekskrementer ved I Sølensjø og ved Årevja. Et dyr ble sett helt i nord, og ferske spor ble sett i alle deler av området.
- Rådyr I 1974 ble et dyr sett ved I Sølensjø, og rester av et dyr ble funnet. Mobæk & Pedersen (1977), som undersøkte et større område i 1976, fant enkelte revirmarkeringer i form av feietrær. Også i dag er det rådyr her på sommerbeite, men de trekker ut av området om vinteren.

Lille Sølensjø naturreservat har stor variasjon i naturtyper, og det forholdsvis store arealet gir muligheter for en artsrik fuglefauna. Lille Sølensjø er med sin frodige vegetasjon en av fylkets beste hekkelokaliteter for ender. I tillegg til de faste artene, som gjerne hekker med mange par, er det flere sjeldne arter som plutselig et år dukker opp med ungekull. Dette skyldes nok dels tilfeldigheter, dels klimatiske forhold. I år med sein snøsmelting/isgang i fjellet vil arter som vanligvis hekker høyere kunne slå seg til her. Til sammen er ni andearter påvist hekkende, og tre andre er observert. Begge lom-artene er funnet hekkende her, og mange vadefuglarter forekommer, i mer moderate antall. En forekomst på minst tre par fjellmyrløper (1997) understreker områdets verdi. Fiskeørn synes ikke å hekke i reservatet lenger, men den jakter her fortsatt. Også skogen har en interessant fuglefauna. Lappmeis er sett flere ulike år, og i 1997 ble tre par av rødlistearten dvergspett funnet hekkende.

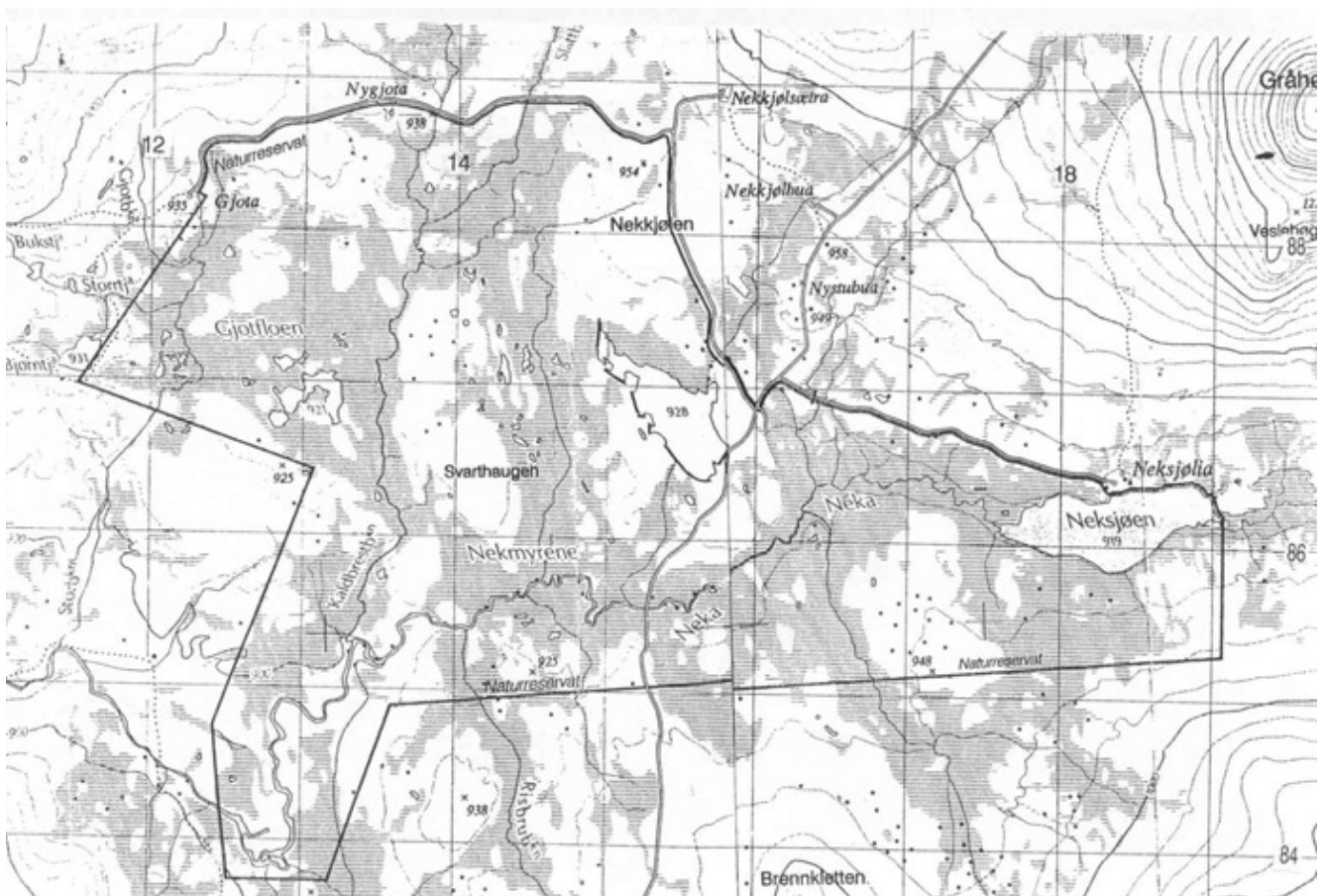
Hekkende/trolig hekkende våtmarksfugler er påvist med til sammen 32 arter, som er det klart høyeste tallet blant de 18 reservatene. Også konsentrasjonen av rødlistearter er klart høyest.

Nekmyrene

Kartblad	1619 II Tyllidal, 1719 III Holøydal		
Kommune	Rendalen		
Areal	18.800 daa		
Høyde	880-940 m o.h.		
Undersøkt	1974	23.-24.6.	Erling Maartmann
	1975	25.-30.6.	Skattum & Sonerud (1975a)
	1983	3.7.	Jon Bekken, m.fl.
	1985	20.-21.6. og 8.-9.7.	Bekken (1987)
	1986	5.7.	Erling Maartmann
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 og utover av oppsyn		
	1997	21.-22.6. og 16.-19.7.	John J. og Odd Brun Jon Bekken, Kjell Isaksen

Kort karakteristikk

Reservatet er et nokså flatt, myrdominert fjellområde ca. 6 km øst for Finnstad i Rendalen. I den østre delen ligger Neksjøen, og omtrent midt i området ligger en 1.700 m lang kunstig anlagt fiskedam fra 1970-tallet, heretter kalt Dammen. Ellers finnes det en rekke myrtjern og dammer spredt utover arealet. Myrene er delvis temmelig våte, men det finnes også områder med bjørkeskog, og morenehauger med heivegetasjon. Elva Neka slynger seg gjennom området. Langs elva og tilløpsbekkene vokser det tette vierkratt. Området er et viktig beiteområde for Rendalsreinen.

Våtmarksfugler

Storlom Enkeltind. i Neksjøen 25.6.1975 og 8.7.1985, og i Dammen 3.7.1975.

Brunnakke Dammen: Et par sett gjentatte ganger i 1975. Tre-fem grasender, sannsynligvis denne art, i 1983. En hunn med 4 unger 8.7.1985.

Krikkand Dammen synes å være et viktig matletingsområde for arten. Den 25.-26.6.1975 ble det sett ca. 70 ind. her, 3 dager senere ca. 45 ind. I 1985 25-30 ind. (nesten bare hanner) den 20.6., og i 1997 11 hanner og 2 hunner den 21.6., og til sammen 27 ind. 19.7. Den synkende tendensen kan kanskje tilskrives den såkalte meitemark-effekten, dvs. at oppdemte tjern har mest næring de første 5-10 årene, deretter avtar produksjonen. Bare to sikre obs. av kull; hunn med 10 ukegamle unger i Dammen 29.6.1975, og hunn med minst 2 unger mellom Nekkjølen og Nygjota 18.7.1997. I tillegg ble det i 1997 sett 2-3 hunner med hekkeatferd, så det hekket opplagt flere par dette året.

Stokkand I 1975 ble flokker på opptil 18 ind. sett i Dammen, i 1985 opptil 8 ind. Førstnevnte år ble arten såvidt registrert i myrtjernene ved Svarthaugen/Gjotfloen. I 1997 ble to par registrert i Dammen i juni, men arten ble ikke sett i juli. Kanskje har den samme effekt som nevnt under krikkand gjort seg gjeldende. I 1999 så Per Nøkleby ”noen” ind. den 14.7.

Stjertand Sjelden gjest; en hann i Dammen 23.6.1974.

Toppand Opptil 23 hanner og 3 hunner i Dammen i 1975. I 1985 ble maksimum 7 hanner og 2 hunner observert, i 1997 var tallene 11+1. Opptil 5 ind. sees av og til i andre deler av reservatet. I 1997 utførte vi mye av feltarbeidet etter midten av juli, og dermed blir hekkeregistreringen av slike seinthekkende arter straks mer effektiv: I Dammen lå det 4 kull på 9, 7, 7 og 1 omtrent ukegamle unger den 19.7. Dagen før en hunn med 6 unger helt i sør, og en hunn med hekkeatferd i liten dam ved Gjota.

Bergand Sjelden gjest; et par i Dammen 23.6.1974.

Havelle Sjelden gjest; en hann i sommerdrakt i Dammen 3.7.1975.

Svartand Sjelden gjest; 3 ind. 23.6.1974 og en hunn stadig sett i 1975, alle i Dammen.

Kvinand Bare sett i Dammen: To hunner 25.6, ellers flere obs. av enslige hunner i 1975. I 1985 en hunn 21.6., og 2 hunner 8.7. I 1997 opptil 5 ind. i juni og 8 ind. i juli. Den 14.7.1999 observert Per Nøkleby en hunn med kull.

Laksand Sjelden gjest; en hann i flukt langs Neka 29.6.1975.

Myrhauk Sjelden gjest; en hann jaktet 28.6.1999 over myrene øst for brua over Neka da miljøvernministeren og hennes følge skulle innover for å inspisere sauebeitene i Spekedalen (Jørn Berg pers. medd.).

Trane To par ved Dammen 25.6.1975, 4 dager senere ett par. Spor sett på Gjotfloen samme år. Ikke sett igjen før 17.7.1997, da lettet 1 ind. fra et av tjerna på Gjotfloen.

Sandlo Da Dammen ble anlagt, ble masser flyttet og store flater av grus ble blottlagt. Vegetasjonen etablerer seg sakte, så dette er fortsatt bra biotoper for sandlo. I 1975 ble et reir funnet, i 1985 hekket 4-6 par. Minst 2 par syntes å hekke i 1997. Per Nøkleby observerte to par her 14.7.1999.

Heilo Hekker jevnt fordelt over heipartier og de tørrere myrene. Registrert 8 steder i 1997.

Vipe I 1975 furasjerte store flokker ved Dammen, opptil 48 ind. 26.6. Hekking ble påvist ved Gjotfloen. I 1985 ble varslende par påvist 4 steder; nær østre og vestre ende av Dammen, og vest og nord for Gjotfloen. Ikke sett i 1997.

Myrsnipe I 1975 ble det sett inntil 4 ind. ved Dammen, og et reir ble funnet på vestsida. I tillegg var det et stasjonært ind. på Gjotfloen. I 1983 varslet et par i et annet delområde; 600 m sørsørvest for brua over Neka. I 1985 ble det registrert 2-3 varslende par på

Gjotfloen, et varslende par 600 m vest for Dammen, og et par ca. 300 m nord for brua over Neka. I 1997 ble en flygedyktig liten vader, trolig denne art, sett på Gjotfloen PP 127 868, 3 ungfugler like sørøst for Svarthaugan PP 144 859, og en ungfugl ble sett 1 km øst for Dammen PP 165 863.

Fjellmyrløper I 1975 ble minst 9 ind. påtruffet og 2 reir funnet på Gjotfloen, 3 ind. ble påtruffet mellom Nekkjølen og Kaldbrestbekken, og 4 ind. i det våte myrområdet vest for Dammen. En oppmultiplisering i forhold til ikke undersøkte, men egnede myrområder ga et usikkert anslag på 25-35 ind. (12-17 par) for hele myrområdet. I 1983 varslet et ind. i et annet delområde; mellom Dammen og sjøen (her ble arten gjenfunnet i 1997). I 1985 ble det på Gjotfloen registrert 1 ind. i fluktspill registrert 20.6., 1 engstelig ind. og 1 engstelig fugl med 2 unger 8.7., spredt slik utover at det måtte dreie seg om tre par. I tillegg en spillende fugl 500 m sørøst for brua over Neka 21.6. I to av hekkeområdene fra 1975 var det altså ikke mulig å finne igjen arten. Bestanden ble anslått til 4-8 par. Inntrykket etter besøk i 1986 var en tilsvarende forekomst. Det ble da funnet to ungekull på Gjotfloen, hvor det i tillegg var 3 ind. uten hekkeatferd. Mellom her og Dammen (øst for Svarthaugen nord) ble det registrert et engstelig ind. I juli 1997 ble bare ett engstelig ind. registrert på Gjotfloen, PP 131 873. De to «tomme» hekkeområdene nevnt over var fortsatt tomme, men arten ble påvist mellom Dammen og sjøen, med 2 engstelige ind. med ca. 400 m avstand, hhv. PP 165 863 og PP 169 863. Kanskje kan bestanden anslås til det samme som i 1985, eller noe i underkant av dette. Reservatet er fortsatt den viktigste lokalitet for arten i fylket. Mange ulike delområder har opp gjennom årene vært brukt av hekkende par. For oppsummering t.o.m. år 2000, se Isaksen (2001).

Brushane I 1974 synes arten å ha vært tallrik, med «anslagsvis 50-100 høner for hele Neksjømyrområdet». Den største konsentrasjonen var på Gjotfloen, hvor det var «5-10 engstelige høner i lufta samtidig, samme hvor i myra man oppholdt seg». Det var tidlig vår dette året, slik at kullene stort sett var klekt ved besøket 23.-24.6. I 1975 lå de aller fleste hønene på egg under feltperioden, slik at det var vanskelig å gjøre et anslag for bestanden. Det ble sett opptil 6 haner og 10 høner ved Dammen, og 3 reir ble funnet. I 1985 ble det gjort til sammen 6 registreringer av 1-4 engstelige høner. Det ble anslått å være 15-40 høner i hele reservatet. Observasjoner i 1986 kan tyde på en tilsvarende forekomst. I 1997 ble bare 3-4 engstelige høner registrert: 1-2 på nordsida av Dammen, 1 like sør for Dammen PP 155 862, og 1 øst for Dammen PP 165 863. I tillegg ble en høne sett ved Gjota PP 129 880, uten hekkeatferd. Ved Dammen ble det sett 3 haner og 2 høner den 21.6. Tidspunktet for feltarbeidet i juli burde være gunstig, slik at registrerbarheten har vært god for denne og andre vadere. Anslaget må bli betydelig lavere enn for 1985, trolig 5-15 hekkende høner i 1997.

Enkeltebekkasin Totalt ca. 30 registreringer i løpet av 12 persondager i 1975. I 1985 4 registreringer på 4 persondøgn. Det kan altså se ut til at arten var betydelig mer tallrik i 1975 enn i 1985. I 1997 gjorde vi 7 registreringer i løpet av ca. 5 persondøgn, altså omtrent like hyppig registrert som i 1985.

Småspove Ikke registrert i 1974-75, og bare én obs. i 1985; et varslende par vest for Dammen 20.6. I 1997 hele 10 obs., av dem 4 obs. av ind. med hekkeatferd. Arten har etablert seg som hekkefugl etter midten av 1970-tallet.

Storspove Sjelden gjest; enkeltind. reg. ved Dammen 26.6. og helt i sør 30.6.1975.

Rødstilk Flokk på 6 ind. ved Dammen 24.6.1974. Samme sted 4 ind. flere ganger i 1975, i tillegg til at arten én gang ble hørt vest for Neksjøen. I 1985 varslet 3 par i området rundt Dammen, og ett par vest for tjerna på Gjotfloen. I 1997 minst 12 tilsynelatende ikke-hekkende ind. ved Dammen 21.6. I juli varslet trolig 3 par rundt Dammen og ett par på Gjotfloen, altså hekkebestand som i 1985.

- Gluttsnipe** I 1975 kun sett ved Dammen; 1 ind. 25.6. og 2 ind. 4 dager senere. Fram til 1985 hadde arten etablert seg, med 4 varslende par fordelt over reservatets nordvestre del. I 1997 varslende ind./par 6 steder fordelt over hele området.
- Grønnstilk** Tallrikeste vader i 1975 ved siden av brushane, med masser av ind. med hekkeatferd, og flokker på opptil 19 ind. ved Dammen. Merkelig nok bare 4 varslende par i reservatet og 1 par like utenfor i øst i 1985. Klart tallrikeste vader i 1997, registrert varslende 19 steder, og voksenfugl med flygedyktig unge sett et 20. sted.
- Strandsnipe** Arten var relativt fåtallig i 1975, mens det i 1985 var flere par langs Neksjøen/Neka, og opptil 10 par rundt Dammen, og i tillegg et par ved Slåttbekken i nord. I 1997 var arten mer fåtallig igjen, med 1-2 par ved sjøen, minst 2 par nedover langs Neka, og 1-2 par ved Dammen.
- Svømmesnipe** I 1975 ble bestanden anslått til 25-40 par. På det meste ble 21 ind. i flokk + 2 ind. til sett i Dammen. I 1985 ble minst 19 ind. sett på Dammen 20.6., men ute på myrene ble bare 2 obs. gjort, av 1 og 3-4 ind. på Gjøtfloen. I 1997 ble engstelige ind. sett to steder ved Dammen, og ett sted på Gjøtfloen. Det ble ikke sett mer enn 2-3 ind. ute på Dammen.
- Hettemåke** Første observasjon var i 1983, da ble 2 ind. sett ved Dammen. I 1985 6 ind., hvorav 2 lå på reir. Ved tjerna på Gjøtfloen varslet 5 ind. i begge feltperioder dette året. Den 18.6.1994 ble kolonien ved Dammen talt til ca. 200 par (Carl Knoff; Tøråsen 1995). I 1997 anslagsvis 200 par (Carl Knoff). Den 21.6. talte vi opp ca. 250 fugler, men det kunne ligge mange skjult i vegetasjonen. Den 19.7. var det ca. 120 voksne fugler i kolonien, og det ble sett et beskjedent antall unger, fra flygedyktige til dununger. Ved nordenden av det største tjernet på Gjøtfloen varslet 20-25 ind., og 3 halvstore unger ble sett den 17.7. Carl Knoff anslår størrelsen på kolonien til omtrent det samme i 1998 og 1999.
- Fiskemåke** I 1983 ble 2 ind. sett ved Dammen, og i 1985 hekket et par her. Ellers varslende enkeltfugler på myra nordvest for Dammen og ved tjerna på Gjøtfloen. I 1997 et varslende par ved vedheng til Dammen i vest, ellers ble bare enkeltfugler uten hekkeatferd sett.
- Gråmåke** Sjelden gjest; 1 ind. ved Dammen 3.7.1975.
- Rødnebbterne** Et par hekket ved Dammen i 1974 og -75. Arten ble ofte sett over myrene, opptil 3 ind. I 1983 ble 5-10 ind. sett ved Dammen, i 1985 opptil 8 ind., av dem lå minst 3 på reir. I 1997 ble opptil 12 ind. sett ved Dammen, av dem et ind. rugende på en holme. I juli ble 3 flygedyktige unger sett. På Gjøtfloen ble 3 ind. uten hekkeatferd sett. I 1999 observerte Per Nøkleby minst tre par her den 14.7.
- Jordugle** Etter mengden av gulpeboller i 1975 måtte flere par ha holdt til i området året før. I 1985 hadde minst 2 hanner fluktsang over vestre del av verneområdet.
- Heipiplerke** Absolutt vanligste fugleart i området i 1975. Svært så tallrik også i 1997.
- Gulerle** Registrert spredt og fåtallig i 1975, de aller fleste obs. langs Neka. Registrert 4 steder i 1985, og bare én obs. i 1997; varslende par nordvest ved Neksjøen.
- Blåstrupe** I 1975 bare 3 obs.; 2 syngende hanner, og et par med mat i nebbene. Én observasjon i 1985; en syngende hann 20.6. nordvest for Dammen. I 1997 ble det to steder observert varslende fugler, og tre steder ble utfløyne unger sett.
- Lappspurv** Svein Haftorn så 6 hanner på et avsnitt av myrene i 1955 (Haftorn 1971). Påfallende tallrik over hele myrområdet i 1975. I 1985 ble en koloni på 3-4 par registrert nord for vestenden av Dammen, ellers ble den sett i begge ender av Neksjøen. I 1997 12 observasjoner i ulike delområder, inkl. reirfunn og flere utfløyne unger.
- Sivspurv** Fåtallig i vierkjerr langs bekker og vann i 1975. I 1985 ble 3 varslende par registrert, og i 1997 ble arten registrert 4 steder.

Andre fuglearter

Kongeørn Både i 1998 og 1999 har Carl Knoff sett ørn jakte på ungfugler av hettemåke i kolonien ved Dammen. Den 14.7.1999 var jakten vellykket.

Tårnfalk Et ind. ved Dammen 25.6.1975.

Jaktfalk Et ind. ved Dammen 26.6.1975.

Vandrefalk Et ind. 8.6.1986 (Carl Knoff).

Lirype I 1975 ble det skremt opp 3 stegger og ett par. Ikke sett i reservatet under feltarbeidet i 1985/1997.

Snøugle Et ind. 7.7.1993 ved Nygjota (Odd Brun).

Gjøk Notert én gang i 1985 og 4 ganger i 1997.

Tårnseiler Noen få ind. på næringssøk 23.-24.6.1974. To ind. helt i sør 18.7.1997.

Taksvale I 1975 hekket arten på setrene, og noen få ind. ble sett over myrene. I 1985 holdt 5-10 ind. til i Neksjølia, hvor de hadde reir på bygningene.

Linerle Reir med 6 egg i andekasse ved Dammen 20.6.1985.

Steinskvett I 1975 2-3 ind. med fast tilhold på grusflatene ved Dammen, og ellers 2 obs. på fastmark i myrområdene. Reir med unger funnet ved Dammen 8.7.1985. I 1997 varslende rundt Dammen og ved småtjern i helt i vest.

Gråtrost I 1975 kun etpar observasjoner ute på myrene, og fåtallig i bjørkeskogen rundt. Et varslende ind. helt i vest sør for Gjota 17.7.1997.

Løvsanger I 1975 vanlig i områder med bjørk eller vierkjerr. Notert i lite antall i 1985 og 1997.

Kråke To ind. sett etpar ganger i 1975.

Ravn I 1975 ble et ind. sett gjentatte ganger ved Dammen og på myrene rundt. To ind. helt sør i reservatet 18.7.1997.

Bjørkefink Registrert fåtallig i bjørkeskogspartiene i 1975. Hørt syngende nordvest for Dammen i 1985, og hørt varslende i østenden av sjøen i 1997.

Gråsisik Sett noen få ganger i flukt over myrene i 1975. Småflokker helt i vest 17.7.1997, og sør i reservatet dagen etter.

Pattedyr

Hare Et ind. i veikrysset øst for Dammen 21.6.1997. En vanlig art, varierende i antall her som andre steder.

Bever I 1997 fant vi fersk aktivitet tre steder: Stor hytte og intakt demning ved Kaldbrestbekken PP 137 879, hytte og intakt demning ved Neka PP 167 864, og ferske vierfellingler lenger ned langs Neka, fra 300 m vest for brua til Risbrubekken. Vest på Gjøtfloen fantes mange sportegn, men de var noen år gamle.

Rødrev Vanlig art, med oppadgående tendens på 1990-tallet, etter perioden med reveskabb.

Bjørn Det har vært bjørn like ved eller inne i området flere ganger på 1990-tallet. Det er ikke kjent skader på beitedyr innenfor området.

Røyskatt Arten forekommer, spor sees om vinteren.

Snømus Arten forekommer, spor sees om vinteren.

Mink Ingen observasjoner er kjent, men det er lite sannsynlig at arten ikke forekommer, i det minste om streifdyr.

Jerv Arten har vist en klart økende tendens i Sølen-området fra ca. 1995 og utover. Jevnlige besøk i verneområdet, om vinteren dokumentert ved spor.

Elg Det beiter elg i området sommerstid, men det er aldri sett spor her vinterstid.

[Rein I 1997 var det voldsomt tett med spor på myrene i begge feltperioder, ofte med mange sporstempler pr. kvadratmeter.]

Nekmyrene er kjent som gode vadermyrer, og Dammen er et attraktivt område for ender. Av de fjorten vadefuglartene som er påvist, ble 12 sett i 1997. De mer krevende artene som myrsnipe, fjellmyrløper og brushane holder fortsatt stand, men er ikke så tallrike som på 1970-tallet. Reservatet er fortsatt fylkets viktigste lokalitet for fjellmyrløper. Vipe er blitt borte som hekkefugl i perioden 1985 til 1997, og storspove er ikke sett siden 1975. Til sammen ni andearter er påvist ved Dammen. Imidlertid er fire av dem bare påvist i 1974-75, altså de første årene etter at vannspeilet ble anlagt. Det store antallet av toppand fra denne perioden ser man heller ikke i dag. Det er grunn til å tro at de gode næringsforholdene og den høye biologiske produksjonen man har i et oppdemt vann ("meitemarkeffekten") de første 5-10 årene har tatt slutt. I 1997 tydet mye på at bare krikand og toppand hekket i reservatet, i tillegg ble stokkand og kvinand sett. Hettemåkekolonien i Dammen vokste i perioden 1985 til 1994 fra noen få til ca. 200 par, og dette antallet har holdt seg.

Grøntjønnan

Kartblad	1620 III Kvikne	
Areal	5.400 daa	
Kommune	Tynset	
Høyde	870-900 m o.h.	
Undersøkt	1970-77 Årlige besøk	Harald Bergmann (HB)
	1971-72	Bent Rodem (BR)
	1976 9.-11.7.	Maartmann (1977a)
	1977 16.-17.6.	-
	1985 1.7.	Erling Maartmann
	1986 3.-5.6. og 22.-24.7.	Bekken (1987)
	1988 17.-19.6.	Hagen (1988)
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 og utover av oppsyn Kåre Guldvik	
	1994 14.7.	Jon Bekken, Kåre Guldvik (Bekken 1995)
	1997 12.-13.7.	Jon Bekken, Kjell Isaksen

Kort karakteristikk

Reservatet ligger i Tynset kommune, ca. 15 km øst for Yset i Kvikne. Området omfatter et stort, flatt og til dels svært vått myrparti med tjern og dammer. Elva Ya, som renner i stille buktninger gjennom verneområdet, har avsnørt flere kroksjøer. I de sentrale delene av området dekker høye og tette vierkratt store arealer. Omkring Holbekktjønnan er det større, åpne myrflater. Utkanten av området er preget av en rekke avsetninger i form av terrasser, eskere, osv. Flere sætre ligger inntil østre del av området. Ellers er reservatet omgitt av fjellområder og mindre partier med bjørkeskog.

Våtmarksfugler

Storlom En sjelden gjest; et ind. 27.6.1974 (HB).

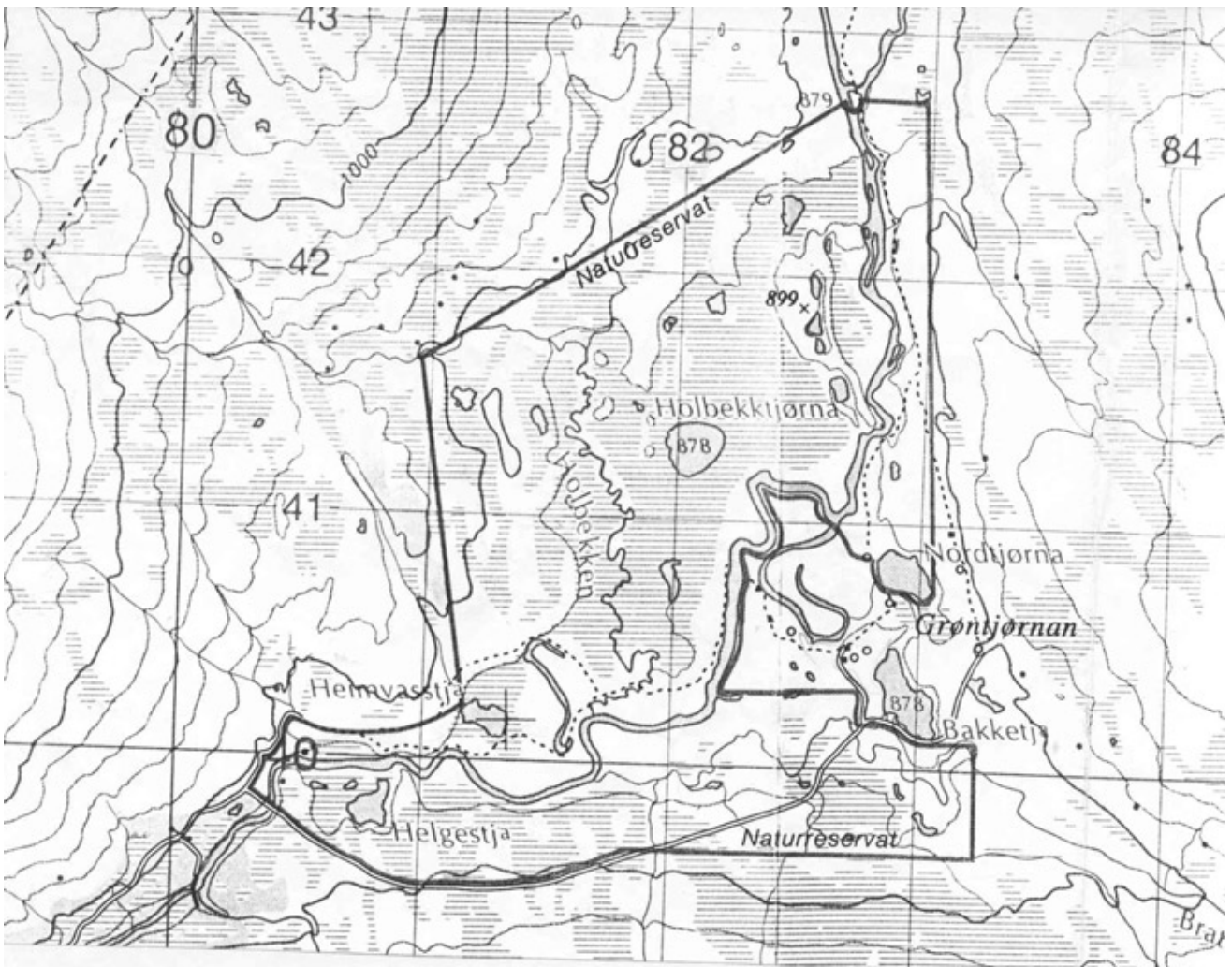
Gråhegre En regelmessig sommergjest; minst 8 observasjoner av 1-3 ind. i juni-juli 1971-86.

I 1998 ble et ind. sett ved Helgestjønnan og 1 ind. ved Nordtjønnan så tidlig som 5.6. (kan ha vært samme fugl), og et ind. ved Heimvasstjønnan 17.7. Den 11.7.1999 fire ind. i kroksjø ved sætrene (KG).

Sangsvane En enslig fugl 6.7.1996 i Helgestjønnan (KG).

Grå gjess Av og til kan gjess på trekk raste i det rike våtmarksområdet: Den 20.9.1996 mellomlandet ca. 100-150 gjess i Holbekktjønnan, de ble sett om morgenen av KG, og om kvelden av Bjørn Brendbakken. Det er sannsynlig at dette var kortnebbgjess.

Brunnakke I 1970-76 ble 2-3 par årlig observert under omstendigheter som tydet på hekking (HB). I 1976 ble 6 hunner sett i flokk, neste år 5 hanner. I 1986 ble et kull på 4-5 unger sett, og i tillegg en sterkt varslende hunn. Observasjonene dette året tydet på at 5-8 par hekket i reservatet. Ellers sett årlig i moderate antall (KG). I 1997 hunner med hekkeatferd i Nordtjønnan, i dam nordvest for Holbekktjønnan, og i tjern NQ 820 408 litt

lenger sør. Ellers observasjoner av en hann og tre ind. sammen. I 1998 8 ind. i Heimvass-tjøna 14.6., og i 1999 10 ind. i loken ved Bratthøbekken (KG). Et rimelig anslag er at 4-8 par hekker.

Krikkand Var i 1970-76 vanligste andeart, trolig med 4-6 hekkende par årlig. I 1973 ble en flokk på ca. 20 ind. (vesentlig hanner) sett i Holbekktjøna (HB). I 1976 ble minst 7-8 hunner truffet på myra vest for Holbekken, 2-3 av disse viste hekkeatferd. I 1986 ble enkeltfugler og til sammen 3 kull notert, og bestanden ble vurdert til 5-8 hekkende par. I 1997 påviste vi hekking to steder; hunn med 6 små unger i tjern NQ 820 408, og en hunn med hekkeatferd i smådammer sør for Bakketjøna. To andre obs. av 2+3 ind. Et rimelig anslag er at 3-6 par hekker.

Stokkand Sett i hekketida hvert år 1970-76 (HB). I 1976 bare ett par, året etter 4 obs. av 2-5 hanner. I 1986 ble spredte par og hanner observert, og konklusjonen var at muligens hekker 3-6 par. Etter dette synes ikke arten å være sett før i 1999; 2 par i kroksjø ved sætrene 31.5. (KG).

Stjertand En sjelden gjest, bare registrert i 1971 og 1993: Et par 29.-30.5. (HB), og en hunn 23.6.1971 (BR). To hanner og en hunn 27.5.1993 (KG).

Toppand Hunn med unger sett i august 1962 (SH m.fl.; Haftorn 1971). I perioden 1970-76 ble ca. 8 ind. observert årlig. Småflokker på 2-5 ind. ble sett relativt ofte i 1976-77. I 1985 ble 9 hanner sett i Bakketjøna 1.7., og i 1986 ble opptil 8 hanner og 3 hunner registrert, senere 2 kull. Hvis hannene representerte par som hekket i reservatet, var arten disse to årene områdets tallrikste andeart, med 8-10 par. Et kull på 7 unger ble sett 22.7.1994, og en hunn med 4 unger i Ya sør i reservatet 10.8.1996 (KG). I 1997 ble 12

- ind. sett 13. og 14.6. (KG), og den 13.7. lå det 5 hanner og 2 hunner i Heimvasstjønna, og 7 hanner og 2 hunner i Holbekktjønna. I tillegg ble 1-2 fugler sett flere steder. Den 26.7. så KG en hunn med 7 unger på Nordtjønna. Seks ind. i Bakketjønna og 4 i Nordtjønna 5.6.1998, og 31.5.1999 hele 17 ind. i Helgestjønna og 5 ind. i Nordtjønna (KG). Observasjonene tyder på at bestanden er den samme, og at arten fortsatt er den tallrikkeste andeart; 8-10 par.
- Bergand** Arten ble observert med 1-5 ind. årlig 1970-76. Et kull ble sett i 1970 (HB). En hann ble sett i 1976, neste år et par. Observert i årene 1983-85 (KG), og et par 22.7.1986. Konklusjonen i 1986 var at arten bruker området hvert år, og at hekking finner sted i hvert fall enkelte år. Et par 3.6.1992, og 27.4.1993 var det 4 par her, arten ble også sett i området 16.6.1995 (KG). Ikke sett i 1997. To ind. i Bakketjønna og 4 i Nordtjønna 5.6.1998, og 3 par i Nordtjønna 31.5.1999 (KG).
- Havelle** Ikke observert før i 1977, da to hunner og en hann ble sett i Hemvasstjønna 16.6. Arten er registrert i området i 1984 og 1985 (KG), og i 1986 lå 5 ind. hvorav 1 hann i praktdrakt i Holbekktjønna 4.6. Den 18.6.1988 lå det to ind. i det ene av tjerna ved sætrene, og flere ind. i et annet tjern (Hagen 1988). Et par sett 2.6.1994. Hekking: Den 8.8.1996 lå en hunn med 7 unger i Helgestjønna. I 1997 et ind. i Bakketjønna 25.6., og i 1998 4 ind. s.s. 5.6. Den 31.5.1999 to hanner og en hunn i Bakketjønna, den 8.6. et par i Bakketjønna og et ind. i Nordtjønna (KG).
- Svartand** To hunner ble observert i Bakketjønna 22.6.1972 (BR), og arten ble sett i området hvert år 1983-85 (KG). I 1986 ble en hann sett 4.6. i Bakketjønna. Et ind. 18.6. 1988 i et av tjerna ved sætrene (Hagen 1988). I 1997 to ind. i Nordtjønna 13.6. (KG), men ikke sett under feltarbeidet i juli. Fire ind. i Nordtjønna 5. og 21.6.1998, og et par s.s. 31.5.1999 (KG).
- Brilleand** En hann ble observert i Bakketjønna 31.5. og i Nordtjønna 4.6.1983 (KG). Dette var første funn av arten i innlandet i Norge (Bentz 1986). Pr. 1.1.2000 er dette eneste funn i fylket.
- Sjørre** Et par hadde tilhold i Bakketjønna i 1970-76 (HB). I tillegg et par i Hemvasstjønna 9.-10.7.1976 og et ind. i Nordtjønna 16.6.1977. Arten ble registrert årlig 1983-85, i 1984 med mange par (KG). I 1986 et par i Bakketjønna 22.7. Noen ind. 18.6.1988 i et av tjerna ved sætrene (Hagen 1988). Sett i området 16.6.1995 (KG). I 1996 lå 1 par i Nordtjønna 10.6. (KG). I 1997 3 ind. i Heimvasstjønna 13.6., og den 25.6. et ind. i Nordtjønna og 4 ind. i Bakketjønna (KG). Vi så ikke arten under feltarbeidet i 1997, men 26.7. så KG en hunn med 7 unger på Nordtjønna. To ind. i Bakketjønna og 5 ind. i Nordtjønna 5.6., og to i hvert av tjerna 21.6.1998. Den 31.5.1999 3 par i Bakketjønna og 1 par i Nordtjønna, den 8.6. 2 par i Bakketjønna (KG).
- Kvinand** En hunn i Bakketjønna juni-juli 1970 (HB). To hanner og en hunn ved sætrene 16.6.1977, og en hunn i Heimvasstjønna 5.6.1986. I 1997 ble 1 ind. sett 13.6. (KG), men ikke sett under feltarbeidet i juli.
- Laksand** Fra perioden 1970-77 foreligger 6 observasjoner av enkeltfugler, 2 og 5 hanner (HB). Også registrert sommeren 1986 (KG). I 1997 3 ind. sett i flukt 13.6. (KG).
- Myrhauk** En hunn jaktet over myra flere ganger 19.6.1977 (HB). I 1986 ble en hunn sett over store deler av reservatet 3.-5.6., og også i 1988 ble arten sett (Hagen 1988). Våren 1993 ble en hunn sett flere ganger, men den forsvant tidlig (KG). Ikke sett under registreringene, men KG så et ind. 16.8.1997 som jaktet over Heimvasstjønna.
- Trane** Ett til to ind. ble sett i området i 1972, 1975 og 1976, i 1977 var det 4-5 ind. 12.6. Ifølge lokalbefolkningen skulle arten hekke år om annet, men HB hadde ingen observasjoner som tydet på det. Sett i 1986 av KG. På 1990-tallet er par sett mer eller mindre regelmessig hvert år 1991 og 1993-99. Hekking ble påvist ved Holbekktjønna i

- 1994 (én unge) og i 1998 (to unger vokste opp). Den 15.6.1999 lå en av makene på reir, men den 16.8. ble paret sett uten unger (KG).
- Sandlo** I 1970-75 ble et par med hekkeatferd sett årlig på sandbankene langs Ya (HB). Ikke påvist senere.
- Heilo** Enkelte par hekker på myrene, men arten er antagelig mer tallrik i fjell-landskapet utenfor reservatet. I 1997 var 11 ind. på plass 16.5., mens det ennå var full vinter (KG). Minst 3 par hekket på myrflatene rundt Holbekktjøna dette året.
- Vipe** I 1970-76 hekket 1-2 par årlig (HB), i 1976-77 viste et par hekkeatferd lengst nord på myra. I 1986 et varslende par samme sted, og et annet varslende par nord for sætrene. Ingen indikasjoner på hekking i 1997, men et ind. ble sett i flukt sør for sætrene. Et ind. ved sætrene også 31.5.1999 (KG).
- Temmincksnipe** Ett til to par observert årlig 1970-76 mellom Hemvasstjøna og sætrene, reir ble funnet i 1970 (HB). I 1976 ble 2 ind. sett ved Holbekktjøna. Den 22.7.1986 et ind. samme sted, og 2 ungfugler ved dam i dødisgrop nord for området. Også sett ute i våtmarksområdet i 1988 (Hagen 1988). I 1996 2 ind. ved sætrene 10.6. (KG). I 1997 enkeltind. ved sætrene 25.6. og 4.8., og 1.6.1999 2 ind. ved Heimvasstjøna (KG).
- Myrsnipe** To til fire ind. ble sett årlig 1970-76 på østsida av Holbekktjøna (HB). I 1986 hekket trolig 2 par her, og ett par i vått område ca. 400 m nordøst for tjernet. I 1997 et engstelig ind. ved nordbredden av Holbekktjøna, og senere to flygedyktige unger 100 m nordvest for tjernet. Mest sannsynlig ett hekkende par.
- Brushane** Svein Haftorn så 9 ind. her 12.8.1962, og i 1970 påviste H. Bergmann hekking (Haftorn 1971). Arten har hatt en fast spillplass på en bakketopp ved vegen sør for sætrene, med 10-15 haner i 1970-76 (HB) og 8-12 haner i 1983-85 (KG). Rundt Holbekktjøna spilte minst 5-10 haner i 1977(HB), i 1986 opptil 15 haner fordelt på tre alternative spillplasser nær tjernet. Antall engstelige høner ute i myrområdene syntes å ligge lavere enn det tallet på spillende haner burde tilsi. KG så ikke arten i perioden 1993/94 til 1996, men i 1997 var arten på plass: Vi observerte fem engstelige høner, to på myra helt i sørøst, en i samme myrkompleks, men like vest for veien, en ved tjern NQ 820 408, og en like sør for Holbekktjøna. Fem haner på spillplass ved Holbekktjøna 14.6.1998 (KG). Et anslag for antall hekkende høner kan være 5-8.
- Enkeltebekkasin** I 1977 var arten en av de tallrike vaderne, med minst 25-30 ind. påtruffet i løpet av to dager. Observasjonsmengden var noe mindre i 1986, men arten var fortsatt vanlig over hele myrområdet. I 1997 ble varslende fugler hørt ved Holbekken rett vest for tjernet, sørvest for sætrene og ved Heimvasstjøna, i tillegg til spillende fugler rundt sætrene og rundt Holbekktjøna. Anslagsvis 5-10 par hekker.
- Dobbeltbekkasin** En betydelig spillplass ligger i reservatet. Området er uoversiktlig, slik at det er vanskelig å anslå antall individer. I 1970-årene mente HB at tallet lå på 15-35 ind., sannsynligvis nærmest det høyeste tallet. En hunn med svært engstelig oppførsel litt nord for setrene 1.7.1985. Det ble ikke gjort noe forsøk på å telle fugler her i 1986, men et annet sted ble 2-3 spillende hanner hørt midt på dagen 4.6. I 1997 skremte vi en hunn av reir med 4 egg nær sætrene, og et ind. ble støkt sørøst for Holbekktjøna. Det er altså klart at arten fortsatt hekker, men den synes ikke lenger å ha noen sterk stilling i området.
- Storspove** Arten hekker ikke, men fra 1970-tallet foreligger flere observasjoner, bl.a. av 10 ind. 25.6.1972 (HB, BR).
- Rødstilk** I 1970-årene ble 3-4 hekkende par registrert, tilsvarende ble det i 1986 registrert minst 2 varslende par ved Holbekktjøna, 1 par ca. 500 m øst for tjernet, og 1 par ved reservatets nordligste tjern. I 1997 igjen varslende par ved nordligste tjern, og like nord for Holbekktjøna. Ellers ble 1+3 ind. sett uten hekkeatferd. Hekkebestand 2-3 par.

- Gluttsnipe** Et par hadde fast tilhold på myrene mellom Bakketjønna og Hemvasstjønna 1970-77 (HB). Også registrert i 1985 (KG), og hørt flere ganger i nevnte område i 1986. I 1997 et varslende ind. langs elva i sørvest, og 2 ind. uten hekkeatferd lettet nord for Holbekktjønna. Ett par synes å hekke her fortsatt.
- Skogsnipe** To ind. ved sætrene 29.7.1971 (HB), og 1 ind. langt nord ved Ya 22.7.1986. Neste morgen ble 1 ind. registrert vest for sætrene. Ikke sett i 1997.
- Grønnstilk** Vanlig hekkefugl, med anslagsvis 10 hekkende par 1970-75. I 1976-77 og i 1986 var inntrykket et litt lavere antall. I 1997 varslet minst 5 ind. på myr i sørvest, og ellers varslende/engstelige fugler på samme myrkompleks vest for veien, ved sætrene, ved Heimvasstjønna, like sør og like nord for Holbekktjønna, og ved tjern 500 m sør for Holbekktjønna. Anslagsvis hekket 8-10 par dette året.
- Strandsnipe** Forekommer vanlig langs Ya, også registrert langs Holbekken og ved enkelte av tjerna. I 1997 ble arten registrert varslende fire steder langs Ya, og ved Bakketjønna.
- Svømmesnipe** Arten er mest tallrik på myrene sør og vest for sætrene. Her ble ca. 40 ind. registrert i 1977, mens det var nærmere 25 ind. på myrene vest for Ya. Året før lå totaltallet på bare 15, men noen ind. kan ha vært oversett. I Nordtjønna samles av og til store flokker; ca. 60 ind. 4.6.1983, og ca. 50 ind. 5.6.1985 (KG). I 1986 var antallet omtrent som i 1976, altså totalt ca. 15 ind. Et ungekull 23.7. langs veien sør for sætra (Øivind Lunde). I 1993 ca. 40 ind. på Nordtjønna 27.5., og i 1996 lå 15 ind. s.s. 10.6. (KG). I 1997 ble til sammen 15 varslende fugler registrert. Noen kan være dobbeltregistrert, fordi nabopar noen ganger ”hjelper” hverandre å varsle, men noen kan også være oversett. I tillegg ble flokker på 5+8 fugler sett. Forekomsten synes altså å variere en god del fra år til år, men det er klart at reservatet er en viktig hekkeplass for arten.
- Fjelljo** Et ind. kretset over Bakketjønna 11.6.1977 (HB). Arten hekker i fjellene rundt i gnagerår (KG). I 1997 ble 1 ind. sett ved sætrene 13.6. (KG).
- Fiskemåke** Omkring Holbekktjønna har det hekket 3-4 par i hvert fall fra 1970 (HB). Samme antall var til stede i 1976-77, og 1986. På 1980-tallet ble opptil 15-20 ind. sett på matleting, på 1990-tallet økte dette til opptil 70-80 ind. i 1998 (KG). I 1997 hekket fem par; et par ved Holbekktjønna, et par ved tjern NQ 820 408, og 3 par ved nordligste tjern. Ved sætrene ble 12 ind. sett på det meste 12.7.
- Gråmåke** Tilfeldig gjest; tre voksne fugler holdt til i Holbekktjønna 5.6.1986.
- Jordugle** Vanlig hekkefugl i gnagerår. I 1985 var det mye jordugle her (KG), og også i 1988 ble arten sett (Hagen 1988). I 1997 ble enkeltfugler skremt opp to ganger, uten tegn til hekkeatferd.
- Heipiplerke** Vanlig art på de store myrflatene og i fjellet rundt området.
- Gulerle** På 1970-tallet hekket 1-2 par på østsida av Ya ved sætrene (HB). I 1977 ble et ind. sett her 16.6. Merkelig nok ikke observert i 1986, men varslende ved sætrene i 1994. I 1997 seks varslende par; 2 ved Ya øst for Holbekktjønna, et ved sætrene, et på myra helt i sørøst, et ved Heimvasstjønna, og et på vestsida av Helgestjønna.
- Blåstrupe** Forholdsvis vanlig hekkefugl i vierområdene.
- Sivsanger** Sjelden gjest; en hann sang i vierkratt sør for sætrene 16.-17.6.1977.
- Lappspurv** Flekkvis vanlig hekkefugl i vierområdene, for eksempel langs Holbekken. I 1997 registrert langs Holbekken, ved Holbekktjønna, ved Ya øst for tjernet, og ved Heimvasstjønna.
- Sivspurv** Flekkvis vanlig hekkefugl i vier langs tjern og vassdrag. I 1997 flere par rundt Heimvasstjønna, og varslende ved Ya NQ 823 410 og ved bekk ved sætrene.

Andre fuglearter

- Havørn Et ind. jaktet over området den 26.7.1997, og 10.8.1998 jaktet 2 ind. her. Arten er sett mange ganger i Kvikne fra ca. 1992 og utover (KG).
- Fjellvåk Arten hekker i nærheten i gnagerår, og jakter regelmessig i området. Sett under feltarbeidet i 1986 og 1997. Utover høsten 1997 økte gnagerbestanden, og arten ble sett mange ganger (KG).
- Kongeørn Sees regelmessig, for eksempel 3.-4.6.1986 ble sirkende par/enkeltfugler sett flere ganger. Den 6.8.1994 jaktet et par med to unger av året her. Et par med én unge jaktet her utover høsten 1996, og også den 16.5. og 25.6.1997. Den 14.6. og 17.7.1998 jaktet også et ind. her. Et ungt ind. jaktet 17.10. 1998 (KG).
- Tårnfalk Arten er funnet hekkende ikke langt unna reservatet, bl.a. i 1994. Fjær funnet på rovfugltue helt sørøst i området 13.7.1997. Sett jaktende høsten samme år, og 14.6.1998 (KG).
- Dvergfalk Et ind. langs vestgrensa av reservatet 5.6.1986.
- Lirype Grøntjønnan er kjent som et svært bra rypeområde (Fylkesmannen i Hedmark 1987). I 1985 ble 3 ungekull påtruffet mellom sætrene og nordenden av reservatet. Åtte observasjoner i 1997, men bare ett kull. Om høsten sees flokker, for eksempel ca. 20 ind. ved Bratthøbekken 3.11.1999 (KG).
- Gjøk Forekommer vanlig. Hørt i sørvest i 1997.
- Tårnseiler Sett over myra på næringsjakt; 2 ind. 28.7.1971, 2 ind. 11.7.1974 og 1 ind. 13.6.1977 (HB).
- Låvesvale Et ind. ved sætrene 31.5.1999 (KG).
- Taksvale Noen få ind. ble sett 1976-77.
- Sanglerke Et ind. sang ved sætrene 25.6.1972 (HB).
- Linerle På 1970-tallet hekket 1-2 par årvisst ved sætrene (HB).
- Jernspurv Et par hekket sannsynligvis ved Hemvasstjønnen i 1973, og et syngende ind. sør for sætrene 19.6.1977 (HB).
- Buskskvett Varslende par ved sætrene 4.6.1986.
- Steinskvett Forekommer på tørre partier i utkanten av myra (HB). Et ind. lengst nord i området 11.7.1976.
- Gråtrost Vanlig hekkefugl i vier- og bjørkekratt. Sju observasjoner i 1997.
- Måltrost Et syngende ind. i bjørkekratt i kanten av myra sommeren 1977 (HB).
- Rødvingetrost Vanlig hekkefugl i vier- og bjørkekratt. Hørt syngende like sør for sætrene og ved Heimvasstjønnen i 1997.
- Møller Et par med atferd som tydet på hekking vest for Helgestjønnen juni 1970 (HB).
- Løvsanger Tallrik hekkefugl.
- Granmeis Er trolig et fast innslag i bjørkeskogen, men bare én observasjon foreligger; 4 ind. 16.9.1999 (KG).
- Varsler Et ind. ved Hemvasstjønnen 28.7.1971 (HB).
- Skjære Arten er neppe fast sommergjest her, men noen ind. streifer innover fjellet, kanskje på jakt etter slakteavfall: I 1999 var det ennå ikke snø da et ind. ble sett ved sætrene 3.11.1999 (KG).
- Kråke Enkeltfugler søkte på 1970-tallet ofte næring på myrene (HB). Et par ved sætrene 4.6.1986.
- Ravn Ble på 1970-tallet sett daglig på myrene (HB). Et ind. Holbekktjønnen 4.6.1986. "Mye" under reinskalving 16.5.1997 (KG).
- Stær To flokker, den største på 28 ind., søkte føde i vierkrattet ved sætrene 10.7.1974 (HB). Et ind. i flukt langs Ya 10.7.1976.

Bjørkefink På 1970-tallet ble territoriehevdende fugler hørt hvert år, men hekking ble ikke påvist (HB).

Gråsisik Enkeltind. og småflokker stadig sett i flukt på 1970-tallet. I 1997 flere flokker ved sætrene, og også flokker to andre steder.

Pattedyr

Hare Vanlig art, varierende i antall. Ikke observert under feltarbeidet i 1997, men ekskrementer ble sett.

Bever Næringsgnag etter streifdyr ble sett allerede i 1982 (KG). I 1992 var arten etablert; under en skitur gjennom området 24.3. observerte Georg Bangjord spor etter ”vinterhogst”. Mange ferske spor tegn ble sett sommeren 1993 (KG), og ferskt gnag ble sett i juli 1994 (Bekken 1995). I 1997 ferskt gnag ved Heimvasstjønnna, og ferskt gnag og demning like nord for Holbekktjønnna. Den 25.6. studerte KG en bever som drev med matsanking i Helgestjønnna.

Lemen Dette er normalt leveområde, men det er lenge siden det har vært et stort lemenår. Under feltarbeidet i 1997 ble et levende og et dødt dyr observert, og KG så 2 ind. 26.7., og han så også lemen 4.8. samme år.

Bjørkemus Bjørn Brendbakken fotograferte et ind. ved NQ 828 411 like nord for sætrene den 12.9.1984. Den første snøen hadde kommet, og dyret fulgte med observatørens støvel opp og begynte å løpe bortover nysnøen. Dette er et av Hedmarks minst kjente pattedyr, så langt påvist bare i Hamar og Tynset kommuner.

Rødrev Ble på 1970-tallet observert relativt ofte. Et ind. jaktet sentralt i reservatet 4.6.1986. I 1997 et hi uten helt ferske spor NQ 823 423 nord i reservatet.

Røyskatt Et ind. sett 17.7., og spor 17.10.1998 (KG).

Mink HB observerte ikke arten i Ya på 1970-tallet, men lokalbefolkningen mente at den fantes her. I 1994 var det lav tetthet innover i Ya og nabovassdragene (Bekken 1995).

Elg Tre dyr ble sett daglig i juni 1975. I 1997 observerte vi et dyr som beitet i vieren og en god del spor tegn som vitnet om fast sommertilhold.

Rådyr Reservatet er et godt sommerområde for arten, og dyrene vandrer inn hit i mai, og er på plass når oppsynsmannen tar seg hit for første gang etter snøsmeltinga (Bekken 1995).

Villrein Rein fra Forelhognastammen bruker området jevnlig, hyppigst tidlig på sommeren. Ofte er det flokker på 30-100 dyr. Den 5.6.1986 beitet 32 dyr pluss kalver sentralt i reservatet. En mye brukt trekkrute mellom beiteområdene går over Grøntjønnhalsen like sør for verneområdet.

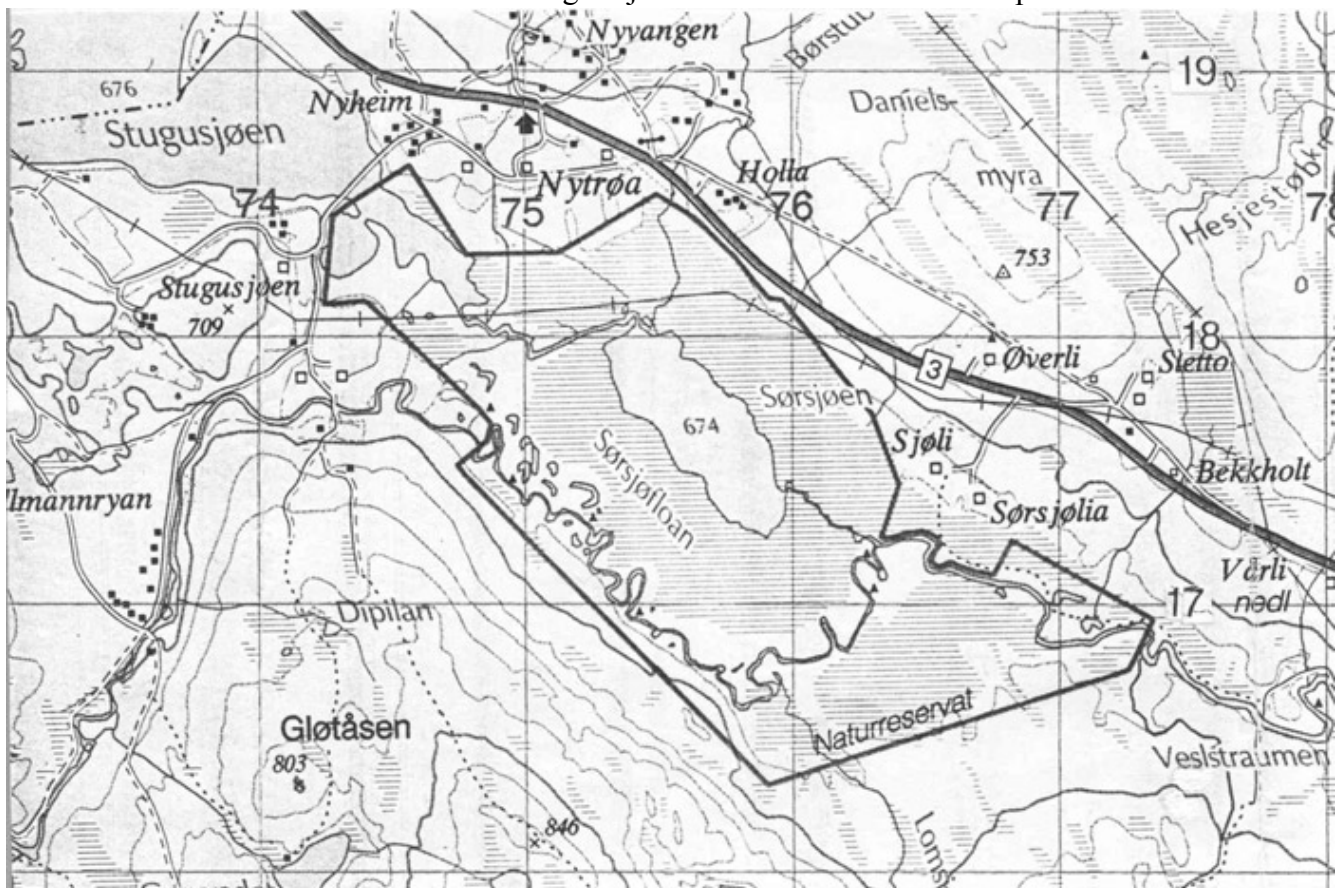
Grøntjønnan har et av de høyeste antall arter våtmarksfugler, til tross for at området ligger over skoggrensa. Til sammen er 43 våtmarksarter registrert, herav 12 andearter og 15 vadere. Tallrikeste andeart er toppand, og flere par brunnakke og krikand hekker hvert år. De fire ”fjellendene” bergand, havelle, svartand og sjørre sees årlig, og alle unntatt svartand hekker år om annet. Trane gjør trolig hekkforsøk hvert år. Reservatet synes fortsatt å ha hekkende dobbeltbekkasin, myrsnipe, temmincksnipe og brushane, mens det ser ut til at sandlo og vipe ikke lenger hekker her. Antallet av de fleste vadefugler synes å være noe lavere enn på 1970-tallet. I næringsmessig gode år jakter myrhauk, fjelljo og jordugle i området, og sistnevnte hekker nok også innenfor området.

Sørsjøen

Kartblad	1619 IV Kvikneskogen	
Kommune	Tynset	
Areal	2.950 daa	
Høyde	660-700 m o.h.	
Undersøkt	1976 9.7.	Maartmann (1977a,b)
	1977 7 datoer 10.5.-23.9.	- -
	1985 2.-3.7.	Erling Maartmann
	1986 2.-3.6. og 21., 23. og 24. 7.	Bekken (1987)
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982	og utover av oppsyn Kåre Guldvik
	1991 8.-12.7.	Jon Bekken (fisketur)
	1997 25.5.	Jon Bekken, Morten Erichsen
	1997 11.-13.7.	Jon Bekken, Kjell Isaksen

Kort karakteristikk

Området ligger sørvest for riksvei 3 omtrent midt mellom Tynset og Kvikne/Yset. Reservatet består av søndre del av Stubbsjøen (Stugusjøen), Sørsjøen med tilgrensende store myrflater, samt Gløta med gamle slåtteenger, vierkratt og frodig kantskog. Også langs Banneråa mellom sjøene og langs Tunna i sør er det frodig bjørkeskog. Langs Gløta finnes det små dammer og avsnørte meandersjøer. Den rikeste våtmarksbiotopen er sørenden av Stubbsjøen, som er grunn og har åpne mudderflater og velutviklede snelle- og starrbelter. I perioder med lav vannstand utover sommeren dekker vegetasjonen det aller meste av vannspeilet.

Våtmarksfugler

Smålom Tilfeldig gjest; et ind. 15.5.1984 i Sørsjøen (KG).

Storlom Området synes å ha betydning som rasteplass under trekket, med opptil 12 ind.

observert. Sørsjøen: Et ind. 3.7.1977, 3 ind. i 1991 (KG), 5 ind. 25.5. og 1 ind. 11.7.

1997. Nord for brua over Stubbsjøen, utenfor reservatet 7 ind. 25.5. og 4 ind. 11.7.1997.

Gråhegre Arten er sett i lite antall fra 1977 og utover. De fleste kommer fra hekkeområdene, trolig langs kysten, og søker næring her fra juli og utover. I de senere år viser hegrene seg også om våren, for eksempel 1 ind. 22.5.1995, 1 ind. 21.4.1996 og 2 ind. 15.5.1999 (KG).

Under registreringene i juli 1997 3 ind. sør i Stubbsjøen, og 2 ind. på nattekvist i tre ved Tunna sør i reservatet.

Sangsvane Et ind. sett 15.5.1984 (KG) og tre ikke artsbestemte svaner i Sørsjøen høsten 1985 (Alf Linna). To ind. holdt til i Sørsjøen ca. 1.-20.6.1994 (KG).

Grå gjess Alf Linna i Sørsjølia registrerte et stort antall i Sørsjøen i månedsskiftet mai/ juni 1985. Det er grunn til å tro at dette dreide seg om kortnebbgås på vei til Svalbard.

Grågås Tre ind. sør i Stubbsjøen 14.8.1992 (KG, Ragnar Ødegaard).

Kanadagås Tre ind. fløy over Sørsjøen 12.5.1986 (KG).

Brunnakke Trolig den tallrikeste andeart både når det gjelder hekkende par og rastende fugler. I 1976 ble 4 ungekull påvist, og trolig var det flere kull gjemt i vegetasjonen, særlig i dammene langs Gløta. Den 15.6.1977 ble 10 hanner og 2 hunner sett i Stubbsjøen og 7 ind., flest hanner, i Gløta. Trolig hekket 10-15 par i 1970-årene, mens observasjoner i 1986 antyder et noe lavere antall. I 1997 ble 2 par og 2 hanner sett både i Sørsjøen og sør i Stubbsjøen, til sammen trolig 12 ulike ind. I juli ble hunner med unger/hekkeatferd sett sør i Stubbsjøen, to steder langs Gløta og i nordenden av Sørsjøen. Trolig hekker 6-10 par i reservatet. Trekk: Under vårtrekket i 1977 ble inntil 40 ind. notert, og om høsten inntil 19 ind. Den 12.5.1992 lå det 50-100 ind. sør i Stubbsjøen, den 30.6.1993 var det 29 ind., den 1.5.1996 26 ind., den 18.5.1996 50-60 ind. og den 15.5.1999 over 60 ind. (KG).

Krikkand Registreringene i 1976-77 og i 1986 tydet på at det hekket 4-8 par. I 1997 ble hunner med unger sett sør i Stubbsjøen og langs Gløta, i tillegg en annen engstelig hunn langs Gløta. Antallet hekkende par over gjelder fortsatt. Trekk: I 1977 rastet 36 ind. 10.5., om høsten ble det bare notert 12 ind. 28.8. Den 12.5.1992 lå det 50-100 ind. sør i Stubbsjøen (KG).

Stokkand Arten er fåtallig hekkefugl. Fram til 1991 flere observasjoner av to hanner sammen i hekketida, aldri flere. I 1996 12 ind. den 18.5. (KG). I 1997 ble opptil 8 ind. sett; 5 hanner og 3 hunner sør i Stubbsjøen 11.7. Hunner med hekkeatferd ble ikke sett, men det er sannsynlig at noen få par hekker. Om høsten kan flokker raste i området; 30-35 ind. 28.8.-23.9.1977.

Stjertand Par sør i Stubbsjøen 29.4.1994 og 28.4.1996 (KG).

Toppand I hekketida i 1976-77 ble det bare gjort én observasjon; 2 ind. 3.7.1977. I 1986 ble flokker på hhv. 12 og 22 ind. sett de to feltperiodene, alle sør i Stubbsjøen. Hannene var hele tiden i klart flertall, trolig kom de fleste fra par som hekker et stykke fra reservatet. I 1997 var antallet mer beskjedent, 3-4 ind. ble sett i hver av periodene. Kull er ikke sett, men det kan skyldes at de fleste klekker etter feltperiodene. Det er grunn til å tro at noen par hekker i området. Trekk: I mai 1977 rastet 23-25 ind. i reservatet, den 18.5.1996 ca. 30 ind. og den 18.5.1999 46 ind. (KG).

Bergand Arten ble notert i 1984 og 1985, og 6.6.1991 lå et ind. i Stubbsjøen (KG).

Havelle Trolig en sjelden vårgjest: I 1986 lå 2 ind. i Stubbsjøen utenfor reservatet 2.-3.6. Dette kan ha vært fugler som ventet på isgang i høytliggende tjern. Den 18.5.1997 3 ind. sør i Stubbsjøen (KG), og 25.5. samme år lå et par i Sørsjøen.

- Svartand** Trolig en sjelden vårgjest: I 1977 4 ind. 14.5. Fem ind. 20.5.1992 sør i Stubbsjøen (KG). Den 25.5.1997 lå en hann og 2 hunner sør i Stubbsjøen, og lenger nord i sjøen lå 4 svarte ender som trolig var denne art.
- Sjørre** Trolig en årlig, fåtallig gjest om våren: Arten er observert i 1983 (KG), og i 1986 oppholdt en utfarget og to unge hanner seg sør i Stubbsjøen 2.-3.6. Arten ble også notert sør i Stubbsjøen 4.5.1992, og 7 ind. 18.5.1997 (KG).
- Kvinand** En forholdsvis fåtallig art: En hunn med noe engstelig atferd ble sett i Stubbsjøen 9.7.1976. Under vår- og høsttrekket året etter ble bare maks. 3 ind. sett. I begge feltperioder 1986 ble 2 hunnfargede fugler sett sør i Stubbsjøen, og i tillegg 6 hunnfargede ind. i Sørsjøen 21.7. I 1997 bare sett én gang, en hunn i flukt langs elva ved Sørsjølia.
- Siland** Trolig en sjelden vårgjest: Et par 15.5.1984 (KG), og 3 hunnfargede ind. sør i Stubbsjøen 2.6.1986. Et par 20.5.1992, et par 26.4.1994, og 6 ind. 21.5.1997 samme sted (KG).
- Laksand** Et ind. 10.5.1977, en hann i Stubbsjøen 3.7.1985, og 6 hanner og en hunn samme sted 3.6.1986. Av og til sees litt større antall, som 14 ind. 2.6.1993 (KG). I 1997 ble arten sett én gang, et par kom og landet i Gløta sør i reservatet 25.5.
- Myrhauk** En hann jaktet nedenfor Sørsjølia 25.5.1991. Den ble sett flere ganger utover forsommeren. I 1997 jaktet en hunn over Sørsjøfloe 21.5. (KG).
- Trane** Et par sett 14.5.1977, og et ind. som lettet fra området langs Gløta 2.6.1986. Utover på 1990-tallet ble flokker observert flere ganger, for eksempel 18 ind. 3.5. og 23 ind. 6.5.1991. Den 23.4.1994 var 4 traner på plass på Sørsjøfloe, og samme dato i 1997 lette 5 ind. etter mat sør i Stubbsjøen (KG). I 1997 rastet 10 ind. på myra ved sørenden av Sørsjøen, og i tillegg en fugl på reir i samme område. Snaut to uker senere ble reiret ødelagt av en regnflom. Arten ble ikke sett i juli.
- Tjeld** Et ind. 14.5.1992 sør i Stubbsjøen (KG), og 1 ind. 25.5.1997 i Stubbsjøen, like nord for reservatet.
- Sandlo** Arten hekket sør i Stubbsjøen på 1970-tallet, men gjør ikke det i dag. Et engstelig par ved Stubbsjøen både i 1976 og 1977. Også registrert her i 1984-85 (KG), og 3 ind. med næringssøk samme sted 23.7.1986. Den 15.6.1993 var det 7 ind. sør i Stubbsjøen (KG). I 1997 var arten fortsatt til stede her, uten indikasjoner på hekking; 1 ind. 25.5. og opptil 7 ind. 11.-13.7.
- Heilo** Småflokker og enkeltfugler sett både ved dyrket mark og ved Sørsjøen i 1977, 1986 og 1997, uten klare indikasjoner på at arten hekker.
- Vipe** To engstelige par ved Stubbsjøen i 1976, 3 engstelige ind. samme sted året etter. I 1977 ble engstelige ind. sett også langs Gløta og på østsida av Sørsjøen. Ingen varslende fugler 1986. Flokker opptil 12-15 ind. er sett ved Stubbsjøen flere av årene, også sett utover høsten, med 3 ind. 23.9.1977. På 1990-tallet har arten vært mer fåtallig her som ellers. I 1993 var noen ind. på plass allerede 24.4., og 10.5.1996 ble 10 ind. sett sør i Stubbsjøen (KG). I 1997 varslet et ind. s. sted 11.7., og 3 andre fugler holdt også til her. Ellers et ind. ved Sørsjøen 25.5. I 1999 rastet 9 ind. sør i Sørsjøen 18.9. (KG).
- Temmincksnipe** To ind. ved Stubbsjøen 3.7.1985, og et hekkende par nord for østenden av brua/fyllinga i 1986. Dette er ca. 100 m utenfor reservatet. Tre ind. sør i Stubbsjøen 4.6.1997 (KG).
- Brushane** Den 9.7.1976 2-3 høner med noe engstelig atferd sør i Stubbsjøen, og en engstelig høne ved Sørsjøen 3.7.1977. En til to hanner sett flere ganger ved begge sjøene i 1986, men ingen høner ble sett. Alf Linna så opptil 6-7 spillende haner ved Sørsjøen ca. 1982-86. Ikke sett under registreringen i 1997, men KG så 5 haner sør i Stubbsjøen 14.5. dette året.

- Enkeltbekkasin** I 1976 4-5 ind. med hekkeatferd ved Stubbsjøen, året etter hele 9 ind. Arten forekom også i andre deler av området. Tilsvarende forekomst i 1986, med varslende ind. også ved Gløta og ved nordenden av Sørsjøen. I 1991 ble varsling og fluktspill registrert på begge sider av Sørsjøen. I 1997 ble arten hørt spillende langs Sørsjøen 25.5., og i juli ble 2-3 varslende ind. registrert langs Gløta, og 2 varslende ind. langs Tunna nedenfor samløpet.
- Småspove** Arten synes å ha etablert seg som fast hekkefugl i løpet av 1980-tallet. Ikke sett i 1976, 1977 eller 1986. Registrert i området i 1983 (KG). I 1991 varslet flere par på myra vest for Sørsjøen. I 1997 1-2 spillende par øst for sjøen 25.5., og i juli trolig ett par som varslet kraftig samme sted.
- Storspove** Arten synes å hekke enkelte år: Et varslende ind. sør for Sørsjøen i 1977, og fluktspill i samme område 2.6.1986. I 1991 varslet et par på myra vest for sjøen. I 1993 var et ind. på plass allerede 24.4., og i 1999 var to på plass ved Sørsjøen og to ved Stubbsjøen 23.4. (KG). Ikke sett under registreringene i 1997.
- Rødstilk** Stadig sett i sørenden av Stubbsjøen i 1976, 1977, 1985 og 1986 i antall opptil 6 ind. Den 13.7.1997 søkte minst 26 ind. næring i dette rike området. Det høye antallet skyldes nok fugler som har forlatt hekkeområdene og begynt å flokke seg på dette tidspunkt. Hekking: I 1977 viste et ind. hekkeatferd ved Sørsjøen, og her ble 5 ind. sett i 1986. I 1991 ble fluktspill og varsling registrert på begge sider av sjøen, og også 25.5.1997 ble arten hørt ved sjøen. En ikke flygedyktig unge ble sett sør i Stubbsjøen 11.7.1997. Våtrekk: 5-10 ind. ble sett i området 10. og 14.5.1977.
- Gluttsnipe** Det ser ut til at 1-2 par hekker: En varslende fugl mellom Stubbsjøen og Gløta i 1977, også registrert ved Stubbsjøen samme år. I 1986 fluktspill ved sørenden av Sørsjøen og sør i Stubbsjøen. I 1991 varslende par i nordvest for Sørsjøen og sør for Tunna helt i øst. Den 11.7.1997 5 ind. sør for brua og 4 nord for brua i Stubbsjøen, og et varslende ind. langs Gløta.
- Skogsnipe** Et ind. ved Stubbsjøen 15.6.1977. I 1986 enkeltind. i fluktspill ved Stubbsjøen og der Gløta renner inn i verneområdet 2.6., og 1 ind. ved nordenden av Sørsjøen 23.7. Ikke sett i 1991 eller 1997.
- Grønnstilk** En stabil, men fåtallig hekkefugl i området. I 1976 oppholdt det seg ca. 5 ind sør i Stubbsjøen, 2-3 av disse varslet. En stor unge ble funnet i nordenden av Sørsjøen, og spredte par varslet langs Gløta. Året etter var det 8 ind. sør i Stubbsjøen, 4 av dem varslet, og ved Sørsjøen og Gløta var det til sammen 6 varslende fugler. I 1986 2 ind. i fluktspill både sør i Stubbsjøen og langs Gløta 2.6., den 23.7. 3-4 ind. sør i Stubbsjøen, uten tydelig hekkeatferd. I 1991 fluktspill og varsling på myrene på begge sider av Sørsjøen. I 1997 5 ind., hvorav 1 par som varslet sør i Stubbsjøen, i tillegg varslende fugler nordøst for Sørsjøen, langs utløpet fra sjøen, og på myrflata mot sør i reservatet.
- Strandsnipe** Hvert år er noen få ind. sett ved begge sjøer. Sterkt varslende fugler er sett flere av årene.
- Svømmesnipe** I 1977 ca. 12 ind. sør i Stubbsjøen, hvorav 3 med hekkeatferd. Året etter ble 7 ind. sett, i 1986 bare 1 ind., og i 1997 2 ind. hvorav 1 svært engstelig. I Sørsjøen ble hhv. 1, 1, 4 og 1 ind. sett de fire årene. I tillegg et engstelig ind. i kroksjø langs Gløta 11.7.1997.
- Hettemåke** I 1977 ble 10 ind. sett under våtrekk 10.5. Arten ble også notert i 1983 (KG). Ikke sett i 1986. Noen ind. sør i Stubbsjøen 29.4.1994, 18.5.1995 21 ind., 10.5.1996 et 20-talls ind. og 18.5.1999 28 ind. s. sted (KG). Den 11.7.1997 sirklet 9 ind. over nordenden av Sørsjøen, og 2 ind. holdt til sør i Stubbsjøen.

- Fiskemåke** En til tre ind. er sett alle årene, under vårtrekk i 1977 ble 23 ind. sett 10.5. Den 21.6.1996 19 ind. sør i Stubbsjøen (KG). Eneste indikasjon på hekking: Et varslende par sør i Stubbsjøen i 1986.
- Rødnebbterne** Arten ble for første gang sett i 1983 (KG), og i 1985 ble 4 ind. sett 3.7. I 1986 et varslende par ved brua/fyllinga over Stubbsjøen, og opptil 4 ind. sett over Sørsjøen. I 1995 ble de første ternene sett 22.5., da var 7 ind. på plass (KG). Den 25.5.1997 6 ind. over Sørsjøen og 1 ind. sør i Stubbsjøen. I juli observerte vi 7 ind. sistnevnte sted, 2 ind. lenger nord i Stubbsjøen, og 2 ind. langs Gløta.
- Svarterne** Tilfeldig gjest; 1 ind. sør i Stubbsjøen 28.5.1984 (KG, Ragnar Ødegaard).
- Jordugle** Trolig regelmessig hekkefugl i smågnagerår. Et ind. observert i 1985, og fjærrester etter et ind. ble funnet i 1986.
- Heipiplerke** Arten hekker på flere av de store myrflatene i området.
- Gulerle** Vanlig hekkeart på myrer og beitemark. Ved Børstubecken nord for Sørsjøen fløy hele 16 ind. rundt observatøren 12.7.1997, blant dem flygedyktige ungfugler.
- Fossekall** Elvene i reservatet er trolig for stilleflytende til at arten hekker her. Arten kan imidlertid søke næring her under vinterforhold; et ind. sør i Stubbsjøen 14.4.1999 (KG).
- Blåstrupe** Flere par hekker i området, ved Stubbsjøen, mellom sjøene, og langs Gløta og Tunna.
- Sivspurv** Forholdsvis vanlig hekkeart, i 1997 sett sør i Stubbsjøen, langs Gløta, ved nordenden av Sørsjøen og flere nedover langs Tunna.

Andre fuglearter

- Fjellvåk** Et par sirklet over søndre del av området 15.5.1997.
- Kongeørn** Et ind. sirklet over søndre del av området 15.5.1997.
- Dvergfalk** I 1986 en hann sør ved Stubbsjøen 2.6., og samme dag varslet en småfalk, trolig denne art, ved grensa av reservatet ved Holla, og forsvant. I 1997 hekket et par litt lenger sør, paret varslet sterkt 11.7. Det ble lett litt etter reir, men det ble ikke funnet.
- Lirype** En stegg ved sørenden av Sørsjøen 3.6.1986. Et par uten kull 11.7.1997 like vest for nedre del av Tunna.
- Rugde** Et ind. skremt opp mellom sjøene 9.7.1976. Fugl i fluktspill sør i Sørsjøen 3.6.1986 og langs nedre del av Gløta 11.7.1997.
- Ringdue** Sett sør ved Stubbsjøen 2.6.1986, 1 ind. ved Sørsjøen 25.5. og 2 ind. i grensa av reservatet øst for Sørsjøen 11.7.1997.
- Gjøk** Hørt ved Stubbsjøen sør 2.6.1986.
- Tårnseiler** Sett over området i 1976-77. Sett sør ved Stubbsjøen i 1986.
- Sandsvale** Sett over området i 1976-77. Sett sør ved Stubbsjøen i 1986, og noen få ind. samme sted 11.-12.7.1997.
- Låvesvale** Sett sør ved Stubbsjøen i 1986.
- Taksvale** Sett over området i 1976-77. Sett sør ved Stubbsjøen i 1986, og noen få ind. samme sted 11.-12.7.1997.
- Trepiplerke** Flere syngende ind. i 1976. Et syngende ind. sør ved Stubbsjøen 2.6.1986.
- Linerle** Registrert ved Stubbsjøen i 1976-77. Flere på isen på Sørsjøen 25.5.1977, og 1 ind. sør ved Stubbsjøen 12.7.1997. Tre ind. ved brua 14.5.1997 (KG).
- Jernspurv** Et til to syngende ind. mellom sjøene 9.7.1976, og en syngende fugl sør ved Stubbsjøen 2.6.1986.
- Buskskvett** Et varslende ind. ved Gløta 9.7.1976. En syngende fugl på myra nordøst for Sørsjøen 25.5.1997.

- Gråtrost Relativt vanlig hekkefugl 1976-77. I 1986 flere ind. fra Stubbsjøen gård og sørover.
- Måltrost Syngende ind. ned for Sørsjølia 25.5. og langs Tunna 11.7.1997.
- Rødvingetrost Vanlig hekkefugl 1976-77. Registrert i 1997 sør ved Stubbsjøen, i myrkanten mot riksvei 3 og ved Tunna ved Sørsjølia.
- Gulsanger Et syngende ind. mellom Stubbsjøen og Gløta 3.7.1977. Et varslende ind. 24.7.1986 mellom sjøene, på sørsida av elva.
- Møller Syngende ind. ved Gløta 15.6.1977 og nedenfor Sørsjølia i 1991.
- Hagesanger Et syngende ind. ved Gløta 3.7.1977 og nedenfor Sørsjølia i 1991.
- Munk Et syngende ind. mellom sjøene 9.7.1976, og to syngende ind. ved Gløta 3.7.1977.
- Løvsanger Vanlig hekkefugl.
- Gråfluesnapper Et ind. ved Gløta 9.7.1976.
- Svarthvit fluesn. Et ind. ved Stubbsjøen 3.7.1977, og en syngende hann samme sted 2.6.1986.
- Granmeis Registrert 4 steder i området i 1997.
- Skjære Sett i 1976-77, og sett i 1997 ved Stubbsjøen, bebodd reir i kantskogen.
- Kråke Hekkefugl, sett alle årene, i 1986 og 1997 med ungekull. Stor flokk: 80-90 ind. ved Sørsjøen 23.7.1986.
- Ravn Et par sør ved Stubbsjøen 2.6.1986.
- Stær Enkelte spredte ind. sett i 1976-77. Ikke sett senere.
- Bokfink Et syngende ind. langs Tunna nedenfor Sørsjølia 11.-12.7.1997.
- Bjørkefink Vanlig art, sannsynligvis hekkende 1976-77. Hørt fra Stubbsjøen gård og sørover i 1986, og hørt 3 steder i 1997.
- Grønnsisik Enkelte ind. sett 9.7.1976. Hørt øst for Sørsjøen 12.7.1997.
- Gråsisik Vanlig art, sannsynligvis hekkende 1976-77. Registrert 3 steder langs Gløta og Tunna i 1997.
- Dompap Et ind. sett 9.7.1976.

Pattedyr

- Bever Det finnes hytter både langs åa mellom sjøene (Banneråa), langs Gløta og langs Tunna. Hytta på vestsida av Tunna ned for Sørsjølia ble bygd høsten 1994, og høsten 1999 hadde denne familien bygd ny hytte og lagret vinterføde ca. 400 m lenger ned. Etter fast tilhold i mange år, ble hytta ved Banneråa forlatt i 1995, men i mai 1997 var den igjen litt påbygd, og det var ferskt gnag i nærområdet (KG). Bare i ett parti langs Gløta ble helt ferske spor sett i 1997.
- Elg Området bør være en ideell sommerbiotop. Dyr er sett i området i 1991 og 1997, og sistnevnte år ble vinterekskrementer funnet langs Gløta. KG ser stadig dyr og sportegn etter dem.
- Rådyr Bra med sportegn etter rådyr hele sommersesongen (KG).

Sørsjøen naturreservat har funksjon både som rasteplass og hekkeområde. Betydningen som rasteplass synes å variere fra år til år, avhengig av snøsmelting og isgang. Brunnakke, krikkand og toppand er de mest tallrike endene på vårtrekk. Sørenden av Stubbsjøen er grunn og næringsrik og trekker til seg en rekke arter av våtmarksfugler på leting etter næring. I nedbørsfattige sommerperioder blottlegges store mudderflater, hvor mange vadefugler kan observeres. Ellers er vannvegetasjonen høy og tett og gjør området lite oversiktlig. Både her og langs Gløta med tilhørende dammer, og langs vassdraget ovenfor og nedenfor Sørsjøen hekker flere andearter, med brunnakke og krikkand som de tallrikeste.

Meløyfloen

Kartblad	1519 I Einunna	
Kommune	Folldal	
Areal	5.000 daa	
Høyde	930-1030 m o.h.	
Undersøkt	1976	29.6.-1.7., 6.7. og 15.-16.7. og
	1977	3.-14.7. Maartmann (1977a)
	1980	26.5. Erling Maartmann
	1983	10.-15. og 18.9. -
	1985	28.-29.6. -
	1986	6.-7.6. og 9.-11.7. Bekken (1987)
	Nesten årlige besøk fra 1982 og utover av medlemmer av fugleforeningen i Elverum (Elv)	
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 og utover av oppsyn Bjørn Wegge (BW), og senere Stein Bakken. Også Bjørn Brendbakken (BB) har bidradd med mange observasjoner	
	1997	13.-14.7. Jon Bekken, Kjell Isaksen

Kort karakteristikk

Reservatet ligger i Einunndalen, der den utvider seg til et stort, myrdominert område mellom Meløya seter i nord og Klokkarhaugsetra i sør. Området er ca. 4 km langt og nesten 2 km bredt i nord. Einunna meandrerer kraftig gjennom området, og det finnes flere kroksjøer, både gjengrodde og intakte. Nærmest elva er det for det meste fastmark av finere sedimenter, mye av dette er gammelt slåtteland med spredte løer. I partier vokser det tett vierkratt, opptil 3-4 m høyt. I flere delområder finnes det et stort antall dammer ute i myrlandskapet.

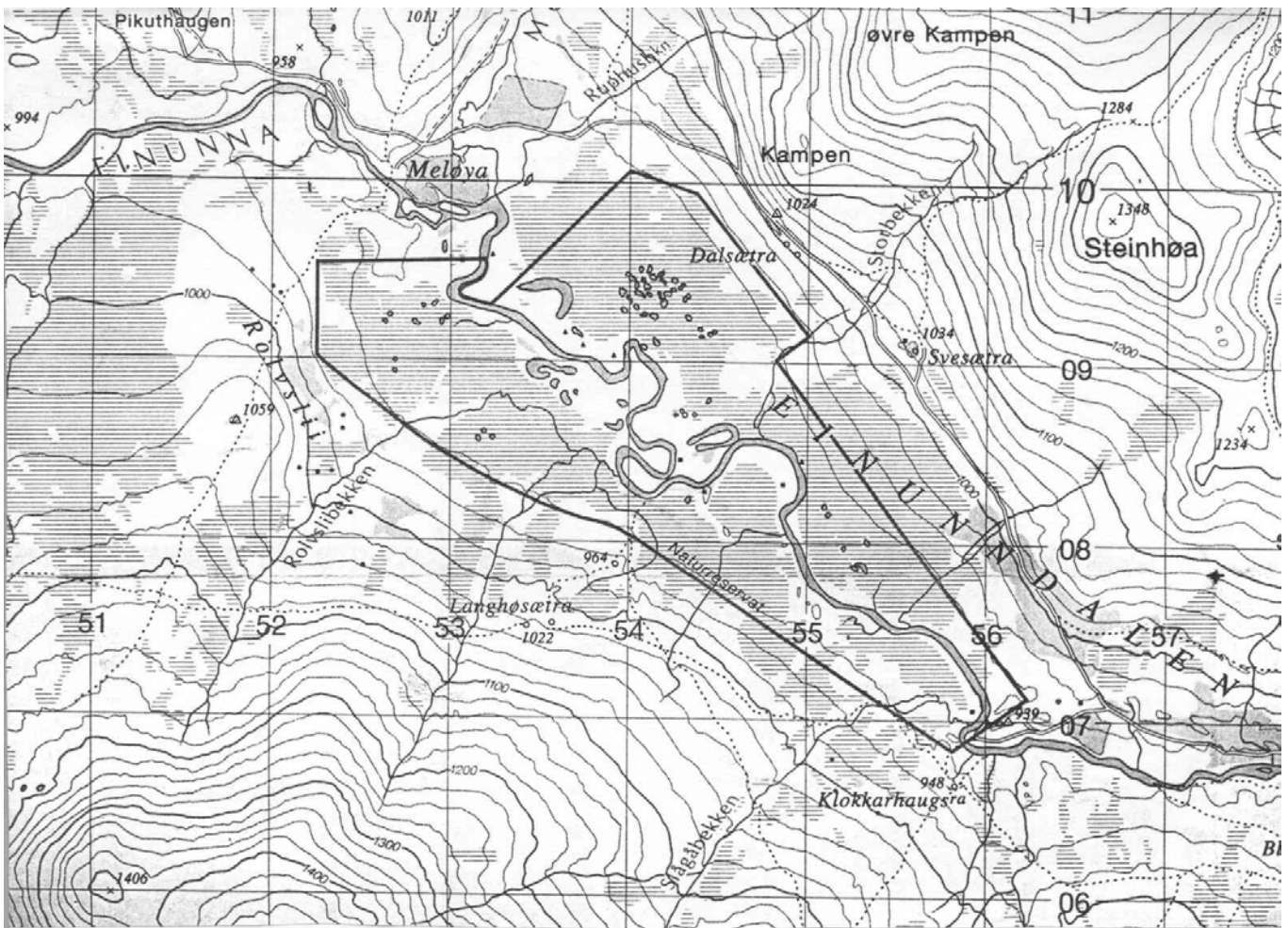
Meløya seter og Dalsetra er fortsatt i drift, og det gamle slåttelandet beites av storfe og geiter. Vegetasjonen er mest preget av beite nærmest setrene, og områdene sørvest for elva er minst påvirket. Det aller meste av menneskelig ferdsel skjer i forbindelse med sportsfiske. På 1990-tallet er det bygd bru over Einunna like sør for reservatet, slik at sørvestsida er blitt vesentlig lettere tilgjengelig.

Våtmarksfugler

Gråhegre Sees fåtallig på næringsøk. Tre ind. i flukt sensommeren 1993 ved Småbakkan, gikk trolig ned på Meløyfloen. Også sett i flukt langs Kvitdalen i sørvest (BB). Et ind. sett 13.7.1997.

Kortnebbgås Arten trekker over området. F.eks. er flokker flere ganger observert i Einunndalen (BW).

Brunnakke Flere par hekker årlig. I 1976 ble det observert tre kull sør for elva, men det kan teoretisk ha vært samme kull, ellers 5 obs. av enkeltfugler. I 1977 en observasjon av

engstelig hunn med hann i nærheten, samt to hanner i elva. Den 13.9.1983 ble 6 ind. sett i østre del, og i 1985 ble et kull sett nedenfor Svesætra. I 1986 ble to kull sett mellom kroksjøene øst for elva, i tillegg 5 obs. av par og 1-2 hanner. Det ble konkludert med at det trolig hekker 2-4 par årlig. Arten var vesentlig mer tallrik i 1997, da ble 6-8 hunner med unger/hekkeatferd registrert på sørvestsida og 4 tilsv. hunner og to hunner tilsynelatende uten kull på nordøstsida. Antall kull kan anslås til 10-15 dette året.

Krikkand På 1980-tallet ble det konkludert med at bestanden varierer fra få til opp mot 10 par eller flere. Vanligste grasand i Einunndalen sett under ett, ifølge BB. I 1997 var forekomsten beskjeden; en hunn og senere et par på sørvestsida, og 1 hann og 3 hunnfargede, samt 2 hunner med 6 og 9 unger på nordøstsida.

Stokkand På 1980-tallet ble det konkludert med at det trolig hekker 2-5 par årlig. I 1997 en hunn på sørvestsida, og like utenfor reservatet ved Meløya et sannsynlig kull på 9 unger, hunnen ble bare så vidt sett. Bestandsanslaget ser ut til å stemme fortsatt.

Stjertand Reservatet er trolig den eneste lokalitet i fylket hvor arten hekker årlig/regelmessig. Registrert på Meløyfloen med ett kull på hver side av elva i 1976, året etter ble en hunn med unger og ytterligere en engstelig hunn observert i samme områder. Samme år en noe engstelig hunn rett sør for Meløya. I 1980 ble 3 hanner sett rett ned for Dalsætra, og i 1982 ble igjen tre hanner sett i samme område. Den 12.9.1983 ble 2 ind. notert sør for Meløya. I 1986 ble en hunn sett samme sted, og inntil 3 hanner ble sett i dammene ned for Svesætra. Det ble vurdert at 2-4 par hekker årlig. BW så et flygedyktig kull i september ca. 1989 mot sørøst, og 27.7. 1996 observerte han en hunn med 3-4 små unger ved bekkeutløp NQ 549 080. I 1997 lå et par i den brede, nedre del av Ruphus-

- bekken den 14.6. (Elv). Under registreringene en måned senere ble arten noe uventet ikke sett.
- Toppand** Dette er som regel den andeart som blir oftest sett, og i størst antall. I september 1983 ble 20 ind. sett i nedre del av reservatet, og i 1986 lå 10 hanner og 4 hunner i søndre kroksjø. Det er grunn til å tro at mange av fuglene man ser i hekketida er ikke-hekkende fugler, eller hanner med hunner og kull utenfor området. I 1997 et reir med 9 egg mot sør, og hunn skremt opp fra et sannsynlig reir på tue i en av dammene ned for Dalsetra. Ved Ruphusbekkens utløp lå det 5 + 6 ind., tilsynelatende lik kjønnsfordeling, og i tillegg en hunn uten kull sentralt i området.
- Bergand** Arten sees forholdsvis regelmessig på Meløyfloen, hvor den muligens hekker. I 1976 lå en hann i elva på Meløyfloen 29.6., neste dag ble et par sett. Året etter ble et par sett flere ganger i elva. Den 30.5.1982 lå 3 hanner og 2 hunner i flokk med toppender i øvre del av reservatet. I 1986 lå et par i elva like nedenfor reservatet 6.6. BB har også sett 1-2 ind. sporadisk i reservatet. Ikke sett i 1997.
- Havelle** Arten er sett på Meløyfloen under vårtrekk, og den er flere ganger funnet hekkende få km unna (BB, Elv).
- Kvinand** Området har lite å by på av reirplasser (hulltrær), men den sees en sjelden gang; et par 29.6.1976, og 1 ind. 15. og 18.9.1983.
- Laksand** I 1983 ble 5 ind. sett i flukt 10.9., og 8 ind. ble sett i flukt 3 dager senere. Den 14.7.1997 ble 3 hanner, sannsynligvis denne art, sett i flukt langs elva. BB ser arten regelmessig i Einunna, og regner med at det dreier seg om flere par med fast tilhold i dalen. I 1997 en litt usikker observasjon av 3 hanner i flukt langs elva.
- Myrhauk** Artens kjerneområde i Hedmark synes å ligge fra Markbulidammen til Flåman. På Meløyfloen sees arten årlig. Et par hadde tilhold her både i 1976 og 1977. Også i 1986 viste et par hekkeatferd her. I 1988 ble fire hekkinger funnet i Einunndalen, og kullstørrelse, reirplassering og varslingsatferd ble studert (Grønbekk m.fl. 1988). I 1994 ble et reir funnet på sørsida av Einunna, og i 1995 et nær grensa i øst (Elv). 1996 var et dårlig år, da ble bare ett ind. sett i løpet av tre dager, ved Fundin (Elv). I 1997 ble en hann sett 14.6. (Elv) og en hunn 14.7., uten tegn til hekking.
- Fiskeørn** Et ind. sett i flukt i siste halvdel av juli 1994 langs Einunna like sørøst for naturreservatet (BB). Et jaktende ind. i reservatet 14.7.1997, fuglen forsvant etter en tid vestover.
- Trane** Hekking eller fugler med hekkeatferd er påvist en rekke år i nordre del av reservatet, f.eks. 1976, 1977, årlig 1982-86, siste år hekket muligens to par. I 1976 ble til sammen 5 ind. observert. Økende ferdsel særlig av fiskere har ført til at tranene trolig har gitt opp lokaliteten og hekker noen kilometer unna (BB). Et par uten hekkeatferd ved dammene ned for Dalsetra 14.7.1997.
- Sandlo** Fugler med hekkeatferd er sett nedenfor Meløya i 1976-77, og i 1986 varslet 2-4 par på sand- og grusbankene her. Et par til stede nær sætra 14.6.1997 (Elv), og den 14.7. viste fuglene hekkeatferd. Paret så ut til å hekke like utenfor reservatet.
- Heilo** Vanlig hekkefugl i fjellet. Hekker også mer fåtallig på Meløyfloen.
- Vipe** Arten hekker i dag helst ved dyrkingsfelter i fjellet. I 1976-77 hekket trolig 3-4 par på Meløyfloen, mens arten ikke ble sett i 1985-86. I 1997 viste et par tydelig hekkeatferd ved Meløya.
- Temmincksnipe** Arten er registrert med hekkeatferd ved Meløya. I 1976 var 5-10 ind. stasjonære langs Einunna ved Meløya, lenger ned ble enkeltind. og 4 fugler sammen observert. I 1977 ingen observasjoner. I 1980 ble 1 ind. sett, i 1982 5 ind. Den 6.7.1986 var minst 1 ind. til stede. Synes ikke å være sett etter dette.

- Brushane** Arten hekker i noe varierende antall. På myra nedenfor Dalsætra var det i 1976 10-15 høner med hekkeatferd. I 1977 var det bare 4 høner her, men i tillegg ble 9 haner registrert, samt 3 haner og 1 høne ved Meløya, og 2 engstelige hunner på myra sør for Meløya. I 1977 var det ved en anledning 7 spillende haner ved Dalsætra. I 1986 ble minst 5 spillende haner registrert nedenfor Svesætra. BB har også sett arten ved Meløya sæter og i reservatet, men ikke andre steder i Settaldalen/Einunndalen. Den 14.7.1997 ei engstelig høne sørvest for elva og minst 4 engstelige høner ned for Dalsætra og én lenger nordøst mot veien. Hekkebestand 1997 kan anslås til 8-12 høner.
- Enkeltebakkasin** I 1976-77 var arten relativt tallrik over det meste av Meløyfloen, i 1977 ble det påtruffet i alt 18 ind. med hekkeatferd. I 1986 ble det registrert 11 ind. fordelt over reservatet. I 1997 ca. 10 ind., flere av dem med hekkeatferd.
- Dobbeltbakkasin** Hekkefugl. Tre leiker er kjent i Einunndalen, og det er sannsynlig at det finnes flere. To av dem ligger i reservatet: Leik A: Leiken ble oppdaget i 1976, og minst 5 fugler spilte her. I 1986 spilte 8-10 ind., i 1989 6-8 fugler, og i 1991 og 1995 maks. 10 fugler, og i 1996 12-15 fugler (Elv). Leik B: Leiken ble oppdaget i 1976, og minst 7 fugler spilte her. I 1986 spilte 10-12 ind., i 1989 12-15 fugler og i 1997 minst 8 fugler (Elv). BW har det inntrykk at arten har økt i antall de siste 20 årene, og at det i deler av Einunndalen er like vanlig å skremme opp dobbelt- som enkeltbakkasin, f.eks. i starten av rypejakta. Feltarbeidet i 1997 skjedde for seint i sesongen til at telling på leik var mulig. Enkeltind. ble skremt opp én gang sørvest for elva og to ganger nordøst for elva.
- Rødstilk** På Meløyfloen hekket det sannsynligvis 5 par i 1976, trolig 6-7 par året etter. Samme antall i 1986, ved Meløya var 6 ind. i luften samtidig. I 1997 5 ind. sørvest for elva, og 3 ind. innom dammene ned for Dalsetra (kan ha vært av de samme fuglene), og 1 ind. ved Meløya. Ingen av fuglene viste hekkeatferd.
- Gluttsnipe** Arten er funnet hekkende. Ikke registrert på Meløyfloen før i 1986, da et par varslet kraftig ned for Svesætra, samme dag et ind. i fluktspill ved Langhøsætra, men det kan ha vært en av de nevnte fuglene. Reir funnet i reservatet i 1992 (Elv). I 1997 et kraftig varslende par nordvest for dammene ned for Dalsetra.
- Skogsnipe** Bare én observasjon av antatt streiffugl synes å foreligge; et ind. fløy opp i nordøstre hjørne av reservatet 6.6.1986. Den hadde oppfluktlyd, men ikke klar hekkeatferd.
- Grønnstilk** I 1976 var arten den vanligste vader på Meløyfloen, med ca. 20-30 ind. registrert. Omtrent halvparten av disse viste hekkeatferd. I 1977 syntes bestanden å være mindre, med til sammen 17 ind. med spill eller varsling. I 1986 var bestanden som i 1977 eller litt i underkant av det. Hekkebestanden syntes å ligge i intervallet 7-15 par. I 1997 registrerte vi anslagsvis 8-10 par.
- Strandsnipe** Trolig en spredt hekkefugl. I 1976-77 opptrådte arten relativt vanlig langs Einunna. I 1986 ble den bare registrert langs elva ved Meløya og helt sørøst i reservatet, begge steder varslende. I 1997 ble arten registrert fire ganger, én gang 5 ind., trolig et par med kull.
- Svømmesnipe** Arten antas å hekke årlig i områdene med smådammer. I 1976-77 ble bestanden i reservatet anslått til 20 ind. begge år, mest tallrik nedenfor Dalsætra. I 1986 ble til sammen 11 ind. sett, og noe tilsvarende ble sett i 1997.
- Fiskemåke** Arten hekker i lite antall og ikke hvert år. I 1976 hadde et par etter alt å dømme reir på en av øyene ved Meløya, ellers ble flokker på opptil 13 ind. sett langs elva. Neste år ble bare ett ind. sett. I 1985 ble en rugende fugl sett ved dammene nedenfor Svesætra (EM). I 1986 to rugende fugler samme sted, og nedenfor Dalsætra varslet 4 ind., og ved Meløya ble inntil 4 ind. sett. I 1997 hekket bare ett par; ned for Dalsætra.

- Makrell- og rødnebbterne** Begge arter er sett, og området brukes helst til næringssøk, men hekking kan ikke utelukkes. Terner sees av og til i Einunndalen, særlig i de stille partiene rundt reservatgrensa i nordvest (BW). I 1997 ble opptil 4 ind. sett i ulike deler av reservatet.
- Jordugle** Arten hekker i reservatet i de næringsmessig bedre årene. I 1985 ble hele 7 voksne fugler observert (Elv). I 1997 jaktet et ind. over søndre del av området 13.-14.7. Den 14. ble 1 ind. sett helt i nord, og 1 ind. ble skremt ved kroksjøen midt i reservatet. Ingen indikasjoner på hekking.
- Heipiplerke** Vanlig hekkefugl på de åpne myrflatene, mange varslende ind. i 1997.
- Gulerle** Spesielt tallrik langs elva, både i slåttelandet og i krattområdene.
- Blåstrupe** Forekom i 1976-77 tallrikt i vierkrattene langs elva, også vanlig i dalsidene. Registreringene i 1986 ga inntrykk av en mer spredt forekomst. I 1997 ble arten registrert 4 steder, 2 steder varslende.
- Sivssanger** En syngende hann i vierkrattet ved elva i midtre del av området 29.6.-1.7.1976.
- Lappspurv** Forekommer i vierkrattdominerte områder langs elva og i dalsiden. Fire par registrert i 1997.
- Sivspurv** Vanlig langs elva og spredt langs sidebekkene.

Andre fuglearter

- Dvergfalk** Et par hekket i kråkereir i bjørk nord i reservatet i 1985 og 1986, og i 1997 viste et par tydelig hekkeatferd sentralt i området.
- Rugde** Arten er ikke spesielt knyttet til våtmarksområdene, men antas å være regelmessig forekommende i den frodige bjørkeskogen som omgir myrområdet. Sett i fluktspill i Einunndalen 9.7.1984 og i Settaldalen 22.6.1985 (Elv). BB og BW har også registrert «rugdetrekk» i Settaldalen nord for reservatet.
- Gjøk** Vanlig forekommende i 1976-77, bare én observasjon i 1997.
- Tårnseiler** Ett til få ind. sett i 1976-77.
- Sandsvale** Enkeltfugler ble sett i 1976, og i 1984 hekker ca. 10 par i elveskjæringer langs Einunna nedenfor Meløya seter. Ikke sett i 1997.
- Taksvale** Arten hekket i 1976-77 på setrene rundt reservatet, og ble hyppig sett på insektjakt. Bare én observasjon i 1997.
- Linerle** Arten hekket ved setra i nord og sannsynligvis ved enkelte av de gamle løene i 1976-77. Bare én observasjon langs elva i 1997.
- Jernspurv** To syngende hanner langs elva i 1976.
- Steinskvett** Et hekkende par like utenfor reservatet ved den nederste av Langhøsetrene i 1976.
- Gråtrost** I Einunndalen/Settaldalen var det store kolonier på 1980-tallet, mens forekomsten har vært beskjedent etter 1990. Ikke sett i 1997.
- Måltrost** Syngende hanner hørt øverst og nederst på Meløyfloen i 1976.
- Rødvingetrost** Vanlig i vierkrattene langs elva i 1976-77, en del syngende ind. også i dalsidene.
- Løvsanger** Vanlig hekkefugl.
- Kråke** Trolig årlig hekkefugl, reir funnet i reservatet i 1976 og 1986.
- Gråsisik** Sett og hørt på Meløyfloen i 1976-77, men ikke i store mengder. Tre observasjoner i 1997.

Pattedyr

Flaggermus Er sett flere ganger, for eksempel under fluefiske om kvelden og natta (BW).

Det er trolig bare nordflaggermus som finnes i dette høydelaget.

Hare Vanlig art i Einunndalen, en del dyr felles hvert år (BB). Vi fant vinterekskrementer nord i reservatet i 1997.

Rødrev Arten finnes over hele fjelltrakten. Et ind. i reservatet 13.6.1989 ble ”mobbet” av to jordugler.

Bjørn Spor ble sett flere steder i dalen, bl.a. på Meløyfloen i 1992 (Arnulv Husum).

Røyskatt/Snømus I 1991 registrerte BW en oppgang i smågnagerbestanden, og en økning i bestandene av disse to artene.

Mink Arten finnes i hele dalføret, og f.eks. ved Fundin bekjempes den med feller. Et ind. i reservatet primo juni 1989 (Elv).

Gaupe Arten har begynt å vise seg i dalen på 1990-tallet. I 1996 ble skade på sau påvist nær sørøstenden av verneområdet.

Hjort Arten ble for første gang sett i dalen i juli 1993, da ble ei hind sett mellom reservatet og Fundin. Under jakta samme år ble spor sett langs elva i verneområdet.

Elg God bestand så langt innover dalen som det finnes skog, og også vierområdene utnyttes som beite. Vinterekskrementer sett i 1997 i nordlige del av området.

Rådyr Arten sees i Einunndalen og Settaldalen der det finnes skog. Det hender at dyr overvintrer så langt inne som Settaldalen (BB). Det er sannsynlig at dyr regelmessig besøker reservatet.

Meløyfloen mangler større vannspeil, og dette begrenser arts mangfoldet av våtmarksfugl noe. Området har en middels bra hekkeforekomst av ender. Mest interessant er en trolig årlig hekking av 2-4 par stjertand. Så langt vi kjenner til, er dette fylkets eneste regelmessige hekkeplass for arten. Jevnlige observasjoner av den fåtallige berganda bør også nevnes.

Vadefuglfaunaen er også ganske artsrik, men antallet individer er ikke spesielt høyt. Det mest interessante innslaget er en livskraftig hekkebestand av dobbeltbekkasin. En del av vadefuglartene fantes i noe høyere antall i 1976-77 enn i 1986 og 1997. Reservatet er en viktig del av det eneste faste hekkeområde for myrhauk vi kjenner til i fylket.

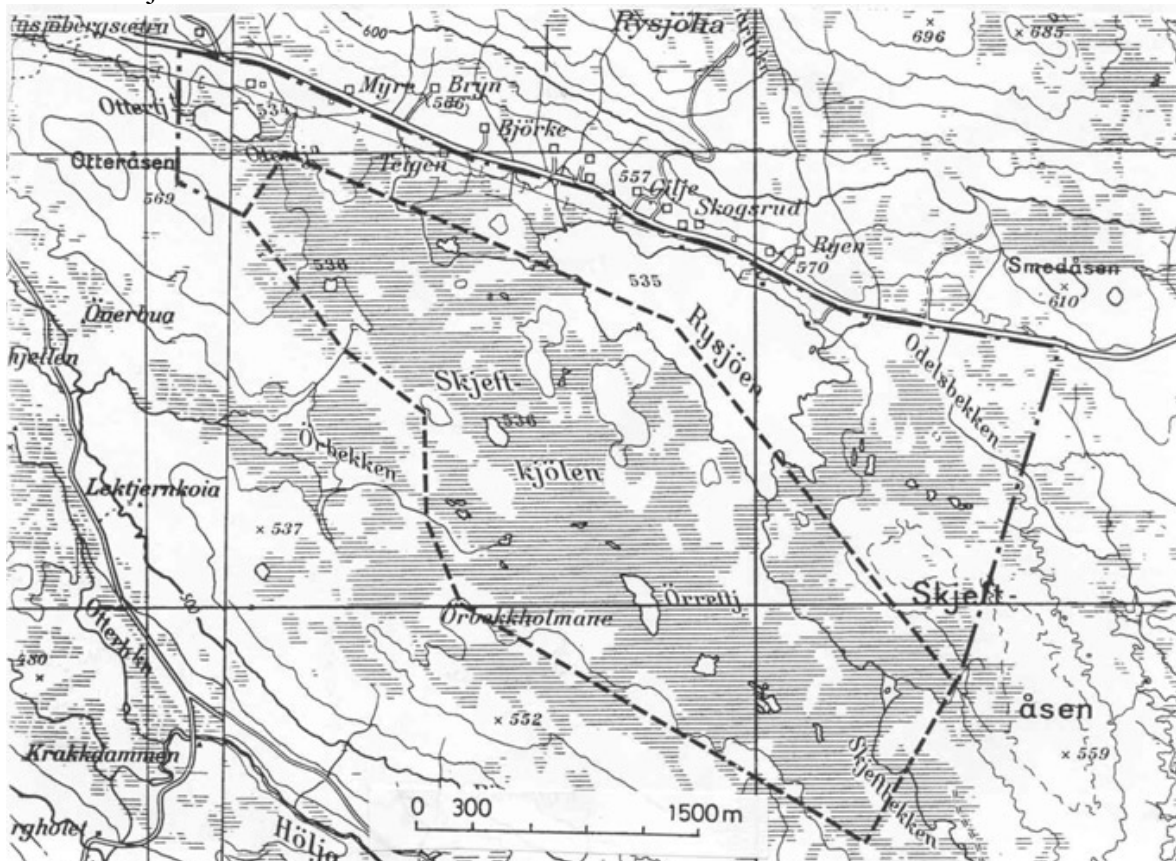
Skjeftkjølen med Rysjøen

Kartblad	2117 III Plassen, 2017 II Søre Osen	
Kommune	Trysil	
Areal	Skjeftkjølen naturreservat	5.400 daa
	Rysjøen dyrelivsfredningsområde	3.500 daa
Høyde	530-540 m o.h.	
Undersøkt	1976 9.6.	Maartmann (1977a)
	1977 9.6.	-
	1986 20.-21.5. og 1.-2.7.	Bekken (1987)
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 av oppsyn Per Arne Holt-Seeland, og senere Dagrun B. Skarsvåg og Rune Bjørnstad	
1997 1.7.	Jon Bekken, Kjell Isaksen	

Kort karakteristikk

Reservatet ligger ca. 10 km sørøst for Tørberget i Trysil. Skjeftkjølen er en langstrakt myrkjøle som er omgitt av gran- og furuskog. Myrflatene er i det vesentlige helt åpne og inneholder mange tjern og dammer. Rundt disse er myra ofte for våt til at det er mulig å ferdes. Både skog og myr har i hovedsak fattige utforminger. Området er temmelig fritt for inngrep, og det synes ikke å være noe særlig ferdsel her. Rysjøen dyrelivsfredningsområde omfatter arealet mellom reservatet og RV208, inkludert Ottertjernet. Her finnes flere småbruk, villaer og hytter.

Ørtjern er på eldre kart kalt Ørrettjern. I teksten er det sørøstre tjern 536 m o. h. kalt tjern 536 sør, det nordvestre kalt 536 nord. Det runde tjernet ved UH 523719 sørøst for Ørtjern er kalt ”hettemåketjernet”.

Våtmarksfugler

- Smålom** I 1977 ble et par observert i tjernet sørøst for Ørtjern, kalt Rundtjern eller hettemåketjernet. I 1986 hadde et par en unge samme sted. Arten hekket også i 1993, og i 1994 hadde to par tilhold, det nye paret holdt til i dyrelivsfredningsområdet. I 1995 var hekkingen til det faste paret ikke vellykket. Vellykket hekking 1996-99 (oppsyn).
- Storlom** Reir på tue i tjernet sørøst for Ørtjern i 1976, reir på tue i Ørtjern i 1977. I 1986 ble et par sett i nordenden av Rysjøen 20.5., om kvelden samme dag trolig det samme paret i motsatt ende av sjøen. I 1996 hekket arten vellykket i Rysjøen, antatt reirplass var i vestenden. Her fikk paret fram også fram én unge hvert av årene 1997-98, vellykket hekking også i 1999 (oppsyn).
- Gråhegre** Sett ved Rysjøen flere ganger i 1995 (oppsyn). To ind. i flukt langs sjøen, senere på dagen to ind. på myrene i sørøst den 1.7.1997.
- Sangsvane** En ikke utfarget fugl ble sett flere ganger gjennom sesongen 1995, i Ørtjern, i hettemåketjernet, og i bekkene i området. Et par utfargede fugler holdt til her i 1998, hekking ikke påvist (oppsyn).
- Kanadagås** Trolig først sett i 1993, i 1995 sett rundt Ørtjern og hettemåketjernet fra mai til august. I 1996 hekket paret vellykket, 4 unger ble sett i Ørtjern 21.8. Hekking også i 1997, den 8.8. ble 8 ind. sett i hettemåketjernet. I 1998 hekking med 5 unger (oppsyn).
- Krikkand** Fire hanner sett i 1976, to ind. sett året etter. I 1986 ble hanner observert i tjern 536 sør og i Ørtjern, og arten ble hørt i nordenden av Rysjøen. Det ble konkludert med at 2 til 3 par hekker i området. I 1995 ble 3 kull sett (oppsyn). I 1997 observerte vi et kull i dam sentralt på kjølen, og 2-3 engstelige hunner vest i Rysjøen.
- Stokkand** To hanner ble sett hvert av årene 1976-77. I 1986 ble par og 1-2 hanner sett 4 ganger fordelt over området. Det ble konkludert med at 2 til 3 par hekker i området. I 1995 og 1997 ble ett kull påvist, i 1998 2 kull (oppsyn).
- Toppand** Trolig flokk på trekk; hele 27 ind. i Ørtjern 2.6.1999 (oppsyn).
- Bergand** Tilfeldig besøk; tre par oppholdt seg 21.5.1986 i flere timer på et skjær i østenden av Rysjøen.
- Kvinand** To ind. sett i 1976. Et par i Ottertjern i 20.5.1986. I 1995 ble 3 kull sett (oppsyn).
- Laksand** Trolig fugler på trekk; 3 ind. i Ørtjern 2.6.1999 (oppsyn).
- Fiskeørn** Et ind. sørøst for Ørtjern 28.6.1995 (oppsyn).
- Trane** Et ind. med hekkeatferd ved lite tjern nordvest for Ørtjern i 1977. I 1986 ble inntil 3 ind. sett litt lenger mot nordvest, ved tjern 536 sør. Atferd tydet ikke på hekking. I 1995 ble et par sett, uten at hekking ble påvist. Sju dansende fugler ble sett på Skjeftkjølen 12.5.1996. I 1997 ble 2-4 fugler sett flere ganger, uten tegn til hekking. I 1998 to par, hekking ikke påvist (oppsyn).
- Heilo** Fire ind. sett i 1976. I 1986 varslet 6-8 par fordelt over myrflatene. Reir med 3 egg UH 509733. Årlig til stede utover, for eksempel tre kull i 1998 (oppsyn). I 1997 registrerte vi 5 eller 6 varslende par.
- Vipe** Ca. 5 par med hekkeatferd hver av årene 1976, 1977 og 1986. Etter det foreligger ingen opplysninger fra oppsynsrapporter eller andre kilder før i 1999, da ble arten igjen funnet hekkende (oppsyn).
- Myrsnipe** Tre ind. på vårtrekk sett i 1993 (oppsyn).
- Brushane** To hører med hekkeatferd i 1977, ved Ørtjern og i sørøstenden av myra. I 1986 ble to haner og ei høne sett ved Ørtjern 20.5., en engstelig høne samme sted 1.7. Ca. 1 km sørøst for dette ble 7 hører i flokk observert 20.5., samme ei høne nordvest for enden av Rysjøen. Ingen opplysninger om observasjoner etter 1986.

- Enkeltebekkasin Merkelig nok ikke registrert før i 1997, da ble et ind. i fluktspill hørt langs Skjeftbekken.
- Småspove Minst 3 par med hekkeatferd i 1976, 2-3 par i 1977. To par varslet i 1986, ett ved tjern 536 sør, og ett øst for Ørtjern. Flere par hekket utover på 1990-tallet, i 1995 var det bare 1-2 par. I 1996 ble 6 ind. sett i område Ørtjern/hettemåketjernet den 12.5. I 1997 ble 4-8 ind. sett, minst 2 par i 1998 (oppsyn). Den 1.7.1997 registrerte vi 4 varslende par.
- Storspove Minst 5 ind. påtruffet hvert av årene 1976-77, men de fleste holdt antagelig til utenfor myra. I 1986 varslet flere par over store deler av myrområdet, antallet må ha vært 4-6 par. Den 1.7.1997 registrerte vi 5-7 varslende par. Flere av fuglene fulgte oss over lange strekninger, og gjorde det vanskelig å si noe mer sikkert om antall par. Fem fugler i flokk øst for Ørtjern. I 1998 var det 3 par til stede, og min. 2 hekkende par i 1999 (oppsyn).
- Gluttsnipe I 1976-77 ble det begge år sett 3-4 ind. med noe varsling. I 1986 varslet 5-7 par fordelt over hele området. Trolig 5 varslende par og et par uten hekkeatferd 1.7.1997.
- Grønnstilk Tre ind. med hekkeatferd i 1976, og 1 ind. i fluktspill i 1977. I 1986 syntes 5-7 par å hekke fordelt over hele området. Fire varslende par og et ind. hørt i en femte hekkebiotop 1.7.1997.
- Strandsnipe I 1986 et par ved Otertjern, mange par langs stranda av Rysjøen, og langs Skjeftbekken i sør. Hekking ved Skjeftbekken i 1995 (oppsyn). Sett i begge ender av sjøen og langs Skjeftbekken 1.7.1997.
- Hettemåke Arten hekker i tre områder, i varierende antall. 1997 synes å ha vært et toppår. To engstelige ind. fløy over myra sørøst for Ørtjern i 1977. Den 20.5.1986 varslet 5 ind. ved nordenden av Rysjøen. Den 1.7. ble arten ikke observert. Fra ca. 1990 har det vært en koloni i tjernet sørøst for Ørtjern, ”hettemåketjernet”, etter hvert på 8-12 par. Kolonien vokste fra 1994 til 1995, da så det ut til at noen par hadde etablert seg også i det våteste myrpartiet langs Skjeftbekken. Fortsatt 10-15 par i hovedkolonien i 1996. Den 1.7.1997 telte kolonien 60-70 ind., mens det var 50-60 ind. i kolonien i vestenden av sjøen. I 1998 14 par i hovedkolonien og 9 par ved Skjeftbekken. I 1999 ble ca. 40 unger sett i hovedkolonien, ingen unger sett ved Skjeftbekken (oppsyn).
- Fiskemåke Noen få par ser ut til å ha hekket hele den undersøkte perioden: Både 1976 og 1977 kretset 7-8 engstelige ind. over tjernene sørøst for Ørtjern, dessuten 2 ind. ved dam nordvest for Rysjøen i 1977. I 1986 varslet et par ved dammene helt øst i dyrelivs-fredningsområdet. I 1995 hekket noen par i hettemåketjernet, 7 unger ble sett (oppsyn). Den 1.7.1997 varslet en fugl ved småtjerna øst for sjøen, og opptil 10 ind. varslet ved Ørtjern.
- Terne sp. Makrellterne eller rødnebbterne har hekket én gang; en liten unge sett i hettemåketjernet 25.7.1995 (oppsyn).
- Jordugle En hann i fluktspill 25.5.1998 (oppsyn).
- Heipiplerke To syngende ind. i 1977. I 1986 varslende fugler sørøst for tjern 536 nord, sør for tjern 536 sør, og flere ind. rundt Ørtjern, og et syngende ind. ved dammene helt i øst. Registrert syngende/varslende ved hettemåketjernet og nord for Ørtjern 1.7.1997. Sett med hekkeatferd også i 1999 (oppsyn).
- Gulerle Tre noe engstelige ind. sett i 1977. I 1986 en varslende fugler sørøst for tjern 536 nord, og et annet par lenger mot sørøst, minst to par mellom Otertjern og sjøen, og minst to par sørøst for Ørtjern, og flere par ved utløpet fra sjøen, to varslende par på myrene langs Skjeftbekken, og 2-3 par på myrene i sørøstre hjørne. I 1997 et par ved hettemåketjernet, 2-3 par i område Ørtjern, og et par sørøst for tjern 536 sør.

Vierspurv Hørt syngende ved Skjeftbekken i 1993. I 1995 syngende hanner langs Skjeftbekken og vest i reservatet, også i 1996 og 1998 syngende hanner langs Skjeftbekken (oppsyn). Varslende hunn med mat 1.7.1997 langs Ørbekken ved reservatgrensa.
Sivspurv Et syngende ind. notert i 1977. Flere varslende par langs bekkene/kanalene mellom Rysjøen og Otertjernet og langs Skjeftbekken i 1986. Registrert 3 steder 1.7.1997.

Andre fuglearter

Tårnfalk Et ind. med varslende småfugler rundt seg ble sett i juni 1996 (oppsyn). En jaktende fugl ved Ørtjern 1.7.1997.
Dvergalk Hekking ved Otertjern i 1986, 2 unger ringmerket 2.6.
Lirype Et kull ved Ørtjern 1.7.1997, og et kull nord i reservatet i 1998 (oppsyn).
Orrfugl Det finnes en spillplass i reservatet, her spilte 16 haner 18.4.1998 (oppsyn).
Storfugl Ekskrementer funnet 1.7.1997 under beitefuru ved tjern 536 sør. Samme dag rester etter en tiur trolig drept av rev ved utløpet fra Otertjern.
Ringdue Sikkert en regelmessig art, flokk på ca. 20 ind. vest for sjøen 1.7.1997.
Gjøk Sikkert regelmessig forekommende, hørt tre steder 1.7.1997.
Spurveugle Syngende hann i april 1999 (oppsyn).
Perleugle Hørt flere steder og også sett i 1999 (oppsyn).
Tårnseiler Sett på insektjakt i 1986 og 1997.
Flaggspett Hekking påvist i 1999 (oppsyn).
Tretåspett I 1996 ble hakkemerker (ringing) sett langs Skjeftbekken (oppsyn).
Låvesvale Sett på insektjakt i 1986 og 1997.
Taksvale Sett på insektjakt over sjøen i 1997.
Trepplerke Sikkert en årlig hekkefugl, notert i 1977, 1986 og 1997.
Linerle Varlsende par mellom sjøen og veien i 1986.
Sidensvans Uventet observasjon; 8-10 ind. 2.6.1999 (oppsyn).
Jernspurv Syngende hann ved riksveien i øst 1.7.1997.
Rødstrupe Syngende hann ved riksveien i øst 1.7.1997.
Rødstjert Registrert syngende i mai, og varslende to steder i juli 1986. Tilsv. i 1997.
Buskskvett En syngende hann øst for Otertjern 20.5.1986.
Gråtrost Sikkert en fast hekkefugl, hørt i 1997, hekking påvist i 1999 (oppsyn).
Måltrost Registrert syngende i 1986, og i øst 1.7.1997.
Rødvingetrost Registrert syngende i 1986.
Møller Varlsende fugl 1.7.1997 mot veien ved vestenden av sjøen.
Løvsanger Helt sikkert en fast hekkefugl, registrert syngende flere steder i 1986 og 1997.
Hekking påvist i 1999 (oppsyn).
Fuglekonge Syngende i øst 1.7.1997, hekking påvist i 1999 (oppsyn).
Gråfluesnapper Registrert syngende i 1986.
Svarthvit fluesn. Registrert syngende i 1986.
Granmeis Sikkert en regelmessig art, sett langs Ørbekken 1.7.1997.
Kjøttmeis Syngende ind. sørvest for Ørtjern 1.7.1997.
Skjære Et ind. ved vestenden av sjøen 1.7.1997.
Kråke I 1976 ble 10-20 ind. sett ute på myra. I 1986 1-2 ind. sett i mai, og varslende ind. ved Otertjern i juli. Registrert helt i øst og midt på kjølen 1.7.1997. Hekking påvist i 1999 (oppsyn).
Ravn Et ind. i skogen ved myrområdet i 1976.

Bokfink Registrert syngende/med mat i nebbet i skogen i øst i 1986. Hørt mange steder 1.7.1997.

Bjørkefink Sikkert en fast hekkefugl i skogen, registrert syngende/varslende i 1977 og 1986.

Grønnfink Hekking påvist i 1999 (oppsyn).

Grønnsisik Sikkert en vanlig art; hørt/sett flere år, hekking påvist i 1999 (oppsyn).

Korsnebb ubest. Sikkert regelmessig forekommende; hørt i Skjeftåsen 1.7.1997.

Gulspurv Syngende hann mellom veien og sjøen 1.7.1997.

Pattedyr

Hare Vanlig art i området (oppsyn).

Ekorn Ungekull sett i 1999 (oppsyn).

Bever I 1986 stor hytte med mye ferske spor tegn på nordøstsida av Ottertjern, og ferske spor langs Ørbekken. Dam i Skjeftbekken 500-600 m sør for sjøen. I 1997 ei hytte uten ferske spor tegn 10 m fra sjøen i Skjeftbekken. Det var mye gamle fellinger langs bekken og sjøen. Bare rester igjen av dam nevnt foran. Samme år hytte og fellinger langs Ørbekken, ingen helt ferske spor.

Rødrev Vanlig art i området (oppsyn).

Bjørn En mulig observasjon ved Ørtjern i august 1998. Flere sauer ble dokumentert tatt av bjørn rundt Rysjøen dette året (oppsyn).

Røyskatt Spor sett bl.a. i mars-april 1996 og 1998 (oppsyn).

Snømus Spor sett bl.a. i mars 1996 (oppsyn).

Mink Spor sett langs Skjeftbekken i 1997 (oppsyn).

Mår Forholdsvis vanlig å se spor, for eksempel i mars 1995 og 1997 (oppsyn).

Grevling Ungekull sett i 1999 (oppsyn).

Gaupe Streifdyr besøker av og til området, spor sett vest i reservatet 5.4.1997 (oppsyn).

Elg Vanlig art, mye spor i 1997, sett med kalver i 1999 (oppsyn).

Rådyr Vanlig art, for eksempel to dyr sett på grasmark ved Skjeftbekken 1.7.1997, sett med kalver i 1999 (oppsyn).

Skjeftkjølen har et utvalg av våtmarksfugler som er representativt for store myrområder i Trysil-regionen. Ingen av artene forekommer i særlig store tettheter. Brushøne er blitt borte som hekkefugl, mens vipe hekket i 1999. Rødlisterarten smålom hekker fast i reservatet, og kanadagås har hekket flere år.

Rysjøen dyrelivsfredningsområde supplerer reservatet med mer areal av myr og tjern, og med sjøen, som har årlig hekkende storlom.

Røtkjølen

Kartblad	2017 III Julussa		
Kommune	Elverum		
Areal	5.300 daa		
Høyde	570-600 m o.h.		
Undersøkt	1971-73	spredte besøk	Skattum & Sonerud (1974a)
	1974	4.-12.6.	- -
	1986	27.-28.5. og 3.7.	Bekken (1987)
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 av oppsyn Per Arne Holt-Seeland, og senere Dagrun B. Skarsvåg og Rune Bjørnstad		
	1995-96	flere besøk	Kjell Isaksen (KI), Trond Voldmo (TV), m.fl. (Bekken 1996)

Kort karakteristikk

Reservatet ligger ca. 10 km nord for Styggberget, nord for riksvei 25 mellom Elverum og Trysil. Området utgjør den sentrale nordlige delen av et stort, myrrikt område i Ulvådalen mot nord i Elverum. Området er næringsfattig og har nøysom vegetasjon. Myrene er stedvis temmelig våte, og det finnes et stort antall tjern og dammer. Myrområdene er oppstykket av fastmarksholmer med furuskog. Langs Ulvåa er det betydelige arealer med sumpskog med bjørk og gran. Omtrent da reservatet ble opprettet i 1981 ble det bygd en demning 400 m sør for området, og "Dammen" strekker seg ca. 500 m innover i området. Nær sørøstre hjørne av verneområdet ligger det gamle sæterområdet Graslandet, hvor det er bygd en del hytter.

Våtmarksfugler

- Storlom** Arten er sett på Dammen i 1995; et par 12.6. (KI), og i 1996; 1 ind 12.6. (TV) og 1 ind. 2.7. (oppsyn).
- Gråhegre** Et ind. i beverdamområdet PN 515803 1.9.1986 (Jørn Berg). Et ind. 1.6.1996 (oppsyn).
- Brunnakke** Arten er sett på Dammen i 1995; en hann og trolig en hunn 12.6. (KI), og en hann 12.6.1996 (TV).
- Krikkand** En fugl sett i 1974, en hann i beverdamområdet 27.5.1986. Vanlig hekkefugl på 1990-tallet, observeres jevnlig (oppsyn).
- Stokkand** Et par og en hann på Røtkjølen og 1 ind. i flukt langs elva 7.6.1974. Enkeltfugler og 2 hanner sett til sammen 4 ganger i 1986. Spredt til vanlig hekkefugl på 1990-tallet (oppsyn).
- Toppand** Et par på tjern sør i reservatet 18.5. og på myrtjern på Røtkjølen 7.6.1974. Den 12.6.1995 en hann i tjern PN 503 805 (KI). Den 6.6.1999 lå 18 ind. i Dammen (oppsyn).
- Kvinand** Hekket i holk ved tjern sør i reservatet i 1972, dun og klekkeskall i denne holken også i 1986, dessuten par og senere en hunn ute på tjernet. En hann i Dammen 28.5. og 2 hunnfargede ind. i myrtjern sentralt i reservatet 3.7. Synes å ha hekket fast i området også på 1990-tallet. Sett med unger i 1995, og kull 10.7.1996 i tjerna sentralt i området, hekking også i 1999 (oppsyn).

- Laksand En hann i åa nord for Dammen 20.6.1995, et par i Dammen 15.6.1996, og også 1 par registrert i 1997 (oppsyn).
- Fiskeørn Et ind. 1.7.1995 over Dammen (oppsyn).
- Trane Et par ble sett uten tegn til hekking i 1974. I 1986 viste et par tydelig hekkeatferd øst for midten av reservatet. Et par hekket 1993-94, og hadde fast tilhold i området i 1995-96, og ble også registrert i 1997 (oppsyn).
- Heilo Ikke sett i 1974. I 1986 varslet et ind. sentralt og et ind. lenger nord i reservatet. Også fast tilhold på 1990-tallet, varierende antall. Spesielt tallrik i 1994. Flere ind., men trolig ikke hekking i 1995, i 1996 3-4 par med hekkeatferd. Ett par i 1999 (oppsyn).
- Vipe Flere ind. observert 18.5., men ingen 4.-12.6.1974. I 1986 ble 3 ind. sett ved Dammen 3.7. To par ble sett i 1995, trolig ikke hekkende. I 1996 anslagsvis 2-6 par med fast tilhold (oppsyn).
- Enkeltbekkasin Noen få observasjoner i tilknytning til elvekantskogen i 1974. Spill ble registrert ved Dammen 27.5. og 3.7.1986. Fast hekkefugl på 1990-tallet; hekking påvist på Vierriskjølen i 1996, og også funnet hekkende i reservatet i 1997 (oppsyn).
- Småspove I 1974 ble arten registrert én gang på Røtkjølen, trolig et streifindivid. Ikke sett i 1986. Fra 1995 har arten vært til stede og trolig hekket hvert år. Et par hekket på Vierriskjølen i 1995, en unge sett 17.7. (oppsyn). To til flere ind. 24.6.1996 på Vierriskjølen (TV). Også sett i 1997, og påvist hekkende i 1999 (oppsyn).
- Storspove Hørt på Røtkjølen i 1974. Flere hekkende par de fleste år på 1990-tallet (oppsyn).
- Gluttsnipe I 1974 ble 4-5 territorier registrert. I 1986 var antallet territorier det samme eller noe høyere. Flere par og hekkeatferd i 1995-96, og også påvist hekkende i 1997 (oppsyn).
- Skogsnipe Ca. 5 observasjoner i 1974, for det meste i tilknytning til elvekantskogen. Et ind. ved åa sør i reservatet 28.5.1986. Også fast forekomst på 1990-tallet, gjerne 1-2 par (oppsyn).
- Grønnstilk I 1974 ble bare ett ind. i fluktspill registrert på Røtkjølen. I 1986 ble 5-8 varslende par registrert i de ulike deler av reservatet. Omtalt som "vanlig" på 1990-tallet, for eksempel 5-10 par i 1995 (oppsyn).
- Strandsnipe Vanlig å treffe langs åa i 1974 og 1986, førstnevnte år også truffet fåtallig ved tjern i myrområdene. Spredt langs åa i 1996 (oppsyn).
- Hettemåke Har etablert seg på 1990-tallet: Liten koloni i 1992, koloni ved Dammen i 1994; med 9 varslende fugler. Bare 2 ind. sett i 1995, i 1996 5 ind. med hekkeatferd ved tjern PN 501811 (oppsyn), og også 3-4 ind. ved Dammen 12.6. s. år (TV). I 1999 minst 7 hekkende par (oppsyn).
- Fiskemåke Flere ind. på Røtkjølen 18.5.1974. I 1986 hekket et par ved det lille myrtjernet helt sørvest i reservatet, i tillegg ble opptil 3 ind. sett ved Dammen. Synes å hekke årlig, to par hekket i det største tjernet i nord i 1995. Flere spredte par i 1996, bl.a. ved Dammen (oppsyn/TV).
- Jordugle I 1974 drev 3 hanner fluktspill på Røtkjølen 18.5. I juni ble en fugl sett i nord og en i sør mot Graslandet. Trolig var dette hanner med hunner på egg. I det smågnagerfattige året 1986 ble ingen observasjoner gjort.
- Heiplierke Det foreligger lite opplysninger om arten: Et territorielt par på Røtkjølen i 1974. Det er grunn til å tro at arten hekker i tilknytning til de store myrflatene.
- Gulerle Vanlig på myrene, et reir funnet i 1974. Vanlig hekkefugl også på 1990-tallet (oppsyn).
- [Fossekall Sett 12.6.1996 i aktuell hekkebiotop i elvekløfta sør for reservatet (TV), og det er grunn å tro at arten også kan sees langs åa innenfor området.]
- Vierspurv Ett territorium ble påvist langs åa i 1974. Her var sumpskogen i 1986 sterkt forringet pga. hogst og beveraktivitet. Litt lenger nord var skogen fortsatt aktuell, men

verken her eller andre steder ble arten registrert. Arten er sett omtrent årlig på 1990-tallet, for eksempel et kull som ble matet ved veien i nord 24.7.1995, og to syngende hanner 19.5.1996, ved PN 513799 og 508811 (oppsyn).
Sivspurv Ganske vanlig langs åa. Observert jevnlig også på 1990-tallet (oppsyn).

Andre fuglearter

- Hønehauk En ad. hunn sett 18.5.1995, og arten funnet hekkende/med hekkeatferd i 1997 (oppsyn).
Spurvehauk Et ind. sett 5. og 15.5.1995 (oppsyn).
Musvåk Enkeltind. observert i 1992, og 1. og 20.6.1995 (oppsyn).
Tårnfalk Sett ved Dammen 6. og 17.7.1999 (oppsyn).
Dvergfalk Hekket i kråkereir i furu ca. 1 km nordvest for Graslandet i 1974. En av fuglene ble sett her allerede 20.4.
Jerpe Observert sør i reservatet 18.5.1995 (oppsyn).
Lirype Ca. fem obs. under registreringene i 1974. I tillegg et kull på 8 flygedyktige unger på Røtkjølen 6.8.1971. Sett omtrent årlig på 1990-tallet, kull sett i 1994 (oppsyn).
Orrfugl Påfallende få obs. i 1974. Observert jevnlig på 1990-tallet (oppsyn).
Storfugl Skremt opp ca. 4 ganger i 1974. Observert spredt på 1990-tallet (oppsyn).
Rugde Vanlig langs elveskogen, ellers fåtallig i 1974. Omtalt som "vanlig" på 1990-tallet (oppsyn).
Ringdue Registrert fåtallig, to reirfunn i 1974. Sett forholdsvis vanlig på 1990-tallet (oppsyn).
Gjøk Vanlig "overalt" i 1974. Også en vanlig art på 1990-tallet (oppsyn).
Slagugle Et ind. sett av en fisker i slutten av mai 1997 i nordenden av Dammen. Observasjonen er dokumentert (oppsyn).
Hornugle Et utfløyet kull ved Graslandet i 1970 (Arve Nordhagen). En hann hørt like nord for Graslandet natt til 12.6.1974.
Tårnseiler Fåtallig på næringsjakt spredt i området i 1974. Sett forholdsvis vanlig i 1995 (oppsyn).
Vendehals Registrert som fåtallig over hele området i 1974.
Svartspett Påvist indirekte ved funn av gamle reirfunn i 1974. Sett nord i området i 1995 (oppsyn).
Flaggspett Et reirfunn i elveskogen, ellers spredte observasjoner i skogområdene i 1974. Forholdsvis vanlig på 1990-tallet, hekking påvist i 1999 (oppsyn).
Tretåspett Påvist indirekte ved "ringing" på gran i 1974. Ringing sett langs Ulvåa i 1996 (TV).
Sanglerke En sjelden art; et stasjonært ind. på Røtkjølen 2.8.1974.
Låvesvale Ganske vanlig på næringsjakt over myrene i 1974. Også sett på 1990-tallet, hekking i koe i 1995 (oppsyn).
Trepplerke Svært vanlig overalt i 1974. Vanlig hekkefugl også på 1990-tallet (oppsyn).
Linerle Fåtallig, de fleste observasjoner i 1974 ble gjort i nærheten av sætrene. Sett i reservatet flere år på 1990-tallet (oppsyn).
Jernspurv Vanlig i elveskogen, fåtallig i skogen ellers i 1974. Også observert på 1990-tallet, trolig fast hekkefugl (oppsyn).
Rødstrupe Vanlig i elveskogen, ellers fåtallig i 1974. Vanlig på 1990-tallet (oppsyn).
Rødstjert Vanlig i furuskogene i 1974. Sett årlig også på 1990-tallet (oppsyn).

- Buskskvett Fåtallig på tresatte myrer i 1974. Påvist med hekkeatferd på 1990-tallet, i 1995 anslagsvis 4-8 par (oppsyn).
- Steinskvett I 1974 5-6 observasjoner på hogstflater og tresatte myrer fordelt på Røtkjølen, Ulvåkjølen og nærområdet rundt. En hann 12.6.1995 sørvest på Vierriskjølen (KI).
- Svarttrost Syngende hann ved Dammen 16.6.1973. Forholdsvis vanlig art i skogen på 1990-tallet (oppsyn).
- Gråtrost Vanlig overalt, flere reirfunn i 1974. Vanlig hekkeart på 1990-tallet (oppsyn).
- Måltrost Vanlig overalt, flere reirfunn i 1974. Vanlig art i skogen på 1990-tallet (oppsyn).
- Rødvingetrost Vanlig overalt, reir og utfløyne unger observert i 1974. Vanlig hekkeart også på 1990-tallet (oppsyn).
- Duetrost Registrert omtrent midt i reservatet 1.6.1996 (oppsyn).
- Møller Fåtallig i 1974, de fleste observasjoner gjort rundt setrene og langs åa. Registrert 24.6.1996 langs åa (TV).
- Gransanger Registrert i 1992, og 2 syngende hanner hørt i 1995 (oppsyn).
- Løvsanger Vanlig i hele området.
- Fuglekonge Vanlig i elveskogen og i granskoen i 1974. Registrert i 1995, sikkert årlig hekkefugl (oppsyn).
- Gråfluesnapper Vanlig overalt, spesielt i furuskog i 1974. Også vanlig på 1990-tallet, flere reirfunn (oppsyn/TV).
- Svarthvit fluesn. Fåtallig, jevnt fordelt i området i 1974. Noen få par synes å ha hekket årlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Granmeis Vanlig overalt i 1974. Sett spredt på 1990-tallet (oppsyn).
- Svartmeis Fåtallig i elveskogen, ellers sjelden i 1974. Sett spredt på 1990-tallet (oppsyn).
- Kjøttmeis Fåtallig, jevnt fordelt i området i 1974. Fåtallig hekkefugl på 1990-tallet (oppsyn).
- Trekryper Er observert spredt i skogen flere av årene, hekking påvist i 1999 (oppsyn).
- Tornskate Hekking ved Dammen i 1973; par med unger 17.7. Tre hekkinger påvist i 1974; et par ved Dammen, og to par med avstand 200-300 m, begge med unger, langs åa ca. 1 km lenger nord.
- Varsler Synes bare å være sett i 1974: Par med minst 3 nylig utfløyne unger på nordre del av Røtkjølen 5.6. Et ind. sett to ganger 18.5. på samme sted sør på Røtkjølen, den ene gangen i målbevisst flukt vestover med bytte i klørne.
- Nøtteskrike Sett to ganger i 1974, ikke angitt om det var i Røtkjølen, Ulvåkjølen eller nærområdet rundt. Sett flere ganger på 1990-tallet, for eksempel et par i 1995 og 1 ind. 3.6.1996 i øst (oppsyn).
- Lavskrike Fåtallig, spredt over hele området i 1974. Flere familier med godt flygedyktige unger.
- Nøttekråke Småflokker ble sett her som ellers på Østlandet tidlig på høsten 1995 (oppsyn).
- Kråke Fåtallig i 1974. Også sett på 1990-tallet, for eksempel 1.6.1996 (oppsyn).
- Ravn Reir med 4 nesten flygedyktige unger i furu på nordre del av Røtkjølen 5.6.1974. Observert jevnlig også på 1990-tallet (oppsyn).
- Stær Flokk på 25-30 ind. på næringssøk på Røtkjølen 2.8.1974.
- Bokfink Vanlig, særlig i elveskogen i 1974. Også vanlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Bjørkefink Vanlig overalt i 1974. Også vanlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Grønnfink Observeres en sjelden gang, for eksempel 15.6.1996 i sør (oppsyn).
- Grønnsisik Vanlig, særlig i elveskogen i 1974. Vanlig også på 1990-tallet (oppsyn).
- Gråsisik Vanlig i hele området, mest i småflokker i 1974. Stadig sett i småflokker på 1990-tallet (oppsyn).
- Korsnebb, ubest. En del spredte småflokker i 1974.
- Grankorsnebb Observert spredt, for eksempel vårvintrene 1995 og 1996 (oppsyn).

Furukorsnebb To småflokker sett i 1995 (oppsyn).

Konglebit I 1974 et temmelig stasjonært par i elveskogen øst for Røtkjølen, og en syngende hann ikke langt unna.

Dømpap Noen få obs. i 1974. Sett 19.5.1996 helt i nord, og også sett i 1997 (oppsyn).

Gulspurv En syngende hann ved Dammen i 1974. Registrert 2.7.1996 i nordøst (oppsyn).

Pattedyr

Hare Sees av og til i området, og spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).

Ekorn Sees av og til i området, og spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).

Bever Aktivt område med dam, hytte og mye druknet granskog ca. 400 m nord for Dammen i 1986. Registrert i 1992. Arten har sikkert fortsatt tilhold i reservatet.

Lemen I 1974 ble 15-20 døde ind. og 5 levende sett i område Ulvåkjølen, Røtkjølen og nærområdet rundt.

Skoglemen En voksen og en unge sett, og en funnet død i 1974 (område Ulvåkjølen, Røtkjølen og nærområdet rundt).

Markmus Flere observasjoner i område Ulvåkjølen, Røtkjølen og nærområdet rundt i 1974, en gang også voksen med unge.

Rødrev Et ind. på Røtkjølen 18.5.1974. Hi som ikke var i bruk funnet i en av furuhaugene på Vierriskjølen i 1996 (TV). Sees av og til i området, og spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).

Bjørn Spor registrert i 1992 (oppsyn).

Røyskatt Et ind. nær Dammen 11.6.1974. Spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).

Snømus Et ind. funnet død nord for Graslandet 10.6.1974. Spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).

Mink Relativt vanlig langs Ulvåa i 1974, ifølge Arve Nordhagen. Sikkert vanlig også i våre dager. Sett i 1992 (oppsyn), og 1 ind. sett 22.6.1996 langs åa like sør for Dammen (TV).

Mår Ekskrementer funnet i område Ulvåkjølen, Røtkjølen og nærområdet rundt i 1974.

Lenger ned i Ulvådalen ble arten funnet ynglende på 1970-tallet. Spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).

Grevling Utgravde vepsebol, trolig etter denne art, er sett flere ganger.

Rådyr Arten forekommer regelmessig, for eksempel et dyr sett ved Dammen 15.5.1973.

Elg Sett flere ganger, og mye spor og ekskrementer i 1974. Vanlig art også på 1990-tallet. Et kadaver ble funnet i 1997 (oppsyn).

Røtkjølen har en fauna av våtmarksfugl som er representativ for myrkjøler og skogsåer i midtre del av fylket. Ingen spesielt uventede eller sjeldne arter forekommer, og tetthetene er moderate til lave. Trane hekker i det minste enkelte år, og vipe synes å holde stand som hekkefugl. Spurvefuglfaunaen synes å være ganske artsrik.

Ulvåkjølen

Kartblad	2017 III Julussa		
Kommune	Elverum		
Areal	7.600 daa		
Høyde	500-520 m o.h.		
Undersøkt	1971-73	spredte besøk	Skattum & Sonerud (1974a)
	1974	4.-12.6.	- -
	1986	28.-29.5., 2.7. og 4.7.	Bekken (1987)
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 av oppsyn Per Arne Holt Seeland, og senere Dagrun B. Skarsvåg og Rune Bjørnstad		
	1995-96	flere besøk	Kjell Isaksen (KI), Trond Voldmo (TV), m.fl. (Bekken 1996)

Kort karakteristikk

Reservatet ligger ca. 6 km nord for Styggberget, nord for RV25 mellom Elverum og Trysil. Området utgjør den sentrale sørlige del av et stort, myrrikt område i Ulvådalen mot nord i Elverum. Myrene er stedvis temmelig våte, og det finnes et stort antall tjern og dammer. Myrområdene er oppstykket av fastmarksholmer med furuskog. Området er mer næringsrikt enn Røtkjølen i nord, og har mer kravfull vegetasjon. Langs Ulvåa er det betydelige arealer av frodig sumpskog og rike engsamfunn. Området er i øst og sør avgrenset av skogsbilveier.

Kart, se forrige område.

Våtmarksfugler

Gråhegre Et ind. 2.7.1995 nær koie 511 (oppsyn).

Sangsvane To utfargede ind. 16.5.1998 i åa på Krokkjølen (oppsyn).

Kanadagås Arten ble sett i 1993, og et par uten hekkeatferd ble sett 7.6.1995 nær koie 511. Et par ved tjernet på Ulvåkjølen 20.6.1996, senere samme dag i åa i øst (oppsyn).

Brunnakke I 1996 et par 13.6. i dam på Ulvåkjølen (TV), og 4 ind. i flukt 15.6. (oppsyn).

Krikkand Arten hekker i lite antall: Reirfunn i 1974, ellers to obs. av enkeltfugler. Også i 1986 ble et reir funnet, sørvest for Steinkjølen, og et kull på 5 unger ble sett ca. 1 km lenger sør. I tillegg 2 enkeltfugler sett. Også vanlig på 1990-tallet, hekking påvist 1995 og 1996 (oppsyn). TV observerte 8 hanner i tjern på Ulvåkjølen 13.6.1996.

Stokkand Synes ikke å være sett før i 1995-96, da spredt til vanlig, i 1997 påvist hekkende (oppsyn).

Toppand En hann 4.7.1995 i det største tjernet på Ulvåkjølen, og 2 hanner i åa i tjernet på Ulvåkjølen 20.6.1996 (oppsyn).

Bergand Tilfeldig gjest, 2 hunner og 1 hann 17.7.1995 i største tjern på Ulvåkjølen (oppsyn).

Kvinand Hekking i holk like nordøst for Steinkjølen i 1974. Ikke sett i 1986. Stadig sett på 1990-tallet, hekking påvist i 1995, 1997 og 1999 (oppsyn).

Laksand I 1974 ble enkeltind. sett i Ulvåa, den 2.7.1986 ble en hunn sett i tjernet på Ulvåkjølen. Et par sett langs åa i øst 20.6.1995 og 20.6.1996 (oppsyn).

Fiskeørn Sett i flukt 25.5.1995 (oppsyn).

Trane Par med reir eller hekkeatferd er sett i tre forskjellige delområder i 1974, 1984 (P.A. Holt Seeland) og 1986. Hvert år synes bare ett til to av områdene å ha hatt hekkende par. Hekking påvist 1992-94. Par til stede uten indikasjon på hekking i 1995-96. Minst ett par hadde tilhold også i 1999, men hekking ble ikke påvist (oppsyn).

Heilo Ikke sett i 1974, men i 1986 var det varslende fugler på tre adskilte steder på de store myrflatene. Også til stede hvert år på 1990-tallet, for eksempel i 1996 to par i sørvestre del, og 3 ind. på Steinkjølen (oppsyn).

Vipe Sett på Steinkjølen både 1972 og 1986, og 1 ind. på østre del av Krokkjølen i 1986. I 1995 to par uten klar hekkeatferd, i 1996 2-5 par med hekkeatferd (oppsyn).

Enkeltebekkasin Noen få observasjoner i 1974, gjerne i tilknytning til elveskogen, reirfunn på Steinkjølen. I 1986 ble varslende ind. registrert i østkant av Krokkjølen og langs åa helt sør i reservatet. Hekking i 1995; flere par, og i 1996 spredt til vanlig (oppsyn).

Småspove Sett enkelte år på 1990-tallet, også varslende. Hekking påvist i 1999 (oppsyn).

Storspove Et stasjonært par på Steinkjølen i 1974. Spillende og varslende ind. registrert på Steinkjølen og Ulvåkjølen i 1986. I 1995-96 "flere par" med hekkeatferd (oppsyn).

Gluttsnipe Registrert med 4-5 territorier på de store myrområdene 1974 og 1986. Forekom "spredt til vanlig" på 1990-tallet, hekking påvist bl.a. i 1999 (oppsyn).

Skogsnipe Ble observert ca. 5 ganger i 1974, mest i tilknytning til elvekantskogen. I 1986 ble et varslende ind. registrert ved koiene i sørøst, like utenfor reservatet. Ett til tre par i 1995, i 1996 ble arten registrert med hekkeatferd to steder (oppsyn).

Grønnstilk I 1974 ble minst 4 ind. observert på Steinkjølen. I 1986 ble det registrert minst 2 par på Steinkjølen, 2 par på Krokkjølen og minst et par på Ulvåkjølen. Karakterisert som "vanlig", hekking påvist i 1995-96 (oppsyn).

Strandsnipe Arten ble betegnet som vanlig langs Ulvåa i 1974. Bare én registrering av to ind. i 1986. I 1996 spredt langs åa (oppsyn).

Hettemåke Tre ind. 20.6.1996 ved tjern sørvest på Krokkjølen (oppsyn).

Fiskemåke I 1974 ble 3-4 streifind. sett over Steinkjølen 12.6. I 1986 ble 3 svakt varslende ind. sett ved tjernet på Ulvåkjølen. Arten hekket fortsatt spredt i 1996, også omtalt som hekkefugl i 1997 (oppsyn).

Jordugle I 1974 ble et ind. med hekkeatferd sett på Steinkjølen, i 1986 ingen observasjoner.

Heipiplerke Det foreligger lite opplysninger om arten: Sett i sangflukt i 1997 (oppsyn). Det er grunn til å tro at arten hekker i tilknytning til de store myrflatene.

Gulerle Vanlig på myrene, et reir funnet i 1974. Vanlig hekkefugl også på 1990-tallet (oppsyn).

Vierspurv I 1974 ble 5 territorier registrert i sumpskog langs eller nær Ulvåa. Det ble ikke lett spesielt etter denne arten i 1986, men et varslende par ble observert i sumpskog sørøst for tjernet på Ulvåkjølen. Dette var et nytt sted i forhold til de tidligere påviste territoriene. Trolig fast tilhold også på 1990-tallet, for eksempel 2 syngende hanner i nord 20.6.1995, og 2 syngende hanner 20.5.1996, ved PN 494780 og 496762. I 1999 ble to syngende hanner og en fugl med mat i nebbet sett i tilknytning til Krokkjølen (oppsyn).

Sivspurv Vanlig langs åa, mer fåtallig langs sidebekkene. Vanlig å observere også på 1990-tallet (oppsyn).

Andre fuglearter

- Vepsevåk Et ind. 15.7.1995 i nordøst (oppsyn).
- Hønsehauk Et ind. 6.7.1996 helt i nord (oppsyn).
- Spurvehauk En hunn med smågnager i klørne på Steinkjølen 10.8.1971. Sett i 1992, og i 1996 et ind. sett i flukt 1.7. I 1997 ble hekking påvist. Sett med bytte ved Krokkjølen 9.7.1999 (oppsyn).
- Musvåk Reir funnet like sør for Steinkjølen i 1974; nylig utfløyne unger 1.8. Også sett hvert år 1995-97 (oppsyn).
- Fjellvåk Et gammelt kvistreir ble pyntet i 1997, men reiret ble oppgitt (oppsyn).
- Jerpe Spor i skogkanten i sør 20.5.1995, og 1 ind. 15.6.1996 i reservatgrensa øst for Krokkjølen (oppsyn).
- Lirype Fem obs. under registreringen i 1974. Observerert jevnlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Orrfugl Påfallende få obs. i 1974. Observerert "vanlig" på 1990-tallet, reir funnet 16.5.1998 mot nord i reservatet (oppsyn).
- Storfugl Skremt opp ca. 5 ganger i 1974. Observerert spredt, men jevnlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Rugde Vanlig langs elveskogen, ellers fåtallig. Vanlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Ringdue Fåtallig i denne delen av dalen i 1974. Karakterisert som "vanlig" på 1990-tallet (oppsyn).
- Gjøk Vanlig "overalt" i 1974, også vanlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Spurveugle Byttedyrlager funnet i holk like nord for Steinkjølen vinteren 1973-74. I 1996 et ind. 18.6. ved koia ved åa i øst, og en syngende hann 1.5.1999 ved Ulvåbrekka (oppsyn).
- Slagugle Unger som akkurat hadde forlatt reiret like nordøst for Steinkjølen i 1959. En unge ble tatt med til Elverum, foret opp og sluppet, mens de andre ungene ble tatt av dage (Skattum & Sonerud 1974a; Knut Wold og Gudmund Skarderud).
- Perleugle Et par hekket i slagugleholk like nord for Steinkjølen i 1974. Hørt hukrende 2.4.1995, og 1.3.1996 i reservatgrensa nord for Ulvåkjølen. To hanner hørt 14.3.1999 (oppsyn).
- Tårnseiler Fåtallig på næringsjakt spredt i området i 1974. Også sett i 1995-96 (oppsyn).
- Vendehals Registrert som fåtallig over hele området i 1974. Hørt 20.6.1996 mot vest på Krokkjølen (oppsyn).
- Svartspett Påvist indirekte ved funn av gamle reirfunn i 1974. Sett 1.6.1996 i skogen langt sør i reservatet (oppsyn).
- Flaggspett Et reirfunn i elveskogen, ellers spredte observasjoner i skogområdene. Sett spredt til vanlig i 1995-96, reir funnet 1995 (oppsyn).
- Tretåspett Påvist indirekte ved "ringing" på gran i 1974. Et ind. 1.6.1996 helt i sørøst, og 22.5.1997 ble et par observert i nord (oppsyn). Ringbarking på gran sett i skogkanten i sør i 1996 (TV).
- Låvesvale Ganske vanlig på næringsjakt over myrene i 1974. Også sett i området 1995-96 (oppsyn/TV).
- Taksvale Et ind. på Steinkjølen 12.6.1974. Også sett 2.6.1996 (oppsyn).
- Trepiplerke Svært vanlig overalt i 1974. Sett med hekkeatferd også i 1996 (oppsyn).
- Linerle Fåtallig, de fleste observasjoner i 1974 ble gjort i nærheten av sætrene. Sett i reservatet i 1995-96 (oppsyn).
- Gjerdesmett En syngende hann vest i reservatet i 1996, og 1 ind. 20.6.1996 nær reservatgrensa i nordøst (oppsyn).
- Jernspurv Vanlig i elveskogen, fåtallig i skogen ellers i 1974. Observerert jevnlig også på 1990-tallet (oppsyn).

- Rødstrupe Vanlig i elveskogen, ellers fåtallig i 1974. Vanlig art på 1990-tallet, hekking påvist i 1996 (oppsyn).
- Rødstjert Vanlig i furuskogene i 1974. Påvist med hekkeatferd 20.5.1996 sentralt sør i området (oppsyn).
- Buskskvett Fåtallig på tresatte myrer i 1974. Observert jevnlig og med hekkeatferd på 1990-tallet, hekking påvist bl.a. 1999 (oppsyn).
- Steinskvett I 1974 5-6 observasjoner på hogstflater og tresatte myrer fordelt på Røtkjølen, Ulvåkjølen og nærområdet rundt.
- Måltrost Vanlig overalt, flere reirfunn i 1974. Vanlig art i skogen på 1990-tallet (oppsyn).
- Svarttrost Forholdsvis vanlig art i skogen på 1990-tallet (oppsyn).
- Gråtrost Vanlig overalt, flere reirfunn i 1974. Vanlig hekkeart på 1990-tallet (oppsyn).
- Rødvingetrost Vanlig overalt, reir og utfløyne unger observert i 1974. Vanlig hekkeart også på 1990-tallet (oppsyn).
- Duetrost Registrert i skogkanten i sør 21.6.1996 (oppsyn).
- Møller Fåtallig i 1974, de fleste observasjoner gjort rundt setrene og langs åa. En syngende hann i nord i 1995, og en 20.6.1996 i elvekantskogen på Krokkjølen (oppsyn).
- Hagesanger Syngende hann ved åa nordvest for Steinkjølen 12.6.1974.
- Munk En hann sett ved åa nordvest for Steinkjølen 12.6.1974. En syngende hann 20.6.1996 i elvekantskogen på Krokkjølen (oppsyn).
- Bøksanger To syngende hanner i elvekantskogen i nord i 1995, og en syngende hann 20.6.1996 i samme område (oppsyn).
- Gransanger Sjelden gjest; hørt to ulike steder i vestkant av Krokkjølen i 1995, og en syngende hann 20.5.1996 mot nord i området (oppsyn).
- Løvsanger Vanlig i hele området.
- Fuglekonge Fåtallig i 1974. Fåtallig i eldre granskog på 1990-tallet (oppsyn).
- Gråfluesnapper Vanlig overalt, spesielt i furuskog i 1974. Forholdsvis fåtallig på 1990-tallet, funnet hekkende 1996 (oppsyn).
- Svarthvit fluesn. Fåtallig, jevnt fordelt i området i 1974. Spredte par på 1990-tallet (oppsyn).
- Stjertmeis To ind. 10.5.1995 mot nord i reservatet, og flokk på 14 ind. på Krokkjølen i januar 1999 (oppsyn).
- Granmeis Vanlig ”overalt” i 1974. Observert spredt på 1990-tallet (oppsyn).
- Toppmeis Observert spredt på 1990-tallet, for eksempel et par 2.6.1996 med hekkeatferd i skogholme sør for Krokkjølen (oppsyn).
- Svartmeis Fåtallig i elveskogen, ellers sjelden i 1974. Også sett på 1990-tallet, for eksempel flere syngende hanner i 1995 (oppsyn).
- Kjøttmeis Fåtallig, jevnt fordelt i området i 1974. Også observert spredt og med hekkeatferd på 1990-tallet (oppsyn).
- Trekryper Et stasjonært par i elveskogen i 1974. Observert spredt der det er gran på 1990-tallet (oppsyn).
- Tornskate Hekking i 1974 nær koie 511 ved Krokkjølen.
- Nøtteskrike Sett to ganger i 1974, ikke angitt om det var i Røtkjølen, Ulvåkjølen eller nærområdet rundt. Sett jevnlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Lavskrike Fåtallig, spredt over hele området i 1974. Flere familier med godt flygedyktige unger.
- Skjære Sett 18.6.1996 helt i sørvest mot Ulvåbrekka (oppsyn).
- Nøttekråke Småflokker ble sett her som ellers på Østlandet tidlig på høsten 1995 (oppsyn).
- Kråke Fåtallig i 1974. Også sett på 1990-tallet, for eksempel 18.6.1996 helt i øst (oppsyn).
- Ravn Observert jevnlig på 1990-tallet (oppsyn).
- Bokfink Vanlig, særlig i elveskogen i 1974. Også vanlig på 1990-tallet (oppsyn).

- Bjørkefink Vanlig overalt i 1974. Også vanlig på 1990-tallet (oppsyn).
 Grønnfink Observeres jevnlig, for eksempel 20.5.1996 (oppsyn).
 Grønnsisik Vanlig, særlig i elveskogen i 1974. Vanlig også på 1990-tallet (oppsyn).
 Gråsisik Vanlig i hele området, mest i småflokker i 1974. Stadig sett i småflokker på 1990-tallet, reirfunn PN 494783 i 1996 (oppsyn).
 Grankorsnebb Observert spredt, for eksempel vårvintrene 1995 og 1996 (oppsyn).
 Furukorsnebb To småflokker observert 20.6.1995 i vest mot Ulvåbrekka (oppsyn).
 Båndkorsnebb Sett 1.3.1996 i nærheten av koe 511 (oppsyn).
 Korsnebb sp. En del spredte småflokker i 1974.
 Konglebit Fire ind. 20.6.1995 litt nord for midten av reservatet (oppsyn).
 Dompap Noen få obs. i 1974. Også sett fåtallig på 1990-tallet (oppsyn).
 Gulspurv Trolig en sjelden art, registrert 20.5.1996 øst for Ulvåkjølen (oppsyn).

Pattedyr

- Flaggermus Sett langs Ulvåa ved Steinkjølen 1.8.1974. Dette dreier seg sannsynligvis om nordflaggermus.
 Hare Sees av og til i området, og spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).
 Ekorn Et ind. sett i elveskogen 8.6.1974. Sett regelmessig på 1990-tallet (oppsyn).
 Bever Sannsynlige beverplask ble hørt i 1974, og Arve Nordhagen antok at arten kunne forekomme i åa ved Steinkjølen. I alle fall var streifdyr sett litt lenger ned langs åa. Ferske gnag langs bekken midt i reservatet i 1995 (oppsyn).
 Lemen I 1974 ble 15-20 døde ind. og 5 levende sett i område Ulvåkjølen, Røtkjølen og nærområdet rundt.
 Skoglemen En voksen og en unge sett, og en funnet død i 1974 (område Ulvåkjølen, Røtkjølen og nærområdet rundt).
 Gråsidemus Et ind. sett like nord for Steinkjølen 18.5.1974.
 Markmus Flere observasjoner i område Ulvåkjølen, Røtkjølen og nærområdet rundt i 1974, en gang også voksen med unge.
 Rødrev Sees av og til i området, og spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).
 Bjørn Spor sett i reservatet i 1992, og ferske spor 15.6.1995 i sørvest (oppsyn).
 Røyskatt Spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).
 Snømus Spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).
 Mink Relativt vanlig langs Ulvåa i 1974, ifølge Arve Nordhagen. Registrert bl.a. i 1992 (oppsyn).
 Mår Ekskrementer funnet i område Ulvåkjølen, Røtkjølen og nærområdet rundt i 1974. Lenger ned i Ulvådalen ble arten funnet ynglende på 1970-tallet. Spor sett hver vinter på 1990-tallet (oppsyn).
 Grevling Spor på snø er observert 26.4.1996 og 4.5.1998, og det er flere ganger funnet utgravde vepsebol, trolig etter denne arten (oppsyn).
 Gaupe Den radiomerkede gaupa Gyda er peilet flere ganger i reservatet. Trolig er også andre individer innom området (oppsyn).
 Elg Sett flere ganger, og mye spor og ekskrementer i 1974. Fortsatt en vanlig art i reservatet (oppsyn).
 Rådyr En vanlig art i reservatet (oppsyn).

Ulvåkjølen har en fauna av våtmarksfugl som er representativ for myrkjøler og skogsåer i midtre del av fylket. Ingen spesielt uventede eller sjeldne arter forekommer, og tetthetene er moderate til lave. Artsmangfoldet er litt større enn i naboreservatet Røtkjølen. Trane synes å hekke årlig, og vipe, som mange steder etter hvert er blitt borte/fåtallig, hekker med flere par. Spurvefuglfaunaen er artsrik i kantskogen langs myrene og langs Ulvåa.

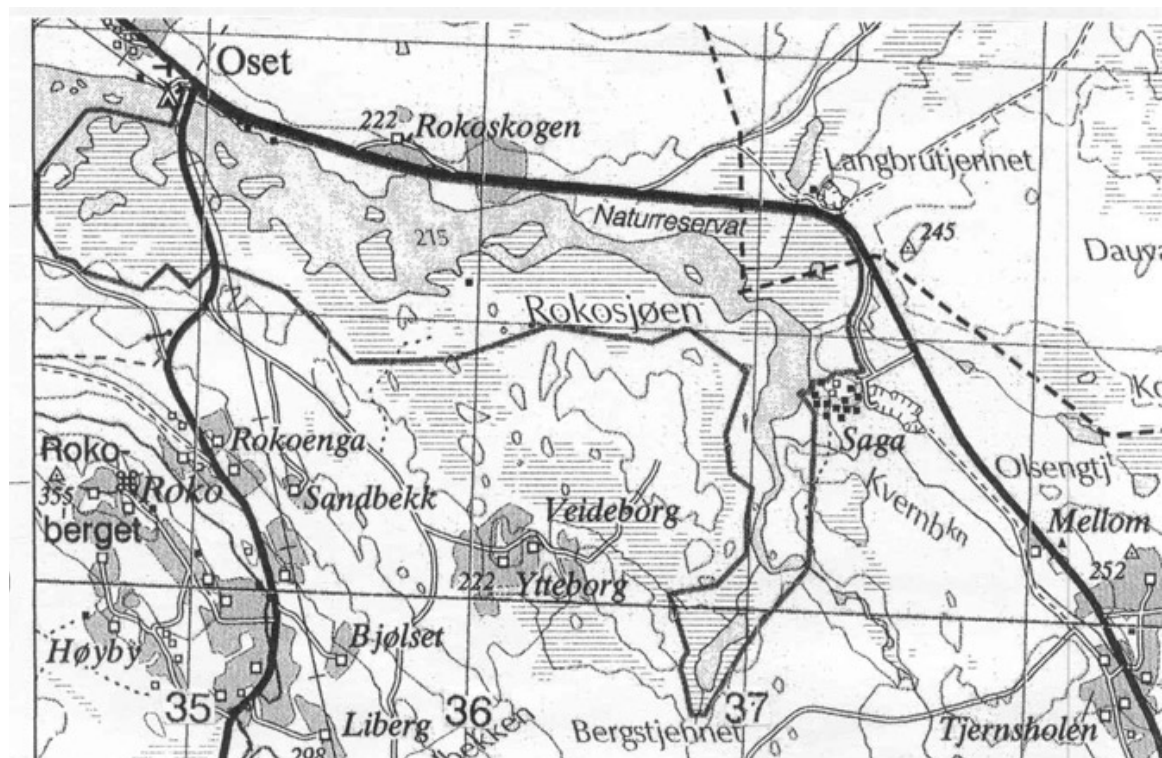
Vesle Rokosjøen

Kartblad	2016 IV Elverum		
Kommune	Løten/Elverum		
Areal	2.000 daa		
Høyde	215-225 m o.h.		
Undersøkt	1971	10.-12.6., 2x25 timer	Sonerud & Skattum (1971)
	1972	8.-10.6., 2x29 timer	Sonerud & Skattum (1972)
		Noen obs. også gjengitt i	Skattum & Sonerud (1973)
	1970-73	flere besøk	Solheim (1973)
	1975	13.-15.5. og 9.7.	Maartmann (1977c)
	Besøkt mange ganger årlig 1982-92 av oppsyn Simen Weideborg		
	1997	4 besøk	Jon Bekken
		28.6.	Jon Bekken, Kjell Isaksen

Kort karakteristikk

Reservatet ligger ca. 10 km sørsørvest for Elverum tettsted. I nord danner veien mellom Oset og Saga grensa. Sjøen er forholdsvis grunn og har store arealer av flytetorv, både langs bredden og i form av øyer. En del våtmyr grenser ut mot sjøen.

Sjøen ble demt opp allerede før år 1900, for å sikre vanntilgang til mølle- og industrivirksomheten langs Rokoelva/Svartelva. Siste heving av dammen ble gjort i 1938, og i de senere år har man regulert sjøen rundt en høyde på ca. 2,5 meter (Røstadsand 1996). Oppdemmingen skapte det særegne våtmarksområdet, og nåværende vannstand er en forutsetning for å bevare det rike fuglelivet. Grunneierne foretok i 1976 en privat fredning av området. I sør omfatter verneområdet Bergstjernet med omkringliggende myr, og i vest Osmyra, et myr- og flytetorvområde vest for brua/veien, ut mot store Rokosjøen. Parkeringsplassen ved brua er mye brukt av folk som vil nyte vakker natur og rikt fugleliv. Omgivelsene som helhet er preget av barskog.

Våtmarksfugler

- Storlom Viser seg sjelden i reservatet; 2 ind. 11.6.1971. Arten hekker trolig årlig i store Rokosjøen.
- Toppdykker Et par sett 20.5.1989 litt vest for brua (Carl Knoff).
- Gråhegre Litt uventet er arten ikke sett under registreringene verken på 1970-tallet eller i 1997. Stein Aage Hubred, som bor like ved sjøen, har sett arten én gang på 1990-tallet.
- Knoppsvane I rapport for 1991 skriver tidligere oppsyn Simen Weideborg at reservatet hadde besøk av svaner på våren, og at 2 ble igjen i store Rokosjøen, men de kom ikke med unger. (Et par langt vest i store Rokosjøen 20.4.1997.)
- Sangsvane En grå ungfugl lå ca. 500 m øst for brua 28.4.1997. (Åtte dager tidligere lå det 4 ind. vel 500 m vest for reservatet.)
- Kanadagås Ble ikke sett under de mange besøk 1971-75. Ifølge tidligere oppsyn Simen Weideborg viste arten seg for første gang i 1983, og et par hekket vellykket. Året etter ble et par sett, men de hekket ikke. I 1985 ble arten bare sett på våren, og året etter hekket et par igjen og fikk fram én unge. I 1987 var fuglene bare innom på våren. I rapporten for 1991 skriver han at opptil 43 ind. ble sett samtidig. Året etter kom kanadagjessene 11.4., og maks. antall var 53 ind. I 1995 fikk et par fram 2 unger (Terje Thorsen). 1997: 5 ind. lengst vest i reservatet 20.4., 8 dager senere 5 ind. med jaging og roping øst for brua langt i sør samt 1 ind. på reir på nærmeste 1x6 m stor holme vest for brua. Etter regnflommen ca. 5.5. var reiret oversvømt og forlatt. Et par og enda en fugl i vest, 1 ind. øst for brua og et par omtrent midt i reservatet 14.5. Den 28.6. lå en flokk på 10 voksne midt i reservatet, muligens i myting, og et par med 4 halvstore unger lå på sørsida litt lenger vest.
- Brunnakke Sjelden gjest; 2 hanner sett gjentatte ganger 8.-10.6.1972.
- Krikkand Hver vår og høst sees store andeflokker, mest stokkand og krikkand, ifølge lokalkjente (Sonerud & Skattum 1971). I hekketida forholdsvis fåtallig: I 1972-73 var maks. antall fugler 3 hanner 12.6.1971, noe som antydte 3 hekkende par i området. To ind. sett 16.5.1973. I 1997 et par øst for og 4 ind. vest for brua 28.4., og en hann på hver side av brua og en ved Saga 14.5. Den 28.6. en hunn uten kull i sør øst for brua.
- Stokkand Hver vår og høst sees store andeflokker, mest stokkand og krikkand, ifølge lokalkjente (Sonerud & Skattum 1971). I 1972 ble det lett grundig etter reir, og fire ble funnet. Antallet fugler i 1971 kunne tyde på et tilsvarende antall par. I 1997 minst 5 par 20.4., av dem 3 vest for brua. Den 28.4. 4 hanner og 1 hunn øst for brua og et par i vest. Den 14.5. 4 hanner i øst for brua og 3 ubest. ind. i vest, dette kan delvis ha vært samme fugler, og i tillegg 3 hanner ved Saga. Et par i vest, og hunn uten kull og senere en hann øst for brua, og hunn med 6 store unger ved Saga 28.6.
- Toppand Ikke observert 1971-72. To par 16.5.1974 og en hann 13.-15.6.1975. 1997: To par + 2 hanner like vest for brua 20.4., og 8 dager senere 2 hanner og en hunn. Den 14.5. 2 hanner og 1 hunn øst for brua og 5 hanner og 2 hunner i vest. To hanner ved hettemåkekolonien 28.6.
- Svartand I 1975 minst 5 par 20.4., av dem 3 vest for brua.
- Kvinand Årvisse hekking i holker øst i området ca. 1970-75. I 1997 ca. 10 par 20.4., de fleste vest for brua. Videre utover i sesongen ble 1-4 fugler sett i ulike deler av reservatet. Den 28.6. ble en hunn med 4 store unger og 6 hunnfargede fugler sett ved Saga.
- Laksand Ikke sett i 1971-72, men hekking i holk ble funnet i 1974. En hann ved Saga 14.5.1997 tyder på at arten fortsatt kan hekke i området.
- Fiskeørn Sett i flukt over sjøen 8. og 10.6.1972.
- Trane Hver vår finnes det relativt mange traner på myrene, ifølge lokalkjente (Sonerud & Skattum 1971). I 1992 kom tranene så tidlig som 28.3., og for første gang hekket to par i

- reservatet, det normale har i lang tid vært ett par (oppsyn Simen Weideborg). 1997: Tre ind. ropte hyppig på Osmyra 20.4. Minst to ind. samme sted og et par ved hytte PN 360 411 den 14.5. Ikke sett ved grundig gjennomgang av området 28.6. Enten hekket ikke arten her dette året, eller så hadde fuglene vandret med ungen(e) til myrområder utenfor reservatet.
- Sothøne Sjelden gjest; et ind. 17.5.1989 (Carl Knoff).
- Tjeld Sjelden gjest; et ind. 16.5.1974 (Roar Solheim).
- Vipe Et territorielt par, sterkt varslende i 1971, tre stasjonære par i 1972. I 1975 to par i samme område. Ikke sett i 1997.
- Brushane Hann og hunn 11.6.1971 på samme sted. Hunnen var der også neste dag, men atferd tydet ikke på hekking. I 1974 et par 16.5., og det samme 13.-15.5.1975. Observasjonene 1974-75 ble gjort på Osmyra vest for brua/veien. Synes ikke å være sett etter 1975.
- Enkeltbekkasin Synes å være en fåtallig hekkefugl både på 1970-tallet og i dag: Et ind. registrert i 1971. Fire obs. i 1972, én gang 2 fugler samtidig. I 1975 noen få par, hvorav et med hekkeatferd ved Bergstjern. Den 28.4.1997 to ind. ved brua, og et varslende ind. vest for brua 28.6.
- Lappspove Et ind. 19.6.1982 (Per Lian, Rune Bjørnstad, Finn Rønning).
- Småspove Bare en trekkobservasjon foreligger: Et ind. 13.5.1975.
- Storspove Karakterart for området: Trolig 5 par fordelt over området i 1971. I 1972 hele 7 par, 6 av reirene ble funnet. I 1975 4 par med hekkeatferd. 1997: Tre ind. i stadig forflytning/spill ved brua 20.4., og to ind. i vest 14.5. Et varslende ind. vest for brua 28.6.
- Rødstilk Et ind. sett flere ganger i midtre del av området i 1975.
- Skogsnipe I 1972 ble 5-6 ind. sett 16.5. (R. Solheim). Et par varslet tydelig ved en bekk nordvest for Bergstjern 15.6.1975. Ellers spredte obs. av enkeltfugler 1973-75. Ikke sett i 1997, men det er sannsynlig at arten hekker i skogen i/nær reservatet.
- Grønnstilk Trolig til sammen 4-5 ind. registrert i 1971, én gang 3 ind. i fluktspill. Også opptil 3 ind. samtidig i 1972, ikke tegn til hekking. I 1974 5-6 ind. 16.5. (Roar Solheim). Arten hekket i 1975, to halvstore unger ble funnet 13.6. Ellers spredte obs. av enkeltfugler 1973-75. I 1997 to ind. i fluktspill i vest 14.5, og varsling og fluktspill i sør, øst for brua, 28.6.
- Gluttsnipe Et par med hekkeatferd 16.6.1975.
- Strandsnipe To stasjonære par og et enkeltind. i 1971, ett stasjonært par i 1972. To stasjonære par 1973-75. 1997: Et varslende par ved Saga 14.5., altså bare ett hekkende par i reservatet.
- Hettemåke Denne arten hekker i kolonier som plutselig kan etablere seg og bygges opp til anseelig størrelse i løpet av få år, og som ved forstyrrelse kan forsvinne helt igjen fra ett år til neste. De trygge hekkeplassene på holmer og flytetorv både i den store og vesle Rokosjøen har i lang tid tiltrukket seg hette- og fiskemåker. E.K. Barth skrev i 1955: «Ved Rokosjøen finnes en noen år gammel hettemåkekoloni». I 1962 omtalte han denne kolonien som «stor» (Haftorn 1971). Denne kolonien lå omtrent midt på store Rokosjøen, på nordsida, altså ca. 2 km vest for reservatet. I 1973 var det her «minst 250 par eller kanskje det dobbelte?» (Solheim 1973). I 1993 var det fortsatt en koloni her, da ble denne plyndret, og ingen unger kom på vingene. En del måker ble også forgiftet. Året etter var antallet igjen ca. 200 par (Tøråsen 1995). I reservatet var det i 1971 ti stasjonære ind. fordelt på to små «kolonier» ca. 700 m fra hverandre. I 1972 to reirfunn ca. 500 m fra hverandre, og dessuten opptil 25 streifindivider. I 1973 var det fortsatt noen få par i vestre del av den vesle sjøen. I 1975 lå en stor koloni i et delvis gjenvokst tjern på Osmyra vest for veien/brua; over 250 ind. ble talt opp. I sin rapport for 1991 skriver

tidligere oppsyn Simen Weideborg at måkene reiste tidlig, allerede i begynnelsen av juni. Det ble altså ingen produksjon dette året. I 1994 var det to kolonier her, på 75 og 40 par. Den ene var tatt i bruk igjen etter noen års opphold (Tøråsen 1995). 1997: Ingen fugler ved brua 20.4., den 28.4. to fugler. Koloni på flyteholme PN 361 413 med ca. 20 ind. til stede 14.5. og 23 voksne fugler 28.6.

Fiskemåke Lokaliteten er kjent for sin store koloni av denne arten. I 1971 ble det funnet 16 reir, og antall reir totalt ble anslått til ca. 25. Året etter ble det gått inn for å skaffe best mulig oversikt, og 78 reir ble funnet spredt over hele området, mest på mindre holmer og på flytetorv. Det gjennomsnittlige antall egg pr. reir var lavt, dette ble forklart med at både ravn og folk fjernet egg fra reirene. Antall måker observert fra båt var aldri så høyt at det var grunn til å tro at det var noen særlig bestand av ikke-hekkende individer. I 1973 ble antallet anslått til minst 100 hekkende par i vestre halvdel av vesle Rokosjøen. (I tillegg hekket noe over 30 par i vestenden av store Rokosjøen.) I 1975 var hekkebestanden trolig noe lavere, det ble sett 120-150 ind. I sin rapport for 1991 skriver tidligere oppsyn Simen Weideborg at måkene reiste tidlig, allerede i begynnelsen av juni. Det ble altså ingen produksjon dette året. 1997: Det var kommet 10-15 ind. til området synlig fra brua den 20.4., 8 dager senere var antallet ca. 23. Den 14.5. var hekkingen i gang, og det ble observert ca. 50 ind. i området øst for brua, og fra Rokoskogen ble ytterligere ca. 20 ind. sett, til dels på flytetorvene, til dels i lufta. Antall hekkepar kan altså ha vært ca. 35. Den 28.6. var det fortsatt mange fiskemåker til stede, men høy starrvegetasjon vanskeliggjorde telling.

Gråmåke Enkeltind. sett 10.-12.6.1971, 16.5.1974 og 18.5.1975.

Makrellterne Noen få ind. synes å søke næring her, uten at indikasjoner til hekking er kjent: I 1972 to ubest. terner, året etter 4 ind. 8.6. Den 16.5.1974 ble 1 ind. sett. 1997: Minst 2 ind. vest for reservatet 14.5. og 2 ind. sør for Rokoskogen 28.6.

Heipiplerke Bare i 1972 er arten sett i hekketida, og da ble den funnet hekkende: Et par med en såvidt flygedyktig unge og i tillegg en syngende hann, alle vest for brua. Fugler som ganske sikkert var på trekk ble hørt ved brua 14.5.1997.

Gulerle Dette er en av områdetts faste hekkearter. Ca. 5 par og 4 enkeltind. registrert i 1971, året etter 7-10 par. En hann av underarten sørlig gulerle *Motacilla flava flava* ble observert 10.6.1972. Også i 1975 ble bestanden anslått til 7-10 par. 1997: Registrert øst for brua og ved Saga 14.5., og varslende par vest for brua og ved hettemåkekolonien 28.6. Et rimelig anslag er 3-5 par.

Sivspurv Totalt 15-20 ind. i 1971, året etter ble 10 reir funnet, og i tillegg en hann som spilte skadet og ytterligere 7 hanner som høyst sannsynlig ikke hadde forbindelse med reirene. I 1997 to syng. ind. øst for brua 20.4., og varslende fugler vest for brua og ved Saga 28.6.

Andre fuglearter

Musvåk Et ind. i myrkanten i sør 10.6.1972. Stein Aage Hubred, som bor like ved sjøen, har sett arten regelmessig på 1990-tallet.

Tårnfalk Et par sett i myrkanter 8.6.1972.

Lerkefalk Et ind. på høyspentledning i reservatet sør for brua 28.6.1997. Arten er observert varslende og funnet hekkende i denne delen av kommunen flere år på 1990-tallet.

Vandrefalk Et ind., trolig en voksen hann, jaktet lavt over myra 12.6.1971. Sett to ganger på 1990-tallet av Stein Aage Hubred.

- Orrfugl Registrert i 1971-72, og ifølge lokalkjente skulle distriktets antagelig største orreleik finnes her. Solheim (1973) nevner at det var stor bestand, det spilte orrhaner på nesten hver myrlapp rundt sjøen.
- Vaktel To ind. i ei uke omkring 12.5.1974 og 1 ind. samme tid 1975, ifølge folk i egnen (E. Maartmann).
- Tårnseiler Arten jakter insekter her regelmessig.
- Svartspett Forekommer trolig regelmessig, hørt 28.4.1997 i skogen ved campingplassen.
- Flaggspett Sikkert en vanlig art i området; hørt 14.5.1997 like nord for reservatet ved brua.
- Sanglerke Et ind. i sangflukt i utkanten av området i 1971. Et ind. i flukt, trolig på trekk, ved brua 20.4.1997.
- Sandsvale 5-10 ind. jaktet på insekter 14.5.1997 vest for brua.
- Låvesvale Arten jakter insekter her regelmessig.
- Taksvale Arten jakter insekter her regelmessig.
- Linerle Stadig sett i 1997, vanlig hekkefugl.
- Rødstrupe Trolig vanlig hekkefugl i skogen, et varslende ind. 28.6.1997 i øst langs bekk fra Olsengtjern.
- Gråtrost Trolig en vanlig hekkefugl i området, sett 28.4.1997 ved brua, og varslende 28.6. sørøst for Rokoskogen.
- Måltrost Sikkert en vanlig hekkefugl i området, hørt syngende 28.4.1997 ved brua.
- Rødvingetrost Trolig en regelmessig hekkefugl, hørt 28.4. og 14.5.1997 nordøst for brua.
- Duetrost 5-10 ind. i flukt 28.9.1975 (Roar Solheim). Mye av furuskogen rundt sjøen utgjør aktuelle biotoper for arten, og det er sannsynlig at arten hekker i dette terrenget.
- Hagesanger Registrert i 1975, hekket sannsynligvis.
- Munk Registrert i 1975. Hørt ved Rokoskogen 28.6.1997.
- Møller Et ind. 16.5.1974 (Roar Solheim). Også registrert i 1975, hekket sannsynligvis.
- Bøksanger En syngende hann 10.-12.6.1971 i ganske småvokst skog av bjørk og furu ved myrkanten.
- Løvsanger Vanlig hekkefugl over hele området.
- Granmeis Trolig en regelmessig hekkefugl, et ind. 20.4. ved brua.
- Toppmeis Dette bør være en fast hekkefugl i furuskogen i og rundt reservatet. Et hekkende par ble funnet i 1975 (E. Maartmann).
- Blåmeis Trolig en regelmessig hekkefugl, hørt 20.4. ved brua og 14.5.1997 ved Saga.
- Kjøttmeis Sikkert en regelmessig hekkefugl, hørt 28.4.1997 ved campingplassen.
- Spettmeis Trolig en regelmessig hekkefugl, hørt 28.4.1997 ved campingplassen.
- Varsler Et ind. 18.5.1970 (Roar Solheim). Dette kan være en indikasjon på hekking i området, siden trekkende fugler gjerne forsvinner fra lavlandet i løpet av april. Et ind. jaktet 20.4.1997 på myra sørvest for brua.
- Kråke Trolig en regelmessig hekkefugl, et ind. 20.4. ved brua, og et varslende par helt i vest 28.6.1997.
- Ravn På begynnelsen av 1970-tallet hekket ravn i nærheten. «Hver dag kan en se opptil flere av disse fuglene på røvertokt ned til sjøen» (Solheim 1973). Også sett i 1987, og mer regelmessig utover på 1990-tallet (Stein Aage Hubred).
- Bokfink Vanlig hekkefugl over hele området.
- Grønnfink Sikkert en regelmessig hekkefugl, hørt 20.4.1997 ved campingplassen.
- Grønnsisik Trolig en regelmessig hekkefugl, sett/hørt 14.5. og 28.6.1997 ved Saga.
- Grankorsnebb Fire ind. 14.5.1997 ved Saga. Også hørt like ved 28.6.
- Gulspurv Sett 28.6.1997 like utenfor reservatet ved Saga.

Pattedyr

Mange av opplysningene stammer fra Stein Aage Hubred, som bor like ved reservatet.

Flaggermus Sees regelmessig.

Hare Vanlig art i området.

Ekorn Sikkert en vanlig art i området; et ind. beitet 28.6.1997 på furukongler ved Saga.

Rødrev Vanlig art igjen, etter å ha vært fåtallig i perioden med reveskabb.

Røyskatt Både dyret og spor sees av og til, tatt av katt ved Saga én gang på 1990-tallet.

Snømus Både dyret og spor sees av og til, tatt av katt ved Saga to ganger på 1990-tallet.

Mår Spor sees av og til, og en mår ble sett i et tuntre ved Saga for noen år siden.

Grevling Vanlig art som sees ganske ofte i området.

Elg Vanlig art. Reservatet utgjør en del av et større, svært viktig vinterbeiteområde for elg.

Rådyr Sees av og til ved dyrket mark og i kantsonen rundt reservatet.

Vesle Rokosjøen er et variert område som har verdi både for trekkende og hekkende våtmarksfugler. Det er særlig stokkand og krikand som raster her vår og høst. Storspove er en karakterart for området. Generelt er tettheten av våtmarksfugler stor, og mange arter finnes konsentrert på et ganske begrenset areal. Området er kjent for sine store kolonier av fiskemåke og hettemåke. Antallet par av hettemåke varierer mye her som i andre kolonier, mens antall fiskemåker synes å ha avtatt noe, til ca. 35 par i 1997.

Brumundsjøen

Kartblad	1917 II Rena, 1917 III Åsmarka
Kommune	Hamar/Ringsaker
Areal	8.200 daa
Høyde	633-665 m o.h.
Undersøkt	Fra 1964 og utover av Kristen Prestrud, som har hytte i området Prestrud (1973) og pers. medd. 1975 Skattum & Sonerud (1975b) Besøkt mange ganger årlig av oppsynsmennene: 1982-87 Erling Maartmann 1988-89 Bjørn Sønsteby 1990- Arnfinn Tøråsen 1997 24.5. Jon Bekken, Kristen Prestrud, Morten Brandsnes 6.7. Arnfinn Tøråsen; hekkeregistrering i nordlige del

Kort karakteristikk

Reservatet ligger vel 20 km nord for Hamar. Den relativt grunne og næringsrike Brumundsjøen er omgitt av myrer og barskog. I sør- og nordenden av sjøen finnes det store myrer som til dels er svært bløte, og som inneholder en rekke tjern og dammer. Furubevokste morenehauger bryter opp myrlandskapet. Sjøen har i lang tid vært regulert for å skaffe vann til industrien i Brumunddal. Vannstanden er derfor noe høyere enn den naturlige, noe som har bidradd til økt areal av våtmark og skapt attraktive hekkeområder. Nedtapping foregår bare vinterstid og i ekstreme tørkesomre, og antas å ha liten betydning for fuglefaunaen. I sjøen finnes ørret, krøkle og ørekyte.

Våtmarksfugler

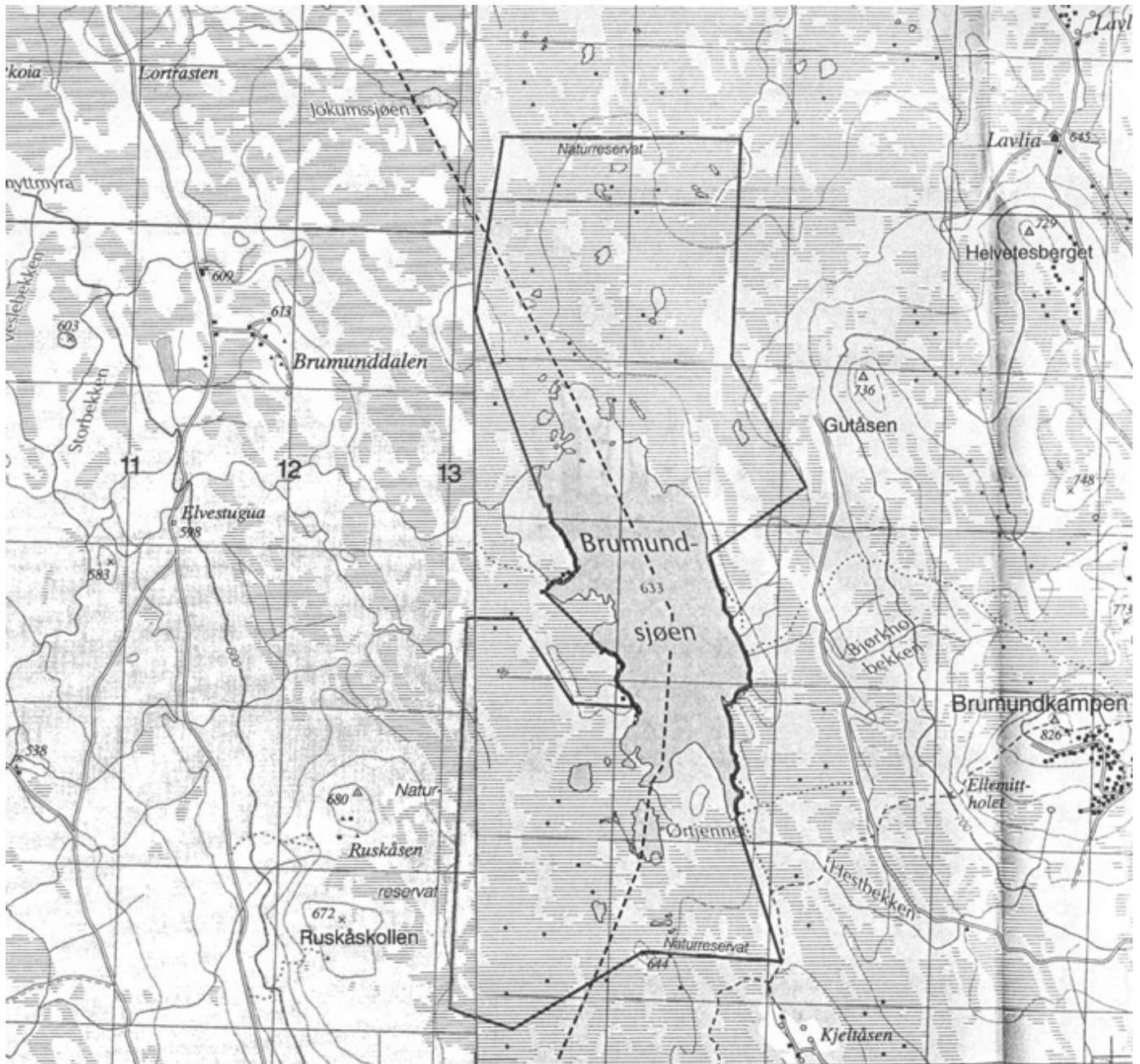
Beskrivelsen nedenfor bygger i hovedsak på Kristen Prestruds omfattende registreringer fra 1964 og utover, de tidligste oppsummert i Prestrud (1973). Ellers er opplysninger tatt med fra Skattum & Sonerud (1975b), Bye m.fl. (1987), oppsynsrapporter og fra feltarbeidet i 1997.

Smålom Et par viste seg i området først i 1969, og ble sett flere steder. Fra 1970 har arten hekket omtrent årlig, de fleste år vellykket. Reiret har ligget ved småtjern enten sør eller nordøst for sjøen. Fuglene fisker i liten grad i Brumundsjøen, men nytter sjøer lenger unna, trolig for en stor del Mjøsa. Både i 1997, 1998 og 1999 hadde paret én unge.

Storlom Ett til to par har årlig hekket ved sjøen, i hvert fall fra 1970 og utover. I 1996 hekket to par vellykket. Også i 1997 hekket to par, det ene hadde to unger 6.7., men den 24.7. hadde begge par én unge. I 1998 to par med hhv. 1 og 2 unger. I 1999 ett par med én unge.

Toppdykker En fugl i ungfugldrakt i sjøen 20.8.1995.

Storskarv Et svømmende/dykkende ind. i sjøen 21.5.1989.

Gråhegre Arten sees fra sensommeren og utover høsten, trolig ungfugler på næringsstreif.

Oftest sees 1-3 ind. En fugl skutt 23.7.1966 var ringmerket som reirunge 3.6. s. år på Rennesøy i Rogaland. Eneste vårobservasjon er 2 ind. 19.5.1974.

Sædgås/Kortnebbgås Flokk på 35-50 ind. i flukt ved sjøen 6.10.1973 (Skattum og Sonerud 1975b) og 40 ind. i flukt 25.7.1976 (Bye m.fl.1987). Juliobservasjonen av en så stor flokk er uventet. I 1998 rastet minst 50 kortnebbgjess 25.9. på myra i nordenden av sjøen (AT).

Brunnakke Et ind. ved sjøen 13.9.1970.

Krikkand Vanligste andeart på sørligste del av Hedmarksvidda. Flere par hekker årlig i reservatet. Ungekull ble sett i 1996. I 1997 et par og to hanner i Ørtjern, en hann på våt myr helt i vest, og 3 voksne og et kull på 7 unger i nord.

Stokkand Arten hekker årlig i reservatet. Av og til sees småflokker, som 8 ind. i Ørtjern 20.4.1973, og 16 ind. i sjøen 28.9.1975. Hekkinger er påvist i 1982, 1983, 1987 og 1996. I 1997 en hann i rundt tjern PN 138 664.

Toppand Arten hekker år om annet i området. Ungekull i tjern nord for sjøen i 1970 og vest for sjøen i 1975. I 1997 en hunn med en omtrent uke gammel unge 2.8.

- Bergand 4 ind. i sjøen 22.5.1972.
- Havelle Et ind. 4.6.1979 i Ørtjern, og en hunnfarget fugl i sjøen 16.6.1984.
- Svartand Arten sees år om annet i sjøen: Et par 22.5.1971, ca. 20 ind. 22.5.1972, en hann 15.-16.5. og 3 ind. 28.6.1975, 1 par 15.7.1981, 2 ind. 15.5.1983, en hann 12. og 14.7.1985 og en hann 7.6.1998.
- Sjørre Et ind., trolig en hann, høsten 1955, og en hunn 7.6.1998.
- Kvinand Det er satt opp mange holker rundt sjøen, og ca. 3-5 par hekker årlig. Mange observasjoner i mai, og hele 5 kull ble registrert 6.7.1997.
- Siland En sjelden gjest i sjøen; 2 ind. 7.10.1971, en hann 22.5.1972, 1 ind. 23.4.1975 og 3 hunner 4.6.1979.
- Laksand Sees uregelmessig, og hekker ikke hvert år: En hunn med 8 unger i sjøen 7.7.1983, og hekkinger påvist også i 1992 og 1993.
- Sivhauk En sjelden gjest; en hunn jaktet over starrområdene i vest og nordvest i sjøen 25.7.1986.
- Fiskeørn Enkeltfugler sett i flukt over sjøen i mai- juli i 1973, 1981, 1982, 1983, 1989 og 1992. I 1996 ble arten sett ved flere anledninger, den 21.7 tok den en ørret og fløy vestover med fisken. Også sett flere ganger i 1999.
- Trane Det ble i 1975 anslått at 12-15 par hekker på søndre del av Hedmarksvidda. Arten er flere ganger funnet hekkende innenfor verneområdet; Den 9.7.1964 ble en voksen med 2 unger sett sør for sjøen, og i 1972 hekket et par i starr ved sjøkanten. I 1974 hekket et par nordøst for sjøen. Den 24.5.1997 ble 3 ind sett sørvest for Ørtjern og 2 ind. nordøst for nordenden av sjøen. Ingen av disse fuglene viste hekkeatferd.
- Sandlo Et ind. ved sjøen 3.7.1977.
- Heilo Enkeltfugler på samme sted nord for sjøen i juli 1973, 1975, 1982 og 1983. Varslende par i 1991 og 1992, og arten ble funnet hekkende i 1996. Tre par påvist i 1997: Et varslende par på myrflata øst for Ørtjern og 2 par på de store myrflatene i nord. I 1999 hekket minimum ett par.
- Vipe Myrene nord og vest for sjøen hører til de bedre biotopene for arten på Hedmarksvidda. I 1997 varslende et ind. like vest for Ørtjern og et varslende par på våt vadermyr helt i vest. I tillegg ble 7 ind. sett rett utenfor fredningsgrensa i nord.
- Myrsnipe En tilfeldig gjest; 8 ind. ved sjøen 8.10.1975.
- Brushane Den våte myra vest for sjøen hørte til de få sikre lokalitetene på Hedmarksvidda på 1970-tallet, men det ble ikke sett over 3 ind. i perioden 1973-75. En hann i spill nordvest for sjøen 21.5.1989. Arten synes ikke å være sett senere. Dette er en utvikling som også er registrert i tilsvarende våtmarksområder i Oppland (Jon Opheim).
- Enkeltbekkasin Relativt vanlig i regionen, knyttet til de våteste myrpartiene og til sumpskog og bekkedrag med vier. Et ungekull nordøst for sjøen ca. 1972. Ca. 10 ind. ved sjøen 7.9.1975 kan ha vært fugler på trekk. Mer fåtallig på 1990-tallet. I 1997 ble arten ikke registrert 24.5., men den ble observert spillende i nord 6.7.
- Småspove De to spoveartene er etter gluttsnipa de vanligste vaderartene på søndre del av Hedmarksvidda. De kan hekke side om side, men oftest synes storspove å foretrekke de våteste og beste vadermyrene, mens småspove hekker på tørrere myrflater. Området nord for sjøen har vært blant de foretrukne områdene opp gjennom årene, her ble en voksen med to unger sett i 1976. I 1997 bare registrert i sørkant av reservatet den 24.5. Det var oppsynets inntrykk at det var færre par dette året enn tidligere.
- Storspove Se forrige art. Reirfunn ved sjøen i 1971, og voksen med 3 unger 31.7.1976. Ca. 100 ind. på trekk over sjøen 17.4.1981. I 1997 et par ved Ørtjern, et spillende ind. ved rundt tjern PN 138 664, senere et par med hekkeatferd nord for tjernet. Områdene nord

- for sjøen hadde 2-3 spillende/varslende par. Det var likevel oppsynets inntrykk at det var færre par dette året enn tidligere.
- Sotsnipe 3 ind. ved sjøen 3.10.1975.
- Rødstilk En sjelden art på søndre del av Hedmarksvidda. Ved sjøen ble 3 ind. sett 19.5.1973, samt 2 ind. 18.5. og 5 ind. 11.7.1975. Sør for Ørtjern varslet et ind. kraftig i 1968, noe som tyder på at arten kan hekke i området.
- Gluttsnipe Den vanligste vadefuglen på søndre del av Hedmarksvidda. Den 24.5.1997 et varslende par helt i vest, et ind. ved det runde tjernet PN 138 664, og et svakt varslende ind. ved tjern PN 147 686 i øst. Den 6.7. varslet til sammen 5 par i nordre del av reservatet.
- Skogsnipe Varslende ind. ved flere anledninger vest og nordøst for sjøen tyder på at arten hekker.
- Grønnstilk Relativt vanlig, men ble i perioden 1970-75 vurdert å ligge etter gluttsnipe, de to spovene og vipe i antall. Den 24.5.1997 1-2 par ved Ørtjern og 1 par ved nordenden av sjøen. Den 6.7. varslet til sammen 6 par i nordre del av reservatet.
- Strandsnipe Pr. 1975 var arten mer tallrik ved sjøen enn andre steder på søndre del av Hedmarksvidda. Fortsatt hekker flere par ved sjøen. Den 24.5.1997 ble det reg. 2 ind. sørøst i sjøen, 3 ind sørvest i sjøen, og 2-3 ind. nordover langs bredden.
- Hettemåke De første to ind. ble sett 1.6.1970, og første hekking (1 par) fant sted i 1971, men året etter var arten borte. I 1973 ble 2 reir og 8-10 ind. sett, i 1974 7-8 reir og minst 30 ind. I 1975 fantes det ca. 40 ind. her, men kolonien ble ødelagt pga. skyting og eggssamling. I 1990 hekket ca. 15 par, etter det har bare enkeltpar hekket.
- Fiskemåke Arten har hekket i lite antall i hvert fall fra 1960-tallet og utover. I 1997 ble den største konsentrasjonen registrert nord for sjøen, med ca. 11 par den 6.7. Ellers ble det sett 3 ind. over søndre del av sjøen, 3 ind. på våt myr helt i vest, og par med hekkeatferd ved tjern PN 147 686 i øst.
- Gråmåke Enkeltind. ble sett ved sjøen i 1971, 1973 og 1974. Ett par hekket hvert av årene 1980 og 1983-84. Et par varslet sør i sjøen i 1998, men de forsvant etter en tid.
- Makrellterne En flokk på 10 ind. ble sett over sjøen ca. 1965. To par holdt til ved sjøen i 1973, det ene fikk fram 3 unger. Et par hekket også i 1975, men eggene ble fjernet, muligens av folk. Den 16.6. s. år 3 ind. ved v Ørtjern. To ungfugler over sjøen 4.8.1991. I 1999 kom arten tilbake og hekket i reservatet.
- Rødnebbterne Tilfeldig gjest; 4 ind. over sjøen 21.5.1989.
- Jordugle Et ind. nordøst for sjøen 29.7.1973.
- Heipiplerke Hekker sparsomt på de større myrene i regionen enkelte år, f.eks. vest for og nord for sjøen.
- Gulerle En av karakterfuglene på søndre del av Hedmarksvidda, vanlig på myrene i hele området. I 1997 registrert varslende øst for Ørtjern, minst 6-7 ind. på våt myr helt i vest og 2 varslende par i nord.
- Fossefall Området er fattig på egnede biotoper, men enkeltind. er sett ved sjøens demning i påsken 1969, 4.12.1977, 16.7.1978 og 23.7.1992.
- Sivspurv Vanlig ved sjøen, ved bekker og myrer med vierkjerr. I 1997 registrert sørøst og nord i sjøen.

Andre fuglearter

- Vepsevåk Et ind. i flukt over myrene i nord 31.7.1976, et ind. i flukt langs østsida av sjøen 24.7.1986 og et ind. nord for sjøen 26.6.1988.
- Tårnfalk Arten hekket for første gang i ei kasse ved sjøen i 1984. Etter dette er arten funnet hekkende mange ganger, også i 1997. Ett par hekket i 1999.
- Dvergfalk Hekkefugl i området, hekket f.eks. i 1996.
- Rugde Bare én observasjon foreligger; en hann i spillflukt langs sjøens østbreidd 13.5.1990. Høyden over havet burde kanskje tilsi en litt mer regelmessig forekomst.
- Gjøk Høres forholdsvis vanlig i mai/juni. Gulerlereir med gjøkeegg ved sjøen 21.6.1970.
- Haukugle Utflyet kull ved sjøen i juni 1963. Senere er det kjent at arten har hekket i holker i 1977, 1980, 1981, 1984 og 1988. Hekkeforsøk i 1997.
- Spurveugle Arten har tilhold på øst- og sørsida av sjøen i gode smånagerår. Hekking med 8 utflyyne unger både i 1974 og 1977 i det samme tretåspetthullet.
- Vendehals Relativt vanlig over søndre del av Hedmarksvidda i 1975, med en rekke reirfunn. Arten er langt mer sjelden i dag.
- Gråspett Sjelden; et ind. ved sjøen 10.10.1970.
- Dvergspett Sjelden; et ind. ved Ørtjern 30.7.1973.
- Tretåspett Trolig vanligste spetteart i området.
- Sidensvans Et par holdt til ved Brumundsjøen ei uke midt i juli 1966, og hekket sannsynligvis. Fuglene spiste grønn rognebærkart og snappet nyklekte vårfluer ved vannkanten. De fløy bestandig i en bestemt retning, men noe reir ble ikke funnet.
- Tornskate Arten var i ekspansjon på 1960- og 1970-tallet. Lenger sør, i Vang Almenning, ble arten funnet hekkende i 1970. Reir med 4 unger ble funnet vest for Ørtjern 13.7.1975, og reir med 1 unge 7.7.1976.
- Varsler Reir med 3 unger vest for sjøen 13.7.1975.
- Lavskrike Stabil hekkefugl i området. I 1966 ble et utflyet kull på 2-3 unger sett allerede 29.5., og seks år senere ble 4 utflyyne unger sett så tidlig som 22.5., mens det ennå lå snøflekker.
- Stær Arten hekket i to andeholker ved sjøen i 1975. Den lave bestand arten har hatt i de senere år gjør det lite sannsynlig å finne arten her i dag.
- Bergirisk Seks ind. beitet starrfrø ved Ørtjern 16.10.1988.
- Furukorsnebb Sett ved sjøen i 1969, 1971 og 1972.
- Båndkorsnebb En hann øst for sjøen 28.12.1974. Ca. 10 ind. spiste furufrø mellom sjøen og Ørtjern 3.8.1997.
- Konglebit Denne fåtallige arten ble på 1970-tallet sett flere ganger i hekketida øst for sjøen.
- Snøspurv Sjelden gjest; 5 ind. ved Ørtjern 8.4.1966, og 6 ind. s.s. 25.3.1972.

Pr. 1997 er til sammen 124 fuglearter påvist, av dem er 55 påvist hekkende (Kristen Prestrud pers. medd.).

Pattedyr

Det er med sikkerhet registrert 20 arter i området (Røstadsand 1998). Høyst sannsynlig yngler i hvert fall disse 16 artene: Vanlig spissmus, hare, ekorn, skoglemen, lemen, klatremus, gråsidemus, markmus, liten skogmus, rødrev, røyskatt, snømus, mink, mår, elg og rådyr (KP).

[Bever Spor ble sett like utenfor området i 1999.]

Bjørn Spor sett i 1996, og bjørneslått sau ble påvist i område Ørtjern.

Jerv Spor ble sett i området 7.2.1999.

Villrein Arten ble registrert i 1996, og også i 1997 ble dyr sett regelmessig, f.eks. 6 bukker 4.8. En bukk ble sett i reservatet også 7.7.1998, og sommeren 1999 ble en flokk på 19 bukker sett like sør for området.

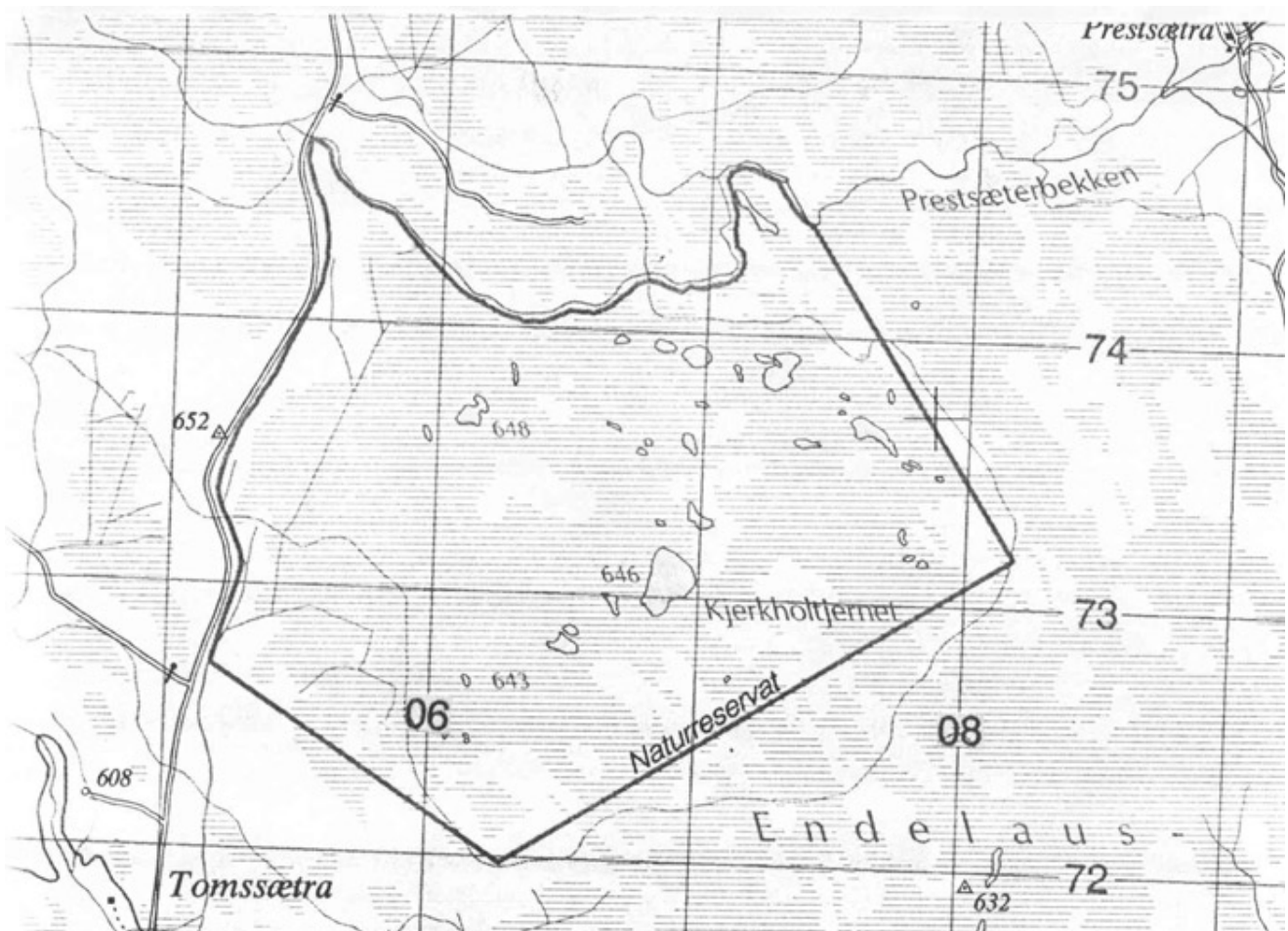
Brumundsjøen og områdene rundt er den rikeste lokaliteten på søndre del av Hedmarksvidda både for lommer, ender, spurvefugler og en del vadere. Undersøkelse av myrområder i 1970-75 konkluderte med dette, og senere registreringer viser at dette gjelder fortsatt. Det er påvist 43 arter av våtmarksfugler, og 24 av disse antas å hekke i området. Spesielle trekk ved reservatet er fast etablert smålom og storlom, og stort mangfold både av hekkende og rastende/tilfeldig forekommende ender og vadere.

Endelausmyrene

Kartblad	1917 III Åsmarka	
Kommune	Ringsaker	
Areal	5.100 daa	
Høyde	630-650 m o.h.	
Undersøkt	1975	Skattum & Sonerud (1975b)
	1977 21.5.	Byenstuen (1977)
	Besøkt årlig i en årrekke av Arnfinn Tøråsen	
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 av oppsyn Bjørn Sønsteby	
	1997 27.6.	Jon Bekken, Kjell Isaksen

Kort karakteristikk

Reservatet ligger ca. 20 km nord for Brumunddal i et svært myrrikt terreng som strekker seg fra Oppland grense til nordre Løten. Verneområdet har flere tjern og dammer, med Kjerholtjernet som det største. Vegetasjonen domineres av fattigmyr med fastmatte, men også mer produktive samfunn med flaskestarr og dvergbjørk forekommer. Både gran- og furudominert skog inngår, både som isolerte holmer og i områdets randsoner. Det meste av området, ca. 4.000 daa, var administrativt fredet av Philske sameie før det ble naturreservat. Beskrivelsen nedenfor bygger i hovedsak på Skattum & Sonerud (1975b), Bye m.fl. (1987), oppsynsrapporter, opplysninger fra Arnfinn Tøråsen og Kjell Isaksen, og feltarbeidet i 1997.

Våtmarksfugler

- Smålom Arten ble først oppdaget her i 1994, da så oppsynsmannen et par flere ganger, uten at hekking ble påvist. Fra 1995 har paret hekket hvert år. Den 27.6.1997 ble 2 unger observert. I 1998 ble paret sett etter isløsning, og den 20.6. ble de sett med en liten unge, under en uke gammel (Kjell Isaksen).
- Kanadagås Et ind. 19.5.1986.
- Brunnakke En hunn ga tydelig til kjenne at den hadde unger i området sommeren 1988 (Tøråsen 1988).
- Krikkand Det er grunn til å tro at arten hekker årlig, men lite er notert. Registrert 21.5.1977. En hann i hettemåketjernet i 1997.
- Stokkand Registrert 21.5.1977. En hann skremt opp fra dam i øst i 1997.
- Stjertand Hekkefunn: Den 29.5.1988 ble et par sett i et av tjernene, og den 5.6. ble hunnen skremt av reir med 9 egg. Etter noen uker ble området igjen besøkt, uten at arten ble sett (Tøråsen 1988). Arten er funnet hekkende bare noen få steder i Hedmark, helst nord i fylket.
- Toppand Sees årlig i tjernene, og hekker trolig hvert år (AT). Ikke sett 27.6.1997.
- Kvinand Opptrer sikkert årlig i tjernene. Holker og naturlige hulltrær gir hekkemuligheter. Registrert 21.5.1977. En uke gammel unge i tjern PN 065 728 den 27.6.1997.
- Myrhauk En hann jaget av måker 21.5.1977 (Byenstuen 1977).
- Trane Arten ble registrert 21.5.1977, og to par ble observert 31.5.1981. Fersk fjær ved tjern 643 i 1997. Også hørt i området eller like utenfor grensa 18.7.1998.
- Heilo I 1973 ble det sett ca. 20 ind. ved Kjerkholtjern 6.5., senere et varslende par. Også sett andre steder i området i 1973-77. Litt uventet ikke sett i 1997.
- Vipe Myrområdene hører til de bedre biotopene for arten på Hedmarksvidda (Skattum & Sonerud 1975b). Ikke sett i 1997.
- Brushane Våtmyra ved Kjerkholtjern hører til de få sikre lokalitetene på Hedmarksvidda, maksimum antall fugler sett 1970-75 var 8 av hvert kjønn 17.5.1973 (Skattum & Sonerud 1975b). Arten ble også registrert 21.5.1977. Arten er ikke sett etter ca. 1990 (AT). Dette er en utvikling som også er registrert i tilsvarende våtmarksområder i Oppland (Jon Opheim).
- Enkeltebekkasin Relativt vanlig, knyttet til de våteste myrpartiene og til sumpskog og bekkedrag med vier.
- Storspove Registrert som hekkefugl i 1975-86. Varslende i øst i 1997.
- Småspove Området omtales som hekkelokalitet av Haftorn (1971). Reirfunn ved Kjerkholtjern 1980-86. Varslende nord for tjernet i 1997.
- Gluttsnipe Den vanligste vadefugl på søndre del av Hedmarksvidda. Varslende langt vest, hørt i fluktspill ved dammene i øst, og et svært hissig par i nordøst, bl.a. ved tjern PN 073 739, i 1997.
- Grønnstilk Relativt vanlig, men ble i perioden 1970-75 vurdert å ligge etter gluttsnipe, de to spovene og vipe i antall. Varslende langt vest og hørt i fluktspill ved dammene i øst i 1997.
- Svømmesnipe I mai ca. 1995 ble 2-3 ind. sett i tjern 648 m o.h.
- Hettemåke Tjernet 648 m o.h. har fine småholmer egnet for reirplassering. Første hekking fant sted i 1970 (1 par). I 1972 ble 15 fugler sett. I 1973 ble det sett ca. 150 fugler 6.5., og ca. 15 par gikk til hekking. I 1974 ble ca. 40 voksne og 10-15 unger sett 18.6. Året etter ble det talt ca. 50 voksne i kolonien den 23.5. (Skattum & Sonerud 1975b). På begynnelsen av 1980-tallet var det to kolonier på til sammen 150 par, mens det i 1994 hekket ca.

- 15 par (Tøråsen 1995). I 1993 rapporterte oppsynsmannen at måkebestanden var gått noe tilbake, mens de i 1994-95 på det nærmeste var forsvunnet. I 1997 varslet det bare 8 ind.
- Fiskemåke Det har gjerne vært noen spredte par i området, i hvert fall hekker arten enkelte år ved Kjerkholtjern. Ikke sett med hekkeatferd i 1997.
- Jordugle Et ind. observert ved Kjerkholtjernet 1.7.1973, og hekkefunn i 1974 (A. Berg).
- Heipiplerke Hekker på de større myrene i regionen, reir er funnet ved Kjerkholtjern. Et syngende ind. i øst i 1997.
- Gulerle En av karakterfuglene på søndre del av Hedmarksvidda, vanlig på myrene i hele området. Varslende ved Kjerkholtjern, sør for tjern 643 og langt øst i 1997.
- Blåstrupe Tre syngende hanner 29.5.1988 (Tøråsen 1988). Arten synes å ha holdt til her bare dette ene året, trolig pga. sein snøsmelting i fjellet.
- Sivspurv Syngende 400 m sørvest for Kjerkholtjern og ved dammene i øst i 1997.

Andre fuglearter

- Tårnfalk Reir med 4 unger i kråkereir på en skogholme ute i myrområdet i 1998.
- Dvergfalk På 1980-tallet og fram til ca. 1995 hekket arten i ulike kråkereir på en skogholme ute i myrområdet.
- Haukugle Hekkefunn før 1987 (Bye m.fl. 1987). Varslende ind. ved hul stubbe våren 1988 (Tøråsen 1988). Et ind. sett like nord for reservatet 27.12.1997.
- Tretåspett Trolig vanligste spette i området. Reir med store unger funnet i juni 1985, og i 1998, i nordkant av reservatet (Kjell Isaksen). Tydelig «ringing» på flere graner i sør sett i 1997.
- Sanglerke En sjelden art på høyereliggende myrer. Ved Kjerkholtjern ble syngende enkeltind. hørt 24.5.1972, 17. og 26.5.1973, og 2 syngende fugler 1.7.1973. Også 27.6.1997 sang et ind. en kort strofe 300 m sørvest for tjernet.
- Tornskate Arten var i ekspansjon på 1960- og 1970-tallet. Lenger sør, i Vang Almenning, ble arten funnet hekkende i 1970. Par med utfløyne unger ble sett ved Kjerkholtjern 27.7.1975.
- Varsler Enkeltfugler ved Kjerkholtjern 1.7. og 19.8. 1973, og fire ind. (par med unger?) samme sted 27.7.1975.
- Gråsisik Store bestandstopper på Hedmarksvidda 1970 og 1974, og arten hekket trolig alminnelig. Nylig utfløyne unger 19.6.1975. Ganske sikkert var arten tallrik her også i sisikåret 1996.

Pattedyr

- Bjørn Spor ble sett på to oppsynsturer i 1992. I 1996 ble det sett bjørn i reservatet, sau ble slått her, og det ble jaktet på bjørnen. Også i 1997 ble det sett spor, og i 1998 var reservatet et fast gjennomfartsområde for bjørn. Oppsynet så ferske spor på ni av sine turer dette året.
- Gaupe Et dyr ble observert i området i 1996, og spor ble sett i 1997.
- Ulv Et dyr gjestet området ca. 23.6.1997, og den 25. ble det funnet drept sau.
- Elg Vanlig forekommende art.
- Rådyr Ganske vanlig i sommerhalvåret.

Villrein Særlig storbukker har brukt området fra ca. 1985-90, trolig årlig. Det ble sett 6 bukker under feltarbeidet i 1997, og 7 dyr ble sett her 10.8.1998 (Laila Johansen).

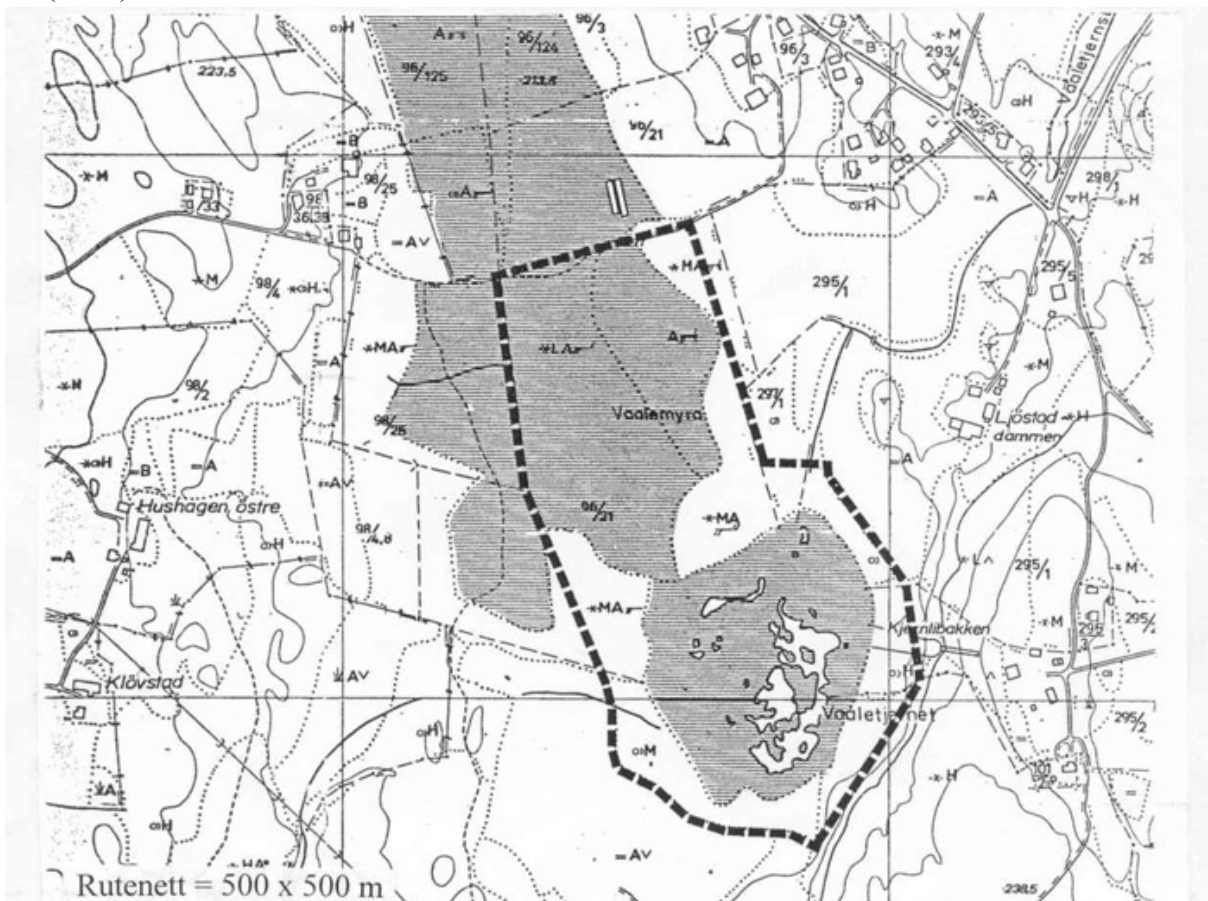
Endelausmyrene har en variert fauna av våtmarksfugler. Smålom er fast etablert som hekkefugl, og de forventede ande- og vaderartene synes å hekke i lavt til normalt antall. Stjertand har hekket ett enkelt år. Hettemåka er i våre dager nede på et lavt nivå, og brushane er blitt borte som hekkefugl. Et artig innslag er sanglerke, som ellers er en svært sjelden art på høyereliggende myrer.

Våletjern

Kartblad	1916 II Tangen	
Kommune	Stange	
Areal	130 daa	
Høyde	500-520 m o.h.	
Undersøkt	1944-77	Johan Kielland-Lund, Per Nøkleby, Tore W. Evensen
	1975	flere besøk Maartmann (1975a,b)
	1984	6 besøk Ødegaard (1984)
	Besøkt mange ganger årlig fra 1984 av oppsyn Erling Maartmann, Torger K. Hagen og Arnfinn Tøråsen	
Oppsummering	Tøråsen (1994)	
	1997	28.4. Jon Bekken
		4.6. Jon Bekken, Arnfinn Tøråsen
		28.6. Jon Bekken, Kjell Isaksen
	15.8. Jon Bekken	

Kort karakteristikk

Våletjern ligger i en forsenkning i landskapet, ca. 2 km sørøst for Stange sentrum. Tjernet er omgitt av dyrket mark og skog. Det meste av Vålemyra, som stort sett er tresatt med furu, inngår i verneområdet. Tjernet ligger på næringsrike kambro-silurbergarter og er naturlig eutroft. Det er tidligere senket. Langs bredden finnes tette belter av bredt dunkjevle og takrør. Lauvskogsamfunnene rundt tjernet er av rik og ekstremrik type. Det er knyttet både botaniske og limnologiske interesser til Våletjern pga. den rike vegetasjonen og fordi det er et av de få gjenværende naturlig næringsrike tjern på Hedemarken. Lokaliteten er et klassisk prøvetakingsfelt for pollenanalytiske undersøkelser. Vegetasjonen er beskrevet av Wold (1983).

Våtmarksfugler

Beskrivelsen nedenfor bygger i hovedsak på Maartmann (1975a,b), Tøråsen (1994), oppsynsrapporter og feltarbeidet i 1997. Fra de seks årene 1978-83 foreligger det nesten ingen observasjoner.

Dvergdykker Enkeltindivider ble sett 25.7.1971 og 24.7.1973. I 1976 ble én fugl sett fra 21.5. og ut mai. Den ble borte for så å dukke opp igjen 28.6., og 25.7. ble to fugler observert. Neste dag observerte Tore W. Evensen to voksne og fire små unger. Dette er eneste hekkefunn av arten vi kjenner til i Hedmark. Året etter ble én fugl sett 12.5. og to ble sett 22.5. Til tross for nesten daglige besøk ble arten ikke sett mer dette året, og heller ikke senere år.

Horndykker Arten har opptrådt mer eller mindre regelmessig om våren og forsommeren helt siden 1944. I 1984 ble 3 ind. sett i mai, og 15.7. ble en voksenfugl og en unge sett. Dette var første påviste hekking i tjernet, og den ble også funnet hekkende i 1985-86, og sannsynligvis hekkende i 1987. Igjen et hekkende par i 1989, og par ble sett i 1990-91, uten at hekking ble påvist. Ikke sett i 1992-93, men i 1994 vokste 3 unger opp. Også i 1995 ble 3 unger observert. Hekkeforsøk i 1996, og også i 1997 ble arten sett, uten mistanke om hekking. I 1998 ble opptil 3 ind. sett 11.5., men arten hekket trolig ikke. En død fugl funnet 22.7. Også i 1999 ble arten sett hele sesongen, uten tegn til hekking.

Gråhegre Sees årlig i august/september. I 1990 og 1993 ble arten også sett i mai.

Knoppsvane Arten ble ikke registrert før i 1993, da ble et par sett 24.4. og 9.5. Året etter hekket de, men de 3 ungene forsvant etter kort tid. Akkurat det samme gjentok seg i 1995. Et ind. sett 9.5.1996. I 1998 hekket et par og fikk fram tre unger, i 1999 levde 7 unger opp.

Grågås Et ind. 25.5.-3.6.1974.

Brunnakke Sjelden gjest under vårtrekk; et par sett 15.5.1967, også notert i 1996 og 1998.

Krikkand Hekker sannsynligvis hvert år, unger sett også i 1997. Ellers søker flokker næring her, noen ganger ganske mange ind. i forhold til tjernets størrelse. Utover sommeren 1984 beitet det opptil 20 hanner. Den 28.4.1997 lå det 38 ind. her. Ungekull påvist i 1999.

Stokkand Hekker med minst ett par hvert år, unger sett også i 1997. Også i 1998 og 1999 ble hekking påvist.

Stjertand Trekkgjest i tidligere år; par ble sett i 1965, 1966 og 1967.

Knekkand Par og enkeltfugler er sett i april-mai 1974, 1975, 1990 og 1993. Bare førstnevnte år ble arten sett i juni; en hunn 20.-23.6.

Toppand Årlig gjest på vårtrekk, f.eks. 11 ind. 10.5.1992. Ingen hekkefunn.

Kvinand Årlig trekkgjest i lite antall.

Laksand Årlig trekkgjest, er trolig blitt mer vanlig de senere år.

Sivhauk En hunn/ungfugl observert 15.5.1987.

Fiskeørn Enkeltind. er sett fiskende i tjernet fire ganger i 1972-1976, en gang også to fugler. Ett ind. sett i 1990.

Vannrikse Ifølge Johan Kielland-Lund kunne arten høres ved tjernet hele sommeren i perioden 1944-70. I 1976 så Tore W. Evensen to ind. den 28.8. Etter dette synes ikke arten å være påvist ved tjernet.

Myrrikse Ifølge Johan Kielland-Lund kunne arten høres ved tjernet hele sommeren i perioden 1944-70. Den eneste observasjon etter dette er et ind. hørt 20.6.1997.

Sivhøne Arten hekket trolig allerede 1958 eller 1959, da ble en ungfugl skutt. Deretter hekket den trolig ganske årvisst, og i 1964 ble et reir med 5 egg funnet, og nok en

- ungfugl ble skutt under andejakta. I 1974-75 ble hhv. 1-3 og 1-4 ind. sett jevnlig. I 1975 ble det påvist ett eller muligens to kull, i 1976 to kull, og i 1977 ett kull. Etter dette synes arten å ha vært helt borte til 1991, da ble 2 ind. sett jevnlig. Senere er sivhøne såvidt sett i 1992, 1994, 1995 og 1998. I 1999 hekket et par og fikk fram to unger.
- Sothøne Første gang arten ble sett var 1.5.1968. I 1974 hekket to par, og den 17.5. ble 5 ind. sett. Trolig hekket to par årlig fram t.o.m. 1986. I 1987 ble 1-2 ind. sett uten at hekking ble påvist. Etter dette er enkeltfugler sett i 1991, 1994 og 1996, men hekking er ikke påvist. Enkeltfugler ble sett 24.8.1998 (ungfugl) og 20.8.1999.
- Trane Ble tidligere av og til sett om våren når de gikk ned på myra for å hvile, f.eks. 8 ind. i 1973 (T.W. Evensen).
- Vipe To par hekket innen en radius på 500 m fra tjernet fra ca. 1950 og utover. Ingen observasjoner fra 1984 og senere.
- Brushane Sjelden gjest på vårtrekket; en flokk på 30 ind. 9.5.1975.
- Enkeltbekkasin Tore W. Evensen så og hørte arten årlig og mente at den sannsynligvis hekket. Ingen tegn til hekking de senere år.
- Storspove Hekket på dyrket mark rundt tjernet på 1950- og 1960-tallet, reirfunn bl.a. 27.5.1967. Få observasjoner de følgende år, og ikke sett etter ca. 1980.
- Sotsnipe Sjelden høsttrekkgjest; 1 ind. 29.7.1976 og 2 ind. 16.7.1979.
- Gluttsnipe Sees en sjelden gang på vårtrekk. Også et ind. 28.6.1997.
- Skogsnipe Sees på vårtrekket og hekker enkelte år i sumpskogen rundt tjernet; varslende ind. i 1993, 1995 og 1996, og et ind. tydeligvis med unger sørøst for tjernet i 1997. Arten hekket i 1998, og ble sett også i 1999.
- Grønnstilk Sees av og til på vårtrekket, også et ind. 28.6.1997.
- Strandsnipe Sjelden trekkgjest.
- Dvergmåke Et ind. 9.5.1974.
- Hettemåke Ifølge J. Kielland-Lund etablerte arten seg som hekkefugl i slutten av 1950-årene, og i 1961 og 1962 anslo Per Nøkleby hekkebestanden til 70-100 par. I 1967 talte han opp i overkant av 100 ind. her. I 1975 var hele tjernet en eneste stor hettemåkekoloni, og antallet ble anslått til minst 500 ind. Den 10.5.1981 ble antallet anslått til 300-500 ind. I 1984 ble anslagsvis 700-800 ind. talt opp 20.5., og den 16.5.1985 minst 1200 ind. Den 22.5.1986 ble det talt opp ca. 550 ind. Måkene forsvant i 1987 og hekket ikke igjen før i 1993, da med 70-75 par. I 1994 og 1995 hekket ca. 100 par. I 1996 hekket ca. 75 par, men alle måkene forsvant plutselig, og ingen unger ble produsert. I 1997 hekket igjen minst 100 par, og 28.6. ble ca. 350 voksne fugler talt opp. Den 15.8. var det fortsatt minst to tilsynelatende ikke flygedyktige unger og 6-8 varslende voksne fugler igjen. I 1998 var kolonien på 50-75 par, i 1999 på ca. 75 par.
- Fiskemåke Et par hekket 1962-68. Etter dette bare sporadiske observasjoner.
- Gråmåke Ungfugler sees sporadisk.
- Svarterne Et ind. 18.5.1976.
- Rørsanger Syngende ind. 29.7.1987, 2.6.1991, 28.6.1997 og 22.6.1998. (Den 18.5.1992 ble en ubestemt rør-/sivsanger hørt.)
- Sivspurv Årlig hekkefugl, trolig flere par.

Andre fuglearter

- Lerkefalk Enkeltind. sett i 1995 og i august 1996. Sett jaktende på svaler flere ganger i 1999.
- Rugde Registrert ved tjernet i 1996.
- Gjøk Hørt ved tjernet 8.6.1998.

Nattravn Ifølge Tore W. Evensen var den ikke uvanlig å se tidligere, men den er ikke sett etter 1970. Et ind. ble skutt under andejakta i 1968.

Tårnseiler Arten jakter jevnlig over tjernet og høster av den store insektproduksjon.

Grønnspekk En ropende fugl ved hoppstillaset 15.8.1997.

Dvergspett En hann sett ved tjernet 11.4.1995.

Låvesvale Arten sees regelmessig på insektjakt. Enkelte år brukes takrørbeltene som overnattingsområde for låvesvaler, i slutten av august 1985 overnattet flere tusen ind., og i august/september 1995 min. 1000 ind. I 1999 min. 500 ind. den 11.8.

Taksvale Arten sees regelmessig på insektjakt.

Gransanger En syngende hann 28.4.1997, ikke registrert senere på sesongen.

Pattedyr

Mink Spor sees av og til, f.eks. nov. 1998.

Rødrev Arten har tilhold i og rundt reservatet hele året, sett f. eks. 1.7.1999.

Hare Arten har tilhold i og rundt reservatet hele året.

Ekorn Arten sees årvisst.

Rådyr Arten har tilhold i og rundt reservatet hele året.

Elg Arten har tilhold i og rundt reservatet hele året.

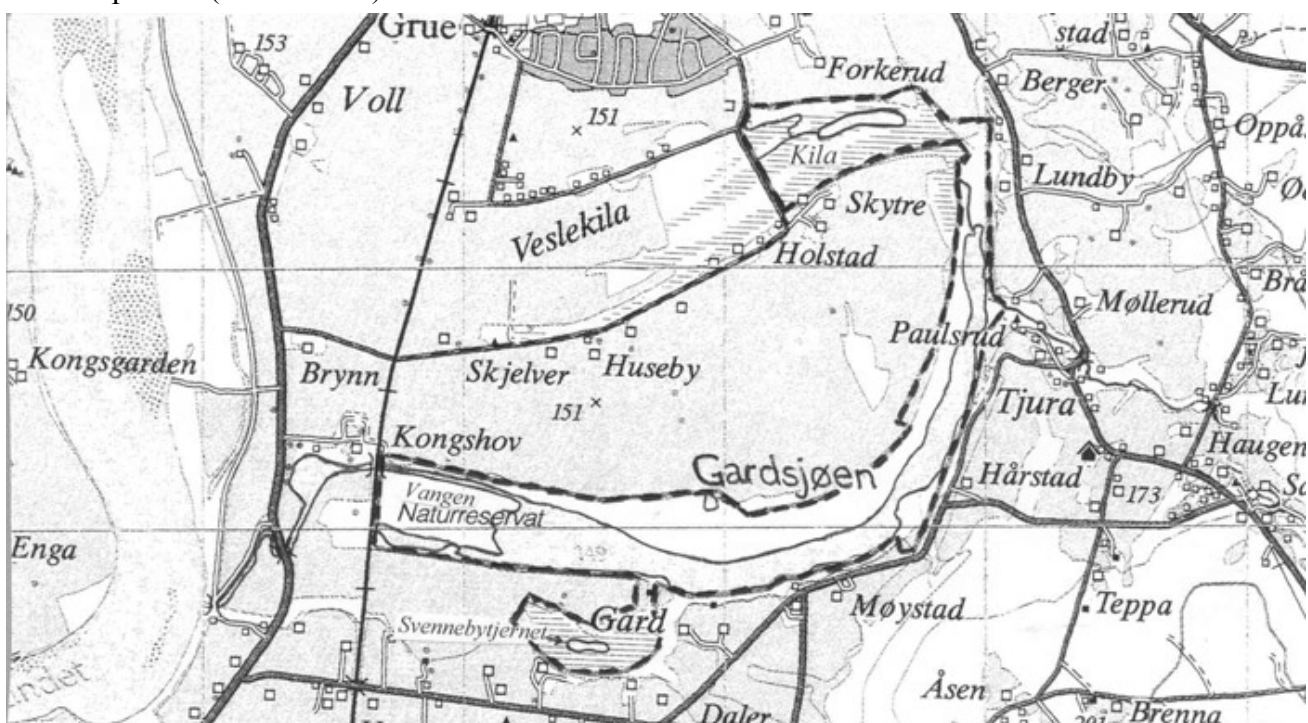
Våletjern har til tross for sitt beskjedne areal et stort mangfold av våtmarksfugler. Den dominerende arten har de fleste årene vært hettemåka. Arten har med enkelte opphold og i varierende antall hekket her siden slutten av 1950-årene. I ly av måkenes varsling og beskyttelse hekker dykkere, riksefugler og ender. Sivhøne har i perioder hekket fram til våre dager, mens sothøne stadig er sett, men ikke funnet hekkende etter 1986. Den eneste kjente hekking av dvergdykker i Hedmark fant sted her i 1976. Fra 1994 har også et knoppsvanepar hekket i tjernet.

Gardsjøen

Kartblad	2015 I Brandval	
Kommune	Grue	
Areal	1.300 daa	
Høyde	149-160 m o.h.	
Undersøkt	1973-77	Nesholen m.fl. (1973a,b), Sollien m.fl. (1976, 1977)
	1977 4. og 6.5.	Maartmann (1977a)
	1980 10.8.	Jon Bekken
	1982-83	Ole-Johnny Myhrvold, Johnny Henriksen
	Besøkt mange ganger årlig fra 1982 av oppsyn Birger Nesholen (BN) og Tor Håby (TH)	
	1997 20.4., 27.8. og 27.9.	Jon Bekken

Kort karakteristikk

Reservatet ligger like sør for Kirkenær sentrum, på østsida av jernbanen. Gardsjøen er en grunn, næringsrik kroksjø, som fram til for 1000-1500 år var en del av Glommas løp. Sjøen er stort sett adskilt fra dyrket mark med en smal brem med tett lauvskog. Rundt Kila (våtmark mellom Forkerud og Skytre) i nord og Svennebytjernet i sør ligger våte myrområder. Særlig Kila er overgjødslet og hadde i 1997 meget beskjedent siktedyp. I vest mot jernbanen ligger Vangen, et stort fuktengareal med spredte busker. I tørre sommerperioder blottlegges små mudderområder langs stranda i østkant av dette området. Utenfor reservatet, mellom jernbanen og riksveien, ligger et beiteområde med en utvidelse av utløpselva, Noret, hvor det ofte finnes en del våtmarksfugler i trekktidene. Langs sør- og østsida av sjøen går det en bratt skråning opp til en terrasse, som i sin helhet er dyrket opp. Terrassen ble avsatt i en bredemt sjø ved slutten av istida, og Glomma har senere gravd ut denne erosjonskanten. Ellers er terrenget i stor grad flatt. Vegetasjonen ble undersøkt i 1985, og det ble registrert 162 karplanter (Sævre 1985).

Våtmarksfugler

I 1973 ble det foretatt en hekkeregistrering i hele det området som senere ble reservat. Feltarbeidet ble utført fra daggry til kl. 08.00-09.00 om morgenen 11 dager i perioden 15.6.-4.7. Registreringene ble utført som linjetakseringer, hvor 2-3 mann gikk parallelt. I åpne områder ble det trukket et tau mellom personene, for lettere å oppdage hardt-trykkende fugler. Med supplerende observasjoner fra 1974-77 kunne Sollien m.fl. (1977) summere opp antall fuglearter sett i området, inkludert det nærmeste partiet ut mot Glomma, til 140. Av disse ble 46 påvist hekkende. Tilleggsopplysninger for noen arter er hentet fra Sollien m.fl. (1976).

[Smålom To ind. i Noret, like utenfor reservatet, tidlig om morgenen 27.8.1983.]

Storlom Arten var pr. 1977 påvist som sjelden trekkgjest. Et ind. den 2.6.1996.

Toppdykker Et ind. i vest 4.5.1977 (Maartmann 1977a). Et ind. 11.10.1996 (TH). I

Gjesåssjøen, som ligger ca. 25 km lenger nord, har arten hekket i 1997-99.

Gråhegre Pr. 1977 var arten påvist som spredt og fåtallig trekkgjest. De fleste besøkende hegrer er trolig ungfugler på næringsstreif. Et ind. nær riksveien like vest for reservatet tidlig om morgenen 19.9.1982. I 1991 hele 8 ind. 10.9. I 1992 ble 5 ind. sett 25.7. og 1 ind. så seint som 25.10. I 1995 5 ind. 13.7., og i 1997 2 ind. 24.7. og 27.8.

Knoppsvane Et par bygde reir og begynte å legge egg i 1970, dette er den første kjente hekking i Hedmark (Bekken 1991a). Etter at 5-6 egg var lagt ble imidlertid reiret ødelagt av ustabil vannstand og stor publikumstilstrømming. I 1971 eller 1972 skal arten igjen ha forsøkt å hekke, uten å lykkes. Hver vår 1973-77 var det svaner til stede, i 1973 opptil 12 ind. Den 9.5.1981 lå det 1 ind. i Kila og 3 ind. mellom reservatet og veien i vest (JB, m.fl.). I 1993 så det lenge ut til at et par skulle etablere seg i Kila, men ustabil vannstand var trolig årsaken til at de ga opp. Den 6.5.1994 lå 1 ind. i sjøen, og den 16.6.1997 ble 2 ind. sett i flukt over.

Sangsvane Status pr. 1977: Sees spredt og fåtallig på trekk. På 1990-tallet sees den mer tallrikt: Ettervinteren 1992 var mild, og svaner holdt til ved Tjura mot Hårstad. Fra 15. til 30.3. økte antallet fra 8 til 22. Utover til 15.4. var antallet 2 til 6. Den 23.11. var igjen et par med 2 unger av året til stede i sjøen. Våren 1993 var 21 svaner på plass ved Tjura 19.3., og maks. antall 52 ind., 39 av dem ved Tjura, 28.4. I 1995 ble det notert ny rekord den 9.4., med 68 ind. i sjøen ved Tjura. Den 10.4.1996 lå det 34 ind. i sjøen, og samme dato i 1997 39 ind. I 1998 ble arten nesten ikke sett, men i 1999 var antallet oppe i 55 den 1.4. og 58 den 14.11.

Sædgås Et ind. holdt seg sammen med 12 knoppsvaner 22.-23.5.1973.

Tundragås Et ind. gjestet området flere dager i månedsskiftet juli/august 1987. Den holdt seg sammen med kanadagjess, og hadde en uvanlig markert øyering, men pannebless og størrelse viste at det var ei tundragås. (Fuglen ble også rapportert inn som dverggås.)

Grågås Et ind. sammen med ni sangsvaner ved utløpet av Tjuraåa 5.4.1986 (BN). Videre 2 ind. 6.4. og 5 ind. 9.4.1995, og 1 ind. 10.4.1997 (TH).

Kanadagås Det første kjente ind. i Grue ble sett 20.4.1973 (Grindertjernet). I 1976 ble det i kommunen satt ut 40 ungfugler i regi av utmarkslagene/skogeierlaget. Etter hvert økte antallet fugler. I sjøen ble det sett opptil 50 ind. høsten 1984 og 50-75 ind. høsten 1985, også vanlig om våren (BN). I august-september 1991 rapporterte oppsynet om mye gås, uten at tall ble nevnt. Ettervinteren 1992 var mild, og kanadagjess holdt særlig til ved Tjura mot Hårstad. Fra 15.3. til 15.4. varierte antallet mellom 20 og 44 ind. Samme høst var antallet maks. 93 ind. 12.10. Den 28.4.1993 lå det 74 kanadagjess i sjøen, og den 11.9. var det 164 ind. ved utløpet fra sjøen. 11 dager senere var tallet 133. Høsten 1996

- økte antallet utover til 69 ind. den 11.10. Det høyeste antallet som ble notert i 1998 var 28 ind. den 19.9., i 1999 62 ind. den 1.4. Hekking: Bare én observasjon foreligger; par med 5 unger i august 1987 (Harald K. Johnsen).
- Gravand En hunn 18.4.1976. I 1995 hele 7 ind. 15.9., avtagende til 4 ind. 17.9. og 2 ind. 20.9.
- Brunnakke Spredt og fåtallig fugl under trekket. 12 ind. 4.5. og 15 ind. 6.5.1977. I 1992 6 ind. 12.5., og i 1993 1 ind. 26.4. I 1996 5 ind. 8. og 18.5. og 1 ind. 2.6., om høsten 4 ind. 7.8., 7 ind. 14.9., og 5 ind. 26.9.
- Krikkand Arten hekker vanlig. Under trekket er flokker på ca. 100 ind. ikke uvanlig: Ca. 100 ind. 4.5. og ca. 65 ind. 6.5.1977. I 1992 ble de første 12 ind. sett 11.4. og maks. antall var 110 ind. 19.4. Minst 200 stokkender/krikkender 14.8.1992. Minst 50 ind. 25.8. 1995. Maks. antall i 1997 var minst 85 ind. 27.8. Av disse lå ca. 35 ind. i Kila, og her lå det også en bare 2-3 uker gammel unge. Den 27.9. lå det 45 ind. s.s.
- Stokkand Lokalt er en viktig rasteplass. Våren 1992 var 10 ind. på plass allerede 15.3., økende til 40 ind. 30.3., og maks. antall var 100 ind. 15.4. Minst 200 stokkender/krikkender 14.8.1992. Våren 1993 ble det talt opp 74 ind. 11.4., og minst 100 ender, mest stokkender, ved utløpet 24.8. s. år. Minst 60 ind. 25.8. 1995. Utover høsten 1996 økte antallet til 178 ind. 22.10. Maks. antall i 1997 var minst 180 ind. i Kila 27.9. Flokken lettet og fordelte seg på ulike deler av sjøen. Den 1.4.1999 ble det telt opp 225 ind. i reservatet. Arten hekker forholdsvis fåtallig.
- Stjertand Sjelden gjest, et par 30.4.1970.
- Knekkand Sjelden gjest; en hann 30.4.1992 (A. Tøråsen).
- Skjeand Arten besøker trolig sjøen årlig, helst i april-mai. Seks obs. av par og enkeltind. på vårtrekk i perioden 1970-76. En hann 9.5.1981 i vest (JB, m.fl.), og et par 22.4.1984 (BN). En hunn 16.7.1992 i vest, og et par i vanndam på jorde ved Svenneby 16.5.1993 (TH).
- Taffeland Arten sees en sjelden gang på trekk; 4 ind. 4.5. og 1 ind. 6.5.1977.
- Toppand Arten sees forholdsvis sjelden på trekk; 8 ind. 4.5. og 10 ind. 6.5.1977. To ind. 3.5.1992, og 5 ind. 29.4.1995.
- Bergand En hann primo mai 1971, og minst et ind. våren 1974.
- Kvinand Arten raster under trekket, på 1970-tallet ofte i antall av ca. 25 ind. I 1992 var 2 ind. på plass allerede 15.3.
- Laksand Sees i antall opptil 10 ind. på vårtrekk: Et par 11.4.1971 og et par samme dato 1972. Igjen 11.4.1992 var det 7 ind. i sjøen, den 15.4. 5 og den 19.4. 2 ind. og den 12.5. 4 ind. I 1993 3 ind. 26.4., og i 1995 10 ind. den 29.4. I 1996 ble 2-3 ind. sett i perioden 18.4.-18.5. I 1997 4 ind. 10.4., og i 1999 10 ind. den 28.3.
- Fiskeørn I perioden 1970-76 ble sjøen brukt som fast fiskeplass for et par som trolig hekket i kommunen. Også de siste årene er arten sett jevnlig: I 1992 ble et ind. sett 19.4. og 3.8. Enkeltfugler ved utløpet 20.7.1993, og 28.8., 10.9. og 14.9.1994. Igjen et ind. 29.4.1995, og 16.8., 1.9. og 6.9.1996. I 1997 ble enkeltfugler sett 24.6., 24.7., 27. og 29.8.
- Vannrikse Et ind. sett på kort hold på jernbanefyllinga 12.10.1971.
- Myrrikse Et ind. sang minst en måned sommeren 1951. Senere er et ind. hørt ultimo mai 1975, og et i månedskiftet mai-juni 1976.
- Sivhøne Et ind. skutt ca. 2.9.1971, og et ind. «sang» om nettene i månedskiftet mai-juni 1976.
- Sothøne En syk ungfugl ble funnet 17.4.1970, den døde kort tid etter. Igjen et ind. 7.5.1974.
- Trane Sees spredt og fåtallig på trekk (Sollien m.fl. 1977). Etter dette har antallet rastende traner økt betydelig. Den milde ettervinteren i 1992 var 2 traner til stede så tidlig som 27.3. Den 11.4.1994 rastet minst 100 ind. ved sjøen. Den 16.4.1995 rastet 59 ind. ved

- utløpet og 12 ind. ved Tjura. Samme høst søkte 39 ind. føde på jorde ved Kila 25.8. Noe mer moderate tall i 1996. Den 20.4.1997 var det stor aktivitet av traner i lufta over vestre del av reservatet. To av flokkene telte 31 og 36 ind. Mulig hekking i/nær reservatet: I 1991 rapporterte oppsynet at det var sett en ungfugl i potetåkeren på Skytre, like inntil reservatet. Også oversomrende, ikke-hekkende traner forekommer i området. De bruker et større område som omfatter Rønnåsmyra, Reinmyra, Silvatnet og våtmark/jorder rundt Gardsjøen. Sommeren 1990 ble det sett opptil 95 fugler, i 1991 150 ind. (Bekken 1991b). De siste årene har antallet traner i sommermånedene vært beskjedent.
- Tjeld** Sjelden streifgjest; et ind. i mai 1972.
- Dverglo** Et ind. hørt varslende gjentatte ganger sommeren 1973. Under trekk i 1972-73 ble flokker med opptil 15 ind. av dverglo/sandlo sett.
- Sandlo** Sees spredt og fåtallig på trekk. Under trekk i 1972-73 ble flokker med opptil 15 ind. av dverglo/sandlo sett.
- Heilo** Arten forekommer på vårtrekk, den største flokken våren 1973 var på ca. 300 ind. Den 3.5.1992 ble minst 25 ind. sett.
- Tundralo** Et ind. 20.9.1971, og 2 ind. 18.-19.9.1973.
- Vipe** Arten hekker spredt og fåtallig ved sjøen. På vår- og høsttrekk sees flokker på over 100 ind. (Sollien m.fl. 1977). I dag er det usikkert om arten hekker ved/nær sjøen. Flokk på 40-50 ind. på et nyhøstet jorde sør for sjøen 10.8.1980. Den 19.9.1982 holdt en flokk på over 100 ind. til like vest for reservatet, mellom riksveien og jernbanen. I august-september 1991 rapporterte oppsynet om mye vipe, uten at tall ble nevnt. Flokk på 20 ind. 29.4.1995. Minst 50 ind. 16.8.1997 på mudderflatene ved utløpet. Opptil 23 ind. (12.4.) våren 1999.
- Polarsnipe** 8-9 ind. 21.8.1970., og 1 ind. 26.9.1971.
- Dvergsnipe** Et ind. ble skutt primo september ca. 1965, ellers sett i antall opptil ca. 25 ind. i august til primo sept. 1972-73. Bare én vårobservasjon; et ind. 14.5.1972 (Nesholen m.fl. 1973a). Synes ikke å være sett i senere år.
- Temmincksnipe** Et ind. skutt primo sept. ca. 1965. Fire observasjoner (tre under høsttrekk) av 1-5 ind. i 1970-72.
- Myrsnipe** Arten er forholdsvis tallrik på trekk; høstene 1971-73 opptil 60-70 ind. (Sollien m.fl. 1977). Artens opptreden er avhengig av lav vannstand med blottlagte mudderflater. I 1991 var det gode forhold med ca. 100 vadere (fordelt på vipe, enkeltbekkasin og fire andre arter), en del av disse var trolig denne art. I 1997 4 ind. på mudderflater i vest 27.8. Den nedbørrike sommeren 1998 ga ingen passende områder, og arten ble ikke sett.
- Brushane** Arten er forholdsvis tallrik på trekk, den sees i flokker opptil 30-50 ind. (Sollien m.fl. 1977). Flokk på 15-20 ind. på et nyhøstet jorde sør for sjøen 10.8.1980. En hane i noe falmet praktdrakt 13.7.1993. I 1995 2-5 ind. i perioden 14.-20.9. I 1996 2 ind. 14.8., 5 ind. 16.8. og 3 ind. 16.9. I 1997 2 ind. 16.6., 9 ind. 27.8. og 5 ind. 29.8.
- Kvartbekkasin** Et ind. skutt høsten ca. 1967. Et ind. sett 12.10.1971, 2 ind. 14.10. og igjen 1 ind. 17.10. I 1973 3 ind. 4.-5.10.
- Enkeltbekkasin** Vanlig hekkefugl, under hekkeregistreringen i 1973 ble 8 territorier registrert.
- Dobbeltbekkasin** Ca. 10 ind. skutt på høsttrekk i perioden ca. 1966-71.
- Lappspove** Sjelden trekkgjest; 1 ind. 2.9.1972.
- Storspove** Arten sees spredt og fåtallig rundt sjøen, og det antas at den hekker. Under trekket kan flokker sees, f.eks. 19 ind. både 15.4.1992 og 29.4.1995.
- Sotsnipe** Sju obs. på høsttrekk av 1-4 ind. i perioden 1970-73.

- Rødstilk Sees en sjelden gang, helst på vårtrekk, gjerne 1-3 fugler. Dette var status pr. 1977. I de senere årene er den sett under høsttrekk: Et ind. 17.9.1995., og i 1996 2 ind. 14.8. og 5 ind. 16.8.
- Gluttsnipe En av de vanligste vaderne å se både på vår- og høsttrekk, helst i antall av 1-5 ind.
- Skogsnipe Sees spredt og fåtallig rundt sjøen. Hekking i sumpskog i/nær reservatet er sannsynlig.
- Grønnstilk Sees forholdsvis sjelden på trekk: 4 ind. 4.5. og 15 ind. 6.5.1977. I de senere årene gjerne 1-2 fugler, men den 31.8.1997 5 ind.
- Strandsnipe Et varsl. ind. under hekkeregistreringene i 1973. Sees fortsatt spredt og fåtallig rundt sjøen, og det antas at arten hekker.
- Svømmesnipe Et ind. 21.8.1970.
- Hettemåke Første koloni i Grue ble etablert ved Grindertjern allerede ca. 1951. I Kila ble en koloni etablert i 1973 med hele 300-400 reir. De fleste reirene ble ødelagt ved oversvømmelse i en kort flomperiode, under hekkeregistreringen var det 99 intakte reir. Trolig holdt denne kolonien seg noen år. På 1980- og 1990-tallet synes det ikke å ha vært kolonier ved sjøen. I 1992 ble 13 ind. sett 3.5., og deretter bare 1-2 fugler utover i sesongen. Våren 1996 ble maks. 20 ind. observert.
- Fiskemåke Hekker fåtallig/sjelden ved sjøen, og sees sjelden i større antall. Den 19.5.1995 holdt 20 ind. til her.
- Gråmåke 12 ind. obs. 24.5.1971.
- Svartbak Et ind. i mars måned i 1930-årene, og 2 ind. 1.5.1976.
- Makrellterne Sees spredt og fåtallig. I 1992 2-3 ind. fra 19.7. og utover. I 1996-97 ble 1-2 ind. stadig sett fra midtsommer og utover.
- Jordugle Tegn som tyder på hekking; 2 ind. sett i juli måned «en gang i 1930-årene», og 4 ind. sett sammen høsten ca. 1957. Det er all grunn til å tro at arten av og til gjester området under trekket.
- Heipiplerke Flere trekkende ind. ved Noret sør for Brynn 20.4.1997.
- Gulerle Forekommer jevnlig, men fåtallig på trekk vår og høst. Noen få ind. langs veien på sørsida av sjøen 27.8.1997.
- Fossefall Ett til flere ind. overvintret i utløpet av Tjuraåa (Sollien m.fl. 1977). Trolig er det fortsatt slik i dag.
- Blåstrupe Sees av og til under trekket; 1 ind. 27.8.1972, og 2 hanner 29.8. s.å.
- Sivspurv Takseringene i 1973 tydet på at ca. 40 par hekker ved sjøen og tilstøtende områder. Sett og hørt mange steder i 1997, men inntrykket var at det kanskje ikke er så stor bestand i dag.

Andre fuglearter

Sollien m.fl. (1977) har en fullstendig oversikt over de arter som var påvist i et noe større område rundt sjøen enn det som er fredet som reservat. De registrerte totalt 140 arter, og av dem ble 46 påvist hekkende. Her nevnes bare noen utvalgte arter. Observasjoner gjort av oppsynet i senere år er også tatt med.

- Spurvehawk Sikkert en art som jakter regelmessig i området; et ind. sett 22.8.1998.
- Lerkefalk Et ind. langs jernbanelinja ca. 1.9.1971. Et ind. 3.5.1992 (TH).
- Rapphøne Det fantes en fast stamme i området ca. 1920, og det antas at de hekket. Stammen forsvant imidlertid etter hvert, her som ellers i Hedmark.

- Åkerrikse Siste hekking fant sted mellom 1935 og 1940, og den siste fuglen ble hørt ca. 1950. Et ind. ble igjen hørt ca. 20.-23.7.1972.
- Rugde Sees spredt og fåtallig rundt sjøen, og det antas at arten hekker. F.eks. 2 ind. skremt opp 14.8.1996 og 23.8.1997.
- Skogdue To hekkinger ved sjøen i 1967, begge i holker.
- Turteldue Et ind. skutt 26.9.1971.
- Snøugle Et ind. sett sittende på et gjerde vinteren ca. 1963 (Gunder Aas).
- Hornugle Arten ble funnet hekkende i kanten av reservatet i 1986 og 1987 (BN).
- Hærfugl Et ind. på tunet på Rugsveen like ved sjøen 19.-20.11.1976.
- Gråspett Et ind. sett i 1968 eller 1969.
- Dvergspett En hann 20.8.1974.
- Gresshoppesanger En syngende hann like ved reservatet i hele juni 1984, og en syngende hann i første halvdel av juni 1987 like nord for reservatet (BN).
- Gulsanger Ett syngende ind. i 1973.
- Tornsanger Tre syngende ind. i 1973.
- Hagesanger 15 syngende ind. i 1973, i tillegg til en voksen med mat og to varslende ind.
- Munk To syngende ind. og et reir med egg i 1973.
- Kornkråke Et ind. ved sjøen våren 1966 eller 1967.
- Ravn To ind. sett 11.5.1999.
- Tornirisk Voksenfugl som matet flygedyktig unge ble sett under hekkeregistreringen i 1973.
- Rosenfink Den aller første kjente observasjon av arten i Hedmark ble gjort her. En hann sang 26.5.1973, og reir med 5 egg ble funnet 18.6. Samme år ble reir også funnet ved Åkersvika, Hamar.
- Snøspurv Den 30.3.1975 ble en flokk på hele 4.000-5.000 ind. observert. Den 5.4. s.å. 400-450 ind. samme sted.
- Hortulan Status pr. 1977: Sees spredt og fåtallig, antas å hekke. Arten synes ikke å være sett her i de senere årene, men territoriehevdende hanner er i 1996-98 registrert flere steder 7-8 km nord for og ett sted vel 2 km sør for reservatet (Svein Dale pers. medd.).

Pattedyr

- Ekorn Et ind. ved Svenneby 16.5.1993.
- Hare Finnes nok hele året innenfor reservatets grenser, f.eks. et ind. 3.5.1992.
- Bever Et ind. sett ved 18.5.1996. Ved Noret like vest for reservatet ble det i 1997 funnet gnag og fellinger fra 1996. I Kila ble det funnet både ferske og eldre beverfelling 27.9.1997. Ifølge Tor Håby finnes det ei beverhytte ved Tjuraåa. Den 8.4.1999 så han et ind. i reservatet.
- Rødrev Finnes nok hele året innenfor reservatets grenser. Oppsynet har sett rev en rekke ganger de siste årene. Under feltarbeidet i 1997 et ind. på Vangen 27.8.
- Rådyr Vanlig art i reservatet, sees nesten ved hvert besøk, særlig hvis man beveger seg litt innenfor kantvegetasjonen. Den 7.4.1994 ble 9 dyr sett ved Svennebytjernet, og den 29.4.1995 ble hele 10 dyr sett på et jorde ved Gard.
- Elg Finnes i området det meste av året, f.eks. 3 dyr sett 6.5.1994.

Fisk

Lokalkjente har kunnet fortelle at sjøen er særlig rik på stor gjedde og brasme. Ifølge Helge Hansen er rekorden for gjedde 16,5 kg, tatt på garn 1.5.1965. Siden han ikke kjente til noen systematiske undersøkelser av fiskebestanden, tok oppsyn Tor Håby i 1994 initiativ til og gjennomførte et prøvefiske. Det ble brukt en serie på 8 garn, med maskevidde fra 19 til 52 mm. Det ble fanget til sammen 86 ind. fordelt på 7 arter, se tabellen nedenfor. Det ble tatt prøver av kjøtt og lever med tanke på miljøgiftanalyser.

Art	Antall	Gjennomsnittsvekt (gram)
Abbor	11	130
Gjedde	7	721
Mort	19	66
Brasme	12	178
Vederbuk	10	426
Flire	26	109
Hork	1	35

Gardsjøen er viktig som trekklokalitet, slik den ligger som et attraktivt næringsøksområde tett ved trekkleden Glomma. Sjøen har mindre betydning som hekkeplass - til det er vannstanden i hekketida for lite forutsigbar. Det er påvist et stort spekter av våtmarksarter, blant dem til sammen 12 andearter og 23 vadefuglarter. Blant de mer tallrike artene er sangsvane, med et registrert maksimum på 68 ind., og kanadagås med opptil 164 observerte ind. Blant endene er det registrert opptil 200-250 stökkender og ca. 100 krikkender.

Seimsjøen

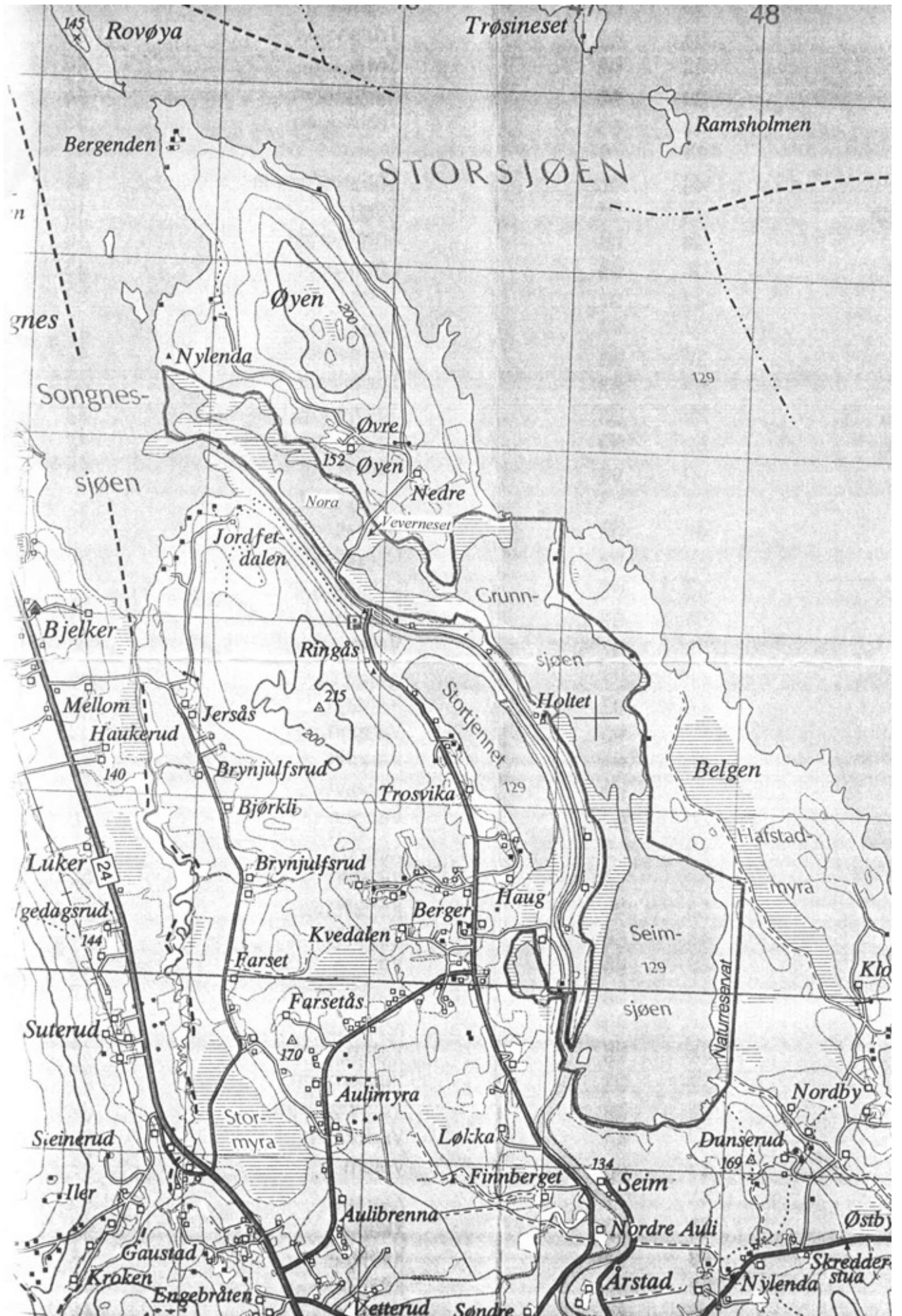
Kartblad	2015 IV Odalen
Kommune	Sør-Odal
Areal	3.300 daa
Høyde	129-135 m o.h.
Undersøkt	Fra 1975 og utover av medl. av Norsk Ornitologisk Forening. Fra 1975 til 1978 var Morten Eikeland (ME) aktiv, ellers er de fleste observasjoner både før og etter at oppsyn ble etablert gjort av Vidar Lilleseth. JB har besøkt området en til flere dager hver vår 1975-87, senere mer tilfeldig. 1976-77 10 besøk Erling Maartmann (1977a,b) Besøkt mange ganger årlig fra 1982 av oppsyn Trygve Ihler og Vidar Lilleseth 1997 4 besøk Jon Bekken (JB) Når ikke annet er angitt er observasjonene gjort av Vidar Lilleseth.

Kort karakteristikk

Verneområdet omfatter et gruntvannsområde i sørvestre del av Storsjøen i Odalen, vel 6 km nord for Skarnes. Lokaliteten er omgitt av barskog og dyrket mark. Den dyrkede marka er oftest skilt fra våtmarksområdet med en brem av lauvskog. I nordre del krysser bilveien til Øyen det smale sundet Nora på ei steinfylling. I sør er ca. 400 m av Oppstadåa, som her kalles Vesleåa, samt Vesletjernet, med i reservatet. Ved lav sommervannstand er det aller meste av Nora, Grunnsjøen og Seimsjøen så grunne at de ikke er farbare med motorbåt.

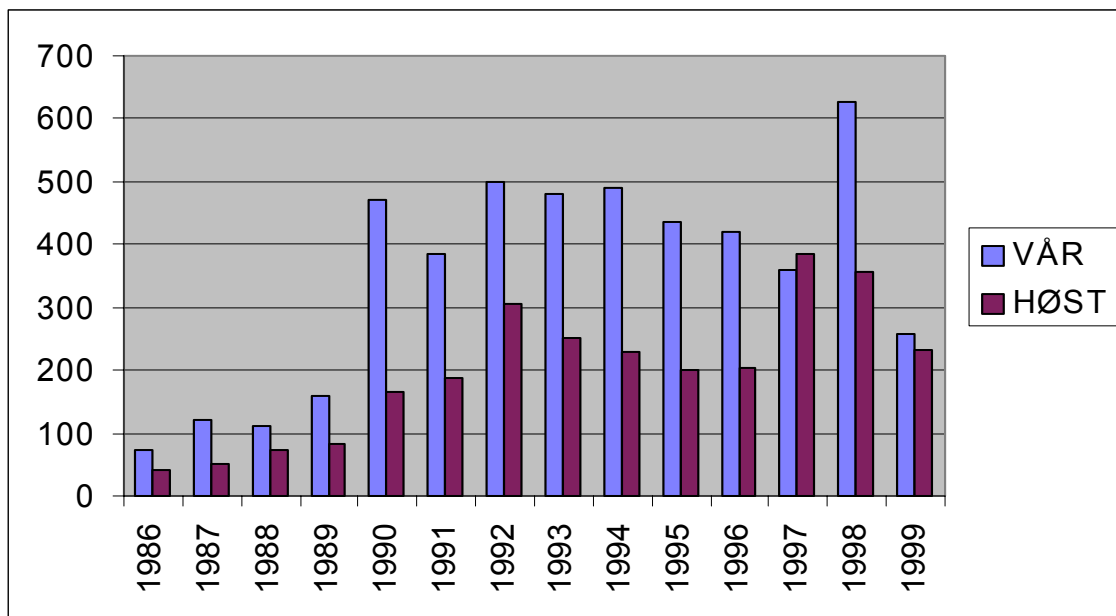
Storsjøen, Oppstadåa og Glomma danner et ganske unikt vannsystem med minimalt fall. Ved flom i Glomma strømmer det store mengder vann inn i Storsjøen. Tilsvarende fenomen (bifurkasjon) kan også oppstå i Vingersjøen, Nugguren og Mjøsa, men i Storsjøen skjer det årlisst. Magasineringsen av vann i sjøen antas å ha en positiv effekt på flomforholdene lenger ned i Glomma.

Vegetasjonen bærer preg av at jordsmonnet er gunstig, idet det forekommer omdannede sedimentære bergarter. Den flompåvirkede, gråordominerte skogen er velutviklet over forholdsvis store arealer. Her finnes et svært rikt innslag av trollhegg, og andre vanlige arter er gråselje og ørevier. Kantsoner mot dyrket mark har ofte grovvokst osp. Det er interessante innslag av flere floraelementer i området, hvor mange av artene har sin største tyngde i andre deler av landet. Dette gjelder f.eks. pors, mjølkerot og nordlandsstarr. Den sjeldne arten pilblad ser ut til å klare seg bra i området. Til sammen er det påvist 138 arter av karplanter (Sævre 1985).

Våtmarksfugler

- Smålom** Arten ble sett i Seimsjøen på 1970-tallet (Rolf Ihler). Et par med unge ble sett i Stortjernet nær midtre del av reservatet 13.9.1997; ungen var fullt flygedyktig og kan ha blitt klekt langt unna.
- Storlom** Sees årlig vår og høst, med maks. antall i Seimsjøen 12 ind. 30.4.1988 og i Grunnsjøen 9 ind. 26.4.1996. Vannstandsforholdene gjør det vanskelig for arten å hekke i Storsjøen, men det kan forekomme: Ca. 1966 fant Rolf Ihler en død, nesten flygedyktig unge på østsida av Belgen. I august 1998 gikk en voksenfugl og to unger i et fiskegarn som var strukket over det smale sundet mellom Nora og Grunnsjøen. Den voksne ble hjulpet fri, mens ungene omkom. Det er overveiende sannsynlig at disse var klekt i sjøen.
- Dvergdykker** Et ind. 14.4.1976 i Grunnsjøen (Johannes E. Anonby), og muligens samme ind. 1.5. s. år. i sørenden av Seimsjøen (JB; Bekken 1978).
- Toppdykker** Et ind. skutt i Seimsjøen høsten 1974 (Rolf Ihler), og et ind. sett samme sted 22.5.1977 av ME (Bekken 1978). Enkeltfugler i Grunnsjøen 27.4.1986, og i Midt-Nora 21.4.1998.
- Storskarv** Et ind. 14.10.1989 i Grunnsjøen, et ind. 27.5.1995 like sør for Nylenda, og et ind. 26.4.1998 i Grunnsjøen.
- Gråhegre** Sees i beskjedent antall vår og høst. Maks. antall er 6 ind. 7.9.1997 ved Seimsjøen.
- Knoppsvane** Arten sees regelmessig fra slutten av mars til flommen kommer. Maks. antall er 12 ind. 26.4.1996 i Grunnsjøen. Også i milde vinterperioder kan man treffe knoppsvaner her, f.eks. 3 ind. 24.1.1998. Hekking: I 1973 forsøkte et par å hekke i Nora, men reiret ble ødelagt av guttunger (Rolf Ihler). I 1997 bygde et par reir i Sør-Nora, og la 4 egg, men reiret ble tatt av flommen. Endelig i 1998 var hekkingen vellykket. Reiret ble lagt over på flåte, likevel var situasjonen kritisk under den lange flomperioden. Fem unger ble klekt den 12.6. To av dem døde etter noen dager, de øvrige tre vokste opp og kom på vingene. I 1999 ble reir påbegynt to steder, men flommen gjorde slutt på hekkeforsøkene.
- Sangsvane** En karakterart for området i trekktidene seinhøstes og på våren, og også midtvinters når det er åpent vann. Storsjøen, med reservatet som det viktigste delområde, har etter hvert vist seg å være et viktig næringssøksområde for arten. Når arealet med åpent vann krymper, drar fuglene videre til Nordre Øyeren og Øra ved Fredrikstad. Antallet fugler har økt betydelig de siste 25 år. På 1970-tallet var flokkene beskjedne, stort sett under 40 fugler, med maksimum på minst 84 fugler primo april 1976 (T. Ihler). Maksimum antall registrert på 1980-tallet var 180 fugler i Seimsjøen våren 1984 (T. Ihler). Noen rekordnoteringer i reservatet på 1990-tallet: 501 ind. 22.3.1992, 385 ind. 24.11.1997 og 627 ind. 14.4.1998. Høsttrekket har som regel sitt maksimum i annen halvdel av november, mens vårmaksimum kan variere fra begynnelsen av mars til slutten av april. Maks. antall fugler i 1999 var 258 den 10.4. og 231 den 19.10., altså markert lavere enn de foregående årene. Imidlertid fantes det disse dagene flokker i nærområdene rundt, slik at totaltallene var minst 453 og 312 ind. Det er det høye antallet sangsvaner som har gitt Storsjøen status som IBA (Internasjonal Bird Area) etter kriterier gitt av Birdlife International (Lislevand 2000). For vår- og høstmaksima 1986-99, se neste side.
- Sædgås/Kortnebbgås** Grunnsjøen 1975: 4 ind. 20.4. (ME), 5 ind. 27.4. (JB), og 6 ind. i flukt 6.8. (ME).
- Sædgås** Sjelden gjest; 3 ind. 5.5.1985 i Seimsjøen, og 2 ind. 14.4.1998 i Grunnsjøen.
- Grågås** Et ind. ved Seimsjøen 14.8.1975, og flokk på 12 ind. s. sted 23.3.1991. To ind. 27.3.1997 i Grunnsjøen.
- Grågås x Kanadagås (krysning)** Et ind. 16.11.1996 i Grunnsjøen (Bjørn Harald Larsen).

Vår- og høstmaksima 1986-99 for sangsvaner i Seimsjøen naturreservat.

Kanadagås Første kjente observasjon i kommunen var 2 ind. ved Korsmo barneskole ca. 26.-29.4.1977. Den 1.5. året etter ble et ind. sett lenger nord ved Storsjøen, ved Grønnerud i Nord-Odal (JB). Etter hvert er økende antall sett i reservatet. På 1980-tallet var maks. antall 28 ind. 24.11.1989. Høyeste antall hittil er til sammen 135 ind. 14.4.1998. Hekkeforsøk: I 1993 bygde et par reir på Grønntua, øya i åpningen mellom Seimsjøen og Oppstadåa, og la 5 egg, men reiret ble tatt av flom.

Gravand Sjelden gjest; en hann i Grunnsjøen 16.-21.4.1997.

Brunnakke Raster i området vår og høst, med lave antall om høsten. Maks. antall på 1970-tallet: Minst 100 ind. 1.5.1977 sør i Seimsjøen (JB). Maks. antall på 1990-tallet: 20 ind. 26.4.1992 i Grunnsjøen.

Krikkand Store flokker raster vår og høst. På 1970-tallet var antallet mye høyere enn i dag. Den 27.4.1975 ble antallet anslått til 300-500 ind. i Seimsjøen/Grunnsjøen (ME). Flere par hekker i reservatet.

Stokkand Store flokker raster vår og høst. Eksempler på høye antall er ca. 720 ind. i reservatet 18.4.1975, minst 400 ind. 18.4.1976, ca. 500 ind. i Grunnsjøen 22.4.1977, og samme antall 16.4.1990. Flere par hekker i reservatet.

Stjertand En forholdsvis sjelden gjest; en hann og to hunner i Grunnsjøen 15.-18.4. 1976, en hann 1.5.1985 og 1.5.1986 i Seimsjøen, og en hann 26.4.1996 i Grunnsjøen.

Knekkand Sjelden gjest; en hann i Grunnsjøen 26.4.1996.

Skjeand Sjelden gjest; en hann i Seimsjøen 2.5.1988.

Taffeland Sjelden gjest; en hann i praktdrakt 24.10.1981 i Nora (Knut Eie).

Toppand Sees på våren, maks. antall 1975-76 var ca. 40 ind., og den 1.4.1990 lå det 25 ind. i Seimsjøen.

Bergand Høsten 1972 el. 1973 ble en hunn skutt i Seimsjøen (Rolf Ihler). Tre hunnfargede ind. i Nora 8.11.1975, og 7 tilsvarende fugler s. sted 6.11.1976.

Svartand En hann og to hunner 1.5.1976 i Seimsjøen, og tre hunnfargede ind. 6.11. s. år i Grunnsjøen (JB). Hele 16 hunnfargede ind. 20.10. og 8.11.1977 i Sør-Nora (Maartmann 1977b).

- Kvinand** Et ganske stort antall raster vår og høst. Eksempler på høye antall er minst 165 ind. 24.4.1976, minst 100 ind. både 22.4. og 1.5.1978, 100-150 ind. 28.4.1980, og ca. 150 ind. 16.4.1981. Maksimum på 1990-tallet: Ca. 85 ind. både 9.3. og 24.11.1997. Flere par hekker i kasser og svartspetthull.
- Lappfiskand** En hunn sammen med 4 kvinender 27.10.1984 i Nora ved Nylenda (Knut Eie).
- Siland** Sees i lite antall vår og høst, gjerne 2-3 ind. To par 26.4.1992 i Seimsjøen. Arten hekker fåtallig i Storsjøen, men reir/kull synes ikke å være sett i reservatet.
- Laksand** Sees vår og høst, gjerne opptil 15 ind. Maks. antall er 30 ind. 26.4.1992 i Grunnsjøen.
- Sivhauk** Sjelden gjest; en hunn i Nord-Nora 8.5.1997. Arten skal også være sett tidligere år.
- Fiskeørn** Sees hele sommerhalvåret, gjerne fra 12.-14.4. og utover. Maks. antall 4 ind. 1.5.1997 i Nord-Nora.
- Sothøne** To ind. 8.11.1977 (Maartmann 1977b). Samme år 17.8. ble en voksen som matet en stor unge sett i Nusttjern 4 km sør for reservatet. Den 22.8. var ungen flygedyktig (JB).
- Trane** Sees i lite antall om våren, f.eks. 14 ind. 20.4.1975 (ME) og 12 ind. 2.4.1991.
- Tjeld** Sjelden gjest; et ind. 5.5.1985 ved Seimsjøen. Den 7.7.1975 ble 2 ind. sett på et skjær ved Nordby ca. 1 km øst for Seimsjøen (Berger Bergersen).
- Sandlo** Sjelden gjest; 3 ind. 14.8.1975 på mudderbanker nord i Grunnsjøen (JB).
- Heilo** Flokker på opptil 40-50 ind. gjester området om våren.
- Vipe** Småflokker sees om våren, maks. antall på 1970-tallet minst 50 ind. 18.4. 1975 (JB), maks. antall på 1990-tallet 12 ind. ved Grunnsjøen 16.4.1996. Hekker nær verneområdet, ved øvre Øyen. Enkelte år kommer arten usedvanlig tidlig, under feltarbeidet i 1997 var et ind. på plass 15.3.
- Temmincksnipe** Et ind. 8.8.1975 på mudderbanke nord i Grunnsjøen (ME).
- Myrsnipe** Sju ind. 14.8.1975 på mudderbanke nord i Grunnsjøen, og 5 ind. 28.8. og hele 34 ind. 12.9.1976 (JB). En usikker obs. av et ind. som lettet fra mudderbanke i Sør-Nora 25.8.1997.
- Brushane** En vår ca. 1965 spilte 6-7 haner på et delvis oversvømt jorde sør for Vesletjernet, 500 m sør for Stortjernet (Rolf Ihler). Den 4.-10.8.1975 ble 2-4 ind. sett på mudderbanke nord i Grunnsjøen. Den 28.8.1976 var det 4 ind. her (Morten Eikeland, JB). To ind. 2.-3.9. s. år. (Maartmann 1977a). På 1990-tallet har opptil 10-15 haner spilt hver vår på Grønntua, øya i åpningen mellom Seimsjøen og Oppstadåa. Dette er fugler på vei til hekkeområdene i høyereliggende strøk. Høsttrekk: To haner 25.8.1997 i Sør-Nora. Det var da så lav vannstand at mudderbunn kom til syne.
- Enkeltebekkasin** Arten kan ankomme tidlig om våren, f.eks. 31.3.1997, og kan raste i bra antall både vår og høst i gras- og starrrområdene, uten at det er særlig lett å angi eksakte tall. Høstmaksimum er anslått til minst 30 ind. Et ind. ble sett ved Seimsjøen så seint som 11.10.1975 (ME).
- Dobbeltbekkasin** Sjelden gjest; 1 ind. 6.-8.8.1975 ved Grunnsjøen (ME).
- Småspove** Sjelden trekkgjest; 3 ind. 11.8.1975 ved Grunnsjøen (ME).
- Storspove** Arten begynte å vise seg i kommunen langs Dysta, på grensa mot Nes, fra ca. 1920 (Ole Nygård). I reservatet er antallet som regel under 10 ind., men 17.4.1981 ble en flokk på ca. 27 ind. sett (JB).
- Sotsnipe** Sjelden gjest; et ind. 22.5.1977 ved Seimsjøen (ME).
- Rødstilk** Registreres vår og høst i lite antall, f.eks. 4-6 ind. 14.8.1975. Også registrert høsten 1997.
- Gluttsnipe** Registreres vår og høst i lite antall. Maks antall 8 ind. 4.5.1977 (Maartmann 1977a).

- Skogsnipe Registreres i lite antall årlig og helst på våren, maks antall 11 ind. 20.4.1975 (ME).
- Grønnstilk Registreres vår og høst i lite antall.
- Strandsnipe Raster i lite antall særlig på vårtrekk, og hekker flere steder i området.
- Steinvender Sjelden gjest; 8 ind. 17.8.1997 ved Grunnsjøen.
- Hettemåke Sees i moderat antall på våren. I 1975 ble fra 30 til 50-100 fugler sett ved mange besøk fra april til august. Den 14.8. viste 3-4 voksne fugler hekkeatferd (skurrende varselrop) ved Grunnsjøen, og flygedyktige ungfugler ble sett. Om disse var klekt her er vanskelig å si. På 1980-tallet synes høyeste antall å være 70-80 ind. ved Grunnsjøen 27.4.1986. Høyeste antall på 1990-tallet er 25 ind. s. sted 2.5.1997.
- Fiskemåke Arten sees i beskjedent antall, helst om våren, maks. antall minst 60 ind. 22.4.1978.
- Sildemåke Sjelden gjest; 1 ind. 11.5.1996 ved Seimsjøen, og 2 ind. 26.5.1998 ved Grunnsjøen. Knut Eie har fra ca. 1992 registrert en økende aktivitet av svartbak og sildemåke i Storsjøen.
- Gråmåke Voksne og ungfugler sees regelmessig, gjerne i antall opptil 15 ind. Lenger nord i sjøen kan arten hekke; i 1979 så Harald Håkenrud såvidt flygedyktige unger ved Svartholmen/Veslesvarten.
- Svartbak Sjelden gjest; en voksen fugl 27.4.1975 ved Seimsjøen. Knut Eie har fra ca. 1992 registrert en økende aktivitet av svartbak og sildemåke i Storsjøen.
- Makrellterne Opptil 5 ind. sees gjerne både vår og høst. Arten hekker/gjør hekkforsøk på de fleste av holmene og enkelte tanger/nes i sjøen. I reservatet er hekking kjent på 1970-tallet på sørøstspissen av Øyen og sørøst i Seimsjøen.
- Jordugle Sees av og til vår og høst, f.eks. 2 ind. 22.4.1977 (ME, JB). I 1987 hekket et par på ei hogstflate på østsida av Øyen.
- Heipiplerke Vanlig art på trekk.
- Gulerle Arten sees i moderate antall, særlig om våren.
- Blåstrupe Noen få ind. sees omtrent årlig på vårtrekk, og 25.8.1997 rastet 3-4 ind. langs veifyllinga mot Øyen.
- Myrsanger Syngende hanner er registrert ved Midt-Nora 8.6.1987 og 10.-12.6.1997.
- Sivspurv Vanlig hekkefugl.

Andre fuglearter

- Vepsevåk Hekking like utenfor reservatgrensa i 1993, og utfløyet kull på to unger på østsida av Øyen i 1998.
- Havørn Sjelden gjest; et ind. 31.8.1997 ved Bratthammeren/Øyenberget.
- Myrhauk Sees en sjelden gang vår og høst.
- Hønsehauk Hekking like utenfor reservatgrensa årlig 1994-99.
- Spurvehauk De spurvefuglrike kantsonene er gode jaktmarker, og arten sees hele året.
- Musvåk Sees ofte i reservatet, hekket i nærheten i 1994.
- Fjellvåk 1-2 ind. sees regelmessig på vårtrekk.
- Kongeørn Ungfugler er sett både vår, høst og vinter, f.eks. et ind. 12.3.1997 som fløy fra Øyenberget mot Rauåsen i sørvest.
- Tårnfalk Sees om våren i lite antall.
- Dvergfalk Sees om våren i lite antall.
- Lerkefalk Knut Eie hadde i perioden 1977-87 stadig kontakt med arten på skogkledde øyer og nes i begge kommuner. Flere av årene ble varslende voksne, samt ungfugler i

- august/september registrert. F.eks. i perioden 15.8.-11.9.1981 ble 2 til 3 ungfugler sett flere ganger i reservatet, men også på Bukkeneset og Rovøya. Et ind. daglig 6.-9.9.1997 ved Nord-Nora/Øyenberget.
- Vandrefalk Et ind. sett i 1985 ved sørenden av Seimsjøen (Ragnar Ødegaard).
- Jerpe Hekker i Øyenberget og sees i reservatet ved for eksempel Nylenda.
- Orrfugl Orrhaner beiter om våren i bjørker i reservatet, i antall opptil 8-10 ind.
- Fasan En liten stamme har holdt til i Oppstad i hvert fall siden 1960-tallet. Opptil én hane og fire høner er registrert i reservatet. En hane hørt i kantskogen vest for Seimsjøen 15.3.1997.
- Rugde Hanner i fluktlek, «rugdetrekk», sees regelmessig. Reir er funnet på Veverneset.
- Skogdue Sjelden gjest; 2 ind. 22.4.1977 ved Grunnsjøen (ME).
- Ringdue Vanlig hekkefugl.
- Gjøk Høres og sees i mai; Veverneset, Øyenberget og Ringåsberget.
- Hornugle Et ind. ved Vesletjernet 2.6.1991. Arten hekker i området i gode gnagerår.
- Perleugle Arten hekker i området i gode gnagerår.
- Spurveugle Arten sees av og til når den jakter her i vinterhalvåret. Hekking i 1991 ved Nylenda.
- Haukugle Sjelden gjest; et ind. 4.2.1990 på Årstadengen ved Grunnsjøen.
- Tårnseiler Arten jakter i området hele sesongen og hekker på flere av gårdene.
- Vendehals Arten hekket i 1988 på Veverneset.
- Grønnspett Arten er funnet hekkende flere steder i og ved reservatet, senest på Veverneset i 1999.
- Svartspett Arten er funnet hekkende flere steder i og ved reservatet.
- Flaggspett Vanlig hekkefugl i skog i og rundt reservatet.
- Hvitryggspett Sikre spor tegn i form av dype hull inn i kjernen på tynne ospestammer med trebukkangrep funnet våren 1989 og våren 1990 på nedre Øyen, like utenfor reservatet.
- Dvergspett Arten har vært i tilbakegang i lang tid, men her synes den å ha fast tilhold, den er sett alle år 1989-99. Arealet av lauvskog med godt innslag av døende og døde stammer med god insektproduksjon synes å være tilstrekkelig stor. Vellykket hekking (4 unger) på Veverneset i 1991, og hekkforsøk samme sted året etter. Hekkeforsøk i 1997 på Tangenga, nordre del av tangen mellom Nord-Nora og åa. I 1998 ble en hann sett 15.3. Et par ble sett på Veverneset 7.5.1999, men hekking ble ikke påvist. Hanner ble sett i reservatet også 2.4. og 6.10. dette året.
- Tretåspett Arten er to ganger funnet hekkende nær verneområdet; i Øyenberget i 1987, og på Belgen i 1993.

Spurvefugler

I reservatet og de nærmeste omgivelser av skog og dyrket mark har Vidar Lillesestet m.fl. registrert hele 72 spurvefuglarter. Disse er satt opp i tabellen på neste side:

x = arten er observert

H = hekkefugl

h = hekker trolig

Sanglerke	H	Ringtrost	x	Stjertmeis	H	Stær	H
Sandsvale	x	Svarttrost	H	Løvmeis	x	Gråspurv	h
Låvesvale	H	Gråtrost	H	Granmeis	H	Pilfink	h
Taksvale	H	Måltrost	H	Toppmeis	H	Bøkfink	H
Trepiplerke	H	Rødvingetrost	H	Svartmeis	H	Bjørkefink	x/H
Heipiplerke	x	Duetrost	H	Blåmeis	H	Grønnefink	H
Gulerle	H	Myrsanger	x	Kjøttmeis	H	Grønnsisik	H
Linerle	H	Gulsanger	H	Spettmeis	H	Tornirisk	x
Sidensvans	x	Møller	H	Trekryper	H	Bergirisk	x
Fossefall	x	Tornsanger	H	Tornskate	H	Gråsisik	x
Gjerdsmett	H	Hagesanger	H	Varsler	x	Grankorsnebb	x
Jernspurv	H	Munk	H	Nøtteskrike	H	Furukorsnebb	x
Rødstrupe	H	Bøksanger	H	Skjære	H	Konglebit	x
Nattergal	x	Gransanger	x	Nøttekråke	x	Dompap	x
Blåstrupe	x	Løvsanger	H	Kaie	H	Lappspurv	x
Rødstjert	H	Fuglekonge	H	Kornkråke	x	Snøspurv	x
Buskskvett	H	Gråfluesn.	H	Kråke	H	Gulspurv	H
Steinskvett	x	Svarthvit fl.sn.	H	Ravn	x	Sivspurv	H

Kommentarer til noen av artene:

Nattergal	En syngende hann 8.-10.6.1997 ved Ringås bru, noen titalls meter utenfor reservatet.
Tornsanger	Denne i regionen forholdsvis fåtallige arten hekker; reir ble funnet på Øyen hvert år i perioden 1995-98.
Løvmeis	To ind. 3.3.1990 i sørenden av Seimsjøen. To ind. 28.3.1991 på nordsida av Sør-Nora.
Kornkråke	Et ind. 6.6.1985 ved øvre Øyen.
Tornirisk	En hann og en hunn 18.4.1997 ved Ringås.
Bergirisk	Tre ind. 7.11.1998 på nordsida av Sør-Nora.
Konglebit	20 ind. 11.2.1996 på Veverneset.
Lappspurv	En hunn 24.4.1976 på jorde vest for søndre del av Nora, og minst 8 ind. 4.5.1978 på jorde mellom Seimsjøen og Oppstadåa.
Snøspurv	Flokker sees på jordene vår og høst. Maks. antall ca. 300 ind. 5.4.1992 ved nedre Øyen.

Tidlig ankomst

For mange artsgrupper ligger området som et attraktivt matfat langs en av Østlandets antatt viktigste trekkveier. Dette bidrar til at trekkfuglene ankommer svært tidlig. Her er noen eksempler på førsteobservasjoner fra området, som alle representerer «rekorder» for Hedmark (Bekken 1997b). Alle observasjonene er gjort av Vidar Lilleseth:

Krikkand	29.3.1998	Gulerle	13.4.1988
Enkeltebekkasin	31.3.1997	Duetrost	31.3.1997
Rugde	9.3.1997	Gransanger	7.4.1989
Storspove	9.3.1997	Rosenfink	26.4.1987
Sandsvale	30.4.1996	Sivspurv	2.3.1992

Noen fugleobservasjoner fra andre deler av Storsjøen

- Islom Et ind. i praktdrakt 9.7.1982 i Storsjøen, Nord-Odal. Fuglen svømte sammen med to storlom nordover fra Ramsholmen forbi Trøsi mot Svartholmen (Knut Eie).
- Rørdrum Et ind. 10.9.1977 lettet fra stein på nordenden av Ramsholmen, Nord-Odal (Knut Eie; Gustad 1995).
- Ringgås «Et individ paatruffet i Odalen 31. marts 1879» (Collett 1921). Nærmere stedsangivelse mangler.
- Gravand Et ind. skutt høsten 1984 ut for Songnes, Nord-Odal, under 1 km fra reservatet (Trygve Ihler).
- Snadderand Høsten 1971 hadde 2 ind. tilhold ved Geitas utløp i Storsjøen, Nord-Odal. Den ene holdt til i området helt til isen la seg (Harald Håkenrud).
- Taffeland To hanner og en hunn 13.5.1973 i Nustjern ca. 4 km sør for reservatet (T.E. Engebråten og J.E. Anonby). Ti ind., de fleste hanner, 25.10.1980 på østsida av Bukkeneset, Nord-Odal (Knut Eie). To hanner og en hunn 2.5.1983 ved Grønnerud, Nord-Odal (JB).
- Havørn En hann skutt 15.11.1952 på åte (kuvom) ved Krattebølsdalen øst for Sand, Nord-Odal. Fuglen ble levert til Zoologisk Museum, Oslo, veide 3960 g og hadde et vingspenn på 226 cm (Willgøhs 1961).
- Sivhøne Et ind. primo mai 1972 ved Geitas utløp i Storsjøen, Mo, Nord-Odal (Harald Håkenrud).
- Triel Et ind. 28.5.-1.6.1995 ved Nordre Auli noen hundre meter sør for reservatet. Dette var første funn av arten i Hedmark, og det 7. funn i Norge (Ole-Johnny Myhrvold; Jensen & Mjøs (1998)).
- Polarsnipe Et ind. 30.9.-1.10.1976 på østsida av Bukkeneset, Nord-Odal, og 2 ind. 18.-19.9.1981 s. sted (Knut Eie).
- Fjæreplytt Et ind. 5.10.1985 på et skjær på østre del av Engeholmen (Nord-Odal) 3 km nord for reservatet (Knut Eie).
- Sotsnipe 4 ind. mai 1983 på østre del av Engeholmen, Nord-Odal, 3 km nord for reservatet, og 8 ind. s. sted 11.5.1984 (Knut Eie).
- Svarthalespove Et ind. høsten 1975 ved Svenneby, Nord-Odal (Knut Eie).
- Kvartbekkasin Et ind. hjulpet ut av fiskeruse på land i september/oktober 1974 ved Geitaoset, Nord-Odal (Harald Håkenrud). Et ind. 29.9.1984 på østre del av Engeholmen, Nord-Odal (Knut Eie).
- Svarterne 3 ind. fløy lenge fram og tilbake over østligste del av Engeholmen, Nord-Odal den 7.6.1980 (Knut Eie).
- Lomvi Et ind., noe forråtnet, funnet 30.9.1997 på storsjøstranda ved Bekken ca. 2,5 km øst for reservatet (Mari Gjerstadberget). I nordenden av sjøen, ved Viken, ble en flokk på 14 ind. sett 18. eller 19.9.1997 (Harald Håkenrud).
- Nattravn 2 ind. fløy over Bukkeneset, Nord-Odal, om kvelden en sommer 1970-74 (Knut Eie).
- Isfugl Et ind. i månedsskiftet oktober/november 1983 ved Storsjøen i Breivika ca. 5,5 km nord for reservatet (Arne Haagenrud). Et ind. 11.8.1994 langs Oppstadåa ved Seim (Jens Jørgensen).
- Snøugle Et ind. i februar 1971 ved Svenneby 3 km nordvest for reservatet (Hans Holtet).

Pattedyr

Når ikke annet er nevnt, er observasjonene gjort av Vidar Lilleseth.

Hare Vanlig forekommende i området.

Ekorn Vanlig art, ynglereir er funnet bl.a. på Veverneset og Tangenga.

Bever I 1984-85 ble det sett spor etter bever ved nedre Øyen, og i 1988 langs Nord-Nora (Trygve Ihler). På 1990-tallet er det blitt gradvis vanligere å se både spor tegn og beveren selv. Arten synes å ha gravd ut «huler» i elvebakken. Tradisjonell hytte er ikke observert før i november 1999, da ble ei nybygd hytte funnet ved Vesleåa (Oppstadåa) ved Dalenga nord for avkjøring til Øyen.

Rødrev Vanlig art, f.eks. 2 ind. ved Seimsjøen 11.3.1978 (JB). Hi er kjent i Øyenberget og Ringåsberget.

Røyskatt Arten er observert 3 ganger 1995-99, i tillegg ble et dødt dyr funnet ved øvre Øyen 3.3.1990.

Snømus Arten synes ikke å være registrert før i 1999, da ble to ulike ind. sett den 19.11. ved Dalenga nord for avkjøring til Øyen (VL) og ved Øyenbråten like nord for reservatet (Per Morken).

Mink Observert fire ganger i perioden 1995-99.

Mår Sett på Dalenga 19.11.1999, i tillegg er dyr skremt ut av svartspetthull like utenfor reservatet vårvinteren 1996 og 1997.

Grevling Arten forekommer fast i området. Av og til aktiv også i kulde, f.eks. den 1.2.1998 ble ferske spor sett ved nedre Øyen og Nylenda, i sol og 10 minusgrader. Hi er kjent under og nær bygninger på Nylenda, øvre og nedre Øyen.

Gaupe En sjelden gang streifer dyr innom reservatet; den 11.2.1996 krysset et dyr Seimsjøen, og 15.3.1998 gikk et dyr på isen fra Veverneset og ut mot Grunnsjøen.

Elg Vanlig art, sees ofte ute på jordene. Av og til drukner dyr i sund med dårlig is eller i Vesleåa.

Rådyr Vanlig art, for eksempel på Jordfeta ved åpningen ut mot Songnessjøen er flokker på 8 og 11 dyr observert.

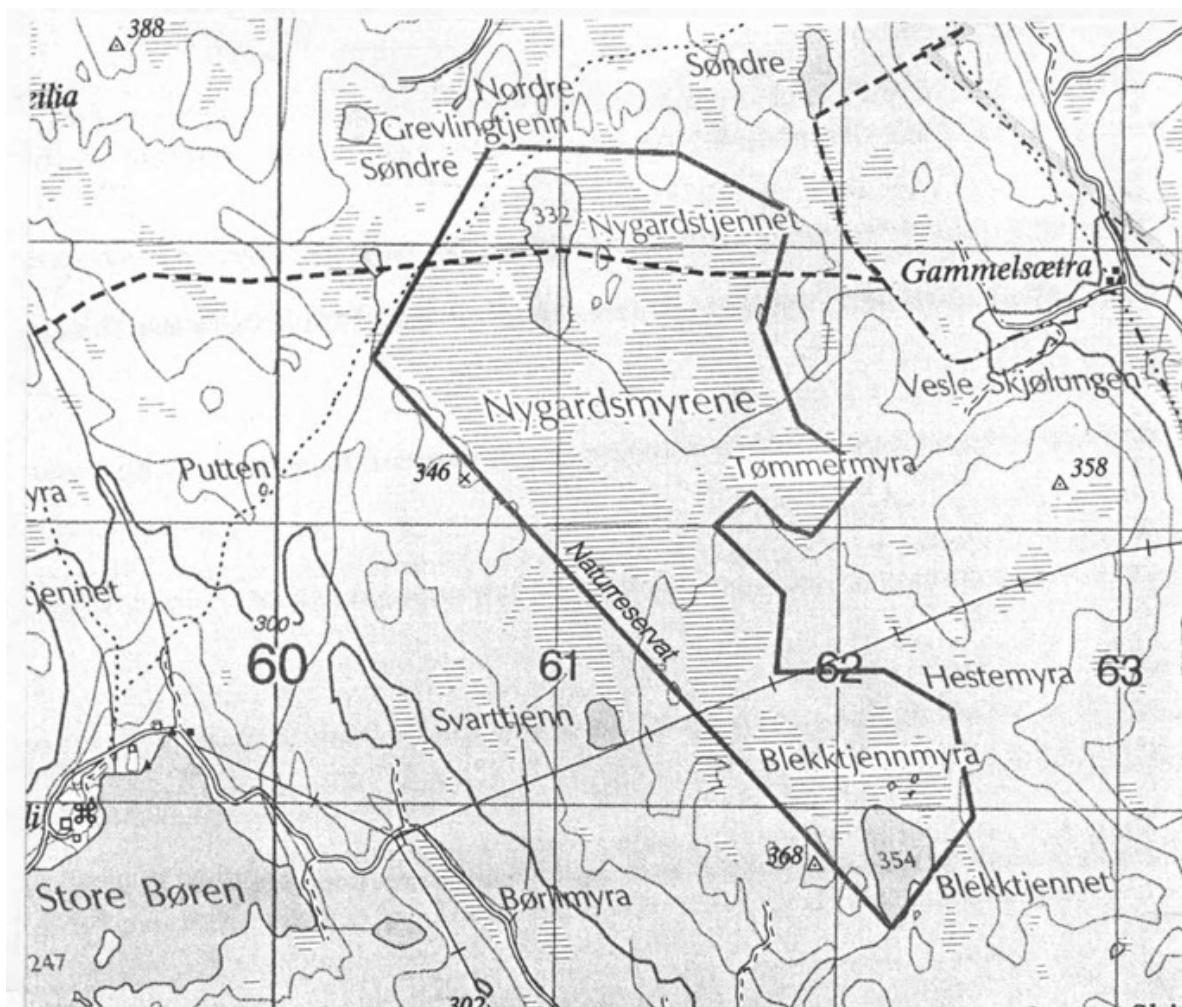
Seimsjøen naturreservat er en viktig trekkstasjon for en rekke fuglearter. Under vårtrekket ligger reservatet i forlengelsen av Glommas dalføre der elva dreier skarpt østover. Kombinert med tidlig åpent vann om våren, bidrar dette til å fange opp et vidt spekter av trekkfugler. Ingen andre av de 18 reservatene har et like stort artsmangfold av våtmarksfugler, det er påvist hele 62 arter. Fra ca. 1990 har det rastet store antall sangsvaner i reservatet og ellers i sjøen, og dette har gitt Storsjøen status som det eneste IBA (Internasjonal Bird Area) i fylket. Andre arter som kan sees i flokker på 100 eller flere er kanadagås, brunnakke, krikand, stokkand og kvinand. Tendensen for andeartene er at de største antall registrert på 1990-tallet er lavere enn på 1970-tallet.

Nygårdsmyra

Kartblad	2015 II Kongsvinger	
Kommune	Sør-Odal/Eidskog	
Areal	2.600 daa	
Høyde	320-360 m o.h.	
Undersøkt	1975	Geir Hardeng (1975, 1981)
	1979 14.7.	Jon Bekken
	1983 21.7.	Jon Bekken
	Besøkt flere ganger årlig fra 1982 av oppsyn Vidar Lilleseth (VL).	
	1997 8.7.	Jon Bekken, Vidar Lilleseth

Kort karakteristikk

Reservatet ligger ca. 12 km sørsørøst for Kongsvinger sentrum. Størstedelen av arealet ligger i Eidskog kommune, en mindre del i Sør-Odal. Verneområdet omfatter et myrområde i et barskogsdominert landskap. Området omfatter to store tjern, Nygårdstjernet og Blekkstjernet. Omkring og mellom disse finnes åpne myrflater med varierende fuktighetsforhold, og det forekommer også en del smådammer. Innenfor området er det noe barskog på fastmark, for øvrig finnes også noe sumpfuruskog. Det er langt til åpen bilvei, og det er lite ferdsel i området. Hvert år er det folk på orreleik på myrene her. Ellers forekommer det en og annen sportsfisker, og i gode bærår oppsøker molteplukkere verneområdet.

Våtmarksfugler

Smålom Arten ble sett i Blekkjern i 1991 og 1993, og i 1992 hadde et par én unge her. I 1994 hekket et par i Nygårdstjern, de hadde én unge. Søndre Grevlingtjern like nordvest for reservatet har vært mer regelmessig brukt som hekkeplass. Arten ble oppdaget som hekkefugl her i 1979; par med en ukegammel unge. Også i 1983 og 1986 hadde paret én unge. I 1995 var det par med én unge i både Blekkjern og s Grevlingtjern. Også i 1996 var det hekking i s Grevlingtjern. I 1997 lå paret i tjernet uten avkom den 8.7., mens det i 1998 og 1999 igjen var vellykkede hekkinger med hhv. 2 og 1 unger. Paret her fisker ofte i Nygårdstjern og Blekkjern.

Storlom Et par hadde én unge i Nygårdstjern i 1991, og arten er også sett her i 1992 og årlig 1994-99.

Krikkand Påvist i Nygårdstjern i 1977, og en hunn i Blekkjern i 1983. Er de siste årene sett flere ganger med ungekull i Nygårdstjern. I 1997 lå en stor unge alene i Blekkjern.

Stokkand Er de siste årene sett flere ganger med ungekull i Nygårdstjern. I 1997 to hanner og en hunn i Blekkjern.

Kvinand Sett i Blekkjern i 1977, og i Nygårdstjern i 1979. Er de siste årene sett flere ganger med ungekull i Nygårdstjern. I 1997 tre hunnfargede fugler og en ukegammel unge alene i Blekkjern.

Trane I 1977 hekket et par i området, mens det i 1979 bare var spor å se, like nord for Nygårdstjern. Arten er sett flere steder i området i 1994-98, uten at reir eller unger er observert.

Heilo Denne arten har en svært beskjeden forekomst på de lavereliggende myrene i Sørøst-Norge. To til fire par synes å hekke i reservatet årlig. I 1979 hadde 3-4 par tilhold på den store myrflata sørvest for Nygårdstjern, og 1-2 par varslet 600-700 m sør for tjernet. De to delområdene har svært våt myr med lav vegetasjon. Flere hekkende par i 1991, og 3 par med unger sett i 1992, og flere par med hekkeatferd også i 1994-96. I 1997 et par sørvest for Nygårdstjern og et par 800 m lenger mot sørøst. I 1998 og 1999 ble hhv. 3 og 2 par med ungekull registrert.

Vipe I 1977 2 par og i 1979 2-3 varslende par. Arten synes ikke å være sett her etter dette.

Skogsnipe Et sannsynlig hekkende par ved Blekkjernsmyra i 1977, og et varslende ind. vest for Nygårdstjern i 1979.

Grønnstilk Vanlig hekkefugl; 5 par på Nygårdsmysene og 2 par på Blekkjernsmyra i 1977. To år senere 2-3 par vest og sørvest for Nygårdstjern. Også fast forekomst på 1990-tallet, med 3 par i 1996, og i 1997 et intenst varslende par nord på Nygårdsmysene.

Strandsnipe I 1977 påvist med 1-2 par ved Blekkjern, i 1979 2-3 varslende ind. ved Nygårdstjern. Også fast hekkefugl på 1990-tallet, ved et av eller ved begge tjernene.

Fiskemåke I 1977 ble arten sett ved Nygårdstjern, og det var 1-2 varslende par ved Blekkjern. Ved Nygårdstjern var det 3 varslende ind. i 1979, og ved Blekkjern var det en varslende fugl i 1983. Sett årlig også på 1990-tallet, i 1996 hekket den ved begge tjern i verneområdet. I 1997 et varslende par ved Blekkjern. I 1998 igjen hekking ved begge tjernene.

Jordugle Arten er sett i fluktspill om våren; nevnt i oppsynsrapporten for 1991.

Heipiplerke Minst 3 par på Nygårdsmysene og 1 par på Blekkjernsmyra i 1977. Arten har fortsatt tilhold på myrene.

Gulerle Minst 4 par på Nygårdsmysene i 1977. Sett årlig også på 1990-tallet, minst 2 varslende par sørvest for Nygårdstjern i 1997.

Andre fuglearter

Hønehauk Sett jaktende i reservatet i 1997.

Spurvehauk Sett jaktende i reservatet i 1997.

Musvåk Arten sees av og til jaktende i myrlandskapet, i 1993 ble den sett regelmessig. Også sett jaktende i 1996-99.

Dvergfalk En hann ved Nygårdstjern 8.7.1997. Det var litt uventet å se denne arten her i hekketida.

Lerkefalk Et varslende par like nordvest for reservatet i juli 1986, et ind. ved Nygårdstjern 8.6.1993, og 1 ind. 8.8.1994.

Orrfugl Det er minst én stor leik i reservatet. Til tross for at det er langt å gå, kommer det hver vår skuelystne hit og bygger barhytter eller setter opp skjul av presenning.

Rødstrupe Sikkert en årvisst hekkefugl, funnet hekkende i 1999.

Rødstjert Sikkert en årvisst hekkefugl, funnet hekkende i 1999.

Buskskvett Et varslende par på Nygårdsmyrene i 1979. Sett regelmessig også på 1990-tallet, f.eks. 4-5 par 8.7.1997.

Duetrost Arten er sett bl.a. i 1996 og 1997, og hekker trolig på tørre fururabber i utkanten av myrområdene.

Pattedyr

Forekomsten er ikke godt undersøkt. Det er grunn til å tro at hare, ekorn, rødrev, røyskatt, mår, elg og rådyr forekommer fast.

Nygårdsmyra naturreservat har en fauna av våtmarksfugler som er karakteristisk for store myrer i den sørligste delen av fylket. I tillegg hekker smålom fast i området, den mest brukte hekkeplassen ligger utenfor reservatgrensa. Storlom sees regelmessig, og kan hekke i Nygårdstjern en sjelden gang. Den i regionen sjeldne heiloen er fast hekkefugl med flere par.

Litteratur

- Bekken, J. 1978. Dykkere i Hedmark. *Kornkråka* 8: 19-24.
- 1983. *Ornitologiske registreringer i 12 myrområder i Sør-Hedmark sommeren 1983*. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 33 s.
 - 1984. *Ornitologiske registreringer i 12 myrområder i Nord-Hedmark sommeren 1984*. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 26 s.
 - 1987. Ornitologiske registreringer i 11 våtmarksreservater 1985-86. *Rapport nr. 13. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen*. 43 s.
 - 1991a. Fuglefaunaen ved Strandsjøen, Åsnes kommune. *Rapport nr. 45. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen*. 14 s.
 - 1991b. Fuglefaunaen ved Silvatnet og Evja, Grue kommune. *Rapport nr. 59. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen*. 8 s.
 - 1995. Fugler og pattedyr i planområde Forelhogna, Tynset, Tolga og Os kommuner, Hedmark. *Rapport 5/95. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen*. 30 s.
 - 1996. *Regionfelt Østlandet - Fugler og mindre pattedyr*. Dokumentasjonsrapport til Forsvarets bygningstjeneste. 44 s. + vedlegg.
 - 1997a. Virveldyr i planleggingsområde Dovrefjell, Tynset og Folldal kommuner, Hedmark. *Rapport 12/97. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen*. 38 s.
 - 1997b. Når kommer trekkfuglene til Hedmark? *Kornkråka* 27 (1): 21-27.
- Bentz, P.G. 1986. Sjeldne fugler i Norge 1983. *Vår Fuglefauna* 9(1): 29-33.
- Blestad, O.P. 1990. Ekskursjon til Tufsingdeltaet. *Kornkråka* 20 (3): 89-90.
- Bye, F.N., R. Haugan & K.K. Isaksen. 1987. *Ringsakers fugleliv*. Hefte, 52 s.
- Bye, F.N. & J. Sandvik. 1995. *Tranebestandens utvikling og status i Norge*. Rapport nr. 1-1995. Norsk Ornitologisk Forening. 29 s.
- Byenstuen, S. 1977. «Endelausas» fuglerikdom. *Kornkråka* 7 (3): 1.
- Bækken, B.T. 1992. Sangsvane - ny hekkefugl i Hedmark. *Kornkråka* 22 (1): 33.
- Collett, R. 1921. *Norges Fugle*. Bind I-III. H. Aschehoug & Co., Kristiania.
- Dalarnas Ornitologiska Förening. 1993. Dalarnas Fåglar. *Fåglar i Dalarna, Suppl. nr. 1*. 383 s.
- DN (Direktoratet for Naturforvaltning). 1999. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. Norwegian Red List 1998. *DN-rapport 3*: 1-161.
- Emilsen, R. & K.E. Rasmussen. 1989. Tur til Einunndalen 9.-11. juni 1989. *Kornkråka* 19: 155-156.
- Evensen, R. 1987. Den ensomme gjeteren; sidene 128-131 i Den Norske Turistforening. *Årbok 1987. Femundsmarka og omkringliggende fjellstrøk*. 240 s.
- Fylkesmannen i Hedmark. 1978. *Utkast til verneplan for våtmarker i Hedmark fylke*. 68 s.
- 1987. *Viltforhold i Tynset kommune. Kommentarer til viltområdekartet*. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. 45 s.
- Grønbekk, J., R. Karlstad & T. Berg. 1988. Litt om varslingsatferd, kullstørrelse og beliggenhet ved myrhaukhekkinger i Folldal 1988. *Kornkråka* 18: 69-73.
- Gustad, J.R. 1995. Sjeldne fugler i Norge 1994 og 1995. *Vår Fuglefauna* 18 (5): 259-301.
- Haftorn, S. 1971. *Norges fugler*. Universitetsforlaget. 862 s.
- Haga, A. 1982. Takseringsmetoder for innsjøfugler. *Vår Fuglefauna* 5: 176-188.
- Hagen, T. 1988. Kviknefjellet - Grøntjønnan naturreservat 17-19/6-88. *Kornkråka* 18: 54-55.

- Hardeng, G. 1975. *Inventeringer på en del myrer i Akershus (SØ), Hedmark (SØ) og Østfold (NØ). Landsplanen for verneverdige områder/forekomster*. Miljøverndepartementet, 58 s. + vedlegg 30 s.
- 1981. Inventeringsmetoder og fuglefauna på myrer i Sør-Hedmark. *Kornkråka 11* (2): 4-23.
- Isaksen, K. 2001. Fjellmyrløperen i Hedmark. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. *Strix Miljøutredning, rapport 1/2001*. 32 s.
- Jensen, T. & A.T. Mjøs. 1998. Sjeldne fugler i Norge 1995. *Vår Fuglefauna Suppl. nr. 2*.
- Knoff, C. 1987. Engerdal 12.-14. juni. *Kornkråka 17* (4): 117.
- Lislevand, T. 2000. Viktige fugleområder i Europa er kartlagt. *Vår Fuglefauna 23*: 101-105.
- Lunde, Ø. 1975. *Tufsingdeltaet. Inventeringer i forbindelse med Landsplanen for verneverdige områder/forekomster*. Miljøverndepartementet, 41 s.
- Mobæk, A. 1985. *Ornitologiske registreringer i tilknytning til vassdragsundersøkelser i Hedmark somrene 1981-84*. Fylkesmannen i Hedmark, Samlet plan for vassdrag. 44 s.
- Mobæk, A. & W.S. Pedersen. 1977. *Sølendalen. En registrering og bruksvurdering*. Hovedoppgave ved NLH, Institutt for naturforvaltning. 160 s. + vedlegg.
- Myhr, S. 1973. *Kvisleflået. Inventeringer i forbindelse med Landsplanen for verneverdige områder/forekomster*. Miljøverndepartementet, 13 s.
- Maartmann, E. 1975a. *Fuglefaunaen ved Våletjern i Stange*. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 3 s.
- 1975b. Våletjern - en av de rikeste vannfugllokalteter på Hedemarken - truet av senkning. *Fjellvåken 5* (3): 6-7.
 - 1977a. *Fugleinventeringer i 1976-77 i forbindelse med verneplan for våtmarksområder i Hedmark*. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 250 s.
 - 1977b. *Trekklokaliteter i Hedmark fylke. Fugleinventeringer høsten 1977 i forbindelse med verneplan for våtmarksområder i Hedmark*. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 31 s.
 - 1977c. *Fuglefaunaen ved Vesle Rokosjøen (Veltsjøen) i Løten*. *Kornkråka 7* (mai):6-8.
 - 1987. *Fjellmyrløper i Hedmark*. Fylkesmannen i Hedmark. 14 s.
- Nesholen, B., A. Sollien & J.E. Fosseidengen. 1973a. *Fredningsprosjektet Gardsjøen*. Rapport til Miljøverndep. 24 s.
- 1973b. *Fremgangsmåte ved hekkeregistreringa ved Gardsjøen sommeren 1973*. Rapport til Miljøverndep. 34 s.
- NOF (Norsk Ornitologisk Forening). 1994. *Norsk Fugleatlas*. 551 s.
- Nordisk Ministerråd. 1983. Representative naturtyper i Norden. *Nordiske Utredninger (NU) 1983:2*. 139 s. + kartvedlegg.
- NOU (Norges offentlige utredninger). 1986. Ny landsplan for nasjonalparker. *NOU 1986:13*. 98 s. + vedlegg.
- NZF (Norsk Zoologisk Forening). 1976. Norske Dyrenavn. A. Virveldyr. *Fauna 29*(4): 1-64.
- Olsen, K.M. (red.) 1996. *Kunnskapsstatus for flaggermus i Norge*. Norsk Zoologisk Forening. Rapport 2. 210 s.
- Prestrud, K. 1973. Brumundsjøen; en verneverdig biotop. *Fjellvåken 3* (3): 2-6.
- Røstadsand, E. 1996. *Viltet i Løten*. Løten kommune. 85 s. + kartvedlegg.
- 1998. *Viltet i Hamar*. Hamar kommune. 114 s. + kartvedlegg.
- Skattum, E. & G.A. Sonerud. 1973. Noen ornitologiske observasjoner fra myrer i Hedmark i 1971 og 1972. *Sterna 12*: 327-331.
- 1974a. *Ulvådalen (øvre del) . Inventeringer i forbindelse med Landsplanen for verneverdige områder/forekomster (terrestrisk del)*. Miljøverndepartementet, 25 s.

- 1974b. *Sølendalen. Inventeringer i forbindelse med Landsplanen for verneverdige områder/forekomster (terrestrisk del)*. Miljøverndepartementet, 18 s.
 - 1975a. *Neksjømyrene. Inventeringer i forbindelse med Landsplanen for verneverdige områder/forekomster (terrestrisk del)*. Miljøverndepartementet, 18 s.
 - 1975b. *Myrområder på søndre del av Hedmarksvidda. Inventeringer i forbindelse med Landsplanen for verneverdige områder/forekomster (terrestrisk del)*. Miljøverndepartementet, 37 s.
- Solheim, R. 1973. Rokosjøen, måkenes tilholdssted, en biotop som må bevares ! *Fjellvåken* 3 (2): 4.
- Sollien, A., B. Nesholen & J.E. Fosseidengen. 1976. *Fuglefaunaen i Grue*. Hefte, 78 s.
- 1977. Fuglefaunaen ved Gardsjøen i Hedmark. *Sterna* 16: 269-279.
- Sollien, A., J.E. Fosseidengen & B. Nesholen. 1977 . Avifaunistiske observasjoner fra Hedmark. *Fauna* 30: 168-175.
- Sonerud, G.A. & E. Skattum. 1971. *Undersøkelser av avifaunaen på en del myrer i Hedmark utført i perioden 9.5.-26.6.71 for IBP-CT-TELMA*. Rapport, 18 s.
- 1972. *Undersøkelser av avifaunaen på en del myrer i Hedmark utført i perioden 8.6.-28.6.72 for IBP-CT-TELMA*. Rapport, 14 s.
- Sonerud, G.A. & J. Bekken. 1979. Vierspurvens utbredelse i Norge og dens habitatvalg i Hedmark. *Vår Fuglefauna* 2: 78-85.
- Sævre, R. 1985. *Botaniske og vegetasjonsøkologiske registreringer i Gardsjøen og Seimsjøen naturreservater, Sør-Hedmark*. Rapport til Fylkesmannen i Hedmark. 39 s.
- Tøråsen, A. 1985. Noen fugleobservasjoner fra Kvisleflået naturreservat. *Kornkråka* 15 (1): 32.
- 1988. Hekkende stjertand i Endelausmyrene naturreservat. *Kornkråka* 18 (3): 58.
 - 1994. Våletjennet - et tilbakeblikk. *Kornkråka* 24 (1): 14-19.
 - 1995. Hettmåka i Hedmark. *Kornkråka* 25 (1): 26-30.
- Volden, T. 1976. *Botanisk rapport over Tufsingdeltaet og Floene i Os kommune, Hedmark*. 42 s.
- Willgohs, J.F. 1961. The white-tailed eagle *Haliaeetus albicilla albicilla* (Linné) in Norway. *Univ. Bergen. Årb. 1961. Mat.-naturv. Ser. 12*. 212s.
- Wold, O. 1983. *Botanisk undersøkelse av Våletjern naturreservat, Stange, Hedmark*. Upubl. rapport. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernadv.
- Ødegaard, R. 1984. Fuglelivet ved tjern innen jordbrukslandskapet i Stange i 1984. *Kornkråka* 14 (4): 114-119.